Arhimandrit

ILIE CLEOPA

Despre VISE şi VEDENII

EDITURA BUNAVESTIRE

BACĂU 2001

© Editura **BUNAVESTIRE**

Arhimandrit
ILIE CLEOPA

Despre VISE
şi VEDENII

Editura **BUNAVESTIRE**
BACĂU 2001

CUVÎNT ÎNAINTE

Cu ajutorul Prea Milostivului și Prea Înduratului Dumnezeu, Celui în Treime închinat; cu ajutorul rugăciunilor Prea Sfintei Născătoarei de Dumnezeu și Pururea Fecioarei Maria și cu ale tuturor Sfinților, mărturisesc că am început să încep a scrie această smerită alcătuire, fiind îndemnat mult de sfatul părintelui meu cel duhovnicesc, care întărindu-mă cu a sa blagoslovenie, am socotit că cele ce voi scrie în lucrarea de față vor fi spre folosul de obște al fraților noștri monahi și mireni. Deci începînd de aici, iată ce am a zice în cele ce urmează:

Noi aflăm din dumnezeieștile Scripturi, din istoriile bisericești și din învățăturile Sfinților Părinți, că Biserica lui Hristos, de-a lungul veacurilor, a fost aproape întotdeauna luptată și încercată de prigoane și de eretici, care au amestecat neghina ereziilor lor cu grîul cel curat, a învățăturilor celor sfinte și dreptmăritoare.

Dar acest lucru nu s-a întîmplat numai în vremile cele de demult, deoarece vedem destul de clar că și în vremile noastre lupii cei îmbrăcați în piei de oi intră și dau năvală în staulul lui Hristos, ca să rupă și să sfărîme turma cea cuvîntătoare. Și în zilele noastre vedem că teologii și filosofii întunericului, răstălmăcesc Sfintele și dumnezeieștile Scripturi, și prin înțelegeri părute înalte și duhovnicești, pe sine și pe mulți rătăcesc de la adevăr, și îi duc la pierzare. Acești lucrători vicleni și dascăli ai minciunii (I Tim. 4, 2; II Petru 2, 1), ca și însuși satana, căruia ei îi slujesc, se prefac – prin graiul apostolesc – în îngeri ai luminii (II Cor. 11, 14).

Unii din ei postesc mult și se roagă la arătare, ca fariseii cei de pe vremea Mîntuitorului; alții umblă desculți și îmbră-

caţi în haine vechi şi rupte ca ereticii eustaţiei (Pidalion); se făţărnicesc pe sine că au ajuns la adevărata lepădare de sine, se arată a fi foarte milostivi şi nefiind trimişi de conducerea Bisericii, predică prin sate şi prin oraşe spre a aduce pe oameni la pocăinţă, dar de ascultarea şi supunerea ierarhică cea canonică a Bisericii nimic nu pomenesc.

Şi aşa, acoperindu-şi viclenia năravurilor lor cu cele ce învaţă pe oameni, îi despart pe ei prin nebăgare de seamă de ascultarea Bisericii şi de părinţii cei duhovniceşti. Alţii din aceştia, necunoscînd nici prin învăţătură, nici prin cercare proprie semnele adevăratelor vedenii şi vise, propovăduiesc printre oameni nălucirile minţii lor şi vedeniile cele de la draci, numindu-le pe ele „vedenii cereşti" şi „descoperiri dumnezeieşti".

Şi aşa, fiind înşelaţi de către draci, prin nălucirea visurilor şi a vedeniilor celor deşarte, duc şi pe alţii la pieire, făcîndu-i să creadă mincinoasele lor vedenii şi visuri. În sfîrşit, alţii, socotindu-se pe sine curaţi şi feciorelnici, cu multă mîndrie, nesimţire şi obrăznicie năvălesc la deasa împărtăşire cu Sfintele şi Prea Curatele Taine ale Domnului Dumnezeu şi Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, fără nici o căinţă şi fără zdrobirea inimii, fără de nici o pregătire cuviincioasă faţă de Prea Înalta şi Prea Înfricoşata Taină.

Ba ceea ce este mai rău, ei îndrăznesc a se împărtăşi fără de spovedanie, şi fără de a face canonul cel rînduit de duhovnic în fiecare zi, şi astfel, prin aceste practici străine de rînduielile canonice ale Bisericii dreptmăritoare, prin aceste abateri şi neorînduieli, ei defaimă nu numai scumpătatea sfintelor şi dumnezeieştilor canoane, ci şi sfinţenia cea mare a Prea Sfintelor şi Prea Curatelor Taine, şi pe mulţi îi îmbolnăvesc cu aceste erezii şi inovaţii sectare. Aceştia, socotind că prin deasa împărtăşire se sfinţesc, dar nebăgînd de seamă la canonul şi la pregătirea cea cuviincioasă, în loc de sfinţenie, pe Dumnezeu îl mînie foarte şi agonisesc osînda veşnică. Ba în ultima vreme, am auzit că s-au ivit unii preoţi şi călugări, nu ştiu de prin ce mănăstiri care, întemeiaţi pe nişte vedenii

ale lor, au început a face prin casele oamenilor Liturghii, botezuri, călugării ale unor bărbaţi şi femei, şi toate acestea le fac pe ascuns, fără de nici o blagoslovenie sau încuviinţare a Episcopului locului. Şi pe aceşti călugări, ce îi fac contra rînduielilor sfintelor canoane, nu-i trimit la vreo mănăstire spre a învăţa supunerea şi ascultarea, cum cere votul făgăduinţei îngerescului chip celui monahicesc, ci îi trimit prin sate şi oraşe, să predice oamenilor pocăinţa, dar mai cu seamă să-i convingă să creadă în vedeniile cele înşelătoare ale lor. Încă aceşti călugări fac pe oamenii mireni să poarte Sfintele Taine la ei, să le ţie în sînurile lor sau prin chimirele lor şi să se împărtăşească singuri, ori de cîte ori ar voi, fără de spovedanie, fără de facerea canonului şi fără de nici o pregătire cuviincioasă faţă de această Prea Înaltă şi Prea Cuviincioasă Taină, Prea Înfricoşată. Pe toate acestea şi alte rînduieli canonice care se fac de către aceşti călugări şi călugăriţe, le-am aflat din gura a mai multor credincioşi, care cu sufletele mîhnite şi tulburate au venit să-mi ceară sfaturi şi lămuriri în această privinţă, înştiinţîndu-mă de toate acestea.

Silinţa gîndului m-a îndemnat ca în această smerită lucrare să fac însemnare despre aceste abateri grave de la disciplina şi rînduielile canonice ale Bisericii dreptmăritoare. Am aşezat însă această scriere în formă de dialog, cu scopul de a putea pune întrebările cuvenite în legătură cu cele arătate mai sus, şi spre a se da răspunsurile prin care să se lămurească nedumeririle întrebărilor, după învăţătura Sfintelor şi dumnezeieştilor Scripturi şi ale învăţăturilor Sfinţilor Părinţi.

Toate aceste abateri şi neorînduieli canonice care se fac de aceşti oameni nelămuriţi în dreapta credinţă ortodoxă sînt în legătură şi au ca temelie unele vedenii deşarte şi visuri înşelătoare. În convorbirea I am însemnat mai întîi cele şapte principii mai însemnate prin care omul poate să ajungă să cadă în înşelăciunea vedeniilor drăceşti şi a visurilor.

Şi fiindcă mai toate aceste pricini izvorăsc din păcatele cele mai mari ale mîndriei şi ale slavei deşarte, tot în convorbirea I, am arătat pe larg ce este mîndria, din ce se naşte ea

în mintea și în inima omului, cum a pedepsit Dumnezeu mîndria la Îngeri și la oameni, de cîte feluri este mîndria și cum poate omul să scape de acest mare păcat.

În convorbirile III, IV și V s-a văzut, după putere, ce sînt visurile, ce sînt vedeniile, cîtă primejdie are cel ce se nevoiește cu scopul de a avea vedenii; apoi am arătat ce sînt nălucirile și menirea. De asemenea, despre cunoașterea de sine, despre defăimarea de sine, despre semnele adevăratelor vedenii și ale adevăratelor minuni, care sînt de la Dumnezeu și despre semnele vedeniilor și minunilor celor false; cum înșeală dracii pe călugări și pe mireni cu visuri și cu vedenii mincinoase. Apoi, ce spune Sfînta și dumnezeiasca Scriptură despre visuri și vedenii și altele, în legătură cu vedeniile, cu visurile și minunile cele adevărate și cele false și mincinoase.

Iar în ultimele două convorbiri, am vorbit despre Sfînta și dumnezeiasca Euharistie. Cum a fost instituită această Sfîntă Taină de către Mîntuitorul, care a fost practica Bisericii în legătură cu dumnezeiasca Liturghie și Sfînta Împărtășanie în primele veacuri, din vremea persecuțiilor și pînă în zilele noastre; despre împărtășirea duhovnicească pe calea sfintei rugăciuni și prin lucrarea tuturor faptelor celor bune, despre Sfînta Anaforă, originea și puterea ei sfințitoare în Biserică. S-a mai adăugat și un sfat care mi s-a părut a fi potrivit, referitor la împărtășirea cu Sfintele și Prea Curatele Taine, pentru timpurile noastre.

Mila Domnului, Dumnezeului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, pentru rugăciunile Prea Sfintei Sale Maici și ale tuturor Sfinților Săi, să-mi ajute mie păcătosului și nemernicului pe acest pămînt și tuturor iubiților frați în Hristos Iisus, care vor citi cartea aceasta, să nu uităm învățăturile din ea și după putere să le urmăm. Amin!

Anul 1962, luna Martie în 25 zile, la Praznicul Bunei Vestiri a Prea Sfintei Născătoarei de Dumnezeu și Pururea Fecioarei Maria.

Iubite Părinte Cleopa,

Am citit cu mare plăcere cartea Înalt Prea Cuvioșiei Tale. E foarte frumoasă, foarte bine întemeiată pe învățăturile Sfinților Părinți duhovnicești și foarte adevărată în tot ce cuprinde.

Cu aleasă iubire în Hristos,
Dumitru Stăniloae

București, 6-VI-1969

DESPRE MÎNDRIE ŞI DESPRE SMERENIE

Cele şapte pricini prin care se înşeală omul de vedenii şi de visuri • Ce este mîndria şi din ce se naşte • Cum o pedepseşte Dumnezeu • De cîte feluri este • Mîndria minţii şi mîndria voii • Cum scăpăm de mîndrie • Ce este smerenia • Smerenia sfinţilor, a Maicii Domnului, a Mîntuitorului Hristos • Din ce se naşte smerenia şi folosul ei • Ispitele care vin peste cei mîndri • Cunoştinţa de sine şi smerenia • Semnele adevăratei smerenii

„Căile nebunilor sînt drepte înaintea lor, iar cel înţelept ascultă sfaturile" (Pilde 12, 16)

Stareţul: Ce-i, frate Ioane, ce ai? Că de la o vreme tot te văd abătut, frăţia ta nu erai aşa, peste ce ai dat, de eşti aşa de posomorît şi dus pe gînduri? Şi de ce nu vii să-mi spui care sînt gîndurile şi nemulţumirile ce te apasă pe suflet, de ai ajuns la această mîhnire?

Fratele: Precum văd, Prea Cuvioase Părinte Stareţ, aţi cunoscut oarecum chiar numai la vedere starea mea sufletească. Şi pentru că vă văd astăzi mai puţin ocupat, vă rog să-mi daţi blagoslovenie să rămîn la Prea Cuvioşia voastră ca să-mi descopăr gîndurile care mă frămîntă şi mă tulbură.

Stareţul: Bine, frate Ioane, dar eşti hotărît şi pregătit acum ca să te mărturiseşti?

Fratele: Da, Prea Cuvioase Părinte! Şi mă rog că trebuia să fac lucrul acesta mai de multă vreme, însă tare am fost stăpînit de lenevire şi nu am îndrăznit ca să vin să-mi descopăr conştiinţa şi să vă cer lămurire asupra celor ce mă tulbură.

Stareţul: Dar ce gînduri te chinuiesc, frate Ioane, şi ce nedumeriri ai pe suflet?

Fratele: Iată, Prea Cuvioase Părinte, ce gînduri mă chinuiesc: de o bucată de vreme, tot aud că s-au ivit prin lume oameni care s-au învrednicit de la Dumnezeu să aibă vedenii cereşti şi că unii ar fi primit darul proorociei şi spun cele ce au să se întîmple în viitor. Ba mai aud că unii s-ar fi învrednicit să vadă pe Îngerii cei luminaţi, pe Maica Domnului şi chiar pe Mîntuitorul nostru Iisus Hristos. Am auzit că mulţi oameni au şi început să se ia după dînşii şi că-i socotesc pe ei Prooroci şi trimişi ai lui Dumnezeu în lume ca să propovăduiască pocăinţa. Acestea eu auzindu-le tare mă mîhnesc, pentru că de atîţia ani, din mica mea copilărie stau şi slujesc în ascultarea mănăstirii şi cu nimic n-am sporit în cele duhovniceşti deoarece nu m-a învrednicit Dumnezeu cu nici o vedenie. Aceasta este pricina întristării mele, Prea Cuvioase Părinte, că nu m-am învrednicit să am şi eu o astfel de mîngîiere. Tare mă rog să mă lămuriţi şi să-mi daţi un sfat cum să mă izbăvesc de aceste gînduri care mă tulbură foarte mult.

Stareţul: Să ştii, frate Ioane, că, după învăţăturile Sfinţilor şi dumnezeieştilor Părinţi, şapte sînt căile cele mai însemnate prin care intră în mintea şi inima omului înşelăciunea cea pierzătoare de suflete a vedeniilor şi a nălucirilor drăceşti.

Fratele: Vă rog, Prea Cuvioase Părinte, să-mi spuneţi şi mie care sînt aceste pricini.

Stareţul: Frate Ioane, primul şi cel mai vestit meşteşug prin care diavolul lucrează în mintea şi în inima omului înşelăciunea vedeniilor şi a nălucirilor drăceşti este păcatul cel mare şi pierzător al mîndriei, după mărturia cea vrednică de toată crezarea a Sfîntului şi dumnezeiescului Părinte Ioan Scărarul, care zice: „Cînd dracul trufiei s-a întărit în slujitorii

săi, atunci se arată în vis sau în vedenii în chip de înger luminat sau de mucenici și le dă lor descoperirea tainelor pentru ca aceștia ticăloșindu-se, să ne lipsească cu desăvîrșire de minte" (Scara 23, 15).

Al doilea meșteșug prin care diavolul lucrează înșelăciunea vedeniilor și a nălucirilor sale, este slava deșartă, care este prima fiică și ramură din trunchiul cel blestemat al mîndriei (Mînt. Păc., cap. 7). Acest lucru îl adeverește și dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul, în sfătuirea ce o face către Sfîntul Simion de la Muntele Minunat, zicînd: „Cuvioșia ta, ca cel ce îți aduci aminte de aceste slăbiciuni ale vedeniilor, pîndește-ți nălucirile gîndurilor celor drăcești. Căci acest obicei se face mai ales monahilor ce au istețime si sînt iubitori de slavă deșartă" (Cuv. 4, M. Neamț 446).

A treia cale prin care intră în sufletul omului înșelăciunea vedeniilor și a viselor cele înșelătoare este mintea cea slabă și neiscusită. Acest adevăr îl arată tot Sfîntul și dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul, zicînd așa: „Dracii slavei deșarte, pe cei slabi la minte (neiscusiți) îi ispitește" (Scara 3, 27).

A patra pricină este rîvna cea nebună și nechibzuită, prin care unii din cei slabi la minte se dau pe sine la post aspru și îndelungat și la alte grele nevoințe, cu scopul de a lua de la Dumnezeu darul facerii de minuni sau de a li se arăta Îngeri sau vedenii și descoperiri cerești, sau să li se dea darul să fie asemenea cu vreunul dintre sfinți. Despre o rîvnă nebună ca aceasta a scris dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul zicînd așa: „Cu mare boală bolește cel ce are rîvna cea rea" (Cuv. 58). Și în alt loc același Sfînt Isaac Sirul, arătînd despre cel ce se nevoiește cu rîvnă și cu scop rău, zice așa: „Cel ce îndrăznește să roage pe Dumnezeu și poftește să facă minuni și puteri prin mîinile lui, unul ca acela se află ispitindu-se în mintea lui de dracul cel batjocoritor" (Cuv. 36). O rîvnă nebună ca aceasta a avut acel călugăr despre care se spune în Pateric că se ruga lui Dumnezeu ca să-l învrednicească să fie asemenea cu Patriarhul Isaac și care, pentru această nechibzuită cerere, a fost batjocorit de diavolul în chip jalnic (Cap. 7, 10).

A cincea pricină de cădere în cursa vedeniilor și a nălucirilor drăcești este neascultarea și îndărătnicia, după cum despre aceasta se arată la Pateric, despre acel frate Avramie, și despre ucenicul lui Avva Iraclit (Cap. 7, 8).

A șasea pricină care duce pe om să cadă în prăpastia nălucirilor și a vedeniilor drăcești și în alte înșelăciuni pierzătoare de suflet, este blestemata rînduială de sine și nemărturisirea gîndurilor la părinții cei duhovnicești (Scara 4, 46-48-53).

A șaptea și cea mai de pe urmă din pricinile care fac pe om să alunece în primejdia cea pierzătoare de suflet a vedeniilor diavolești, este necunoștința de sine și necunoștința dumnezeieștilor Scripturi. Deoarece omul care nu se cunoaște pe sine și nici dumnezeieștile Scripturi îndată alunecă spre părerea de sine și din aceasta ușor cade în înșelare. Iar cel ce cu întemeiere a ajuns la cunoașterea de sine și la adîncul nimicniciei sale, acela cu anevoie se va mai socoti vrednic de a avea vedenii cerești. De aceea și Sfîntul Isaac Sirul zice despre cel ce se cunoaște pe sine: „Cel ce s-a învrednicit a se vedea pe sine, acela este mai bun decît cel ce s-a învrednicit a vedea pe îngeri" (Cuv. 34). În adevăr mare și puternic este ajutorul pentru om cunoașterea neputinței sale, că nu-l lasă pe el să cadă în cursa nălucirilor drăcești și în alte mari păcate. Tot Sfîntul Isaac Sirul numește cunoașterea de sine, temelia a toată fapta bună: „Fericit este omul acela care-și cunoaște neputința sa și zice: căci cunoștința aceasta i se face lui ca o temelie a toată bunătatea" (Cuv. 21). Încă și dumnezeiescul Părinte Petru Damaschinul zice despre cunoașterea de sine: „Nimic nu este mai bine decît a-și cunoaște cineva neputința și cunoștința sa, și nimic nu este mai rău decît a nu le cunoaște pe acestea" (Răzb. Nev., Cuv. 2).

Iată, frate Ioane, acestea sînt cele șapte căi principale prin care diavolul strecoară în mintea și în inima omului înșelăciunea cea pierzătoare de suflet a visurilor și a vedeniilor. Frăția ta bine ai făcut că ți-ai deschis inima cu sinceritate față de Dumnezeu și față de nevrednicia mea, și te-ai hotărît să vii și să-ți mărturisești aceste gînduri pierzătoare de suflet.

Făcînd aceasta, fratele meu, ai izbutit cu ajutorul lui Dumnezeu să scoți din vizuina minții pe șarpele cel gînditor, care se încuibase acolo și din adîncul inimii frăției tale pe acela care te rodea mereu și-ți otrăvea sufletul cu veninul cel aducător de moarte al vicleniei și al înșelăciunii lui.

Să știi și să ții minte, frate Ioane, că sufletul nostru se aseamănă cu o corabie care înoată pe valurile cele tulburate ale acestui veac, iar mintea, care este ochiul sufletului, este rînduită de Dumnezeu ca să fie cîrmaciul acestei corăbii. Și să mai știi că în fața corăbiei noastre se află multe și mari primejdii. Aceste primejdii se pornesc din marea cea tulburată a lumii, vînturi mari și foarte potrivnice, adică războaiele cele din partea trupului nostru, care vin din afară și intră prin poarta cea deschisă a celor cinci simțuri; se înalță valuri furioase din adîncul sufletului nostru, adică gîndurile cele rele și felurite din inimă izvorînd, precum a zis Dumnezeu: „Din inimă ies gîndurile cele rele: uciderile, desfrînările, furtișagurile, mărturiile cele mincinoase, hulele" (Mt. 15, 19); ne pîndesc jefuitorii cei gînditori, adică dracii cei prea vicleni; dăm peste smîrcuri și vîltori adînci, care sînt orbirea necunoștinței noastre, care fără de veste se ivesc în cale, primejduindu-ne cu spargerea corăbiei și acestea sînt nepregătirea cea duhovnicească a sufletelor noastre. Iar cînd cîrmaciul corăbiei, adică mintea, dormitează, se înmulțește apa în corabie și o amenință cu scufundarea în adînc, și aceasta este nemărturisirea păcatelor noastre.

Deci, fratele meu, dacă nu te grăbești să vii aici, în fața Domnului și a nevredniciei mele ca să scoți, prin spovedanie, din sufletul frăției tale apa cea veninoasă a păcatelor, apoi socot că nu mai era multă vreme pînă să se afunde în adîncul iadului corabia cea sufletească a frăției tale. Frate Ioane, ceea ce vreau să-ți spun ca să știi bine și să fii încredințat cu tot dinadinsul este că gîndurile care te-au muncit pe frăția ta și pe care mi le-ai mărturisit acum, au răsărit în mintea și în inima frăției tale, din rădăcina cea blestemată a păcatului celui mare al mîndriei.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, vă rog să-mi spuneţi: ce este mîndria şi în ce fel este ea?

Stareţul: Să ştii, frate Ioane, că mîndria este începutul, rădăcina şi izvorul a tot păcatul şi a toată fărădelegea. Şi fiindcă ai întrebat şi în ce fel este ea, află că Sfîntul Grigorie Dialogul zice că: „Mîndria are cinci trepte, iar ca să înţelegi aceste trepte, trebuie mai întîi să ştii că bunurile cu care cel mîndru se mîndreşte, sînt şi ele de cinci feluri şi anume:

Bunuri fireşti, adică isteţimea, frumuseţea, bărbăţia şi cele asemenea lor.

Al doilea sînt **bunuri dobîndite** ca: ştiinţa, înţelepciunea, meşteşugul şi cele asemenea.

Al treilea sînt **bunuri întîmplătoare** cum sînt bogăţia, slava, dregătoriile şi cele asemenea.

Al patrulea sînt **bunuri ale voinţei**.

Al cincilea sînt **bunurile cele duhovniceşti**, adică: darul proorociei, facerii de minuni şi cele asemenea".

Deci, frate Ioane, pe cea dintîi treaptă a mîndriei este omul care, avînd oarecare din aceste bunuri, nu recunoaşte că le are de la Dumnezeu, ci socoteşte că le are de la sine însuşi, în chip firesc.

A doua treaptă a mîndriei este cînd omul recunoaşte că are de la Dumnezeu aceste bunuri, însă nu primite în dar, ci pentru că i se cuvin lui, ca unul ce ar fi vrednic de ele.

A treia treaptă a mîndriei este cînd cineva cugetă că are nişte daruri pe care însă nu le are.

A patra treaptă a mîndriei este cînd cineva defaimă pe alţii şi pofteşte să fie cinstit de toţi, ca un vrednic mai mult decît aceia.

A cincea şi cea din urmă treaptă a mîndriei este cînd omul ajunge să defaime sfintele legi şi să nu se supună lor, aşa cum au legiuit Sfinţii Părinţi.

Să mai ştii, frate Ioane, şi să ţii minte că mîndria are 12 fiice: slava deşartă, iscodirea, înălţarea cu mintea, pregetarea, mărturisirea cu făţărnicie, lepădarea de credinţă, voia cea slobodă şi deplina deprindere a păcatului.

Fratele: Dar cum se naște mîndria, Prea Cuvioase Părinte, în mintea omului?

Starețul: Mîndria, frate Ioane, are obiceiul a se naște în mintea omului mai ales din aceste pricini: iubirea de sine din slava deșartă, din părerea de sine, din necunoștința de sine, din postul cel fără de socoteală și fără de măsură și din viața cea osebită, adică din rînduiala de sine, cînd omul umblă după capul său și nu cere sfatul altuia.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, oare mîndria este de un singur fel sau de mai multe feluri?

Starețul: Mîndria, frate Ioane, este de două feluri și anume: mîndria voii noastre și mîndria minții.

Fratele: Dar care din aceste mîndrii ar fi mai rea sau mai primejdioasă?

Starețul: Să știi, frate Ioane, că mult mai rea este mîndria minții.

Fratele: Dar pentru ce oare mîndria minții este mai rea decît mîndria voinței?

Starețul: Iată de ce, frate Ioane; mîndria voinței fiind mai ușor cunoscută de minte, se va putea lesne tămădui, fiind supusă mai ușor la cele ce se cade; cînd însă mintea are mîndrie și crede cu tărie că judecata ei este mai bună decît a altora, cum se va mai putea tămădui? Neavînd cine să o supună judecății celorlalți, ea nu socotește pe alta mai bună decît pe sine. Dacă ochiul sufletului, care este mintea prin care omul recunoaște și curăță mîndria voii este neputincios, orb și plin de mîndrie, apoi cine-l va putea tămădui? Și dacă lumina este întuneric și îndreptarul greșit, atunci cum va lumina și îndrepta pe celelalte? De aceea, frate Ioane, se cuvine să stăm mai cu luare-aminte și cu mai multă tărie împotriva acestei primejdioase mîndrii a minții. Și stînd cu mare tărie împotriva ei, să ne înfrînăm iuțimea minții noastre, iar părerea noastră să o supunem părerii celorlalți și să ne facem nebuni pentru dragostea lui Hristos, ca să ne putem înțelepți precum e scris: „Deci de va părea cuiva dintre voi că este înțelept în

veacul acesta să se facă nebun, ca să fie înțelept" (I Cor. 3, 18). Așadar, frate Ioane, înțelege că mîndria minții este o boală drăcească, deoarece ea face pe om să se creadă că este mare, că este mai înțelept decît alții, și că el nu mai are nevoie de sfaturi și de ajutorul altuia.

Prea Bunul Dumnezeu să ne izbăvească pe noi de această patimă și boală drăcească!

Însuși Dumnezeu prin Proorocul Isaia, ticăloșește pe cei ce au această boală, zicîndu-le: „Vai celor pricepuți întru sine și înaintea lor științori" (Is. 5, 21). Încă și Marele Apostol Pavel, ne poruncește așa: „Nu fiți înțelepți întru voi înșivă" (Rom. 21, 16). Și Solomon zice de asemenea: „Nu fi înțelept întru tine singur" (Paremii 3, 6).

Socot, deci, frate Ioane, că din cele spuse și înțelese destul de limpede, te-ai lămurit de ce mîndria minții este mai rea și mai primejdioasă decît mîndria voirii. Să știi și aceasta, că atît mîndria minții cît și mîndria voirii, este o răutate foarte felurită. Și această felurită răutate a păcatului mîndriei, o arată minunat Sfîntul și dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul, astfel: „Mîndria este lepădarea de Dumnezeu, născocirea dracilor, puiul laudelor, semn de nerodire a sufletului, maica osîndirii, gonirea ajutorului lui Dumnezeu, înaintemergătoare a nebuniei, pricinuitoarea căderilor, pricină a îndrăcirii, izvorul mîniei, ușa fățărniciei, întăritură a dracilor, străjuirea păcatelor, pricină de neîndurare, cercetătorul cel aspru, judecător fără de omenie, potrivnicul lui Dumnezeu, rădăcina hulei" (Scara 83, 1).

Vezi, frate Ioane, cît de felurită este răutatea păcatelor mîndriei? De aceea, dumnezeiasca Scriptură numește necurat înaintea Domnului pe cel mîndru zicînd: „Necurat este înaintea Domnului tot cel cu inima înaltă" (Pilde 16, 6). Ba și pe cel ce se împrietenește cu cel mîndru, tot necurat îl numește, zicînd: „Cel ce se atinge de smoală, va fi asemenea ei" (Is. Sirah 13, 1). De aceea, frate Ioane, acest păcat este foarte urît înaintea lui Dumnezeu, Care îl pedepsește cu mare asprime.

Fratele: Vă rog, Prea Cuvioase Părinte, să-mi spuneţi cum pedepseşte Dumnezeu păcatul mîndriei?

Stareţul: Ascultă, frate Ioane! Ca să ne putem noi da seama cît de urîtă este mîndria înaintea lui Dumnezeu şi cum o pedepseşte El, este de ajuns să ne aducem aminte că numai pentru acest păcat a căzut şi a fost izgonit din cer satana cu toţi îngerii lui (Apoc. 12, 8-9). Iar ca să înţelegem cît de mare este prăpastia în care cade cel stăpînit de spurcata mîndrie, să socotim din ce slavă şi lumină a căzut satana şi îngerii cei de un gînd cu el, în ce necinste s-au pogorît şi de cîtă muncă s-au făcut vinovaţi.

Şi ca să-ţi dai seama şi mai bine de acest lucru, să ştii, frăţia ta, că satana, înainte de căderea lui din lumina şi slava cea de sus, nu era o făptură oarecare neînsemnată a lui Dumnezeu, ci era una din cele mai frumoase, mai strălucitoare, mai împodobite şi mai alese dintre zidirile cele mai aproape de Dumnezeu. Precum ne spune Sfînta Scriptură, el era un luceafăr luminos între cetele înţelegătoare din cer. Era un fiu al dimineţii celei neînserate şi un heruvim al cerului, foarte frumos, strălucind şi împodobind pe Ziditorul său, Dumnezeu. Despre acest lucru vorbeşte dumnezeiasca Scriptură, în mod simbolic, prin gura Sfîntului Prooroc Iezechil, care zice către împăratul Tirului, aşa: „...Tu te aflai în Eden, în grădina lui Dumnezeu; hainele tale erau împodobite cu tot felul de pietre scumpe: cu rubine, cu topaze şi diamante, cu hrisolit, cu onix şi jaspis, cu safir, smarald, carbuncul şi aur; toate erau pregătite şi aşezate cu măiestrie în cuibuleţe şi puse pe tine în ziua facerii tale"; şi iarăşi: „...Tu ai fost un heruvim ca să umbreşti şi Eu te-am rînduit pentru aceasta; Tu te aflai pe Muntele cel Sfînt al lui Dumnezeu şi umblai prin mijlocul pietrelor celor de foc" (Iezechil 28, 13-14).

Tot aşa şi Poorocul Isaia îl numeşte pe satana stea strălucitoare şi fiul dimineţii (Is. 13, 14).

Vezi, frate Ioane, cîtă slavă, cîtă frumuseţe şi cîtă podoabă a avut diavolul înainte de a cădea cădere mare? Dar oare de

ce a căzut el din această mare fericire și frumusețe? Să întrebăm tot pe dumnezeiasca Scriptură, și ea ne va arăta acest lucru zicînd: „Fost-ai fără de prihană în ziua facerii tale, pînă s-a încuibat în tine nelegiuirea" (Iezechil 28, 15). Și lămurindu-se care a fost acea nelegiuire care s-a încuibat în satana, dumnezeiasca Scriptură zice: „...Tu, care spuneai în cugetul tău: «Ridica-mă-voi în ceruri și mă voi așeza pe scaunul meu mai presus de stelele Dumnezeului Celui puternic; voi pune sălașul meu în Muntele cel Sfînt, în fundul laturei celei dinspre miază-noapte și mă voi sui deasupra norilor și voi fi asemenea Celui Prea Înalt»" (Is. 14, 13-14). Apoi, arătînd că pentru această cugetare înaltă a căzut el din cer, zice așa: „Cum ai căzut tu din ceruri, stea strălucitoare, fiu al dimineții, cum ai fost aruncat pe pămînt, tu, îmblînzitor de neamuri" (Is. 14, 12). Apoi și mai luminat, arătînd dumnezeiasca Scriptură pricina căderii diavolului, zice: „Din pricina frumuseții tale s-a mîndrit inima ta și pentru trufia ta ți-ai pierdut înțelepciunea. De aceea te-am aruncat la pămînt și te voi da de batjocură înaintea împăraților" (Is. 28, 17). Și iarăși dumnezeiasca Scriptură, arătînd înălțarea satanei și întinderea lui cu gîndul spre cuprinderea slavei celei neajunse a lui Dumnezeu, zice: „Din pricina întinderii negoțului tău înlăuntrul tău, te-ai umplut de nedreptate și ai păcătuit și Eu te-am izgonit pe tine, heruvimul cel umblător printre pietrele cele scînteietoare și te-am aruncat din Muntele cel Sfînt al lui Dumnezeu ca pe un necurat" (Iezechil 28, 16-17`. Apoi, arătînd unde a fost aruncat și izgonit satana din slava cea mare pe care o avea în cer, Sfînta Scriptură zice: „În iad s-a pogorît mărirea ta și multa veselie a ta, sub tine se vor așterne viermii și viermii vor fi acoperămîntul tău" (Is. 14, 11). Iar puțin mai departe adaugă: „Și acum, tu te pogori în iad, în cele mai de jos ale adîncului" (Is. 14, 15).

Așadar, frate Ioane, din aceste puține mărturii ale dumnezeieștii Scripturi cred că ai înțeles cum pedepsește Dumnezeu mîndria și ce pagubă aduce ea celui ce o are.

Fratele: Cu adevărat, Prea Cuvioase Părinte, am înțeles destul de limpede, dar cred că Dumnezeu a dat această pedeapsă mîndriei numai satanei și îngerilor lui, fiindcă ei, ca îngeri, puteau să nu greșească atît de ușor ca noi; ci v-aș ruga să-mi spuneți cum pedepsește Dumnezeu mîndria la neamul omenesc?

Starețul: Să știi, frăția ta, că la această întrebare ar fi multe de spus. Dar ca să vorbesc mai pe scurt, ca să ne dăm seama cît de aspru pedepsește Dumnezeu mîndria la oameni, voi aduce înainte tot dumnezeieștile Scripturi, din care vedem cum a pedepsit Dumnezeu pentru mîndrie pe strămoșii noștri Adam și Eva.

Fratele: Dar ce mîndrie să fi avut strămoșii noștri Adam și Eva, Prea Cuvioase Părinte, căci eu știu că ei au fost pedepsiți de către Dumnezeu nu pentru mîndrie, ci pentru neascultare, fiindcă ei au călcat porunca lui Dumnezeu și au mîncat din pomul oprit!

Starețul: Să știi, frăția ta, frate Ioane, că strămoșii noștri Adam și Eva tot de mîndrie au bolit și au fost înșelați înainte de neascultare și călcarea poruncii, fiindcă primul semn al mîndriei este nesocotirea ascultării (Scara 23, 6-7).

Aceasta s-a văzut și la strămoșii noștri, cînd au defăimat ascultarea lui Dumnezeu și au călcat porunca Lui cea sfîntă. Pentru a le încerca ascultarea Dumnezeu le poruncise: „Din toți pomii raiului puteți mînca, numai din pomul cunoștinței binelui și al răului să nu mîncați, căci în ziua în care veți mînca din el, cu moarte veți muri" (Gen. 2, 17). Diavolul însă i-a îndemnat să mănînce din acest pom, zicînd, nu numai că nu vor muri, ci ca niște dumnezei se vor face ei, cunoscînd binele și răul (Gen. 3, 5). Iar ei, ascultînd de șarpe, au îndrăznit să calce porunca lui Dumnezeu și să mănînce din pomul oprit, închipuindu-și astfel, că și ei se vor face dumnezei! De aceea și dumnezeiescul Părinte Maxim Mărturisitorul zice: „Precum diavolul a căzut din pricina nălucirii, tot așa a făcut și pe Adam și pe Eva să-și nălucească mintea că vor fi în-

tocmai ca Dumnezeu, şi din pricina acestei năluciri să cadă" (Cuv. 65).

Vezi, deci, frate Ioane, că numai după ce au căzut strămoşii noştri şi şi-au închipuit în mintea lor că vor fi asemenea cu Dumnezeu, numai atunci au defăimat ascultarea Ziditorului lor, şi au călcat porunca Lui. Deci, să fim bine lămuriţi în această privinţă. Iar cum a pedepsit Dumnezeu mîndria şi călcarea lor de poruncă, ascultă frate Ioane: mai întîi, ei au moştenit îndoită moarte: moartea trupului şi moartea sufletului, adică mergerea sufletelor lor în iad. Al doilea, au fost izgoniţi din Raiul lui Dumnezeu. Al treilea, şi pămîntul a fost blestemat de Dumnezeu pentru greşeala lor. Şi al patrulea, au fost pedepsiţi de Dumnezeu şi Ziditorul lor, ca prin osteneală şi prin sudoarea frunţii să se hrănească pe pămînt, în toate zilele vieţii lor. Pămîntul să le rodească spini, la urmă să se întoarcă în pămîntul din care fuseseră făcuţi (Gen. 3, 18-19). Evei i-a dat apoi şi o îndoită pedeapsă, ca în dureri să nască fii şi întoarcerea ei să fie către bărbat, adică să fie supusă lui în toată vremea. Dar pedeapsa şi canonul cel mai mare a fost moartea cea duhovnicească, adică să stea în iad şi să se muncească timp de 5508 ani, adică pînă la venirea Răscumpărătorului şi Învierea din morţi a Noului Adam, HRISTOS.

Iată, frate Ioane, cît de aspră a fost pedeapsa lui Dumnezeu pentru păcatul mîndriei la neamul omenesc. Prin greşeala protopărinţilor noştri Adam şi Eva, întreg neamul omenesc a fost sub canon, pînă la venirea Domnului nostru Iisus Hristos, Care cu smerenia Lui cea nemăsurată şi cu ascultarea Lui pînă la moartea pe cruce, a tămăduit mîndria şi neascultarea lor şi a ridicat osînda morţii de la tot neamul omenesc.

Acestea să fie zise numai pentru pedeapsa păcatului mîndriei la strămoşii noştri Adam şi Eva, iar dacă voieşti să ştii despre pedeapsa acestui păcat şi la alţi oameni, citeşte în Sfînta Scriptură. Acolo vei vedea cum a pedepsit Dumnezeu pe fiii lui Israel (Deut. 1, 43-44), cum a pedepsit mîndria celor ce începuseră să zidească Turnul Babel (Gen. 11, 4), cum a pedepsit mîndria lui Nabucodonosor, împăratul Babilonului

(Daniil 4, 22), precum și despre pedeapsa lui Manase împăratul (II Par. 25, 19). Și încă în alte multe locuri din Sfînta Scriptură cea veche și cea nouă vei afla cît de mult urăște Dumnezeu pe oamenii care sînt mîndri.

Fratele: Am înțeles deplin, Prea Cuvioase Părinte, cît de vătămător este păcatul mîndriei. De aceea, vă rog să-mi spuneți: cum putem scăpa noi de primejdia cea mare a păcatului mîndriei?

Starețul: Frate Ioane, cea mai mare faptă bună, care ne scapă pe noi de păcatul mîndriei, este smerenia!

Fratele: Dar ce este smerenia, Prea Cuvioase Părinte Stareț?

Starețul: De data aceasta, frate Ioane, mi-ai pus o întrebare foarte grea.

Fratele: Dar de ce este așa de grea această întrebare, Prea Cuvioase Părinte?

Starețul: Iată de ce, frate Ioane, fiindcă pe această prea înaltă virtute nu poate s-o arate luminat decît numai acel fericit om care a sporit mult în calea lui după Dumnezeu, și care a terminat prin lucrare toată fapta bună. Căci această prea înaltă bunătate, adică smerenia, este o putere tainică pe care Dumnezeu o dă omului ca o încununare a tuturor faptelor celor bune, deci numai celor desăvîrșiți! Ci eu, păcătosul și molaticul, care nici nu am început vreo faptă bună pînă acum, cum să vorbesc și să arăt ce este smerenia de care Dumnezeu învrednicește numai pe cei desăvîrșiți?

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, dacă din lucrare ziceți că nu puteți să-mi spuneți ce este smerenia, vă rog să-mi spuneți măcar ceea ce știți despre ea, din învățăturile Sfinților Părinți și din dumnezeieștile Scripturi.

Starețul: Dacă frăția ta m-ai întrebat așa, adică să spun ce știu despre smerenie de la Sfinții Părinți, în felul acesta mi-ai dat mie păcătosului o oarecare îndrăzneală ca să vorbesc măcar cît de puțin despre minunata și prea înalta virtute a smereniei. Ascultă dar, frate Ioane, cîteva mărturii de la Sfinții Părinți despre fericita smerenie:

Sfîntul Isaac Sirul numeşte smerenia haină a dumnezeirii fiindcă Cuvîntul, cînd S-a întrupat, cu aceasta S-a îmbrăcat (Cuv. 20). Acelaşi lucru îl spune şi dumnezeiescul Părinte Efrem Sirul despre smerenie, zicînd: „Smerita cugetare este îmbrăcăminte a lui Dumnezeu" (Cuv. 8). Sfîntul Ioan Scărarul numeşte smerenia comoară în vase de lut, şi zice că nici un cuvînt nu poate lămuri pe deplin însuşirile acestei comori duhovniceşti (Scara 2, 25). Tot acest Sfînt şi dumnezeiesc Părinte zice că smerita cugetare este un har fără de nume al sufletului, şi că numai aceia care au cunoscut-o, din lucrare proprie, adică din trăire, aceia ştiu numele ei (Scara 4); că ea este o învăţătură duhovnicească a lui Dumnezeu, şi pe care cei cu vrednicie o primesc în cămara sufletului lor pe calea minţii, iar în cuvinte, lucrul acesta este cu neputinţă de lămurit (Scara 41).

Ia aminte deci, frate Ioane, că dacă un aşa de mare şi dumnezeiesc Părinte ca Sfîntul Ioan Scărarul zice că smerenia nu poate fi lămurită prin cuvinte, atunci cum aş fi putut eu, păcătosul şi nepriceputul să-ţi spun frăţiei tale ce este smerenia? Totuşi, din mărturiile acestor dumnezeieşti Părinţi, noi ne putem da seama într-o oarecare măsură cît de mare şi nepreţuită este virtutea cea prea înaltă şi prea cinstită a smeritei cugetări. Şi este bine să ne mulţumim cu înţelesul pe care Bunul Dumnezeu ni l-a descoperit prin sfinţii Lui, despre bunătatea cea negrăită a smereniei şi să nu iscodim cele ce sînt mai presus de noi, ca să nu ne alegem cu paguba în loc de folos, după cuvîntul dumnezeiescului Grigorie Teologul, care zice: „Că privirea la cele înalte fără de frîu, poate şi în prăpastie să ne arunce pe noi" (Exaimeron).

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, eu fiind om simplu şi scurt la înţelegere, mi se pare că aceşti Sfinţi Părinţi vorbesc prea înalt şi prea subţire despre smerenie. De aceea, Prea Cuvioase Părinte, vă rog, dacă se poate, să-mi spuneţi despre smerenie cîteva învăţături mai simple şi mai aproape de înţelegerea mea.

Stareţul: Frate Ioane, dacă mărturiile despre smerenie, de la aceşti trei Sfinţi Părinţi ţi s-au părut prea grele şi prea sub-

ţiri şi dacă doreşti învăţături mai uşoare şi mai pe înţeles despre smerenie, apoi citeşte în Pateric, îndeosebi capitolele 4 şi 10, unde vei găsi între altele şi acestea: Un frate a întrebat pe un bătrîn, zicînd: „Părinte, ce este smerenia?". Şi a răspuns bătrînul, zicînd: „Smerenia este a se socoti omul pe sine mai nevrednic şi mai păcătos decît toţi şi a fi supus tuturor". Şi a întrebat fratele: „Cum este aceea a fi supus tuturor?". Zis-a bătrînul: „Să nu cauţi să vezi păcatele străine, ci să-ţi vezi păcatele şi răutăţile tale şi neîncetat să te rogi lui Dumnezeu pentru iertarea ta" (Cap. 10, 13).

Iată, frate Ioane, o învăţătură despre smerenie, destul de simplă şi uşoară. Numai să ne ajute Dumnezeu să nu o uităm şi să facem cum ne învaţă acest fericit bătrîn, adică să avem înaintea ochilor minţii noastre, totdeauna, greutatea păcatelor noastre, să le plîngem pe ele şi pe nimenea să nu osîndim.

Fratele: V-aş mai întreba ceva, Cuvioase Părinte, dacă nu vă supăraţi.

Stareţul: Nu mă supăr, frate Ioane, întreabă tot ceea ce doreşti.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, dar oare sfinţii au avut smerenie?

Stareţul: Acest lucru, frate Ioane, cred că este de prisos să-l mai întrebi. Dar fiindcă te-ai gîndit la ei, de la începutul lumii şi pînă acum, pe lîngă celelalte fapte bune ale lor, au avut şi smerenie. Fiindcă fără această mare virtute nimeni nu a putut dobîndi mîntuirea şi nici nu este altă uşă, afară de cea a smereniei, prin care ar putea intra cineva în Împărăţia Cerurilor. De aceea şi Sfîntul Ioan Scărarul a numit smerenia: „Uşă a Împărăţiei Cerurilor" (Scara 25-23). Iar pentru întărirea celor spuse aici, voi aduce cîteva mărturii din Sfînta şi dumnezeiasca Scriptură.

Să începem cu Sfîntul şi Fericitul Patriarh Avraam: Acesta a fost un mare sfînt şi un mare prieten al lui Dumnezeu, pentru credinţa sa (15, 16). Căci aşa de ascultător de Dumnezeu era el, încît la porunca Lui s-a grăbit să aducă jertfă pe singurul său fiu, pe Isaac (Gen. 22, 1-10). De aceea, pentru

credința sa cea dreaptă și pentru desăvîrșita ascultare, Dumnezeu l-a binecuvîntat ca neamul lui să se înmulțească pe pămînt ca stelele cerului și ca nisipul mării și printr-însul să se binecuvînteze toate popoarele pămîntului (Gen. 15, 5; 22, 16). Și de multe ori s-a învrednicit el să vorbească cu Dumnezeu și să-L întrebe despre pierzarea Sodomei și a Gomorei (Gen. 18, 23). Deci, învrednicindu-se de atîta har și binecuvîntări dumnezeiești, Prea Fericitul Patriarh Avraam nu s-a înălțat cu inima sa, ci cu mare smerenie se mărturisește înaintea lui Dumnezeu și se socoate că el este praf și cenușă (Gen. 18, 27).

Dar nu numai la Prea Fericitul Avraam vedem noi smerenie, ci și la urmașii lui. De pildă Isaac, fiul său, care arată multă smerenie și ascultare, ducînd pe umerii săi lemnele pe care trebuia să fie adus jertfă lui Dumnezeu (Gen. 7, 9). Și prin ascultare și smerenie a fost icoană a Fiului lui Dumnezeu, care a dus pe umeri lemnul Crucii cu care s-a adus jertfă de răscumpărare pentru tot neamul omenesc.

Multă smerenie vedem și la nepotul lui Avraam, la Fericitul Patriarh Iacob, văzătorul de taine dumnezeiești, care s-a numit și Israel, adică alesul lui Dumnezeu (Gen. 32, 24); căci și pe acesta îl auzim zicînd și smerindu-se că este nevrednic de îndurările și de binefacerile lui Dumnezeu (Gen. 32, 10). Smerenie mare vedem și la Iosif, cel prea frumos și prea înțelept. Căci fiind el vîndut rob de frații săi (Gen. 37, 27), nu li s-a împotrivit. Iar mai apoi, cînd a tîlcuit visul lui Faraon, nu s-a lăudat cu înțelepciunea și cu harul cel dat lui de la Dumnezeu, ci și-a zis: „Nu eu, ci Dumnezeu va da răspuns pentru liniștea lui Faraon" (Gen. 41, 16). Iar cînd Dumnezeu l-a ridicat pe el la mare slavă și l-a pus mai mare peste toată țara Egiptului și cînd frații lui, cei ce-l vînduseră au venit să cumpere grîu, el nu numai că nu s-a mîndrit și nici nu s-a răzbunat cu răutate împotriva lor, ci i-a primit cu mare dragoste și cu mari daruri i-a bucurat (Gen. 35, 1-18). Mare smerenie a avut și mult minunatul și încercatul Iov, care văzînd pe Dumnezeu, se numește pe sine pămînt și cenușă (Iov 42, 5-6). Smerenie mai vedem și la Moisi, care s-a învrednicit să-L vadă

pe Dumnezeu în pară de foc, cum ardea rugul și nu se mistuia și care a fost trimis să scoată din robia lui Faraon pe poporul lui Israel, iar el, pentru vederea lui Dumnezeu și pentru chemarea și alegerea sa, nu s-a înălțat cu mintea, ci socotindu-se cu totul nevrednic de o chemare ca aceasta, zice cu smerenie: „Cine sînt eu, ca să mă duc la Faraon, regele Egiptului și să scot din robie pe fiii lui Israel?". Ba își spune și neputința sa înaintea lui Dumnezeu, zicînd că el este gîngav și neîndemînatic pentru o slujbă așa de mare (Ex. 3, 11; 4, 10), și se roagă lui Dumnezeu ca să trimită pe altul în locul lui. Mare smerenie vedem și la cei trei tineri care au fost robiți la Babilon împreună cu Proorocul Daniil și cu poporul lui Israel. Aceștia, deși erau din neam împărătesc, petreceau în înfrînare și feciorie și se hrăneau numai cu semințe (Daniil 1, 16). Iar cînd au văzut prea slăvita minune făcută de Dumnezeu cu ei, păzindu-i nevătămați de foc, în mijlocul cuptorului ars de șapte ori (Daniil 1, 19), nu s-au înălțat cu mintea pentru această prea slăvită minune și izbăvire, ci cu mare smerenie se socoteau de rușine și de ocară și nevrednici a-și deschide gura și a lăuda pe Dumnezeu, precum este scris: „Și acum, nu este nouă a deschide gura; rușine și ocară ne-am făcut robilor Tăi și celor ce Te cinstesc pe Tine"; apoi, rugîndu-se, zic: „Cu umilință și cu duh plecat să fim primiți" (Cîntarea celor trei tineri 1, 9-15). Tot așa vedem mare smerenie și la Sfîntul și dreptul Ghedeon, care fiind trimis de către Dumnezeu, prin înger, să izbăvească pe Israel din mîinile Madianiților, zice către înger: „Doamne, cum să mîntuiesc eu pe Israel? Iată, neamul meu este cel mai sărac din neamul lui Manase, iară eu sînt cel mai mic în casa tatălui meu" (Jud. 6, 15). De asemenea, Sfîntul și dumnezeiescul împărat și Proroc David, cu mare smerenie se defăima pe sine, numindu-se dobitoc și vierme, zicînd: „Iar eu sînt dobitoc înaintea Ta" (Ps. 72, 22); iar în alt loc: „Eu sînt vierme, și nu om, ocara oamenilor și defăimarea norodului" (Ps. 21, 6). Tot așa și fiul lui David, vestitul și înțeleptul Solomon, se smerește pe sine în fața lui Dumnezeu, zicînd: „Copil mic și prost, numindu-se

pe sine" (Împ. 3, 7). Aşa, marele Prooroc şi rîvnitor al lui Dumnezeu, Ilie Tezviteanul, cel care suflă cu foc, cel care prin rugăciunea lui fierbinte a încuiat cerul ca să nu dea ploaie timp de trei ani şi jumătate (Lc. 4, 85) şi tot prin rugăciune şi jertfă a descuiat cerul şi a căzut ploaie pe pămînt (III Împ. 18, 41-46); care de trei ori a coborît foc din cer (III Împ. 5, 18, 38); care cu rugăciune a înviat morţii (III Împ. 17, 19); care a despărţit apa Iordanului cu cojocul său (IV Împ. 2, 8) şi care s-a ridicat spre cer cu căruţa şi cu cai de foc;.acesta, după atîtea isprăvi, cu mare smerenie se ruga lui Dumnezeu, şi zicea: „Destul îmi este mie Doamne, acum! Ia sufletul meu de la mine, că eu nu sînt mai bun decît părinţii mei" (III Împ. 19, 4). Tot aşa, Iosie, împăratul lui Israel, despre care dumnezeiasca Scriptură spune că a făcut fapte bune şi plăcute lui Dumnezeu şi că în toate a umblat pe calea lui David, tatăl său, neabătîndu-se nici la dreapta, nici la stînga (IV Împ. 1, 2), şi acesta vedem că s-a smerit foarte înaintea lui Dumnezeu pentru care a şi primit făgăduinţa de pace şi blagoslovenie de la Domnul (IV Împ. 22, 29). Smerenie mare a avut şi Sfîntul Prooroc Isaia, acesta învrednicindu-se a vedea slava lui Dumnezeu şi pe Serafimii care stăteau înaintea Lui, nu s-a înălţat cu inima, pentru aceste mari şi prea slăvite descoperiri, ci foarte s-a smerit pe sine şi cu multă spăimîntare, a zis: „Vai mie, că sînt pierdut! Că eu om fiind şi buze spurcate avînd şi locuind în mijlocul unui popor cu buze necurate, am văzut pe Domnul Savaot!" (Is. 6, 5).

Şi Proorocul Ieremia, cel ales de Dumnezeu şi sfinţit Prooroc din pîntecele maicii sale, a arătat mare smerenie cînd a zis către Dumnezeu: „O, Doamne, Dumnezeul meu, eu nu ştiu să vorbesc pentru că sînt tînăr" (Ier. 1, 6). Cu mare smerenie a fost împodobit şi Daniil Proorocul, bărbatul doririlor, cel plin de darul lui Dumnezeu. Căci fiind întrebat de Nabucodonosor, împăratul Babilonului, dacă este în stare să facă cunoscut visul pe care-l visase şi totodată să-i spună şi tîlcuirea lui, el, după ce a spus împăratului visul şi tîlcuirea lui, a zis cu mare smerenie: „Şi mie nu prin înţelepciunea care este

întru mine mai mult decît la toţi cei vii, mi s-a descoperit taina aceasta, ci ca să fie dat pe faţă împăratului tîlcuirea şi să poţi cunoaşte gîndurile inimii tale" (Daniil 2, 30). Iarăşi cu covîrşire vedem mare smerenie la cel ce a fost vîrful Proorocilor, Marele Mergător Înainte şi Botezătorul lui Hristos care, după însăşi mărturia Domnului, este cel mai mare om născut din femeie şi mai mult decît Prooroc (Mt. 11, 9-11). Acesta, pe cît a covîrşit cu darul lui Dumnezeu şi cu sfinţenia vieţii sale pe ceilalţi Prooroci şi drepţi, pe atît mai mare smerenie a arătat în faţa oamenilor şi a lui Dumnezeu. Căci celor ce veneau la el să se boteze, le spune, micşorîndu-se: „Eu vă botez pe voi cu apă, spre pocăinţă, dar Cel ce vine după mine este mai mare decît mine şi eu nu sînt vrednic să-I dezleg cureaua încălţămintei Lui" (Mt. 3, 11).

Vezi cît de mare este smerenia Sfîntului şi dumnezeiescului Înaintemergător şi Botezător al Domnului Hristos? Nici o slugă, oricît de netrebnică ar fi ea şi oricît de nebăgată în seamă ar fi de stăpînul ei, tot se va socoti pe sine că va putea face măcar atîta lucru, adică să dezlege cureaua încălţămintei lui, adică să slujească stăpînului său, cînd ar vrea el să se descalţe de încălţămintele sale. Dar dumnezeiescul şi marele acesta Prooroc Ioan, nici pe această smerită slujbă nu se socotea vrednic să o facă stăpînului său, Hristos. Cu adevărat, unde darul a prisosit, acolo şi smerenia mai tare s-a înmulţit.

În legea darului, cine nu se va minuna de smerenia prea mare a fericitului şi prea lăudatului Apostol Pavel, vasul alegerii (Fapte 9, 15), care s-a ostenit mai mult decît toţi Apostolii şi a fost răpit pînă la al treilea Cer? (II Cor. 12, 32). Căci după atîtea mari vedenii, îl vedem pe el smerindu-se şi zicînd: „Eu sînt mai-micul Apostolilor şi nu sînt vrednic de a mă chema Apostol" (I Cor. 15, 9). Altădată se numeşte pe sine gunoi netrebnic: „...ca nişte gunoi m-am făcut lumii" (I Cor. 4, 13); iar altădată a zis: „Hristos Iisus a venit în lume să mîntuiască pe cei păcătoşi, dintre care cel dintîi sînt eu" (I Tim. 1, 15).

Vezi, frate Ioane, pe cît a fost marele Pavel mai înalt cu înţelepciunea şi cu ostenelile decît ceilalţi Apostoli, pe atît a

fost şi mai adînc cu smerenia minţii sale. Dar, frate Ioane, după ce am adus aceste mărturii ale Scripturii despre smerenia unor sfinţi, cred că e bine şi de mare folos să îndrăznim a zice ceva şi despre smerenia cea prea înaltă a împărătesei tuturor sfinţilor, adică despre smerenia Prea Curatei şi Pururea Fecioarei Maria. Dar mai întîi cred că este bine a cugeta dacă mai este cineva între zidirile cele cuvîntătoare ale oamenilor şi ale îngerilor, care să se fi învrednicit cu atîtea daruri mari şi duhovniceşti ca Prea Curata şi Prea Sfînta Fecioară Maria. Cu adevărat, nici una din zidirile lui Dumnezeu cele pămînteşti şi cele cereşti nu a ajuns la atîta slavă şi dar ca Prea Sfînta şi Prea Curata Maica Domnului. Despre dînsa Dumnezeu mai înainte a vestit strămoşilor noştri Adam şi Eva şi umbros le-a arătat lor că prin ea va veni mîntuirea şi se va zdrobi capul şarpelui (Gen. 3, 15). Duhul Sfînt, prin gura marelui Prooroc Isaia, a arătat pe ea că va fi Fecioară care va naşte pe Emanuil (Is. 7, 14); pe ea a arătat-o Duhul Sfînt că şade ca o Împărăteasă prea înfrumuseţată şi prea împodobită cu daruri de-a dreapta lui Dumnezeu (Ps. 45, 10). Ei i s-a închinat şi pe ea a heretisit-o Elisaveta, maica dumnezeiescului Ioan Proorocul, Înaintemergătorul şi Botezătorul Domnului nostru Iisus Hristos, numind-o Maică a Domnului (Lc. 1, 28; 1, 40).

Ea este Maica şi Fecioara cea cu totul fără prihană, pe care o vor ferici toate neamurile (Lc. 1, 48-49); ea este aceea care a aflat har de la Dumnezeu (Lc. 1, 30). Despre ea s-a proorocit că va rămîne şi după naştere Fecioară (Iez. 44, 12). Ea s-a învrednicit de cea mai mare cinste dintre toate zidirile lui Dumnezeu, fiind numită de către Biserica cea dreptmăritoare: „Născătoare de Dumnezeu", fiindcă Cel ce S-a născut din ea a fost chiar cu adevărat şi Dumnezeu şi Om. Pe dînsa o laudă toată Biserica lui Dumnezeu şi o numeşte: „Mai cinstită decît Heruvimii şi mai slăvită fără de asemănare decît Serafimii". Această prea slăvită cinste a primit-o Prea Curata şi Prea Sfînta Fecioară Maria, căci prin ea a lucrat Dumnezeu Taina cea din veac ascunsă şi de îngeri neştiută a mîntuirii nea-

mului omenesc și prin ea s-a făcut cea mai strînsă unire a lui Dumnezeu cu oamenii. Nu unirea cea după har, nici cea după voire, ci unirea cea mai înaltă și mai desăvîrșită, adică unirea cea după Ipostasul Cuvîntului lui Dumnezeu cu Ipostasul firii omenești.

Deci vezi, fratele meu, de cîte daruri și de cîtă cinste s-a învrednicit de la Dumnezeu Prea Sfînta și Prea Curata Fecioară Maria. Și acum se naște întrebarea: „Care a fost pricina acestei slave și vrednicii ?". Oare fecioria ei cea prea curată ? Oare bunul neam împărătesc al lui David din care se trăgea ea ? Oare sfințenia vieții ei, căci petrecea pururea în rugăciuni și în înfrînare și în cugetarea dumnezeieștilor Scripturi ? Oare petrecerea ei cea îngerească pe care a avut-o în Sfînta Sfintelor timp de 12 ani ? Oare numai pentru aceste virtuți a fost ea aleasă de Dumnezeu dintre toate neamurile ? NU ! Cu adevărat nu ! Bune au fost toate aceste virtuți ale Prea Curatei Fecioare și vrednice de laudă la Dumnezeu și la oameni. Dar să știi și bine să fii încredințat că cea mai mare și cea mai sfîntă virtute pe care o purta Prea Curata Fecioară în inima sa a fost piatra cea scumpă și neprețuită a smeritei cugetări. Că smerenia ei a fost mai mult decît toate celelalte virtuți, pricina alegerii și chemării ei. Și o putem înțelege din însăși proorocia Prea Sfintei Fecioare, care a zis prin Duhul Sfînt: „...că a căutat Dumnezeu spre smerenia roabei Sale, și iată de acum mă vor ferici toate neamurile. Că mi-a făcut mie mărire Cel Puternic și Sfînt fie numele Lui" (Lc. 1, 48-49).

Această mare smerenie a Sfintei și Prea Curatei Fecioare Maria o vedem și în fața Arhanghelului Gavriil, unde ea se numește pe sine „roabă", cu toate că înțelesese din cele ce i se binevestiseră, că a aflat har de la Dumnezeu, că este binecuvîntată între femei și plină de harul lui Dumnezeu, și că Pruncul ce se va naște dintr-însa se va chema Fiul lui Dumnezeu (Lc. 28, 35).

Cu toate aceste înalte binevestiri și heretisiri ale Arhanghelului, ea nu s-a înălțat cu inima, ci cu smerenie a zis către înger: „Iată roaba Domnului, fie mie după cuvîntul Tău" (Lc. 1, 38).

Aşadar, frate Ioane, încă odată îţi fac aducere aminte ca să înţelegi şi să ştii bine că cea mai înaltă virtute care a împodobit viaţa Prea Sfintei şi Prea Curatei Fecioarei Maria, a fost smerenia. Pentru smerenia ei cea prea mare, a căutat spre ea Bunul Dumnezeu şi a ales-o să fie Maica Fiului Său Celui de o Fiinţă şi o Slavă cu El. Cu adevărat, unde a fost adîncime mare şi smerenie, acolo a prisosit şi înălţimea prea slăvită de Har. Căci pe cît inima Prea Curatei Sfintei Fecioare a fost mai adîncă cu smerenia, pe atît mai mult s-a înălţat în ea harul lui Dumnezeu, ca să plinească cuvîntul, care zice: „În inima adîncă se va înălţa Dumnezeu" (Ps. 63, 7).

Iată, frate Ioane, că din cele de pînă aici ţi-am arătat cîteva mărturii, la întrebarea frăţiei tale, ca să ştii că toţi sfinţii şi drepţii lui Dumnezeu, precum şi împărăteasa tuturor sfinţilor, Prea Sfînta şi Prea Curata Maica Domnului, pe lîngă toate celelalte fapte bune ale lor, s-au împodobit precum cu o cunună nepreţuită cu smerenia cea prea înaltă şi prea cinstită, şi prin ea au dobîndit de la Dumnezeu harul şi mila, în viaţa cea de aici şi în cea fără margini.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, dar despre smerenia Domnului nostru Iisus Hristos nu vreţi să-mi spuneţi nimic?

Stareţul: Despre smerenia Domnului şi Mîntuitorului nostru Iisus Hristos cea nemăsurată, frate Ioane, nimenea nu poate avea îndeajuns cuvînt spre a vorbi, fiindcă smerenia Lui a întrecut cu covîrşire pe a tuturor sfinţilor. Însă cu toate că noi, păcătoşii, nu putem socoti adîncimea acestei smerenii, deoarece ea covîrşeşte toată mintea, totuşi, voi aduce cîteva mărturii din dumnezeiasca Scriptură despre aceasta şi voi spune cît de puţin, în loc de cît ar trebui să spun.

Mai întîi să auzim ce spune marele Apostol Pavel despre pogorîrea lui Dumnezeu pînă la firea omenească: „La plinirea vremii, Dumnezeu a trimis pe Fiul Său Unul Născut, Carele S-a născut din femeie Fecioară şi a fost supus sub lege" (Gal. 4, 4). Tot despre smerenia Domnului, zice Scriptura: „Că a luat asupra Sa neputinţele nostre cele fireşti şi neprihănite, precum sînt: foamea, setea, osteneala, durerea, lacrima, stri-

căciunea, teama de moarte, frica, înfrînarea, sudoarea, picăturile de sînge, ajutorul de la îngeri pentru neputințele firii". Apoi El S-a născut în mare smerenie (2, 46-47); a fost supus părinților Săi (Lc. 2, 31); a fost sărac de cele materiale pe pămînt, precum singur zice: „Vulpile au vizuini și păsările cerului cuiburi, dar Fiul Omului nu are unde să-Și plece capul" (Mt. 8, 20; Lc. 8, 3). Din smerenia Sa nemăsurată, El a spălat picioarele ucenicilor Săi (In. 5, 41; 6, 15), apoi S-a supus rînduielilor religioase ale legii vechi și neavînd trebuință de pocăință a primit botezul pocăinței de la Ioan, în Iordan; S-a supus legilor celor omenești, plătind dajdie și S-a supus lui Dumnezeu, făcînd întru toate voia Lui. S-a dat de bunăvoie la suferință (In. 5, 30; 6, 38; 8, 27; 14, 51). S-a lăsat defăimat (Ps. 21, 6); a murit cu moarte de ocară (Mt. 27, 38), a fost disprețuit de oameni din cauza smereniei Sale (Mt. 13, 54); S-a smerit pe Sine pînă la moarte, iar moartea I-a fost pe Cruce (Filip. 2, 8).

Iată, frate Ioane, că ți-am adus înainte cîteva din multele mărturii ale dumnezeieștii Scripturi, despre smerenia cea prea înaltă și nemăsurată a Domnului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos. Deci dacă Stăpînul și Ziditorul nostru S-a smerit așa de mult pentru noi și pentru a noastră mîntuire, oare cîtă smerenie ne trebuie nouă, păcătoșilor, care sîntem praf și cenușă și care în toată vremea supărăm pe Prea Bunul Dumnezeu cu păcatele și răutățile noastre? Și cîtă nebunie este în mintea noastră cînd noi, viermi împuțiți, ne socotim că sîntem ceva și umblăm cu capul în nori, necugetînd la nimicnicia firii noastre cea schimbăcioasă și cea stricăcioasă, care trece ca iarba și ca umbra și se risipește ca fumul, și puțina vreme a veacului de acum!

Fratele: Vă mulțumesc, Prea Cuvioase Părinte, cu toată recunoștința că ați avut marea bunăvoință să-mi aduceți atîtea mărturii despre smerenia cea prea înaltă a Prea Curatei și Prea Sfintei Fecioare Maria, precum și despre smerenia cea mare a sfinților și aleșilor lui Dumnezeu. Dar să mă iertați dacă vă mai întreb ceva.

Stareţul: Întreabă, frate Ioane, şi-ţi voi spune ce-mi va dărui Bunul Dumnezeu prin minte.

Fratele: Aş vrea să ştiu, Prea Cuvioase Părinte, cum se naşte smerenia în sufletul omului şi care sînt pricinile care ne duc pe noi la smerenie?

Stareţul: După mărturia Sfinţilor Părinţi, frate Ioane, smerenia are mai multe mame: unii din ei au înţeles că smerenia se naşte din adevărata cunoştinţă de sine, altul a zis că smerenia se naşte din cugetarea la moarte şi la înfricoşata Judecată. Sfîntul Ioan Scărarul spune că drumul spre smerenie este osteneala trupească, ascultarea şi dreptatea inimii (Scara 25, 62), iar Sfîntul Isaac Sirul zice că smerenia se naşte din scîrbe şi din întristare (Cuv. 58). Tot Sfîntul Isaac Sirul zice că smerenia se naşte din frica lui Dumnezeu (Cuv. 58) sau din ispite, din părăsirea lui Dumnezeu, din războaiele cele iuţi ale firii şi ale dracilor şi din rugăciunea cea multă (Cuv. 21).

Aşadar, frate Ioane, precum vezi din mărturiile acestor Sfinţi şi dumnezeieşti Părinţi, pricinile din care se naşte smerenia sînt mai multe. De aceea am zis mai sus, că smerenia are mai multe mame. Iar dacă vei întreba şi despre tatăl smereniei, ea îţi va răspunde că nu-l vei cunoaşte, pînă ce nu vei agonisi pe Dumnezeu întru tine (Scara 25, 69).

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, am înţeles că smerenia se naşte din cunoaşterea de sine, din ascultare, din frica lui Dumnezeu, din războaiele cele iuţi ale firii, din ispite, din scîrbe, din întristare, din războaiele cele de la draci, şi din multa rugăciune, dar fiindcă aţi spus că nimeni nu va ajunge la fericirea de a agonisi pe Dumnezeu în sufletul său, eu am rămas tot nedumerit şi tot nu ştiu cine este adevăratul născător al smereniei?

Stareţul: Cînd Sfinţii Părinţi, frate Ioane, ne-au spus că numai cel ce are pe Dumnezeu în sufletul său, poate cunoaşte pe adevăratul născător al smereniei, au vrut să ne arate că numai cei desăvîrşiţi pot ajunge la lucrul acesta de a cunoaşte pe adevăratul născător al smereniei şi nu noi care avem dinţi de lapte în cele duhovniceşti. Nouă ne este de ajuns să ascul-

tăm învățăturile Sfinților Părinți și să ne silim a lucra cu multă răbdare virtuțile care, precum am văzut, ne duc pe noi la virtutea cea înaltă a smeritei cugetări, iar pe cele mai înalte decît noi să le lăsăm celor mai înalți cu vîrsta în cele duhovnicești.

Fratele: Mi-ați spus mai înainte, Prea Cuvioase Părinte, și am înțeles din cele de pînă acum, că smerenia este cea mai mare faptă bună care ne scapă pe noi de păcatul mîndriei. Dar, oare smerenia mai aduce și alte foloase omului?

Starețul: Să știi, frate Ioane, că așa de multe sînt foloasele smereniei, că este cu neputință a vorbi de ele în puține cuvinte. Totuși, din cele ce-mi aduc aminte, voi încerca măcar în parte să răspund la întrebarea frăției tale.

Smerenia este așa de mare, încît singură numai, și fără altă virtute, ne poate deschide porțile Împărăției Cerurilor, precum este scris: „Pocăința ridică pe cel căzut, plînsul lovește în Porțile Cerului, iar sfînta smerenie le deschide" (Scara 25, 16). Smerenia este singura faptă bună care nu poate fi imitată de draci (Scara 17). Ea este izvorul defăimării de sine, care păzește pe om să nu cadă (Scara 17). Smerenia, frate Ioane, are puterea să izbăvească pe om de urgia cea dreaptă a lui Dumnezeu, căci este scris: „Inima înfrînată și smerită Dumnezeu nu o va urgisi" (Ps. 50, 18). Smerenia are putere să adune inima noastră în frica de Dumnezeu și să nu o lase să zboare cu trufia cea pierzătoare (Sf. Isaac Sirul, Cuv. 31).

Să mai știi, frate Ioane, că din toate faptele mîntuitoare pe care le lucrează omul, smerenia și dragostea sînt cele mai plăcute jertfe înaintea lui Dumnezeu. Lucrul acesta îl înțelegem și mai limpede din dumnezeiasca Scriptură, care zice: „Omule, ți-am arătat ce este bun și ceea ce cere Dumnezeu de la tine: dreptate, iubire și milostivire și cu smerenie să mergi înaintea Domnului Dumnezeului Tău" (Miheia 6, 8). De asemenea, să nu uităm că smerenia și lacrimile cele multe sînt de mare trebuință celui ce se află în slujba lui Dumnezeu, precum ne învață marele Apostol Pavel, că el însuși a slujit Domnului cu toată smerenia, cu multe lacrimi și ispite care i-au venit lui din pricina uneltirilor iudeilor (Fapte 20, 19). De asemenea, să mai știi, frate

Ioane, că smerenia este haina cea prea aleasă şi scumpă cu care trebuiau să se îmbrace sfinţii şi aleşii lui Dumnezeu (Col. 3, 12).

Smerenia este scara sfîntă şi dumnezeiască pe care se pogoară privirea lui Dumnezeu spre om, precum este scris: „Spre cine voi căuta, fără numai spre cel smerit şi blînd, care se cutremură de cuvintele Mele?". Smerenia are putere să ducă la Dumnezeu cuvintele noastre şi să pogoare de la El iertarea păcatelor noastre. Vedem aceasta la toţi cei ce au greşit lui Dumnezeu şi apoi cu smerenie s-au pocăit, dar cea mai grăitoare mărturie ne-o dă împăratul Manase, care păcătuise mai mult decît mulţi oameni din acea vreme şi spurcase toată Biserica lui Dumnezeu, iar slujbele cele sfinte ce se făceau spre slava lui Dumnezeu le batjocorise cu închinarea la idoli! De ar fi postit toată lumea pentru el, şi tot nu ar fi putut ispăşi fărădelegile lui. Dar fiindcă el s-a smerit foarte tare înaintea lui Dumnezeu, Dumnezeu l-a auzit şi i-a ascultat rugăciunea, aducîndu-l iarăşi din robie la Ierusalim (Paralip. II. 33, 12-13).

Smerenia a slobozit pe Roboam de mînia Domnului, care venea peste sine şi peste tot poporul (III Împ. 21, 10). Tot aşa împăratul Ahav, care mîniase pe Dumnezeu cu nelegiuirile sale, numai prin smerenie a scăpat de urgia Domnului. Pentru că zice Dumnezeu către Ilie Tezviteanul: „Vezi cum s-a smerit Ahav înaintea Mea? De aceea nu voi mai aduce necazuri în vremea lui, ci în zilele fiului său, voi aduce necazurile peste casa lui" (III Împ. 21, 29).

Aşadar, cei ce au smerenie, sînt izbăviţi de multe primejdii. Aceasta o putem înţelege din cuvintele: „Dumnezeu smereşte pe cei mîndri şi mîndria lor îi mîntuieşte pe cei ce pleacă ochii lor la pămînt" (In. 22, 29). Cei ce au smerenie se înalţă în Dumnezeu, căci este scris: „Smeriţi-vă sub mîna cea tare a lui Dumnezeu, ca să vă înalţe la vreme" (I Petru 1, 5-6). Smerenia este învăţătura de la Dumnezeu, deoarece este scris că „...oriunde intră mîndria, intră şi ocara, iar gura smeritului cugetă înţelepciune" (Prov. 11, 12). Cei smeriţi sînt moştenitorii Împărăţiei Cerurilor, căci zice Domnul: „Fericiţi cei

săraci cu duhul, că a acelora este Împărăția Cerurilor" (Mt. 5, 3). Celor smeriți le dă Dumnezeu dar, precum scrie: „Dumnezeu mîndrilor le stă împotrivă, iar celor smeriți le dă dar" (Isaac 4, 6).

Smerenia în vremea sfîrșitului nostru, poate înlocui toată fapta bună și singură poate să mîntuiască pe om! Acest lucru îl arată și un sfînt în Filocalia, cînd zice: „Îți spun un cuvînt străin și să nu te minunezi. Chiar dacă nu ai dobîndit lipsa de patimi, pentru obișnuința care te stăpînește, dacă te afli în vremea ieșirii întru adîncul smereniei, te vei înălța nu mai puțin ca cel fără de patimi, mai presus de nori. Căci deși comoara celor nepătimitori s-a adunat din toate virtuțile, picătura prețioasă a smereniei este mai de preț decît toate. Ea nu prilejuiește numai împăcarea cu Dumnezeu celui ce o are, ci și intrarea împreună cu cei aleși în lăcașurile cele de nuntă ale Împărăției Sale" (Teogn. 62).

Acest lucru îl întărește și un Cuvios Părinte al Patericului, zicînd: „Fiilor, să știți că smerenia pe mulți, fără de nici o osteneală, i-a mîntuit" (Cuv. 4). Smerenia a îndreptat pe vameșul numai prin cîteva cuvinte (Lc. 18, 14), pe fiul cel risipitor l-a îmbrăcat cu haina cea dintîi (Lc. 15, 22), pe tîlharul cel de pe cruce l-a băgat în Rai mai înainte de toți drepții și sfinții (Lc. 23, 42). Smereniei îi urmează de-a pururi mila lui Dumnezeu, după cum arată aceasta dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul, zicînd: „Precum umbra urmează trupului, așa smeritei cugetări, mila lui Dumnezeu" (Cuv. 19). Același Sfînt Părinte zice: „Mulți au căpătat mîntuirea sufletului fără să aibă darul prorociei, fără să aibă semne și minuni, fără să aibă vedenii și fără să vadă îngeri. Dar fără smerenie, nimenea nu va intra în cămara cea cerească" (Cuv. 25).

Să mai știi și aceasta, frate Ioane, că cei smeriți cugetători, fiindcă sînt prieteni ai lui Dumnezeu, nu îngăduie Dumnezeu ca ei să fie ispitiți peste puterile lor. Despre acest lucru ne învață același Părinte Isaac Sirul, zicînd: „Ispitele cele de toiagul cel duhovnicesc se fac spre sporirea și creșterea sufletului, iar ispitele cele prin care se cearcă și se iscusește sufletul

celor smeriți sînt acestea: lenevirea, tulburarea minții, părerea neputinței trupești, împuținarea nădejdii, întunecarea gîndurilor, lipsirea ajutorului celui omenesc, lipsirea celor de trebuință trupești și cele asemenea acestora. Din ispiteala aceasta cîștigă omul suflet părăsit și neajutorat și inimă zdrobită întru smerenie multă. Și dacă din acestea se ispășește cineva, a venit spre dorința Celui ce l-a zidit. Ci acestea sînt amestecate, mîngîierea și nădejdile, lumina și întunericul, războaiele și sprijinirile și în scurt a zice, strîmtorarea și răsfățarea. Și acesta este semnul sporirii omului, prin ajutorul lui Dumnezeu" (Cuv. 46).

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, dar peste care dintre cei mîndri nu vin ispitele?

Starețul: Ispitele pe care le îngăduie Dumnezeu, frate Ioane, să vie peste cei mîndri sînt mult mai multe și mai grele decît ispitele care vin peste cei smeriți. Și ca să cunoști acestea, ascultă pe același Părinte Isaac Sirul, care zice așa: „Iar ispitele cele ce se fac din slobozenia lui Dumnezeu asupra celor ce sînt fără rușine și care se înalță întru cugetele lor sînt: ispitele cele arătate ale dracilor și care sînt mai presus de hotarele sufletului: lipsirea puterii, a înțelepciunii care este întru dînșii, simțirea iute a cugetării curviei care este slobozită asupra lor spre smerenia înălțării lor, mînierea degrabă, dorința de a-și împlini voia proprie, mustrarea în cuvinte, cearta, disprețuirea, desăvîrșita rătăcire a minții, hula împotriva numelui lui Dumnezeu, gînduri nebune care te fac să rîzi cînd ar trebui să plîngi, defăimarea din partea oamenilor, pierzarea cinstei lor, a fi rușinat și batjocorit de draci în multe feluri, pe față și în ascuns; dorul de a se amesteca cu lumea și de a se întoarce la ea; vorbitul și bîrfirea nebunească la fiecare pas; a găsi întru sine mereu prooroci mincinoși, a făgădui multe peste puterile sale.

Acestea sînt ispitele cele sufletești. Iar întru cele trupești, li se întîmplă acestea: întîmplări dureroase de care nu mai pot scăpa; împletiri și întîmplări de-a pururi cu oamenii răi și fără de Dumnezeu; cad în mîinile oamenilor răi, care îi chinuiesc; inima lor se pornește adesea să bată din frica lui Dumnezeu

fără pricină și neașteptat; adeseori cade năpraznica frică peste ei; cad ,de asemenea, de pe stînci și de pe locuri înalte spre zdrobirea trupului lor, sînt lipsiți de orice sprijin al inimii prin puterea dumnezeiască și prin nădejdea credinței lor. Și ca să zic în scurt, toate cîte sînt cu neputință și mai presus de putere, toate acestea vin asupra lor, și toate cîte s-au înșirat aici, sînt felurile ispitelor mîndriei" (Cuv. 46).

Iată, frate Ioane, cu mila și ajutorul lui Dumnezeu ți-am adus aici puține mărturii din dumnezeiasca Scriptură și de la Sfinții Părinți, despre foloasele cele mari ale smereniei, din care se vede că cei care își petrec viața în smerenie nu au nici ispite așa de mari și de grele ca vrăjmașii lui Dumnezeu, ce sînt mîndri și trufași. De aceea, fratele meu, noi păcătoșii sîntem datori să rugăm neîncetat pe Bunul Dumnezeu să ne învrednicească și pe noi cu darul smereniei, ca pînă la cea de pe urmă suflare să pășim pe calea celor smeriți cugetători. Căci numai calea smereniei este lină și liniștită și cu odihnă sufletească în veacul cel de acum. Acest lucru ne învață pe noi Domnul Dumnezeul și Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, zicînd: „Luați jugul Meu asupra voastră și învățați-vă de la Mine, că sînt blînd și smerit cu inima și veți afla odihnă sufletelor voastre" (Mt. 11, 29).

Fratele: Vă mai rog, Prea Cuvioase Părinte, încă un lucru, dacă nu vă fac prea mult necaz.

Starețul: Spune, frate Ioane, ceea ce ai de gînd să spui.

Fratele: Mi-aduc aminte, Prea Cuvioase Părinte, că v-am auzit cîndva spunînd că alt lucru este smerenia și altul cunoștința de sine. De aceea, tare mult v-aș ruga să-mi spuneți, dacă mai aveți vreme, ce deosebire este între cunoștința de sine și smerenie, deoarece mie mi se pare că ele sînt același lucru.

Starețul: Fiindcă ți-ai adus aminte și de acest lucru, apoi să știi că nu este același lucru cunoștința de sine cu smerenia, ci ea este numai o treaptă a smereniei. Ca să înțelegi acest lucru și mai bine ascultă-l pe Sfîntul Isaac Sirul, care zice: „Nu tot cel domol din fire sau înțelegător sau blînd, a și ajuns la treapta smeritei cugetări. Dar nici cel ce se află în pomenirea

căderilor sale și a greșalelor sale și se crede smerit cu cugetul și își aduce aminte de ele, pînă ce nu își zdrobește inima și nu-și pogoară inima și mintea din cugetările mîndriei, nu-l vom socoti smerit cugetător, măcar că și lucrul acesta este vrednic de laudă. Căci încă are gîndul mîndriei și nu a cîștigat smerenia, ci prin meșteșugire se apropie de ea. Ci smerit cugetător într-adevăr este acela care are întru sine ascuns ceva vrednic de mîndrie și totuși nu se mîndrește, ci se socoate pe sine pămînt și țărînă și cenușă".

Așadar, frate Ioane, precum vezi, alta este smerenia și alta cunoștința de sine. Cel ce a ajuns să-și cunoască păcatele sale și neputințele sale, acela se smerește întru păcatele și neputințele sale. Iar aceasta nu este smerenie, ci cunoștința de sine! Pe cînd cel cu adevărat smerit, acela se smerește cu dreptate. Adică, avînd toată fapta bună, se socotește pe sine ca un nimic.

Fratele: Vă rog, Prea Cuvioase Părinte, să mă lămuriți, cum se smerește cineva întru păcate și cum întru dreptate?

Stareţul: Dar tot n-ai înțeles, frate Ioane, că doar depre aceasta am vorbit?

Fratele: Am înțeles, Prea Cuvioase Părinte, dar nu tocmai așa bine. De aceea, vă rog să-mi mai spuneți încă o dată acest lucru.

Stareţul: Iată, frate Ioane, cum se smerește cineva întru păcat: cînd omul își aduce aminte de păcatele sale cu care a supărat pe Dumnezeu, și în această aducere aminte îi vine lui căință și mare mîhnire și începe a suspina și a plînge cu durere de inimă înaintea lui Dumnezeu și din această mare căință și plîngere i se smerește mintea și inima lui. Așa s-a smerit vameșul din Evanghelie, aducîndu-și aminte de păcatele sale; stătea departe de Biserică, adică mai la urmă decît toți, nu îndrăznea nici ochii să-i ridice către cer, și bătîndu-și pieptul său zicea: „Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!" (Lc. 18, 13).

Așadar, precum vezi, fratele meu, nu prin smerenia cea desăvîrșită a plăcut vameșul lui Dumnezeu, ci el s-a îndreptat înaintea Lui, prin cunoștința de sine (Tom. III, p. 89). Însă cum

am zis și mai sus, această cunoștință de sine nu este adevărata smerenie, ci numai una din treptele ei. Iar adevărata smerenie o au numai acei ce se smeresc întru dreptate, adică numai acei care au împlinit poruncile lui Dumnezeu și toate faptele cele bune și totuși ei se socotesc pe sine a fi niște slugi netrebnice, precum a zis Domnul (Mt. 10). Așa a fost Marele Apostol Pavel, care a fost răpit pînă la al treilea cer, și se socotește pe sine mai mic decît toți sfinții (Efes. 3, 8). Așa a fost Prea Fericitul Patriarh Avraam, care după atîtea fapte bune se socotea pe sine că este pămînt și cenușă (Gen. 18, 27). La fel, mulți alții dintre sfinții și drepții lui Dumnezeu. Deci, acum cred că ai înțeles, frate Ioane, cum se smerește cineva întru dreptate și cum este cel ce se smerește întru păcat.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, v-aș ruga să-mi spuneți care sînt semnele după care s-ar cunoaște un om care are adevărata smerenie?

Starețul: La această întrebare a frăției tale, ascultă nu răspunsul meu, ci pe al Sfîntului și dumnezeiescului Părinte Efrem Sirul, care grăiește așa despre semnele omului care are adevărata smerenie: „Se socotește pe sine mai ticălos decît toți păcătoșii și că el nici un bine nu a făcut înaintea lui Dumnezeu; se prihănește pe sine în toată vremea și în tot locul și lucrul; nu osîndește pe nimenea și nici nu crede că este pe pămînt cineva mai păcătos și mai leneș decît dînsul; de-a pururea laudă și slăvește pe toți; el nu judecă, nu defaimă și nu grăiește de rău pe nimeni vreodată; fără de trebuință, fără de poruncă sau de nevoie nu grăiește ceva și tace de-a pururea; iar cînd este întrebat de vrea să grăiască sau să răspundă ceva, o face cu liniște și rar ca și cum ar fi silit și rușinîndu-se grăiește; nu se ceartă cu nimenea, nici pentru credință, nici pentru altceva și dacă bine zice cineva, zise și el așa, iar dacă rău zice cineva, zice și el așa, apoi zice: tu știi; are de-a pururea privirea-n jos; are înaintea ochilor moartea; nu cugetă în deșert sau în deșertăciuni și nici nu minte vreodată; nu vorbește împotriva celui mai mare; suferă cu bucurie ocările și defăimările și pagubele; urăște odihna și iubește osteneala,

nu întărîtă pe cineva și nu urăște știința nimănui. Acestea sînt semnele și cunoștințele smereniei celei adevărate. Și fericit este acela care le are pe dînsele, căci s-a făcut casă și Biserică a lui Dumnezeu, și Dumnezeu S-a sălășluit în dînsul și ostean s-a făcut al Împărăției Cerurilor. Amin" (Tom. III, 216).

Deci, frate Ioane, din aceste mărturii vrednice de toată crezarea ale Sfîntului și dumnezeiescului Părinte Efrem Sirul, noi putem cunoaște cu tot amănuntul care sînt semnele celui care are adevărata smerenie. Și fericit este acela pe care Bunul Dumnezeu îl va învrednici în viața de acum la această fericită așezare duhovnicească, că unul ca acesta încă de pe acum a trecut din moarte la viață.

Fratele: Vă mărturisesc sincer, Prea Cuvioase Părinte, că mult m-am folosit de toate învățăturile pe care eu, păcătosul, am avut fericirea să le ascult de la Prea Cuvioșia Voastră, și am înțeles multe învățături de mare trebuință pentru mîntuirea și spre luminarea ticălosului și nelămuritului meu suflet.

Starețul: Iată, frate Ioane, că prin mila și ajutorul Prea Bunului Dumnezeu, de cînd vorbim noi au trecut aproape patru ceasuri. Și eu, pe cît mi-a ajutat Dumnezeu, am căutat să răspund la întrebările frăției tale și mai pe scurt, după a mea slabă și puțină înțelegere. Poate că aș mai avea încă să-ți spun ceva, dar iată că vine Părintele paracliser să ia blagoslovenie pentru a toca de vecernie și trebuie să merg la Pravila Bisericii. Fii cu luare-aminte, pentru că o să mai fii încercat la ispite.

Fratele: Vă rog, Prea Cuvioase Părinte, să mă iertați pe mine păcătosul că v-am pricinuit atîta supărare și osteneală cu ispitele și nedumeririle mele și că v-am răpit atîta vreme. Mă duc și eu la chilie să-mi iau rasa și să vin la biserică, la slujba vecerniei. Blagosloviți și vă rog să mă iertați pe mine păcătosul.

Starețul: Dumnezeu să te ierte, frate Ioane, și nu uita cele ce am vorbit. Însemnează-ți undeva cele ce ți-au mai rămas în minte, că odată am să te întreb de ele.

CONVORBIREA A DOUA

DESPRE SLAVA DEŞARTĂ

Ce este slava deşartă • Semnele după care se cunoaşte • Cum scăpăm de ea • Faptele bune şi slava deşartă • Slava deşartă şi mîndria • Ce este rînduiala de sine la monahi • Milostenia monahului • Propovăduirea în lume a monahului.

„Cei ce n-au cîrmaci (povăţuitor) cad ca frunzele, iar mîntuirea stă întru mult sfat"
(Pilde 11, 14).

Stareţul: Iarăşi te văd tulburat, frate Ioane, acum ce mai ai pe suflet, de eşti atît de trist? Şi de ce n-ai mai dat pe la mine atîta vreme?

Fratele: Vă rog să mă iertaţi, Prea Cuvioase Părinte Stareţ, văd că şi acum mi-aţi cunoscut aşezarea mea cea vrednică de plîns. Aş fi venit acum la Prea Cuvioşia Voastră, dar tocmai m-a trimis Părintele Econom să duc mîncare la fraţii care sînt la lucru în pădure.

Stareţul: Du-te în pace, frate Ioane, la ascultarea rînduită, ca să nu mîhneşti pe Părintele Econom şi pe fraţii care aşteaptă hrana, dar îndată ce ai vreme, vino pînă la mine şi nu uita că mîntuirea stă întru mult sfat şi că cei ce nu se sfătuiesc, cad ca frunzele (Pilde 11, 14).

Fratele: Dacă-mi daţi blagoslovenie, Prea Cuvioase Părinte, vin deseară la Prea Cuvioşia Voastră.

Stareţul: Vino, frate Ioane, numai dacă nu vei fi prea ostenit de la ascultare.

Stareţul: Ia vezi, frate Nicolae, cine bate la uşă?

Fratele Nicolae: Prea Cuvioase Părinte, a venit un frate şi a zis că i-aţi dat blagoslovenie să vină în seara aceasta la Prea Cuvioşia Voastră ca să se spovedească. Să-l primesc sau să-i spun să vină altădată, că acum sînteţi prea obosit?

Stareţul: Ba nu, frate Nicolae, să vină acum, că are şi el săracul, necazurile şi ispitele lui şi vrea să-şi uşureze cugetul şi să se liniştească.

Fratele Nicolae: Vino, frate Ioane!

Fratele: Blagosloviţi şi mă iertaţi, Prea Cuvioase Părinte, că vă fac necaz tocmai acum cînd sînteţi ostenit de treburile zilei şi cînd este vreme de odihnă.

Stareţul: Nici un necaz, frate Ioane, aceasta este slujirea mea, ca să stau la îndemîna fiecăruia în toată vremea, cu timp şi fără timp, şi să mă grijesc, cu ajutorul lui Dumnezeu de cele trupeşti şi de cele duhovniceşti ale tuturor celor ce s-au adunat aici în numele Domnului. Pe frăţia ta, frate Ioane, eu te-am aşteptat de multă vreme să mai vii pe aici. Dar sînt bucuros că ai venit şi acum, să-mi spui ce mai ai pe suflet şi cum te mai afli în cele duhovniceşti spre mîntuire?.

Fratele: Aşa cum mi-ai spus data trecută, Prea Cuvioase Părinte, că o să mai fiu încercat de ispite, văd că iarăşi au început să mă tulbure o mulţime de gînduri şi de ispite, care nu-mi dau răgaz, nici zi, nici noapte!

Stareţul: Ei, şi care sînt ispitele care te tulbură acum pe frăţia ta?

Fratele: Iată, Prea Cuvioase Părinte, de cînd n-am mai venit pe la Prea Cuvioşia Voastră, au trecut aproape trei luni de zile. O bucată de vreme, după spovedania pe care o făcusem atunci şi cu sfaturile primite, am fost liniştit. Dar de vreo două sau trei săptămîni au năvălit asupra mea o mulţime de gînduri, unele mai ciudate decît altele. Mai tare decît toate

Însă mă tulbură mereu gîndul să ies din Sfînta Mănăstire şi să mă duc prin sate şi prin oraşe ca să propovăduiesc cuvîntul lui Dumnezeu, şi să întorc la calea mîntuirii pe cei ce pier în păcate. Şi îmi spune gîndul că de voi face aşa, o să am o mare plată de la Dumnezeu, căci este scris: „Cine va scoate vrednic din nevrednic, ca gura Mea va fi" (Ier. 15, 19). Şi iarăşi: „Cine va întoarce pe un păcătos de la rătăcirea căii lui a mîntuit sufletul său din moarte şi a acoperit mulţime de păcate" (Iacov 5, 19).

Mă tot gîndesc apoi că aşa voi putea şi eu, păcătosul, să-mi înmulţesc talantul; dar stînd aşa închis în mănăstire, numai făcînd ascultare, ce folos va fi de capul meu, că nu voi putea aduce nici un suflet pe calea mîntuirii? Eu, precum v-am mai spus mereu, aud că în vremea noastră mulţi s-ar fi învrednicit să aibă vedenii şi dacă s-au învrednicit de acest dar, ei nu au pus lumina lor sub obroc, ci în sfeşnic, ca să lumineze, după cum a poruncit Domnul (Mt. 5, 15). Că au lăsat mănăstirile şi au ieşit prin sate şi oraşe, unde propovăduiesc cuvîntul lui Dumnezeu şi multă lume îi ascultă pe ei, mai ales cînd află că ei au vedenii, că li se arată îngeri şi sfinţi, Maica Domnului şi chiar Domnul Iisus Hristos.

Acestea sînt, Prea Cuvioase Părinte, gîndurile care mă chinuiesc de o bucată de vreme. Eu nu m-am învoit desăvîrşit cu ele pînă acum, ci pe cît îmi ajută Dumnezeu, mă lupt împotriva lor, dar văd că nu mă lasă deloc în pace şi mereu îmi zic că stau degeaba în mănăstire şi-mi pierd vremea care este aşa de scumpă pentru mîntuire. Vă mai mărturisesc şi aceasta: într-o vreme chiar mă hotărîsem să plec pe ascuns din mănăstire, fără să mai iau de la cineva blagoslovenie: „Nu te mai duce degeaba la Stareţ sau la duhovnic să iei blagoslovenie, îmi şopteau gîndurile, deoarece ei sînt nişte oameni materialişti, le place numai să le faci treabă şi iar treabă, iar de mîntuirea ta şi a celor ce pier prin lume nici o grijă nu au. Că dacă o să te duci, în loc de blagoslovenie o să te alegi cu ocară şi cu canon, ci mai bine taci şi fugi de aici, fiindcă pentru a face un lucru bun nici nu-i nevoie de blagoslovenia cuiva".

Iată, așa am pățit, Prea Cuvioase Părinte, cu ispitele mele și tare puțin a fost de nu am plecat. Am auzit într-o zi din cuvîntul care se citea la trapeză, că tot ceea ce face monahul fără blagoslovenie este de la draci, și aceasta m-a pus pe gînduri și m-a împiedicat oarecum de la scopul meu. De aceea, vă rog, Prea Cuvioase Părinte, să mă lămuriți, cum de au năvălit asupra mea aceste gînduri și ce să fac spre a scăpa de ele?

Starețul: Așa cum ți-am atras atenția, frate Ioane, data trecută, iată că ispitele din nou au năvălit asupra frăției tale, însă acum sub o altă formă. Vezi, frate Ioane, că dracul nu doarme, ci necontenit se silește să ne piardă pe noi? Vezi cum a încercat el să vîneze sufletul frăției tale și cu ce meșteșug a vrut să te scoată din ascultarea mănăstirii? Și te mai întrebi de unde au venit aceste gînduri? Iată ce trebuie să știi și să ții minte frăția ta: gîndurile care tulburau data trecută pe frăția ta, că nu te-a învrednicit Dumnezeu să ai vedenii, erau, precum ți-am spus și atunci, venite de la dracul mîndriei, iar acestea de acum, care te îndeamnă să părăsești mănăstirea și ascultarea și să ieși în lume, la propovăduire, ca să întorci pe păcătoși la pocăință, acestea sînt uneltirile cele viclene ale dracului slavei deșarte.

Fratele: Dar ce este slava deșartă, Prea Cuvioase Părinte?

Starețul: Frate Ioane, iarăși mi-ai pus o întrebare care covîrșește cu totul neputința priceperii mele. Căci a spune eu deslușit frăției tale ce este slava deșartă și cît de felurite sînt uneltirile acestui drac, este un lucru care întrece puterile mele.

Fratele: Dar oare, Prea Cuvioase Părinte, nu este nimenea care să poată spune lămurit ce este slava deșartă și cîte sînt chipurile ei?

Starețul: Eu, frate Ioane, ți-am spus neputința și nepriceperea mea și nu știu de este cineva care să poată spune pe larg ce mă întrebi frăția ta. Știu însă că marele filosof duhovnicesc, dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul zice despre acest lucru așa: „Cine ar începe să vorbească cu de-amănuntul despre slava deșartă, acela ar fi un om care se silește în

undar să afle şi să măsoare greutatea vînturilor" (Scara 22, 1). Şi dacă acest dumnezeiesc şi luminător Părinte al monahilor zice aceste cuvinte despre slava deşartă, apoi cine sînt eu, ticălosul şi întunecatul la minte, ca să-ţi spun frăţiei tale ce este slava deşartă?

Fratele: Dar poate că îmi puteţi spune despre slava deşartă din cuvintele Sfinţilor Părinţi, Prea Cuvioase Părinte?

Stareţul: Voi încerca, frate Ioane, cu ajutorul Bunului Dumnezeu, să-ţi aduc aşa puţine mărturii de la Sfinţii Părinţi, despre păcatul cel mare şi pestriţ al slavei deşarte. Căci poate spunîndu-ţi frăţiei tale, să mă trezesc şi eu din somnul acestui păcat aducător de moarte.

Fratele: Vă rog, Prea Cuvioase Părinte, să aveţi toată buna voinţă să-mi spuneţi tot ce ştiţi despre această patimă, pentru a mă folosi şi eu, păcătosul.

Stareţul: Ascultă, frate Ioane, după mărturia dumnezeiescului Părinte Ioan Scărarul, slava deşartă este răutatea mult felurită, cum zice: „Această patimă, după chipul ei, este schimbarea firii, răzvrătirea năravurilor, pîndirea ocărilor. Iar după calitatea ei este: risipirea ostenelilor, pierderea sudorilor, răpirea comorilor sufleteşti, puiul necredinţei, înaintemergătoarea trufiei, scufundarea în liman, o furnică în arie care, deşi este mică, risipeşte toată osteneala şi tot rodul îl strică" (Scara 22, 2).

Acelaşi Sfînt Ioan Scărarul zice mai departe, că slava deşartă se aseamănă cu tricolorul (ciulina) care totdeauna stă ca un ghimpe în sus şi că omul cel cu slava deşartă este un închinător la idoli, chiar dacă el se socoteşte că este credincios şi că cinsteşte pe Dumnezeu, însă de fapt nu este pe placul Lui (Scara 22, 5).

Marele Dascăl al lumii întregi, Sfîntul Ioan Gură de Aur, zice despre slava deşartă: „Cumplit lucru este fapta slavei deşarte!, cumplit lucru şi plin de răutate, spin cu anevoie de smuls şi fiară neîmblînzită cu multe capete, care se întrarmează împotriva celor ce o răpesc pe ea, şi precum viermele

ce se numește cariu roade lemnele din care se naște, rugina mănîncă fierul din care se face și moliile lîna, tot așa slava deșartă pierde sufletul ce o hrănește pe ea. Pentru aceasta, de multă osîrdie este nouă trebuință ca să stingem această patimă... Deci, să fugim de slava deșartă, căci patima aceasta este cea mai cumplită și de ajuns de a orbi ochii celor înțelepți, cînd nu sînt treji". Slava deșartă este cea dintîi fiică a mîndriei și ea însăși are șapte odrasle:

Prima este **lauda**, adică lauda de sine pentru bunul neam, pentru conștiință, pentru averi și pentru altele ca acestea.

A doua odraslă este **fățărnicia**, adică prefăcătoria spre a se arăta omul că este mai îmbunătățit decît alții și care este vinovată chiar dacă s-ar face pentru folosul cuiva.

A treia odraslă, **aflarea de lucruri noi**, adică a vreunui meșteșug și a altor lucruri care fac pe oameni să se mire de iscusința ta.

A patra odraslă este **pizma**.

A cincea odraslă este **neînvoirea**.

A șasea odraslă este **iubirea de pricire (ceartă)**.

A șaptea odraslă este **neascultarea**.

Să mai știi, frate Ioane, că slava deșartă este patima care se arată cel mai de timpuriu dintre toate patimile. De pildă, la un copil mic nu vei vedea nici o patimă de voință, dar slava deșartă se află în el. Căci dacă-l cinstești pe el, se veselește, iar dacă îi vei zice ceva împotrivă, vreun cuvînt aspru, se mîhnește și începe a plînge. Astfel patima iubirii de slavă deșartă călătorește cu noi din prima copilărie, toată viața, și se amestecă în toate faptele cele bune ale noastre, tot așa cum se amestecă neghina prin grîu. Și precum iedera și hameiul se agață de arbori și de alte plante sau lucruri, tot așa și această patimă blestemată se împletește pe lîngă toată lucrarea faptei bune.

Dacă vom căuta, o vom găsi agățată și de post și de înfrînare, și la bucate multe și la bogăție și la sărăcie, și la hainele cele scumpe și la cele vechi și rupte, și la cel slab și la cel

puternic, şi la cel prost şi la cel învăţat, şi la vorbire multă şi la tăcere (Scara 22, 5). Căci multa vorbărie este scaun al slavei deşarte, tot aşa şi cel ce tace pentru slava deşartă (Scara 11, 2).

Astfel slava deşartă se ascunde şi la cel frumos cu chipul, şi la cel urît, şi la cel milostiv, şi la cel aspru cu inima, şi la cel povăţuitor, şi la cel supus, şi la cel din viaţa de obşte şi la cel din pustie (Scara 22, 21). Şi cu toate că nu lucrează în acelaşi chip la toţi, pe toţi îi înşeală şi îi răneşte. Pe unul îl sfătuieşte să postească şi să se roage mult, dar spre a fi văzut şi lăudat de oameni; altul se sileşte la mari nevoinţe cu scopul de a întrece pe cei mai leneşi; altul se sileşte să înveţe mult din Sfintele Scripturi şi de la Sfinţii Părinţi spre a-şi ascuţi mintea şi înţelegerea şi ca să devină povăţuitor (învăţător) altora şi ca să fie vestit şi lăudat de ei; altul se sileşte să alcătuiască stihuri şi poezii cu meşteşug spre a-i ieşi vestea că este poet; altul se sileşte zeci de ani să înveţe în şcoli înalte filosofia şi alte ştiinţe cu scopul de a ajunge om mare şi învăţat şi să fie mai înalt decît alţii cu ştiinţa; iar altul se străduieşte să înveţe mulţi ani să cerceteze şi să descopere ceva din tainele şi puterile cele fără număr pe care le-a pus Dumnezeu în zidirile sale, şi dacă află o prea mică şi neînsemnată parte din ele, apoi îşi închipuie că a devenit mare savant şi că ştie totul.

Aşa lucrează, frate Ioane, slava deşartă, atît cu noi care ne aflăm în Biserică, precum şi cu cei din afară de ea, în multe şi felurite chipuri. Şi de nu ne vom trezi noi păcătoşii, nici unul din noi nu va scăpa din mrejele ei cele cu meşteşug ţesute şi încîlcite. Şi nu numai că vom pierde ostenelile pe care le am făcut cu săvîrşirea faptelor bune, ci şi în muncile cele veşnice vom merge. Ba această blestemată răutate a slavei deşarte nu se arată la om numai cînd este el în viaţă, ci de multe ori şi la trecerea lui de pe pămînt.

Fratele: Vă rog să-mi spuneţi, Prea Cuvioase Părinte, cum se arată slava deşartă la om şi după moartea lui?

Starctul: Ca să înţelegi acest lucru, frate Ioane, ascultă mai întîi pe Sfîntul şi dumnezeiescul Ioan Gură de Aur, care în

această privință, vorbește: „Cei cu slava deșartă și după moarte se măresc în deșert". De pildă cutare murind, a poruncit ca să fie minunat, să se facă după dînsul cutare și cutare lucru. Și care sînt oare acestea și acestea, pe care cel cu slava deșartă lasă poruncă să se facă după moartea lui? Acestea sînt cheltuielile mari și de prisos pe care le fac urmașii lor și rubedeniile spre a-l îmbrăca pe el cu haine noi și de mult preț, spre a-i pune în deget și la mîini inel și brățări de aur, încălțăminte din cele mai scumpe în picioare, spre a-l înfășura cu mătăsuri și spre a-i acoperi fața cu marame din fir de aur. Apoi, să-i facă lui sicriu din lemn bine mirositor și care nu putrezește curînd și să-l vopsească cu felurite culori și să-l îmbrace cu argint și cu alte metale scumpe. Apoi, să-i facă lui cavou scump, din marmură și granit, unde să-i așeze trupul cel mort; împrejurul cavoului să-i facă grilaj de fier sau de bronz, iar alături sau înlăuntrul cavoului să-i facă statuie, așa cum era el în floarea vîrstei și a fericirii aici pe pămînt. Și statuia să fie de marmură sau de bronz sau din alte materiale de preț și să fie sculptată de cei mai buni sculptori. Pe frontispiciul cavoului, la intrare, să fie scrise cu slove de aur, numele și gradul dregătoriilor pe care le-a avut el în lume, ca să vadă toți cîți vor trece pe acolo, că mare și minunat a fost acesta ce este îngropat aici.

Acestea și multe altele de acest fel sînt cele ce a rînduit să i se facă după moarte, omul iubitor de slava veacului de acum. De vrei să cunoști acest adevăr, frate Ioane, du-te la cimitirele din marile orașe și acolo vei vedea sute și mii de mărturii de acest fel, care toate arată că bietul om nici în mormînt nu poate scăpa de patima slavei deșarte și a iubirii de arătare. Cîte fapte bune nu ar fi putut face rudeniile unui asemenea om cu banii cheltuiți pentru aceste lucruri deșarte? Cîți săraci și goi n-ar fi îmbrăcat și cîți flămînzi n-ar fi ajutat? Și cît de mare folos n-ar fi adus cu această milostenie celui trecut prin această lume, la cele veșnice? Mai ales dacă acela a trăit în dreapta credință și s-a spovedit la duhovnic de toate păcatele sale.

Este adevărat că sînt unii dintre aceștia care au făcut în viață și la moartea lor multe milostenii la săraci și la sfintele lui Dumnezeu biserici, dar nici aceste lucruri deșarte nu le-a trecut cu vederea. Aceștia poate nu vor lua grea osîndă, fiindcă ei nici de milostenie nu au uitat, dar mult mai grea le va fi osînda celor ce nici în viața aceasta nu s-au îngrijit de mîntuirea lor, iar la moarte, s-au închinat la aceste deșertăciuni și umbre.

Bine a zis dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul: „Omul cel cu slava deșartă este închinător la idoli, chiar dacă se numește credincios" (Scara 22, 6). Cum să nu fie închinător la idoli un asemenea om, dacă ține cu atîta tărie ca aceste podoabe deșarte să-l însoțească și după moarte? Iar de milostenie, care poate într-adevăr să-i ajute sufletului său după moarte, nu se grijește. Se povestește că Alexandru cel Mare – Macedon –, care a simțit că slăbește și că are să moară, a chemat la sine pe cei mai mari generali și filosofi ai săi și le-a zis: „După cum vedeți, eu voi muri curînd și v-am chemat pe toți care mi-ați fost iubiți și de mare ajutor în viață ca să ne luăm rămas bun și să vă mai văd puțin înainte de a închide ochii".

Atunci unul din cei mai iubiți ai săi, a zis către dînsul: „Măria ta, care, precum zici, te simți tare slăbit, noi te rugăm să lași testament cum să facem după moartea ta și cum dorești să-ți facem pregătirile cele de îngropare, din ce să-ți facem sicriul, mormîntul și celelalte, căci atîtea vistierii au rămas de la măria ta, încît pe toate am putea să le facem numai din aur și pietre scumpe!".

La care Alexandru cel Mare tăcînd puțin, a răspuns, zicînd: „Ascultă, omule! Dacă vreți testament de la mine, apoi să faceți așa precum rînduiesc eu: mormîntul să-l faceți nu din aur, nici din pietre scumpe, ci din piatră și sicriul să fie tot din piatră. Pentru ca numele meu să fie scris pe piatră tare, căci tot ce este pe piatră, greu se șterge! Pe mine să nu puneți podoabe scumpe și nici să faceți cheltuială cu lucruri de prisos! Aveți mare grijă ca în ziua înmormîntării mele să

faceți mult bine celor lipsiți și săraci. În sicriu, de o parte și de alta, să faceți două găuri și să scoateți afară mîinile mele, iar în palme să nu puneți bani sau lucruri scumpe, cum obișnuiesc unii să facă, ci cu mîinile goale să mă înmormîntați. Aceasta este hotărîrea mea și așa să faceți dacă mă iubiți și voiți să-mi respectați ultimul meu cuvînt!".

Auzind acestea, filosoful și prietenul împăratului a întrebat: „Dar de ce așa de simplu voiești să te îngropăm, Măria Ta?". La care împăratul Alexandru Macedon a răspuns: „Să știi, prietene, că eu filosof am fost în viață și filosof vreau să fiu și după moarte. Vreau să fiu înmormîntat așa simplu și cu mîinile goale, ca să le arăt la toți cei puternici și bogați că nimic nu poate lua omul cînd pleacă din această lume".

Din această scurtă istorisire, frate Ioane, vedem că oamenii înțelepți, chiar dacă nu se aflau în dreapta credință, totuși au gîndit mult și minunat despre putregaiul slavei deșarte și au arătat că toate cele ce se fac de prisos la înmormîntări nu au nici o valoare, ci mai degrabă aduc pagubă sufletului. Bine a zis Sfîntul Teodor Studitul într-un cuvînt al său că de multe ori ne folosesc nouă și spusele elinilor.

Așa împăratul Alexandru Macedon, cu toate că a fost elin, totuși pilda cea bună lăsată de el ne este de mult folos.

Deci, frate Ioane, să ne rugăm Prea Milostivului Dumnezeu, să ne acopere și să ne izbăvească pe noi de această vicleană și mult înșelătoare patimă a slavei deșarte. Fericit și de trei ori fericit, este acel om care a ajuns să defaime aceste umbre și visuri ale slavei deșarte. De această fericire s-a învrednicit Îngerul cel tăcut, marele Părinte Arsenie care, părăsind slava acestei lumi și palatele cele împărătești, a fugit de oameni în pustie și a sihăstrit în liniște, plîngîndu-se pe sine timp de 57 de ani, el pururea plîngînd și pururea tăcînd și fugind de slava lumii.

Aceasta ajutîndu-i la marea desăvîrșire duhovnicească, a ieșit la munte, urînd slava omenească și a legat cu jurămînt pe ucenicii săi ca după moarte să nu-l îngroape, ci să-l lege

de picioare cu o funie și așa sa-l tragă și să-l arunce într-o prăpastie a muntelui (Pateric, cap. 40).

Vezi, frate Ioane, cît de mult au urît sfinții lui Dumnezeu slava omenească? Vezi cît de mult s-au păzit cei ce au acum cerul de această fiară cu multe capete? Dar oare de ce au urît așa de mult aleșii lui Dumnezeu slava deșartă?

Nu pentru altceva, ci numai pentru că această patimă vicleană jefuiește pe om de plata ostenelilor la toată fapta bună.

De aceea, cu dreptate, dumnezeiescul Părinte Ioan cel cu gura și cuvintele de aur, numește slava deșartă: „Molie a comorilor de dincolo de mormînt" și „furul bogățiilor celor din ceruri". Și cu mare spaimă și mirare arată răutatea ei, zicînd: „O, nevoie nouă! O, patimă ciudată! Unde molia nu strică, nici furul nu sapă, slava deșartă risipește!". Și iarăși: „Aceasta este molia comorilor celor de acolo, aceasta este furul îndestulării celor din ceruri; aceasta pradă bogăția cea nejefuită" (Împ. de grîu, Cuv. 27). Și mai înainte mergînd cu cuvîntul, „maică a gheenei" numește slava cea deșartă (Împ. de grîu, Cuv. 27).

Așadar, frate Ioane, vezi cît de vicleană, cît de răpitoare și pierzătoare este această blestemată patimă a slavei deșarte.

De aceea, fratele meu, trebuie a scăpa de această felurită răutate și vătămare.

Fratele: Vă mărturisesc adevărul, Prea Cuvioase Părinte, că m-am înspăimîntat și m-am îngrozit auzind atîtea mărturii de la Sfinții Părinți, despre răutatea și viclenia cea felurită a slavei deșarte, care se amestecă cu toată fapta cea bună ca o neghină și ca hameiul se împletește cu toata fapta cea mîntuitoare, la tot omul.

Dacă este așa, atunci ce este de făcut? Oare e bine ca oamenii, de frica slavei deșarte, să înceteze a mai lucra fapta cea bună? Oare e bine ca oamenii, de frica acestei patimi, să nu mai învețe carte și meșteșuguri spre folosul altora?

Starețul: Ba nu, frate Ioane, niciodată nu trebuie făcut acest lucru. Sfinții și dumnezeieștii Părinți ne-au arătat cît

de răpitoare și pierzătoare este această patimă, nu ca să încetăm noi a mai lucra faptele cele bune, ci ca să știm noi a păzi cele lucrate de noi ca să nu fie răpite de această fiară cu multe capete.

Dacă ar fi după cum gîndești frăția ta, apoi ar însemna ca de frica neghinei, oamenii să nu mai semene grîu, sau de frica moliilor să nu mai facă haine, sau de frica uliului să nu mai țină găini și oi. Lucrurile nu se petrec așa, căci omul pentru neghină a aflat ciurul, pentru molii naftalina și alte prafuri, pentru uliu s-a aflat cursa, iar pentru lup, diferite mijloace de pază.

Așa să cugeți și cu privire la cele sufletești.

Prea Bunul Dumnezeu ne-a pus la îndemînă multe mijloace duhovnicești, prin care ne putem izbăvi de fiarele cele din gînd!

Fratele: Vă rog, Prea Cuvioase Părinte, cum ar putea cineva să lucreze toată fapta bună și să poată scăpa de paguba cea mare și de jefuirea cea vicleană a slavei deșarte?

Starețul: Bine ai făcut, frate Ioane, că ai pus această întrebare, ca să-ți lămuresc măcar cît de puțin această nedumerire.

Fratele: Vă rog, Prea Cuvioase Părinte, să-mi spuneți cît se poate mai pe larg și mai cu temei, cum ar putea cineva a lucra faptele bune și să nu fie primejduit de viclenia slavei deșarte? Că pe cît înțeleg eu, nu este lucru ușor a scăpa nerănit și nejefuit de această felurită răutate.

Starețul: Cu adevărat, frate Ioane, nu este ușor. Dar nouă Mîntuitorul nostru și Dumnezeul nostru ne-a lăsat atîtea învățături împotriva acestei patimi! Încă și dumnezeieștii Săi ucenici și Apostoli ne-au învățat cele împotriva acestei patimi, precum și dumnezeieștii Părinți ai Bisericii celei dreptmăritoare. Dar fiindcă acum nu este vremea, nici locul ca să aduc din toate aceste mărturii, îți voi spune puține din cele prea multe, pentru ca frația ta, din cele puține, să înțelegi pe cele multe. Mai întîi, frate Ioane, să-ți pomenesc de mîntuitoarea învățătură a Domnului Dumnezeului și Mîntuito-

rului nostru Iisus Hristos, Care, spre a nu cădea noi în mrejele slavei deșarte, ne-a învățat, zicînd: „Luați aminte ca milostenia voastră să nu o faceți înaintea oamenilor, spre a fi văzuți de dînșii. Iar de nu, plată nu veți avea de la Tatăl vostru Cel din ceruri". Și iarăși: „Cînd faci milostenie, nu trîmbița înaintea ta, precum fac fățarnicii pe drumuri și pe ulițe, ca să-i laude oamenii. Adevărul vă spun, că-și iau plata lor. Tu, însă, cînd faci milostenie, să nu știe stînga ce face dreapta ta, așa ca milostenia ta să fie întru ascuns făcută și Tatăl tău, Cel ce vede cele ascunse, îți va răsplăti ție la arătare".

Tot așa învață și despre rugăciune, zicînd: „Iar tu, cînd te rogi, să nu fii ca fățarnicii cărora le place să se oprească și să se roage la adunări și pe la răspîntiile ulițelor, ca să se arate oamenilor; adevărul vă spun, că își iau plata lor. Ci tu, cînd te rogi, intră în cămara ta, închide ușa și te roagă Tatălui tău întru ascuns, și Tatăl tău, Cel ce vede cele ascunse, va răsplăti ție la arătare" (Mt. 6, 1-7).

De asemenea, despre felul cum trebuie să postim noi spre a nu cădea în fățărnicie și în slava deșartă, ne-a învățat Mîntuitorul nostru, zicînd: „Cînd postiți, nu fiți triști ca fățarnicii, căci aceștia își smolesc fețele lor ca să se arate oamenilor că postesc. Adevărul vă spun, că prin aceasta își iau plata lor. Tu, însă, cînd postești, unge-ți capul tău și fața ta o spală, ca să nu te arăți oamenilor că postești, ci numai Tatălui tău Care este întru ascuns și Tatăl tău, Care vede cele ascunse, va răsplăti ție cele arătate la arătare" (Mt. 6, 16-18).

Vezi, frate Ioane, cît de luminată și de clară este învățătura Mîntuitorului nostru, prin care ne învață cum să lucrăm faptele cele bune spre a nu cădea în mrejele cele viclene ale slavei deșarte?

Fratele: Cu adevărat, Prea Cuvioase Părinte, prea luminată și prea bună este învățătura Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, dar vă rog să adăugați și de la Sfinții Părinți vreun cuvînt de învățătură, ca să știu cum învață ei ca să scăpăm de jefuirea cea vicleană a slavei deșarte.

Stareţul: Nu-i rău dacă doreşti acest lucru, frate Ioane. Dar să ştii că şi Sfinţii Părinţi au urmat întru totul învăţătura Mîntuitorului nostru, şi aşa au alcătuit şi ei învăţătură şi cuvinte de folos, învăţîndu-ne cele mai bune mijloace spre a ne feri de primejdia cea mare a deşartei slave. Iată de pildă ce ne spune în această privinţă Sfîntul şi dumnezeiescul Părinte Maxim Mărturisitorul: „Meşteşugul de a goni slava deşartă, este de a lucra noi fapta cea bună în ascuns" (Filoc., vol. II, cap. 43). Tot aşa ne învaţă şi Sfîntul Efrem Sirul, care zice: „Slava deşartă o izgonim de la noi prin lucrarea întru ascuns a faptei celei bune şi prin necurmate rugăciuni întru zdrobirea inimii" (Cuv. III, p. 218). Iar dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul, arătînd în chip minunat care sînt pricinile care alungă de la om slava deşartă, zice: „Începutul spre pierzarea slavei deşarte este tăcerea şi a iubi necinstea; mijlocul, este curmarea tuturor vicleşugurilor celor gîndite ale slavei deşarte; iar sfîrşitul, dacă mai are sfîrşit această bezná, este a face înaintea oamenilor numai ceea ce te umileşte şi a nu simţi nici o îndurerare" (Scara 22, 29).

Iată, frate Ioane, că prin scurtime, ţi-am adus mărturie de la aceşti mari Sfinţi şi dumnezeieşti Părinţi ai Bisericii, cu înseşi cuvintele lor şi ţi-am arătat meşteşugul prin care omul poate izgoni de la sine patima cea felurită în viclenie şi răutate a slavei celei deşarte. De aceea, sileşte-te să nu uiţi că prima treaptă pe care păşeşte omul împotriva slavei deşarte, este tăcerea şi dorinţa de a fi necinstit de alţii. Deci, să rugăm mila lui Dumnezeu să ne ajute să ajungem şi noi măcar aici şi tot vom avea nădejde că ne aflăm afară de primejdia slavei deşarte şi aproape de mila lui Dumnezeu.

Fratele: Din mărturiile pe care le-aţi adus, Prea Cuvioase Părinte, din dumnezeiasca Evanghelie şi de la Sfinţii Părinţi, eu am înţeles că pentru a putea cineva scăpa de primejdia slavei deşarte, trebuie cu orice preţ ca toată fapta bună să o facă întru ascuns şi să dorească pururea să fie necinstit de către oameni.

Şi dacă adevărul este aşa, precum cred că şi este, apoi cum ar trebui să procedez dacă se întîmplă vreodată în viaţă să fac fapte bune la arătare, ca de pildă: dacă un sărac îmi cere milostenie şi se întîmplă tocmai atunci să fie pe acolo oameni de care nu mă pot feri, şi dacă eu dau ceva săracului, oare pentru aceasta voi avea osîndă de la Dumnezeu? Alteori se întîmplă să postim cu toţii împreună la Biserică, aşa cum este şi la mănăstire, în viaţa de obşte. Oare pentru că facem aceste lucruri la arătare, unii faţă de alţii, ne osîndeşte Dumnezeu şi pierdem plata pentru aceste fapte bune? Deci, fiind eu păcătosul nedumerit în această privinţă, vă rog, Prea Cuvioase Părinte, să-mi spuneţi ce meşteşug duhovnicesc ar trebui să folosim în aceste cazuri, spre a nu fi jefuiţi noi de patima cea răpitoare a slavei deşarte.

Stareţul: Bine ai făcut, frate Ioane, că te-ai gîndit la aceste lucruri şi mi-ai pus această întrebare. Şi cu ajutorul lui Dumnezeu, voi încerca să te lămuresc. Dar mai întîi de toate trebuie să ştii frăţia ta că toată fapta are trup şi suflet: sufletul ei este scopul pentru care se face ea, iar trupul este însăşi lucrarea faptei bune...

Deci, dacă cineva va lucra fapta cea bună, fie la arătare, fie in ascuns, cu scop bun, acea faptă bună nu-şi pierde plata ei de la Dumnezeu; iar dacă cineva va lucra fapta bună, fie la arătare, fie în ascuns, dar scopul este rău, toată osteneala lui se va pierde şi în loc de plată, are osîndă. Căci zic purtătorii de Dumnezeu Părinţi: „Cînd mintea va uita scopul blagocestiei, atunci lucrul cel arătat al faptei bune se face nefolositor. Pentru că cele ce se fac fără de socoteală şi fără de scop bun, nu numai că nu folosesc nimic, chiar de ar fi şi bune, ci vatămă".

Fratele: Dar cum lucrează cineva, Prea Cuvioase Părinte, fapta cea bună cu scop bun?

Stareţul: Frate Ioane, atunci lucrează omul fapta bună cu scop bun, cînd la tot binele pe care-l face se sileşte ca să-l lucreze numai pentru ca să-i placă lui Dumnezeu şi nu oamenilor.

De aceea și marele Apostol Pavel învață pe Corinteni așa: „Deci, ori de mîncați, ori de beți, ori altceva de faceți, toate să le faceți spre slava lui Dumnezeu" (I Cor. 10, 31). Așadar, dacă scopul faptei bune nu este altul decît slava și plăcerea lui Dumnezeu, acea faptă bună are temelie sănătoasă și nu-și pierde valoarea și plata înaintea lui Dumnezeu. Ba să știi și aceasta, frate Ioane, că dacă cineva lucrează fapta bună la arătare și dacă face acest lucru cu scop bun, acela nu numai că nu-și pierde plata ostenelii sale, ci are și mai mare plată, deoarece, prin lucrarea faptei bune cu scop bun, se preaslăvește Dumnezeu.

De aceea, Mîntuitorul nostru Iisus Hristos ne-a învățat în dumnezeiasca Sa Evanghelie să facem fapte bune nu numai în ascuns, ci și la arătare, spre slava lui Dumnezeu, căci zice El către dumnezeieștii Săi ucenici: „Voi sînteți lumina lumii", și iarăși: „Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri" (Mt. 5, 16).

Deci înțelege, frate Ioane, că nu întotdeauna sîntem obligați să facem fapte bune în ascuns. Însă întotdeauna trebuie să cercăm scopul cu care lucrăm faptele cele bune. Și de este scopul spre slava lui Dumnezeu și spre mîntuirea sufletului nostru, atunci să îndrăznim a face fapta bună chiar și la arătare și nu vom păgubi. Aceasta o putem înțelege și din cuvîntul Sfîntului Ioan Gură de Aur, care vorbind despre răutatea slavei deșarte și prin meșteșugul duhovnicesc prin care ne putem izbăvi de ea, zice: „Cumplită este boala slavei deșarte! Dar cum vom putea scăpa de ea ?". Apoi, arătînd cum, adaugă: „Caută la Dumnezeu totdeauna și îndestulează-te de slava cea de la Dînsul". Iar în alt loc zice: „Dacă poftești slavă, apoi oare nu-ți ajunge slava cea de la El, aceea de la Iubitorul de oameni Dumnezeu, și o poftești pe cea de la oameni ?". Și iarăși zice: „Toți hotărăsc că patima slavei deșarte este cumplită. Dar cum o vom birui pe ea ?". Și, răspunzînd, zice: „De vom pune slava împotriva slavei, căci precum defăimăm

bogăţia pămîntească atunci cînd căutăm o altă bogăţie şi precum trecem cu vederea viaţa aceasta, cînd socotim pe cea viitoare cu mult mai bună decît aceasta, tot aşa şi slava lumii acesteia o vom putea scuipa, dacă ne vom gîndi la cea cu mult mai cinstită decît aceasta, adică la aceea care este cu adevărat slavă".

Iată, frate Ioane, învăţătura luminată şi clară despre cum poate cineva să biruiască şi să scape de slava deşartă. Vom căuta totdeauna numai la Dumnezeu cînd săvîrşim fapta bună şi vom pune slava împotriva slavei, adică vom pune slava lui Dumnezeu împotriva slavei deşarte. Şi aceasta o putem face numai de vom lucra faptele cele bune cu scopul de a plăcea lui Dumnezeu şi spre slava Lui.

Acum, frate Ioane, cred că ai înţeles bine cum poate cineva lucra fapta bună cu scop bun.

Fratele: Cu adevărat, Prea Cuvioase Părinte, am înţeles destul de limpede şi foarte mă bucur de această luminare. Pentru că de multe ori eram mîhnit şi nedumerit şi adeseori mă întrebam cum ar putea lucra cineva fapta bună la arătare şi totuşi să scape de mrejele felurite ale slavei deşarte. Iar din mărturiile pe care le-aţi adus, Prea Cuvioase Părinte, am înţeles că sufletul faptei bune este scopul cel bun şi că orice faptă bună dacă se face spre slava lui Dumnezeu, atunci ea s-a făcut cu scop bun şi va avea plată de la Dumnezeu.

Stareţul: Bine că ai înţeles, frate Ioane, acest meşteşug duhovnicesc împotriva slavei celei deşarte şi dacă te vei sili să nu-l uiţi, el te va păzi de toată primejdia slavei deşarte. Bunul Dumnezeu şi Prea Curata Maica Lui să ne ajute nouă şi la toţi cei ce caută mîntuirea să nu uităm niciodată această sfîntă învăţătură a Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, a Sfinţilor Apostoli şi a dumnezeieştilor Părinţi. Căci cine le uită pe acestea, pe lîngă toată osteneala ce o depune la lucrarea faptei bune, poate să-şi piardă şi sufletul.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, oare v-aş face supărare dacă v-aş mai întreba ceva?

Stareţul: Întreabă, frate Ioane, că nu mă supăr.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, dar dacă este cineva care se osteneşte şi se sileşte la toată fapta bună şi spre slava lui Dumnezeu, dar cu toate acestea îi place puţin şi lauda cea de la oameni, unul ca acesta se mai poate mîntui? Şi nu-şi pierde el, din această puţină laudă de la oameni, toate ostenelile lui?

Stareţul: Frate Ioane, un astfel de om, dacă vrea să se îndrepte, atunci nu-şi pierde plata ostenelilor sale şi se poate mîntui. Adică de va urî slava cea de la oameni şi va începe să lucreze fapta cea bună cu scopul sfînt, adică de a plăcea numai lui Dumnezeu şi spre mîntuirea sufletului său. Să ştii, frate Ioane, şi aceasta, că mulţi dintre cei ce au avut frică de Dumnezeu şi au înţeles din vreme paguba cea mare ce le venea lor de la slava deşartă au început să o urască din toată inima, hotărîndu-se să lupte împotriva ei pînă la moarte, şi atunci au ajuns să scape de primejdia slavei deşarte.

Aşa găsim în Vieţile Sfinţilor, că au fost mulţi oameni în mari dregătorii bisericeşti şi politiceşti, de ale căror inimi atingîndu-se darul lui Dumnezeu, au început a cunoaşte deşertăciunea acestui veac şi fumul cel lesne risipit al slavei deşarte. Atunci şi-au părăsit scaunele de Patriarhi şi de Episcopi, de împăraţi şi voievozi şi de alte dregătorii mari, retrăgîndu-se prin munţi şi prin alte locuri depărtate de prieteni şi de rudenii, petrecînd în sărăcie şi singurătate şi-n străinătate, slujind numai lui Dumnezeu pînă la sfîrşitul vieţii cu umilinţă şi smerenie, defăimînd şi urînd din toată inima slava cea rea de umbră a acestui veac.

Iarăşi să mai ştii, frate Ioane, că deseori se mai întîmplă şi astfel: unii încep a lucra faptele cele bune cu scopul de a fi văzuţi şi lăudaţi de oameni, dar venind darul lui Dumnezeu, le schimbă această aşezare sufletească şi ei lasă temelia cea şubredă pe care zidesc şi încep a zidi casă pe temelia cea de neclintit a smereniei, spre slava lui Dumnezeu. Ceea ce ne arată şi dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul, care zice: „Adeseori se întîmplă că fiind noi purtaţi de slava deşartă, iar mai

pe urmă întorcîndu-ne noi cu istețime o jefuim pe dînsa". Și adaugă: „Eu am văzut pe unii care din slava deșartă au început lucrarea cea duhovnicească, însă sfîrșitul l-au ajuns de laudă, pentru că s-a schimbat gîndul lor" (Scara 22, 30).

O mărturie asemănătoare găsim și în Pateric, unde scrie că un bătrîn a zis: „Eu urăsc slava cea deșartă a celor tineri, de vreme ce se ostenesc iar plată nu au, căutînd spre slava cea omenească". Iar un alt bătrîn mai iscusit i-a zis lui: „Bă eu foarte o iubesc, că este bine și de folos celui tînăr să fie slăvit și să nu se lenevească. Căci am văzut mărindu-se și înfrînîndu-se și priveghind și gol umblînd și dragoste cîștigînd și necazuri suferind pentru laudele omenești. Iar viețuind el așa, îi vine darul lui Dumnezeu și îi zice: «De ce nu te ostenești pentru tine, ci pentru oameni?». Atunci nu mai poftește să caute spre slava omenească, ci spre slava lui Dumnezeu. Auzind aceasta, bătrînul cel dintîi a zis: «Cu adevărat așa este»" (Scara 25, 42).

Fratele: Aș mai avea ceva de întrebat, Prea Cuvioase Părinte.

Starețul: Întreabă, frate Ioane.

Fratele: Vă rog să-mi spuneți, Prea Cuvioase Părinte, ce deosebire este între slava deșartă și mîndrie?

Starețul: Frate Ioane, deosebirea dintre slava cea deșartă și mîndrie, aceasta este: cîtă deosebire este între un tînăr și un bătrîn, sau cîtă deosebire este între grîu și pîine. Căci precum tînărul, trăind, crește cu vîrsta și ajunge bătrîn, și precum grîul, trecînd prin moară ajunge pîine, și iarăși precum viermele de omidă se face fluture, tot așa și slava cea deșartă crescînd în sufletul cuiva, se preface în mîndrie! Sau cu alte cuvinte, putem zice că slava deșartă este începutul, iar mîndria este sfîrșitul (Scara 22, 1).

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, vă rog să-mi dați o lămurire. După cum știți, la început eu v-am spus gîndurile acelea care mă sfătuiau să las mănăstirea și să plec în lume ca să propovăduiesc cuvîntul lui Dumnezeu, iar Prea Cuvioșia

Voastră mi-ați spus că acele gînduri mi-au venit de la dracul slavei deșarte.

În urma celor ce mi-ați spus, vă mărturisesc că eu am rămas cu o mîhnire în suflet și cu o nedumerire, deoarece nu mi-ați dat blagoslovenie să fac acest lucru bun. Căci eu mă gîndeam că prin această slujire a Cuvîntului să fiu de ajutor la o mulțime de suflete care merg la pieire, nevînd cine să le arate calea cea bună care duce la mîntuire. Eu, Prea Cuvioase Părinte, nu am avut scop rău în ceea ce voiam să fac, de aceea mă mir: pentru ce am fost oprit eu păcătosul de la un lucru așa de bun și prea folositor pentru mîntuirea oamenilor?

Starețul: Ascultă, frate Ioane, ți se pare numai că nu ai avut scop rău, dar nu este deloc așa cum socotești frăția ta. Eu ți-am spus frăției tale că slava deșartă este o patimă foarte vicleană, foarte înșelătoare și foarte subțire; pentru că ea lucrează foarte felurit, amestecîndu-se și împletindu-se cu toată fapta bună și cu toată lucrarea cea duhovnicească. Ei, să știi, că prin scopul cel părut frăției tale bun, slava cea deșartă s-a furișat în sufletul frăției tale și prin masca faptei celei bune voiește să te scoată de sub scutul sfintei ascultări și să te duci în lume, ca să faci pe predicatorul, să petreci fără povățuitor și fără supunere, și cu vremea să ajungi de sminteala lumii și de rîsul și batjocora dracilor!

Fratele: Cum așa, Prea Cuvioase Părinte?

Starețul: Așa, frate Ioane! Căci neascultarea și rînduiala de sine la călugăr este pierzarea lui (Scara 27, 62).

Fratele: Dar ce este această rînduială de sine, Prea Cuvioase Părinte?

Starețul: Rînduiala de sine, frate Ioane, aceasta este: „A umbla monahul cu capul lui, fără să fie sub povățuitor (învățător), fără supunere și fără ascultare". Pe această rînduială de sine, Sfinții și dumnezeieștii Părinți o numesc cărare care duce la rătăcire și izvorul tuturor răutăților.

Să știi, frate Ioane, că cei ce merg pe calea călugăriei de capul lor, pier chiar dacă ar avea toate științele lumii (Scara 26, 273).

Această rînduială de sine se vindecă prin smerenie, prin cercetarea Sfintelor Scripturi, prin ascultarea și sfatul duhovnicului.

Fratele: Dar oare eu, Prea Cuvioase Părinte, după atîția ani de ședere în mănăstire, dacă mă voi duce în lume să predic cuvîntul Domnului, nu am să fiu în stare să mă conduc singur și să mă stăpînesc pe sine-mi?

Starețul: Frate Ioane, nu te încrede în frăția ta, că zic dumnezeieștii Părinți: „Că cel ce se încrede în sine, va cădea cădere jalnică". Frăția ta n-ai auzit că monahul în lume este ca peștele pe uscat? (Pateric, Cuv. Antonie 12).

Dacă frăția ta, însă, stai la îndoială și încă tot nu crezi că gîndul acela care te sfătuia să lași mănăstirea și să mergi la propovăduit în lume a fost de la dracul slavei deșarte, și dacă pe mine nu vrei să mă asculți, ascultă măcar cuvîntul Părintelui nostru Ioan Scărarul, care-ți arată acest adevăr, zicînd: „Cînd dracul vede că cineva și-a agonisit o oarecare liniște și așezare pașnică, apoi îndată îl îndeamnă să lase pustia și să iasă în lume, și-i zice: «Du-te, spre mîntuirea celor ce pier»" (Scara 22, 20). Și iarăși zice: „Să nu fie ascunsă de tine nici următoarea viclenie și înșelăciune a vrăjmașilor celor nevăzuți. Ei ne îndeamnă să ne despărțim de lucrurile cele lumești, spunîndu-ne că vom primi mare răsplată dacă privind partea femeiască, ne vom înfrîna. Dar nu trebuie să-i ascultăm ci să lucrăm împotriva spuselor lor. Cînd noi, despărțindu-ne de rudeniile noastre unul sau mai mulți ani și vom agonisi o oarecare mică evlavie, umilință sau înfrînare, atunci gîndurile cele deșarte apropiindu-se, ne îndeamnă să mergem iarăși în lume, spre povățuire, zic ele, și spre pildă și folos altora, care au văzut cîndva faptele noastre cele fără de lege. Iar dacă mai sîntem înzestrați și cu darul cuvîntului și mai avem și ceva pricepere duhovnicească, atunci ele ne sfătuiesc chiar ca pe niște învățători și mîntuitori de suflete, să ne întoarcem în lume, pentru ca ceea ce am agonisit cu bine în liman, să pierdem în chip jalnic în adînc. Să ne sîrguim deci a urma lui Lot,

iar nu femeii lui, căci sufletul, întorcîndu-se acolo de unde a ieşit, va fi asemenea cu Sara care şi-a pierdut puterea şi va rămîne nemişcat!

Să fugim din Egipt totdeauna, căci inimile noastre care s-au întors spre el, n-au văzut Ierusalimul, adică pămîntul nepătimirii. Deşi aceia care părăsind pe ai lor s-au curăţit cu desăvîrşire, pot să se întoarcă la ei, pentru a le fi de folos; deoarece aşa cum ei singuri s-au mîntuit, vor putea mîntui şi pe alţii? Totuşi, Moisi, văzătorul de Dumnezeu, fiind trimis chiar de Dumnezeu, pentru mîntuirea celui de un neam cu dînsul, a suferit multe necazuri în Egipt, adică a avut alunecări în lume. E mai bine să mîhneşti pe părinţi decît pe Domnul, pentru că Acesta ne-a zidit şi ne-a mîntuit pe noi, iar aceia, adesea pe cei iubiţi ai lor i-au pierdut, aruncîndu-i în muncile cele veşnice" (Scara 3, 11).

Fratele: Aşa este, Prea Cuvioase Părinte, dar eu totuşi mă gîndesc că mare plată au de la Dumnezeu cei ce se ostenesc şi propovăduiesc cuvîntul Domnului şi întorc la pocăinţă multe suflete! Căci zice la Sfînta Scriptură: „Că cei ce vor fi îndrumat pe mulţi pe calea dreptăţii, vor fi ca stelele cerului, în vecii vecilor".

Stareţul: Frate Ioane, văd că ai început să zbori în cer! Însă Sfinţii Părinţi ne învaţă, cînd vom vedea pe cel tînăr de voia sa suindu-se la ceruri, să-l apucăm de picior şi să-l tragem jos.

Fratele: Eu drept să vă spun, Prea Cuvioase Părinte, în lume sînt mulţi care covîrşesc cu faptele bune pe călugări şi care au să aibă mare plată, chiar şi decît noi, călugării, în ziua cea mare a Judecăţii de Apoi!

Stareţul: Ei! Şi care sînt aceia din lume la care frăţia ta ai atîta evlavie?

Fratele: Iată care, Prea Cuvioase Părinte; eu văd în lume mulţi oameni care fac multă milostenie la săraci, alţii se silesc cu toată puterea să fie făcători de pace, liniştind pe cei învrăjbiţi, alţii îmbracă pe cei goi, hrănesc pe cei flămînzi, şi cercetează cu regularitate Sfînta Biserică a lui Dumnezeu. Sînt

unii primitori de străini, unii au darul cuvîntului și cu mare îndrăzneală propovăduiesc și întorc pe mulți la calea mîntuirii, alții s-au iscusit și au învățat bine dogmele Dreptei Credinței, și astfel pot lămuri și întoarce la Dreapta Credință chiar și pe cei mai învățați din lume, care merg pe calea pierzării. Și mulți din mireni se ostenesc la faptele cele bune, spre folosul lor și spre folosul cel de obște al Bisericii lui Hristos.

Pe cînd eu, păcătosul, nici un bine din acesta n-am făcut și nici nu pot face deoarece stau aici în mănăstire și mi s-a închis ogorul meu de sporire în lucrarea Domnului, fiindcă stau aici, în supunere, și îmi trec zilele degeaba în pustia aceasta, iar pînă acum nici un suflet la calea cea sfîntă a mîntuirii n-am adus. Și mi se pare că pentru această viață stearpă și trăită în zadar, voi moșteni de la Dumnezeu blestemul smochinului celui neroditor (Mt. 21, 18), precum și osînda celui ce a ascuns în pămînt talantul stăpînului său (Mt. 25, 28).

Starețul: Bagă de seamă, frate Ioane, că ești mult înșelat de draci! Fiindcă ai început acum să te clatini cu mintea și să te îndoiești de așezarea cea bună a supunerii și ascultării la care ai fost chemat prin darul lui Dumnezeu! Te văd că începi a-i ferici pe cei din lume pentru bunătățile pe care le au ei: că predică cuvîntul lui Dumnezeu și povățuiesc pe alții la calea mîntuirii, că fac milostenii, că sînt primitori de străini, că hrănesc pe cei flămînzi, că unii au darul cuvîntului și sînt mari vorbitori și foarte iscusiți la înțelepciunile cele dogmaticești, și prin aceasta au putere de a converti la adevăr chiar și pe cei învățați și pe necredincioși și multe altele.

În adevăr, frate Ioane, bune sînt toate acestea, dar aceste bunătăți se cade la cei din lume să le lucreze și de la aceștia cere mai mult Dumnezeu aceste lucruri și nu de la călugări, care s-au lepădat de toate cele din lume și au ales să ducă o viață în supunere, în sărăcie, în feciorie, în liniște și rugăciune.

Să auzim cele spuse de dumnezeiescul și Sfîntul Ioan Scărarul, care zice în această privință așa: „După ce ne-am lepădat de lume dracii ne îndeamnă să fericim pe mirenii cei

milostivi și cu îndurare, iar pe noi să ne ticăloșim, ca pe unii ce ne-am lipsit de astfel de fapte bune! Iar planul acestor vrăjmași ai noștri este ca prin mincinoasă smerenie să ne întoarcă în lume, sau de mai rămînem în mănăstire, să ne arunce în deznădejde!

Una este ca din mîndrie să disprețuiești pe cei ce viețuiesc în lume și alta ca după ce te-ai îndepărtat de ei să-i defaimi, ca să scapi de deznădejde și să ai nădejde de mîntuire" (Scara 2).

Să auzim ce a spus Domnul tînărului care împlinise toate poruncile: „Una îți lipsește: să-ți vinzi averea ta și să o împarți săracilor!" (Lc. 18, 22).

Toți cei ce dorim cu înflăcărată stăruință să petrecem această nevoință a depărtării de lume, să cercetăm cu luare-aminte cum Domnul, pe toți cei ce petrec în lume i-a numit morți! Chiar vii, fiind ei, zicînd fiecăruia: „Lasă pe morți" – adică mirenilor – „să-și îngroape pe cei morți cu trupul".

Auzi ce zice Sfîntul Isaac Sirul despre acest lucru: „Nu este rînduiala vieții tale să saturi pe cei flămînzi și să-ți faci chilia casă de primire a străinilor. Că viețuirea aceasta este a mirenilor, și mai vîrtos lor li se cuvine o bunătate ca aceasta și nu sihaștrilor și celor slobozi de grijile acestea cele văzute, și celor ce-și păzesc mintea întru rugăciune" (Cuv. 33).

Și în alt loc, același dumnezeiesc Părinte zice: „Arătat este că, dacă monahul nu a agonisit ceva, atunci nu i s-a poruncit să dea în griji, în tulburări pentru săraci! Că de nu avem nimic, atunci nici nu ni se cere ceva!". Și iarăși: „Dacă sîntem cu viețuirea noastră departe de șederea împreună și de amestecarea cu oamenii, nu este de trebuință a părăsi chilia noastră și așezarea cea monahicească și pusnicească și a ne duce să înconjurăm lumea, ca să cercetăm pe cei bolnavi și să ne îndeletnicim cu niște lucruri ca acestea!

Că de vom face acestea, arătat este că de la cele mai mari la cele mai mici, unele ca acestea vin" (Trim. IV către Sfîntul Simeon). Încă și dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul zice că: „Este un drac al iubirii de argint, care adesea în chipul fățar-

nic al smereniei și este un drac al slavei deșarte, care îndeamnă pe monah să facă milostenie. Același lucru îl face și dracul iubirii de plăcere" (Scara 26, 84).

Și marele Dascăl al lumii, dumnezeiescul Părinte Vasile cel Mare, zice: „Cel ce nu are cu prisosință cele de nevoie, nu este dator a face milostenie", căci de va zice – nu am – el atunci nu a mințit. Deci, precum vezi, frate Ioane, datoria de a face milostenie nu e a călugărilor, care de bună voie au depus votul fecioriei și al sărăciei. Căci dacă monahul s-a lepădat de toată lumea, de toată averea și de însuși trupul său și de voia sa, atunci de unde îi va mai cere Dumnezeu milostenie trupească? Și dacă el este sub ascultare și supunere, și s-a făcut ca un mort pentru lume, atunci cum mai poate părăsi el sfînta ascultare, care este mucenicie, să îngrijească de bolnavi, sau să primească pe străini? (Scara 4, 8).

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, dacă, precum ziceți: călugării cei săraci, cei sub ascultare și cei din liniște sînt scutiți de a face milostenie, de a îngriji pe bolnavi și de celelalte, oare în ziua Judecății nu vor păți ei ca și fecioarele cele nebune, care nu au avut untdelemn în candelele lor, adică au fost lipsite de candelele milei și ale dragostei?

Starețul: Nicidecum, frate Ioane, deoarece călugării cei săraci și cei de sub ascultare și supunere, precum și cei ce s-au depărtat de zgomotul lumii în pustie, altfel își arată ei dragostea și mila față de aproapele. Lor li se cere numai milostenia sufletească, adică să ajute pe fratele cu cuvînt la vreme de nevoie, să mîngîie pe cel în scîrbe, cu sfătuire duhovnicească de a răbda scîrbele, strîmtorările, nedreptățile, să se roage lui Dumnezeu pentru toți oamenii (Efes. 6, 18). Și aceasta milostenie a lor sufletească este mai mare și mai presus decît milostenia cea trupească pe care o fac mirenii cu bucate, cu haine și cu alte lucruri de nevoie. Și precum sufletul este mai presus de trup, tot pe atît și milostenia sufletească este mai presus decît cea trupească, precum zice despre aceasta Sfîntul Dorotei, Cuviosul Nil de la Soroca și alți mulți dumnezeiești Părinți.

Aşadar, frate Ioane, încetează a mai ferici pe cei ce fac bine în lume şi de a osîndi pe călugării cei săraci sau pe cei din supunere, care nu au cu ce face milostenia trupească. Căci să ştii, frăţia ta, şi bine să fii încredinţat că mirenii care fac milostenie şi alte fapte bune, chiar de ar face minuni şi ar vorbi cu îngerii, tot nu pot ajunge la înălţimea călugărului ce duce o viaţă de linişte, de ascultare şi de sărăcie pentru dragostea lui Iisus Hristos.

Mirenii aduc jertfă lui Dumnezeu, hrană trupească: haine, bani şi alte lucruri pe care le dau bisericilor sau săracilor, pe cînd adevăraţii monahi aduc lui Dumnezeu jertfe de laudă din gurile lor, în toată vremea. Şi această jertfă de laudă o cere Dumnezeu de la noi mai mult decît jertfele cele trupeşti. Că auzi ce zice: „De voi flămînzi, nu voi cere ţie, că a Mea este lumea şi plinirea ei. Au doară voi mînca carne de tauri sau voi bea sînge de ţapi?". Şi apoi arătînd ce jertfe cere El mai mult de la noi, zice: „Jertfeşte lui Dumnezeu jertfă de laudă şi dă lui Dumnezeu rugăciunile tale" (Ps. 41, 14). Iar călugării cei adevăraţi aduc jertfă bine plăcută lui Dumnezeu, nu numai slavoslovia cea cu buzele şi cu limba, ci şi rugăciunea cea mai înaltă a minţii şi a inimii lor smerite şi înfrînte, pe care Dumnezeu nu o va urgisi (Ps. 50, 18). Dar şi mai mult decît atîta, monahii, prin lepădarea de sine şi prin lepădarea de voile lor se aduc pe sine jertfă întreagă cu toată fiinţa lor, adică cu trupul şi cu sufletul lor, în slujba lui Dumnezeu, silindu-se de bunăvoie să ducă Crucea lui Hristos şi să-I urmeze Lui, precum ne-a învăţat Domnul (Mt. 16, 24).

Vezi, frate Ioane, cu cît sînt mai mari bunătăţile monahilor decît ale mirenilor. De aceea cred că a şi zis Sfîntul Isaac Sirul: „Să nu asemeni pe cei ce minuni în lume fac, cu cei ce se liniştesc cu înţelegere".

Şi în alt loc: „Iubeşte nelucrarea liniştii mai mult decît a sătura pe cei flămînzi în lume şi decît a întoarce multe neamuri la închinăciunea lui Dumnezeu. Că mai bine este ţie a te dezlega de legătura păcatului decît a slobozi robii din ro-

ble. Mai bine este ție a te împăca cu cugetul tău în lumea Treimii ce este întru tine, adică a trupului, a sufletului și a duhului, decît a împăca cu învățătura ta pe cei dezbinați. Bine este a teologhisi pentru Dumnezeu, dar mai bine a se curăți cineva pe sine lui Dumnezeu.

Mai bine îți este a fi scurt cu limba – înțelept fiind și iscusit – decît a izvorî învățătura din ascuțimea minții tale, asemenea rîurilor. De folos este ție a te îngriji să-ți ridici sufletul tău cel căzut în patimi, prin mișcarea cugetelor tale întru cele dumnezeiești, decît a învia pe morți" (Cuv. 23).

Ei, acum ce mai zici, frate Ioane, oare ai să mai fericești pe mirenii cei milostivi mai mult decît pe călugării cei săraci și liniștiți? Oare ai să mai fericești pe cei ce predică în lume cuvîntul lui Dumnezeu și pe cei ce împacă pe cei dezbinați, mai mult decît pe călugării cei ce petrec în tăcere și supunere și se silesc a se dezlega prin sfințenia vieții de legătura cea grea a păcatului? Ai înțeles oare, frate Ioane, măcar din cuvîntul acestui sfînt, că mai mare este tăcerea cea înțelegătoare decît a izvorî rîuri de învățături prin iscusința minții tale? Oare ai luat aminte frăția ta că mai mare este cel ce-și ridică sufletul său din căderea păcatului, decît cel ce învie morții cu rugăciunea sa?

Fratele: Toate acestea, Prea Cuvioase Părinte, le-am înțeles din povățuirea acestui Sfînt și dumnezeiesc Părinte. Dar eu foarte mă minunez și mă întreb: cum pot fi mai mari aceste nevoințe călugărești, adică lucrarea liniștii, decît a sătura pe cei flămînzi? Și cum poate fi mai mare cel ce se silește să se dezlege pe sine de legătura păcatului, decît cel ce slobozește mulțime de robi din robie? Și cum poate cineva prin tăcere și prin scurtimea limbii, să întreacă pe cel ce se ostenește în slujba cuvîntului și care, prin predicile lui, aduce la Dumnezeu mulțime de suflete? Oare este mai mare lucru a se mîntui pe sine numai, decît a-și pune sufletul pentru alții, și a mîntui pe mulți cu învățătura? Oare de ce învață așa acest Sfînt Părinte?

Stareţul: Iată de ce, frate Ioane: fiindcă au fost mulţi care au avut mari daruri de la Dumnezeu, precum şi darul cuvîntului, adică al propăvăduirii, apoi darul facerii de minuni, darul tămăduirii de tot felul de boale, ba chiar şi darul de a învia morţii; dar ei nu s-au vindecat cu desăvîrşire de neputinţele lor şi de patimi şi au uitat cuvîntul lui Dumnezeu, care zice: „Doctore, vindecă-te mai întîi pe tine" (Lc. 4, 23).

Din aceste pricini zic, au avut mare încredere în puterea lor duhovnicească şi au îndráznit să zăbovească prea multă vreme printre oameni şi luînd aminte la laudele lor au uitat de neputinţele proprii şi au căzut mai întîi în părerea de sine şi de aici în mîndrie.

Apoi, nemaiavînd liniştea cuvenită, spre a lua putere asupra patimilor şi neputinţelor lor cele dinlăuntru şi din afară şi a-şi smeri inima prin zdrobire de lacrimi, încetul cu încetul a început a slăbi puterea lor cea duhovnicească,a amorţit şi a adormit întru ei trezvia minţii, de curvie sau chiar şi în eresuri şi în alte patimi grele şi ... in căderea lor au devenit de mare sminteală, chiar şi acelora pe care ei mai înainte îi folosiseră cu învăţătura, şi aşa au moştenit vaiul acela pe care îl rosteşte Scriptura asupra celor ce smintesc pe alţii (Ier. 34, 2; Iez. 44, 12).

Fratele: Oare chiar aşa să se fi întîmplat, Prea Cuvioase Părinte?

Stareţul: Ca să înţelegi mai bine şi mai limpede şi mai adevărat acest lucru, frate Ioane, ascultă mai departe pe Sfîntul Isaac Sirul, care a adeverit acest lucru, zicînd: „Mulţi au săvîrşit puteri, au înviat morţii, s-au trudit a întoarce pe cei rătăciţi, au făcut minuni mari şi pe mulţi i-au povăţuit la Dumnezeu cu cuvîntul lor. Iar după aceasta, înşişi cei ce făcuseră pe alţii vii, au căzut ei în patimi urîte şi pîngărite şi pe sine s-au omorît, pricinuind sminteala celor ce văzuseră fapta lor cea bună. Fiindcă erau în boala sufletului şi nu au grijit de sănătatea sufletelor lor, ci s-au dat pe sine la marea acestei lumi ca să vindece sufletele celorlaţi, dar ei înşişi erau bolnavi

şi aşa şi-au pierdut sufletele lor, din nădejdea lui Dumnezeu. Că încă se cuvenea, zice, să nu vadă femei niciodată, nicidecum, să nu se odihnească, să nu câştige argint şi lucruri, şi în sfîrşit să nu stăpînească pe alţii" (Cuv. 23).

Fratele: V-aş mai întreba ceva, Prea Cuvioase Părinte.

Stareţul: Întreabă-mă, frate Ioane.

Fratele: V-aş ruga să-mi spuneţi: oare niciodată, nimeni din cei ce vieţuiesc în mănăstiri, nu au voie să plece prin lume, spre a predica cuvîntul lui Dumnezeu, sau a face alte slujbe pentru folosul obştesc al credincioşilor?

Stareţul: Să ştii, frate Ioane, că Sfinţii Apostoli şi dumnezeieştii Părinţi au aşezat în Biserica lui Hristos bună şi cinstită rînduială.

Marele Apostol Pavel ne învaţă că toţi creştinii alcătuiesc Trupul lui Hristos, care este Biserica, şi fiecare creştin în parte este un mădular al acestui Trup al lui Hristos (I Cor. 12, 27). Dar după cum în trupul nostru, fiecare mădular are lucrarea sa deosebită şi precum toate mădularele slujesc unele altora spre trebuinţa cea de nevoie, tot aşa şi creştinii, care formează Trupul lui Hristos, adică Biserica Lui, sînt aşezaţi de Dumnezeu într-o mare şi minunată rînduială. Şi mai întîi a pus în Biserica Sa pe Apostoli, apoi Proorocii, al treilea pe Învăţători sau Dascăli, unora li s-a dat puterea facerii de minuni, altora darul tămăduirilor, darul cîrmuirii, darul grăirii în limbi, darul tălmăcirii şi celelalte (I Cor. 12, 28).

Deci, înţelege, frate Ioane, că în Biserică, fiecare are darul său precum i s-a dat de sus.

Deci cel ce a primit darul de a învăţa pe altul cuvîntul Domnului, unul ca acela nu se va osîndi dacă va învăţa pe alţii.

Dar ia seama bine, frate Ioane, că mai întîi a pus Dumnezeu în Biserică pe Apostoli, apoi pe Prooroci şi tocmai în al treilea rînd pe Dascăli. Deci, cel din rîndul al treilea nu poate să fie întîi, ci trebuie să asculte de cel rînduit de Dumnezeu în Biserică. Şi dacă cel ce este întîi, va găsi de cuviinţă să trimită pe cel ce are darul de dascăl ca să înveţe, adică să

predice cuvîntul lui Dumnezeu, apoi el se poate duce, iar de nu, apoi el rămîne sub ascultare. Căci nici în trupul nostru nu mîna conduce capul, ci capul pe mînă și pe toate celelalte mădulare.

Fratele: Dar, Prea Cuvioase Părinte, cine sînt în Biserică acum Apostolii, căci doară Apostolii au fost numai atunci la început, iar acum nu mai sînt, căci și ei au fost oameni și au murit demult?

Starețul: Da, frate Ioane, ei au murit cu trupul, ca toți oamenii, dar darul de Apostoli nu a murit, și nici nu poate muri cîndva, căci darul este viu și nemuritor. Deci darul și dregătoria duhovnicească a Apostolilor lui Hristos le-au moștenit urmașii Sfinților Apostoli, adică Episcopii. Aceștia prin succesiune; și prin punerea mîinilor unii de la alții, au moștenit acest dar pînă în ziua de astăzi.

Așadar, dacă vreun Episcop va avea în eparhia sa pe cineva cu darul cuvîntului, îl poate trimite cu a sa blagoslovenie la slujba cuvîntului. Iar de nu va voi să-l trimită, unul ca acela nu va putea cu de la sine putere.

Căci zice dumnezeiasca Scriptură: „Și cum vor predica, dacă nu vor fi trimiși?" (Rom. 10, 15). Tot așa urmează și cu cei ce sînt în mănăstiri. Dacă în vreo mănăstire sînt monahi care mai înainte de toate au o viață cinstită, și pe lîngă curăția vieții mai au și darul cuvîntului și sînt mai bine orientați în dumnezeieștile Scripturi și în învățăturile Sfinților și dumnezeieștilor Părinți, și dacă Episcopul locului unde se află mănăstirea va găsi cu cale să trimită pe acei monahi în altă mănăstire sau chiar și în lume spre a învăța pe creștini și a-i povățui la mîntuire, numai așa acei monahi, cu voia și blagoslovenia Episcopului, pot merge la propovăduire sau oriunde vor fi trimiși, spre folosul cel obștesc al Bisericii. Despre acest lucru Sfintele Canoane ne învață pe noi așa: „Dacă Episcopul locului, pentru folos, va voi să mute pe monahii cei dovediți a fi evlavioși și cu viață cinstită pentru bunul mers al mănăstirii, sau de va socoti să-i mute într-o casă lu-

mească pentru mîntuirea celor ce locuiesc într-însa, sau în altă parte i-ar pune să administreze, aceasta nu face vinovaţi pe monahi şi nici pe cei ce-i primesc pe ei".

Iar dacă cineva obrăznicindu-se, ar pleca din mănăstire fără voia Stareţului său, mai ales, şi fără de a Episcopului său – cum ai avut de gînd să faci frăţia ta – unul ca acela să ştie sigur că este înşelat de dracul mîndriei şi al slavei deşarte şi nu se duce să folosească pe alţii, ci să se piardă pe sine şi pe alţii, pe care-i va minţi cu nesupunerea şi cu neputinţele sale.

Frăţia ta de abia eşti mirean, că încă nici călugăr nu te-ai făcut, şi apoi îţi dă diavolul prin minte că ai ajuns la măsura de a învăţa pe cei din lume!

Nu auzi ce spune Sfîntul Grigorie de Nyssa, că: „Nimeni să nu aibă trufia şi îngîmfarea de a îndrăzni să înceapă a propovădui mulţimilor mai înainte de a avea el îndelungată cercare şi petrecere în viaţa cea duhovnicească"? Încă şi dumnezeieştile canoane hotărăsc zicînd: „Nu se cuvine mireanului să predice sau să înveţe în public, însuşindu-şi prin aceasta dregătorie duhovnicească. Ci să urmeze aşezămîntului celui predanisit de Domnul şi să deschidă urechea sa la cel ce a luat darul cuvîntului învăţătoresc şi de la acela să înveţe cele duhovniceşti, căci în Biserica unică, Dumnezeu a făcut mădulare diferite, după cuvîntul Apostolului" (I Cor. 12, 27).

Sfîntul Grigorie Bogoslovul, tălmăcind acestea, arată lămurit că: „Această rînduială se cade să o cinstim, fraţilor, şi să o păzim; unul să fie urechea, unul limba, altul altceva".

Şi îndată, adaugă zicînd: „Cel ce învaţă să fie întru supunere şi cel ce împărtăşeşte învăţătura, să facă aceasta cu bucurie, şi cel ce slujeşte să facă cu osîrdie.

Să nu fiţi cu toţii limbă, aceasta este destul de lămurit; şi nici să fiţi toţi Apostoli, nici toţi Prooroci, nici toţi tălmăcitori".

Şi iarăşi zice: „De ce te faci pe tine păstor, oaie fiind? De ce te faci cap, picior fiind? De ce te apuci a conduce oşti, fiind pus între soldaţi?". Şi în alt loc, zice: „Înţelepciunea porunceşte: nu fi grabnic în cuvinte, nu te întinde cu cel bogat, sărac

fiind, nici nu căuta să fii mai înțelept decît cel înțelept". Apoi adaugă: „Iar de se va găsi cineva și va călca acest canon, să se afurisească timp de 40 de zile".

Așadar, frate Ioane, din cuprinsul acestui canon și din cele zise mai înainte, cred că te-ai lămurit cînd și cine poate ieși din mănăstire spre a merge la predicarea cuvîntului lui Dumnezeu în lume, și care este buna rînduială în Biserica lui Hristos în privința celor ce trebuie să învețe pe alții.

Fratele: Vă rog, Prea Cuvioase Părinte, aș mai avea o întrebare.

Starețul: După cum singur vezi, frate Ioane, vorba noastră s-a întins mai mult de patru ceasuri, în curînd trebuie să vină paracliserul să ia blagoslovenie să toace de utrenie. Așa că de data aceasta rămînem cu atîta, nemaifiind vreme pentru altele. De va binevoi Domnul să ne țină cu liniște și cu sănătate vom vorbi altă dată. Acum, ține minte cele ce ai auzit și ai grijă să treci pe la mine de cîte ori ai vreo nedumerire sau te tulbură vreo ispită și cu ce mă va lumina Prea Bunul Dumnezeu, te voi sfătui.

Fratele: Vă mulțumesc, Prea Cuvioase Părinte Stareț, din tot sufletul și cu toată smerenia și recunoștința, că ați avut dragoste și răbdare cu mine, păcătosul, să mă lămuriți cu sfaturile de care am avut nevoie.

Blagosloviți și mă iertați pe mine, păcătosul. Mă duc și eu la chilie și îndată voi veni la slujba utreniei.

Starețul: Dumnezeu să te ierte și să te blagoslovească, frate Ioane, mergi în pace!

DESPRE VISURI

Ce sînt visurile • Ispitirea prin visuri • Nevoința călugărului • Cunoașterea de sine și cum se ajunge la ea • Patimile sînt draci • Armele cu care îi izgonim • Virtuțile și lucrarea lor.

„Sfatul bun te va păzi și cugetul drept te va apăra" (Pilde 2, 11)

Starețul: Unde mergi, frate Ioane?

Fratele: Chiar la Prea Cuvioșia Voastră, Părinte Stareț, și vă rog, dacă aveți vreme, să mă spovediți, că am mai multe să vă întreb.

Starețul: Vino, frate Ioane, că acuma după utrenie, sînt și eu mai liber și mai liniștit.

Fratele: Mai întîi de toate, Prea Cuvioase Părinte, vă rog să mă iertați pe mine păcătosul că așa de rar vin ca să mă mărturisesc, pentru că au trecut mai bine de trei luni de cînd nu am mai fost pe la Prea Cuvioșia Voastră. E drept că între timp am fost trimis la metocul mănăstirii, și cît am stat acolo m-am spovedit la Părintele duhovnic Chesarie. Acum însă, am mai multe nedumeriri care mă neliniștesc și de aceea am venit la Prea Cuvioșia Voastră să mă lămuriți, că data trecută tare mulțumit am fost cu lămuririle ce mi-ați dat.

Starețul: Spune, frate Ioane, acum ce nedumeriri și ce supărări mai ai pe suflet?

Fratele: De data aceasta, Prea Cuvioase Părinte, niște visuri mă necăjesc. De la o vreme au început să mă tulbure noaptea și eu le-am cam dat atenție, fiindcă unele din ele se adeveresc.

Starețul: Ce fel de visuri ai, frate Ioane, cărora zici că ai început să le dai atenție și să le socotești adevărate?

Fratele: Iată, Prea Cuvioase Părinte, de multe ori eu visez noaptea că are să vină cineva și văd că a doua zi sau după cîteva zile, cu adevărat vine, acel cineva. Uneori visez cîini mulți, care se reped cu vrajbă asupra mea. Alteori visez că parcă cineva trage cu pușca asupra mea și chiar aud sunetul armei și numaidecît, a doua zi, trebuie să aud o veste bună sau rea! Și fiindcă se adeverește oarecum, am început să cred că acestea sînt visuri adevărate, trimise de Dumnezeu. De aceea vă rog, Prea Cuvioase Părinte, să mă lămuriți, ce să cred eu despre aceste visuri?

Starețul: Vezi, frate Ioane, că dracii cei vechi iar te tulbură și nu dorm? Vezi cum au schimbat ei meșteșugul spre ispitirea frăției tale?

Cînd ai venit întîi la mine, mi-ai spus că ești mîhnit că nu te-a învrednicit Dumnezeu să ai vedenii, să vezi îngeri și altelea asemenea; rîndul trecut îmi spuneai că gîndurile te sfătuiesc să ieși pe ascuns din mănăstire, fără blagoslovenie, ca să mergi în lume s-o faci pe predicatorul să întorci lumea la pocăință, iar acum îmi spui că ai început să visezi visuri bune, trimise de către Dumnezeu!

Să știi însă, frate Ioane, că toți acei draci de mai înainte te ispitesc pe frăția t- și acum, numai că ei își schimbă mereu viclenia, cînd într-un fel, cînd într-altul, cu scopul că doar vor izbuti să te înșele cu înșelare desăvîrșită și să te ducă la pierzare!

Fratele: Și care sînt acei draci, Prea Cuvioase Părinte, despre care ziceți că mă ispitesc pe mine?

Starețul: Frate Ioane, dracii care te ispitesc pe frăția ta, sînt dracii mîndriei și ai slavei deșarte.

Fratele: Dar oare din ce pricină, Prea Cuvioase Părinte, se țin de mine acești draci cu ispitele lor?

Starețul: Frate Ioane, una din pricinele pentru care te ispitesc pe frăția ta aceste duhuri rele este că frăția ta ai o minte slabă și neiscusită. Și să știi că mulți dintre oamenii care au mintea slabă și neiscusită cad ușor în prăpastia părerii lor; atunci încep să le arate vedenii și visuri, care par adevărate, spre a-i înșela și a-i face să gîndească înalt despre sine, cum că s-au învrednicit de mari daruri de la Dumnezeu, deoarece ei au devenit oameni cu vedenii și visuri, prin care li se descoperă cele viitoare.

Despre acestea ne învață și dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul, care zice: „Dracii slavei deșarte, pe cei slabi la minte, îi fac Prooroci în vedenii și visuri" (Scara 3, 27).

Fratele: Dar oare eu, Prea Cuvioase Părinte, am minte slabă, fiindcă am atîtea visuri în timpul nopții?

Starețul: Ascultă, frate Ioane, mintea frăției tale nu este slabă pentru că are visuri noaptea, deoarece toți oamenii au visuri, și mai ales în timpul nopții.

Că mintea frăției tale se arată slabă, pentru că ea a început să se clatine, să dea atenție visurilor și să le socotească adevărate și venite chiar de la Dumnezeu, după cum singur ai spus. Oare cine nu va socoti slab la minte pe un om, dacă l-ar vedea fugind să prindă umbra sau alergînd după vînt?

Fratele: Dar oare așa este cel ce crede în visuri?

Starețul: Adevărat, așa este, frate Ioane, precum luminat arată și Sfînta Scriptură, cînd zice: „Cel ce crede visurilor, acela este ca cel ce vrea să prindă umbra și ca cel ce aleargă după vînt" (Is. Sirah 34, 2). Frăția ta, nu pricepi că, prin aceste vise, dracii slavei deșarte vor să te facă să crezi lucruri mari despre frăția ta, și așa să te arunce în păcatul cel mare al mîndriei?

Tocmai din aceasta să înțelegi frăția ta, că ai minte slabă, fiindcă ai început să crezi că ai ajuns vrednic a avea vise de la Dumnezeu și că din aceste vise poți cunoaște tainele viitorului. Dar ia seama, frate Ioane, că gîndurile te fac să zbori

pe sus, iar Sfînta și dumnezeiasca Scriptură numește nebuni, pe cei ce înalță cu mintea pentru visele lor: „Visele fac pe cei nebuni să zboare!".

Fratele: După cîte înțeleg eu, Prea Cuvioase Părinte, Sfinția Voastră mă socotiți ca pe un nebun cu mintea slabă?

Starețul: Vezi, frate Ioane, că eu nu te socotesc pe frăția ta nebun și cu mintea slabă, ci dumnezeiasca Sciptură te arată că ești așa, dacă vei mai stărui a crede în visuri.

Fratele: Mai am și altceva de mărturisit, Prea Cuvioase Părinte.

Starețul: Spune, frate Ioane, și nu te rușina, că și eu sînt om păcătos, și apoi să crezi că nu mie mi le spui, ci lui Dumnezeu, Care este de față aici între noi și de Care nimeni nu poate să ascundă ceva, fiindcă nu este loc unde să nu cerceteze atotștiința Lui, după cum ne spune Sfînta Scriptură: „Au doară poate omul să facă ceva, fără să-l văd Eu? Sau este loc unde nu sînt Eu de față? Au nu umplu Eu cerul și pămîntul?". Încă să fii încredințat, frate Ioane, că Dumnezeu știe nu numai lucrurile și cuvintele noastre, ci și cele ce gîndim noi sau pe cele ce le vom gîndi, după cum ne adeverează pe noi Duhul Sfînt, zicînd: „Tu ai cunoscut de departe gîndurile mele" (Ps. 138, 8). Deci, frate Ioane, spune toate cele ce ai de spus, că lui Dumnezeu le spui!

Fratele: Iată ce am de spus, Prea Cuvioase Părinte: eu de trei ani de zile fac o nevoință despre care nu am spus la nimeni pînă acum. Și anume: postesc în toate zilele pînă la apusul soarelui, afară de sîmbăta și duminica și de praznicele cele mari, citesc toată Psaltirea într-o zi și o noapte și mă silesc pe cît pot să nu lipsesc nici de la Pravila Bisericii și îndeosebi de la utrenie și de la Sfînta Liturghie. Mai fac cîte o mie de metanii mari, într-o zi și o noapte, afară de sîmbăta și duminica, iar atunci fac îndoit închinăciuni la o metanie mare. Noaptea mă silesc să priveghez cît mai mult, mulțumindu-mă numai cu cîteva ore de somn și mă silesc să nu lipsesc nici de la ascultările obștei. Iar sărbătorile și în timpul liber

citesc în dumnezeiasca Scriptură, în Vieţile Sfinţilor şi în învăţăturile Sfinţilor Părinţi.

Deci vă rog, Prea Cuvioase Părinte, să-mi spuneţi, oare este bună această rînduială de nevoinţă pe care o fac eu?

Stareţul: Îţi voi spune, frate Ioane, dacă este bună sau nu această nevoinţă a frăţiei tale, numai dacă-mi vei spune cu toată sinceritatea şi cu frică de Dumnezeu, cu ce scop ai făcut această nevoinţă, şi dacă la începutul ei ai cerut sfatul şi blagoslovenia duhovnicului?

Fratele: Fiindcă îmi dau seama, Prea Cuvioase Părinte, că în faţa lui Dumnezeu mă aflu, voi spune numai adevărul. Eu, cînd am început această nevoinţă, nu am cerut nici un sfat de la nimeni şi nici blagoslovenie, căci am socotit că pentru a face o faptă bună nu-i nevoie să cer sfat şi blagoslovenie. Iar fiindcă mă întrebaţi şi care mi-a fost scopul nevoinţei, vă mărturisesc că toată această nevoinţă, de la început pînă acum, am făcut-o cu scopul ca prin aceasta Dumnezeu să mă învrednicească şi pe mine păcătosul să am vreo vedenie din Rai sau din cer, sau măcar să văd vreun înger, căci pe Maica Domnului sau pe Domnul sînt cu totul nevrednic a-I vedea! Ba, drept să spun, acest lucru l-am cerut de la Dumnezeu în toate rugăciunile mele de pînă acum.

Stareţul: Ei, şi după atîta nevoinţă încă nu te-ai învrednicit de vreo vedenie şi nici un înger nu ţi s-a arătat pînă acum, frate Ioane?

Fratele: Nu, Prea Cuvioase Părinte, nimic nu am văzut pînă acum şi tare sînt mîhnit pe acest lucru. Se vede că Bunul Dumnezeu nu voieşte să-mi asculte rugăciunea mea.

Stareţul: Să ştii, frate Ioane, că tare eşti înşelat şi batjocorit de draci şi că toată nevoinţa pe care ai făcut-o fără blagoslovenie şi fără sfat şi cu scopul de a vedea îngeri ai făcut-o spre osîndă şi ai clădit-o pe temelie de umbră (Scara 22, 23).

Fratele: Cum spre osîndă, Prea Cuvioase Părinte, că doară am postit şi m-am rugat cu sudori atîta vreme! Oare Bunul Dumnezeu va trece cu vederea această mare rîvnă şi nevoinţă a mea?

Stareţul: Rîvna frăţiei tale, frate Ioane, a fost o rîvnă nebună şi nechibzuită, care avea să te ducă la pieirea sigură, dacă nu o descopereai acum! Frăţia ta zici că citeşti Sfintele Cărţi, apoi de ce nu le înţelegi dacă le citeşti? N-ai auzit frăţia ta de Sfîntul Antonie cel Mare, care zice: „Mulţi şi-au topit trupurile lor cu nevoinţă, dar pentru că nu au avut dreapta socoteală, departe de Dumnezeu s-au făcut" (Pateric, Cuv. Antonie 10). Tu te-ai apucat să faci mare nevoinţă fără sfatul şi blagoslovenia duhovnicului, dar n-ai auzit pe acelaşi mare Sfînt Antonie, care zice: „Că de este cu putinţă, şi paşii pe care-i face călugărul, şi picăturile de apă pe care le bea în chilie să le vestească bătrînilor cu îndrăzneală, ca nu cumva să greşească întru ele" (Pateric, cap. 40).

Îmi spui că ai avut mare rîvnă şi silinţă spre această nevoinţă, dar să ştii că această rîvnă a frăţiei tale a fost nebună şi drăcească. Dracii te-au sfătuit să începi această nevoinţă şi tot ei îţi dădeau rîvnă ca să o lucrezi, spre pierzarea frăţiei tale. Despre o astfel de rîvnă nebună, Sfîntul şi dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul zice că: „Cu boală mare boleşte cel ce are rîvnă rea" (Cuv. 58).

O astfel de rîvnă nu răsare din inima omului, decît din mîndrie şi slavă deşartă şi toată osteneala omului făcută cu această rîvnă este zadarnică şi pierzătoare, după cum învaţă dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul (Scara 32, 12).

Să ţii minte şi aceasta, frate Ioane, că mulţi, luîndu-se după o rîvnă nesocotită şi întrecînd cu multe osteneli însăşi măsura faptei bune, au pierit în aflările lor şi s-au făcut batjocură viclenilor draci (Război. Nev., cap. 43).

Sfinţii şi dumnezeieştii Părinţi numesc rîvna cea nebună şi plină de nesocoteală: „Îndrăzneală plină de trufie şi înfierbîntare fără de minte".

O astfel de rîvnă a avut acel călugăr din Pateric care se ruga lui Dumnezeu ca să-l învrednicească pe el să fie asemenea cu Isaac Patriarhul.

Din această rîvnă plină de mîndrie și cu scop rău a fost batjocorit de către diavolul în chip jalnic, încît a ajuns călău ucigător de oameni și a murit cu moarte de spînzurătoare!

De vrei să știi mai pe larg despre aceasta, citește în Pateric, la capitolul 7.10.

Tot așa o rîvnă nebună și plină de mîndrie a stăpînit inima și mintea lui Malpas din Edesa. Acesta a petrecut în mare viețuire, dîndu-se pe sine și la lucruri prea silnice, cu scopul de a ajunge la măsurile cele înalte și de a se învrednici de vederea tainelor Duhului Sfînt! Și așa, silindu-se el foarte tare cu aceste nevoințe, l-a aflat pe satana lipsit de arma cea nebiruită a smeritei cugetări și arătîndu-i-se în lumină strălucitoare, i-a zis: „Eu sînt Mîngîietorul și sînt trimis de Tatăl ca să te învrednicesc să vezi vedenia pe care o poftești, să-ți dau nepătimirea și să te odihnesc despre lucrurile de acum înainte". Iar pentru acestea, răul monstru a cerut lui Malpas să i se închine! Iar nebunul, nesimțind războiul vrăjmașului, îndată cu bucurie l-a primit și i s-a închinat lui. Dar în locul vedeniilor dumnezeiești l-a umplut pe el de nălucirile sale și l-a făcut deșert de faptele cele bune pentru adevăr și l-a înălțat și l-a batjocorit cu nădejdea cea deșartă a nepătimirii, zicîndu-i: „Acum nu ai trebuință de lucruri și de chinurile trupului și a lupta împotriva patimilor și a poftelor", și așa l-a făcut pe el începător al eresurilor rugătorilor. Iar cînd s-a făcut arătată învățătura lui cea spurcată și mincinoasă, a fost izgonit de către Episcopul din vremea aceea (Sfîntul Isaac Sirul, Scris. IV către Sf. Simeon cel de pe Muntele cel Minunat).

Un altul de asemenea, cu numele de Asinas, din aceeași cetate a Edesei, alcătuind multe stihuri care se cîntă pînă azi, viețuia viață înaltă și cu lucruri și mai aspre s-a legat pe sine pînă ce se va proslăvi. Pe acesta diavolul l-a amăgit și l-a scos din chilia sa, ducîndu-l deasupra unui munte ce se chema Stroiul, și i-a arătat închipuiri de căruțe și de călărași, apoi i-a zis lui: „Dumnezeu m-a trimis ca să te iau în Rai ca pe Ilie", și după ce l-a înșelat și l-a făcut să se suie și să se așeze în

căruță, s-a risipit toată acea nălucire și s-a surpat de la mare înălțime și a murit cu moarte de rușine (Sf. Isaac Sirul, Scris. IV către Sf. Simeon cel din Muntele Minunat).

Încă și Sfîntul Simeon Stîlpnicul, marele nevoitor și luminător al Antiohiei, puțin a lipsit de nu a căzut într-o primejdie și pierzare ca aceasta, de nu-i dădea Bunul Dumnezeu prin minte să facă semnul Crucii, cînd au venit dracii cu căruță și cu cai de foc, ca să-l ia la cer, ca pe Ilie (Vezi Viețile Sfinților, 1 sept.).

Să mai știi și aceasta, frate Ioane: că deseori se întîmplă ca oamenii cei cu rîvnă nebună, care încep să facă mari nevoințe fără chibzuință și fără sfatul și fără blagoslovenia duhovnicului, ajung la nebunie și la ieșirea din minți.

Despre aceasta ne învață marele Părinte al Părinților, Sfîntul Antonie cel Mare, zicînd: „Știu călugări care după multe osteneli, au căzut și au ajuns la ieșirea din minți pentru că au nădăjduit spre lucrurile lor și amăgindu-se, n-au înțeles porunca celui ce zice: «Întreabă pe tatăl tău și îți va arăta ție»" (Pateric).

Același lucru îl adeverește și Sfîntul Ioan Scărarul, zicînd: „Că sînt inimi trufașe, care se încumetă să înceapă nevoința peste puterea lor, și ajung de batjocura dracilor".

Iar în alt loc, Sfîntul Antonie cel Mare zice: „Pedepsirea celui mîndru este căderea lui și îmbolditor îi este dracul. Iar semnul părăsirii lui de către Domnul este ieșirea lui din minte" (Scara 23, 10).

Deci, frate Ioane, înțelege că rîvna cea nebună îi vine omului din mîndrie și-l îndeamnă să facă nevoințe mai presus de puterile sale, fără a-și cunoaște măsura nevoințelor lui!

Iar cel ce nu-și cunoaște neputința, este totdeauna lîngă prăpastia căderii. Acest lucru îl arată și dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul, zicînd: „Dreptul, necunoscîndu-și neputința sa, pe ascuțișul briciului își are lucrurile sale și nicidecum nu este departe de cădere" (Cuv. 21).

Așadar, frate Ioane, precum vezi, nebunia, căderea și ieșirea din minte îl așteaptă pe cel cu rîvna nebună, care necu-

noscîndu-și neputința sa, începe fără de sfat și fără de blagoslovenie, să facă nevoințe mari și mai presus de puterea lui, cu scopuri înalte și nebune.

Pe lîngă toate aceste mărturii pe care le-ai auzit de la Sfinții și dumnezeieștii Părinți, ascultă frate Ioane, și o întîmplare pe care eu singur am văzut-o cu ochii mei: Prin anul 1930, în această mănăstire erau doi frați, în vîrstă de 25 de ani. Numele nu-l spun pentru că unul dintre ei mai este încă în viață, iar celălalt a murit cu moarte de primejdie! La început acești doi frați erau buni și ascultători, și de aceea bătrînul Stareț Ioanichie se gîndea să-i recomande pentru preoție, fiindcă ei aveau viață curată. Erau buni, bisericoși, tipicari și cîntăreți și erau de multă nădejde în multe privințe. Dar dracul care nu doarme, a început a șopti cîte puțin în inima lor: că de acum sînt în stare să se conducă singuri în cele duhovnicești.

Astfel, începînd ei a se încrede în sine și a asculta de mintea lor, s-au răzvrătit din buna lor așezare, și nu mai voiau să iasă din chiliile lor la ascultările de obște, se rugau și făceau pravilă multă și mii de metanii în chiliile lor. Iar cînd Părintele Econom mergea să-i cheme la ascultarea de obște, ei încuiau ușa chiliei și răspundeau dinlăuntru, zicînd: „Noi avem pravilă de făcut, și nu partea Martei, că ne-a chemat aici nu ca să muncim ca mirenii", și altele de acest fel. Bătrînul Econom, Părintele Ilarion, Dumnezeu să-l ierte, le zicea cu blîndețe: „Dragii tatii, haideți la ascultare, măcar așa cîteva ceasuri, ca să nu cîrtească ceilalți frați și apoi veți veni la chilie, la pravila voastră".

Ei însă nu voiau să audă, la ascultare nu veneau și nici la Biserică, zicînd: „...facem noi destulă pravilă în chilie". Și Părintele Econom se ducea mîhnit de la ușa lor și spunea Părintelui Stareț despre răzvrătirea celor doi frați.

Părintele Stareț, fiind și el foarte răbdător și socotind că se vor îndrepta, nu a luat prea degrabă măsuri asupra lor. Iar odată, întrebîndu-l Părintele Econom ce ar fi de făcut spre îndreptarea acestor frați, Părintele Stareț i-a răspuns: „Părinte

Ilarioane, vei vedea ce are să se întîmple cu ei dacă nu ascultă și dacă s-ar apuca de nevoință aspră fără sfatul și fără blagoslovenia noastră!".

Trecînd așa o vreme, unul dintre ei a început să iasă din chilie, mai ales sîmbăta, venea la masă și cerea mîncare de la chelar și pentru celălalt. Iar uneori venea și pe la ascultare unde eram cu toții, dar nu lucra, ci stătea un ceas, două și se lăuda mereu cu postul și cu pravila lui. Ba a început să ne spună că i s-a arătat Maica Domnului și că Mîntuitorul chiar a venit într-o noapte în chilie la el, înconjurat de îngeri care aveau cădelnițe de aur și i-au cădit chilia lui cu miresme minunate, pe care le-a simțit multe zile după plecarea lor.

Auzind eu cele ce povestea acel frate, mult mă minunam și ziceam în mintea mea: „Vezi ce mare dar a luat acest frate de la Dumnezeu, fiindcă se roagă el necontenit?". Și toți frații se minunau auzind aceste lucruri minunate de la fratele și ziceau: „Vezi, dacă acesta mănîncă numai sîmbăta și duminica și se nevoiește cu pravilă multă zi și noapte, Dumnezeu a început să-i arate vedenii".

Dar un Părinte bătrîn, cu numele Iona, Dumnezeul să-l ierte, ne-a zis: „Da, a văzut pe dracul fratele acela, fiindcă el nu ascultă pe nimeni și că a vorbit de rău pe fratele pustnic".

Dar iată ce s-a întîmplat!

După o astfel de nevoință, vreme de cîteva luni de zile, ascultînd tot numai de mintea lor și necerînd de la nimeni sfat, au început un fel de nevoință: și-au procurat lumînări îndeajuns, și-au luat Psaltirile și s-au închis într-un beci pustiu unde au postit fără să mănînce nimic, mai bine de o săptămînă.

Auzind Starețul că cei doi frați nu se află în chiliile lor, a început a se mîhni, socotind că au plecat din mănăstire pe ascuns.

Într-o zi însă, îi vedem venind la biserică istoviți de foame și slabi la față, de ne-am speriat cu toții de dînșii. Atunci Starețul i-a întrebat cu blîndețe: unde au fost, de sînt așa de slăbiți? Dar ei nu au răspuns nimic! Starețul i-a lăsat în pace

şi numai atîta le-a zis: „Luaţi aminte ce faceţi, că vă nenorociţi pe voi şi vă faceţi de rîsul dracilor!".

Mai trecînd apoi trei zile după aceasta, iată că vedem pe cei doi fraţi cu capetele goale, cu părul în dezordine, desculţi şi cu nişte ciomege mari în mîini, strigînd şi alergînd pe coasta muntelui, lovind cu ciomegele în copaci, fugărind vitele şi oamenii pe care îi întîlneau!

Atunci un frate a alergat şi a vestit Părintelui Stareţ, zicînd: „Părinte Stareţ, fratele Alecu şi fratele Toader au înebunit! Veniţi să vedeţi cum aleargă dezbrăcaţi pe munte"; iar Părintele Stareţ auzind a poruncit, zicînd: „Duceţi-vă cu toţii şi prindeţi-i ca să nu-şi piardă şi viaţa pe lîngă minte".

La poruncă au plecat zece fraţi din cei mai voinici, care cu mare greutate au prins întîi pe unul, apoi pe celălalt, căci acum se despărţiseră; unul fugise în pădure, iar unul o luase spre mănăstirea Secu. I-au legat de mîini şi aşa i-au adus.

Şi era jalnic la vedere chipul lor, plini de noroi, cu ochii tulburaţi şi scăldaţi în sînge, cu picioarele însîngerate de pietre şi de lemne, cu hainele sfîşiate, se uitau speriaţi în toate părţile, fără să ne cunoască şi se smuceau să scape din mîinile ce-i ţineau. La porunca Stareţului cei doi fraţi au fost duşi în chiliile lor, aşa legaţi cu funii şi cîţiva fraţi au fost rînduiţi să-i păzească. Apoi, Părintele Stareţ a dat poruncă să ne adunăm cu toţii la biserică şi a început Sfîntul Maslu, după care a poruncit ca toată obştea să postească pînă după apusul soarelui şi fiecare să citească pentru dînşii cîte o Psaltire, iar în biserică se pomenea numele lor la toate ecteniile. Aşa ajutînd Bunul Dumnezeu, după cîteva zile cei doi fraţi s-au liniştit la minte şi recunoscîndu-şi înşelarea şi primejdia în care au fost ei, s-au dus la Stareţ şi şi-au cerut iertare. Iar Părintele Stareţ, mult sfătuindu-i, le-a zis: „Toate acestea vi s-au întîmplat pentru că aţi început să vă nevoiţi după capul vostru, fără sfat şi blagoslovenie. Şi să ştiţi, că de nu vă sprijinea harul lui Dumnezeu, pentru rugăciunile Părinţilor şi ale fraţilor, era să mergeţi cu totul la pieire!".

Ascultă, frate Ioane, altă întîmplare pe care am văzut-o cu ochii mei: prin anul 1932 eram în această Sfîntă Mănăstire şi stăteam într-o chilie cu un frate mai mare de ani decît mine, care se eliberase din serviciul militar. Îl chema Vasile Maxim şi era de prin părţile Vasluiului. El începuse aşa, fără blagoslovenie şi fără de sfat, o nevoinţă foarte mare: dormea foarte puţin pe un scaun, mînca o dată pe zi şi citea mereu Psaltirea, făcea mii de metanii şi la Pravila Bisericii era nelipsit şi la început era foarte sîrguitor şi la ascultările obştei, dar de la o vreme a început a se răzvrăti, a fi nesupus şi a cîrti împotriva Stareţului, că de ce nu-l face pe el călugăr mai degrabă şi zicea: „Eu am făcut armata şi am o oarecare vechime şi de ce pe alţii i-a făcut şi pe mine nu vrea să mă facă?!".

Stareţul nostru Ioanichie, Dumnezeu să-l ierte, fiind om tare, răbdător şi iscusit, căci fusese şi el pe la Ierusalim şi la Sfîntul Munte al Athosului unde a stat un timp, de unde îşi avea şi metania sa de călugăr, pînă nu cunoaştea la fraţi multă smerenie, statornicie şi hotărîre de a rămîne ei în supunere şi ascultare, el nu făcea repede călugări. Aşadar, fratele Vasile venise prea îndrăzneţ şi nerăbdător şi îi spunea Stareţului chiar în faţă: că de ce nu-l face călugăr? Iar Stareţul îi spunea: „Frate Vasile, ai răbdare şi nu te griji frăţia ta de acest lucru. Învaţă-te cu supunere, tăierea voii şi ascultarea, căci cînd va veni ceasul de la Domnul, te voi face şi pe frăţia ta călugăr". Dar fratele Vasile nu lua în seamă nici sfătuirea bătrînului Stareţ şi mereu cîrtea că el este trecut cu vederea şi nu-l face călugăr, şi căuta cu orice chip să-l facă călugăr cît mai curînd. Era prin a doua săptămînă a Sfîntului şi Marelui Post, şi Stareţul Ioanichie slujea dumnezeiasca Liturghie a celor mai înainte sfinţite. Că mai bine de douăzeci de ani a slujit aproape singur Sfînta Liturghie, din cauză că nu era alt preot în Sfînta Mănăstire. Şi era rînduiala lui ca în toate cele patru posturi de peste an să vie numai sîmbăta şi duminica la masă, iar în zilele de rînd primea numai Sfînta Împărtăşanie şi nimic mai mult.

Fratele Vasile mai sus amintit, fiind luptat mereu de gîndul călugăriei, s-a dus la cancelaria Sfintei Mănăstiri, unde era secretar unul din ucenicii Stareţului, şi a stăruit mereu pe lîngă el ca să-i facă cererea la călugărie la Sfînta Mitropolie şi să o înainteze cît mai degrabă.

Părintele secretar de acolo, neavînd blagoslovenie de la Stareţul său pentru acest lucru, a zis: „Frate Vasile, ţi-aş face, dar n-am blagoslovenie şi nu am nici timbre de pus pe cerere", dar el a zis: „Mă duc eu pînă la Tîrgu Neamţ, să aduc timbre", la care Părintele secretar l-a sfătuit să nu se mai ducă acum pe drum că este Postul Mare şi să aibă răbdare şi să-şi caute de pravilă şi de ascultare.

Dar fratele Vasile, văzînd că secretarul îl opreşte să se ducă la Tîrgu Neamţ, s-a dus la biserică la Părintele Stareţ, care era tocmai în vremea Sfintei Liturghii şi i-a cerut blagoslovenie să se ducă la Tîrgu Neamţ, să cumpere timbre pentru cererea de călugărie a lui. Stareţul i-a zis cu blîndeţe: „Frate Vasile, să nu pleci, că ai să dai de mare primejdie!". Dar fratele Vasile, întristat şi mînios a ieşit din biserică şi fără să ia blagoslovenie de la nimeni, a pornit la drum.

Cînd a ajuns la locul numit Pîrîul Alb şi voia să intre în pădurea dinspre Mănăstirea Agapia pe unde era cărarea peste munte, deodată au ieşit înaintea lui şapte draci în chip de călugări, foarte groaznici la vedere, avînd pe cap culioane roşii ca protoiereii şi purtînd în mîini nişte bastoane de foc, şi văzînd pe fratele Vasile, unul din ei a zis: „Haidem, măi, să-l prindem pe acesta care a plecat la drum fără blagoslovenia Stareţului său", iar fratele Vasile auzind, cu mare groază a început a fugi prin pădure, iar acei şapte călugări, draci, fugeau după el! Şi atît de mult l-au fugărit pe bietul frate Vasile, încît aproape de asfinţitul soarelui a ajuns în mănăstire şi era fără de căciulă pe cap, cu un picior desculţ însîngerat tot, cît se lovise de lemnele şi de pietrele de prin pădure, şi unul încălţat, hainele rupte pe el toate, ochii în cap îi erau roşii ca sîngele, pe faţă era tot numai noroi şi în braţele sale ţinea

niște lemne și mereu arunca cu ele după cei șapte draci, ca după niște cîini răi!

Eu, din întîmplare, eram în ograda mănăstirii, cînd el a intrat pe sub poarta de sub clopotniță, și cînd m-a văzut, m-a recunoscut și a început să strige: „Frate Costică – că așa îmi ziceau pe atunci călugării – nu mă lăsa, șapte după mine, șapte după mine!". Și apoi iar se smucea și arunca cu lemnele din brațele lui ca și cum s-ar apăra de cîini.

A aruncat și spre mine și m-a lovit rău, dar eu m-am ferit dinaintea lui. Iar un frate mai puternic cu trupul, anume Nestor s-a repezit la el și l-a prins în brațele lui, și cu mare greutate l-a ținut pînă ce au venit și alți frați legîndu-l cu funii. Apoi, cu mare greutate l-au dus în chilie și l-au pus pe un pat. Iar el săracul, cu ochii însîngerați se zvîrcolea și striga: „Nu mă lăsați frații mei, șapte după mine!".

Părintele Stareț Ioanichie terminase Pavecernița mare și se dusese pe muntele Tăciunele, unde cu niște Părinți punea un buduroi de fag la un izvor din apropierea stînei. Eu, cu mare grabă și frică am fugit pînă acolo și i-am spus: „Părinte Stareț, hai degrabă la vale, că a venit fratele Vasile Maxim de la drum și este nebun și strigă mereu: «șapte după mine», și l-au legat frații și l-au dus la chilia mea și ei m-au trimis la Prea Cuvioșia Voastră să vă chem să-l dezlegați, că a plecat fără blagoslovenie". „Du-te, frăția ta, că vin și eu curînd".

Și așa, cam după un ceas a sosit și Părintele Stareț, care mai întîi s-a dus la Sfînta Biserică, a luat epitrahilul, Molitfelnicul și Sfînta Cruce și a venit la chilia unde era fratele Vasile Maxim cel legat, împreună cu alți Părinți și frați. Iar după ce a intrat Părintele Stareț înlăuntru, a zis: „Stați cu toții în genunchi", și a început a citi dezlegarea de blestem și alte sfinte rugăciuni. După aceea a zis: „Dați-i drumul, dezlegați-l acum". Iar frații ziceau: „Părinte Stareț, are să fugă!". Iar el a zis: „Nu vă temeți, dacă l-a dezlegat Dumnezeu, nu-l mai țineți voi legat", și îndată l-au dezlegat frații, iar el a stat liniștit și se uita uimit la toți, după aceea a pus capul jos și a adormit.

Iar Părintele Stareț a zis: „Lăsați-l să se odihnească, că este foarte obosit și zdruncinat", și așa a dormit pînă a doua zi dimineața, și cînd s-a trezit, ținea minte tot ce pățise, și ne spunea nouă, dar noi pentru scurtime am însemnat numai acestea puține.

După această întîmplare a intrat mare frică în toți Părinții și frații și cu toții luam aminte de sine, ca să nu facem nimic fără blagoslovenie și fără sfătuire.

Așadar, frate Ioane, după mărturiile pe care ți le-am adus de la Sfinții Părinți ți-am spus și aceste întîmplări, care, dacă vei avea frică de Dumnezeu, pot să-ți fie de folos, să te trezească și să te facă să înțelegi că în mare primejdie duhovnicească se află cei ce trăiesc după capul lor și se apucă de nevoințe, fără sfat și fără blagoslovenia Starețului și a Părinților duhovnici.

Fratele: Cu adevărat, Prea Cuvioase Părinte, minunată este această povestire și de mare folos, fiindcă am înțeles și eu cum batjocoresc dracii pe cei ce se apucă fără blagoslovenie de fapte bune, urmînd socotelile lor. Nu mă dumiresc însă: cum poate Dumnezeu să treacă faptele cele bune ale omului cu vederea, precum postul, privegherea, rugăciunea, osteneala și altele ca acestea ? Că doară El ne-a poruncit nouă să le facem.

Starețul: Da, frate Ioane, El ne-a poruncit nouă să le facem, dar tot El ne-a învățat și ne-a arătat cum să lucrăm noi faptele cele bune, ca să-I fie Lui bine primite (plăcute), iar noi să nu ne pierdem în zadar osteneala. Oare fariseul acela, nu a avut și el post, milostenie, rugăciune și alte osteneli pentru fapta bună și totuși vezi că s-a pogorît de la templu neîndreptat înaintea Domnului (Lc. 18, 4). Oare fecioarele cele nebune, nu au avut și ele feciorie, ca și cele înțelepte, și cu toate acestea, au auzit de la Mirele cuvîntul care zice: „Nu vă știu pe voi" (Mt. 25, 12).

Adu-ți aminte, frăția ta, de cele ce am vorbit noi rîndul trecut că Dumnezeu nu caută la cele făcute de noi, ci la scopul cu care le facem.

Ascultă și pe Sfîntul Ioan Damaschinul, care zice: „Binele nu este bine cînd nu se face bine" (Dogmatica, p. 301). La fel, și dumnezeiescul Părinte Maxim Mărturisitorul zice: „Cînd auzi Scriptura zicînd: «Tu vei răsplăti fiecăruia după faptele lui», să știi că Dumnezeu nu ne va răsplăti cu bine cele făcute fără scop drept! Căci Dumnezeu nu privește la cele făcute, ci la scopul celor făcute" (Filoc., vol. II, cap. 37).

Așadar, frate Ioane, ascultă și înțelege că toate ostenelile pe care le-ai făcut frăția ta fără sfatul și blagoslovenia duhovnicului și cu scopul de a vedea îngeri, acestea au fost făcute cu scop rău și cu rîvnă nebună și diavolească. Și dacă mergeai mai departe și nu veneai să le mărturisești aveau să te ducă la nebunie și pierzare și la cădere jalnică, fiindcă toate aceste nevoințe ale frăției tale au fost roade ale mîndriei și ale slavei deșarte și ale rînduielii de sine, de care să rugăm mila și îndurarea Domnului să ne păzească.

Datoria noastră sfîntă este de a ne ruga lui Dumnezeu, nu ca să ne învrednicească să vedem îngeri sau vedenii cerești, că această rugăciune este îndrăzneală plină de trufie și de înșelăciune drăcească, pe care o urăște Dumnezeu, ci să ne rugăm Prea Milostivului și Prea Bunului Dumnezeu să ne ajute să ajungem să ne cunoaștem păcatele noastre și să le plîngem pînă la cea din urmă suflare, dacă vrem să dobîndim mila și iertarea în ziua cea marea a Judecății.

Fratele: După cîte înțeleg eu, Prea Cuvioase Părinte, mare lucru este cunoștința de sine. De aceea, vă rog să-mi spuneți ce este cunoștința de sine și ce folos aduce ea celui ce o are?

Starețul: Dacă ții minte, frate Ioane, despre cunoștința de sine de care întrebi am mai vorbit noi și altădată, dar fiindcă m-ai întrebat acum îndeosebi, voi mai adăuga aici cele ce au lipsit atunci.

Frate Ioane, ascultă pe Sfîntul Ioan Scărarul, care spune așa despre cunoștința de sine: „Cunoștința de sine este o înțelegere tainică a măsurilor tale, chiar a celor mai ușoare" (Scara 25, 40). Să mai știi, frate Ioane, și acestea: că omul care

a ajuns la cunoașterea neputințelor și a păcatelor sale, e asemenea celui ce seamănă sămînța sa pe pămîntul cel bun. Iar cel ce nu are cunoștința de sine, acela se aseamănă cu cel ce seamănă în mare, adică pune sămînța în apă, adică el nu are nici un folos din ostenelile lui. În sufletul unui astfel de om poate înflori floarea cea aleasă și frumoasă a smeritei cugetări. Tot dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul ne spune nouă și acest lucru, zicînd: „Cine se cunoaște pe sine, în orice simțire a sufletului său, acela parcă a semănat pe pămînt, iar cine nu a semănat astfel, în acela nu poate înflori smerita cugetare" (Scara 25, 40). Iar cine a ajuns la fericirea de a se cunoaște pe sine, acela s-a apropiat de cele două capete ale înțelepciunii.

Fratele: Dar care sînt, Prea Cuvioase Părinte, cele două capete ale înțelepciunii de care ziceți că se apropie cel ce se cunoaște pe sine?

Starețul: După mărturia Sfinților Părinți, frate Ioane, cele două capete ale înțelepciunii la care ajunge omul ce se cunoaște pe sine sînt cele două virtuți mari: frica de Dumnezeu și dragostea de Dumnezeu, după cuvîntul care zice: „Începutul înțelepciunii este frica de Dumnezeu, iar sfîrșitul este dragostea de Dumnezeu – dragostea Lui".

Deci, cel ce s-a învrednicit a ajunge la cunoștința de sine, de va petrece toată vremea în ea, acela a ajuns la începutul și la sfîrșitul înțelepciunii și s-a apropiat de dragostea lui Dumnezeu cea nemărginită. Acest adevăr îl întărește dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul zicînd: „Cine s-a cunoscut pe sine, acela a ajuns la priceperea fricii de Dumnezeu și petrecînd în ea, ajunge la porțile dragostei" (Scara).

Așadar, frate Ioane, din aceste mărturii poți înțelege cît de folositor este omului a se cunoaște pe sine. De aceea și Sfîntul Petru Damaschinul a zis: „Nimic nu este omului mai bine decît a-și cunoaște omul neputința sa, și nimic mai rău decît a nu le cunoaște pe acestea" (Răzb. nev.). Aceasta a spus-o dumnezeiescul Părinte, fiindcă a înțeles că cunoașterea de sine este temelie nezdruncinată, pentru cel ce-și clă-

deşte casă sufletului său şi rădăcină a toată lucrarea duhovnicească şi fericire întru Domnul. Acest lucru l-a arătat dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul, care zice: „Fericit este omul care-şi cunoaşte neputinţa sa, deoarece aceasta se face lui temelie, rădăcină şi începătură la toată bunătatea" (Cuv. 21).

Fratele: Dar cum poate omul, Prea Cuvioase Părinte, a ajunge la cunoştinţa de sine şi a neputinţelor sale?

Stareţul: Primul lucru, frate Ioane, pentru a ajunge la cunoştinţă de sine şi a neputinţelor sale, este ca el să cugete în toată vremea la nimicnicia sa.

Fratele: Dar ce înseamnă a cugeta la nimicnicia sa?

Stareţul: Iată ce, frate Ioane: mai întîi, trebuie să-şi aducă aminte omul de vremea mai dinainte de a fi venit el pe pămînt, că în acel noian de veşnicie, el era un curat nimic şi nimeni nu putea face ca el să existe şi dacă există, aceasta este numai din bunătatea cea mare a lui Dumnezeu.

Al doilea, să socotească că Dumnezeu l-a făcut pe el din nimic şi că ceea ce este, apoi numai pentru Dînsul este; şi că El voieşte ca noi să întemeiem pe această cunoştinţă a noastră toată duhovniceasca zidire şi că de la noi înşine nimic nu putem da.

Al treilea, să-şi aducă aminte că s-a născut întru păcate (Ps. 50, 6).

Al patrulea, să cugete la începutul cel materialnic al ființei sale şi să socotească că ființa sa nu este altceva decît o urîtă amestecare a seminţei bărbatului cu sîngiuirile cele după nouă luni ale femeii, care sînt atît de puturoase şi urîte, încît omul nu poate suferi duhnirea lor.

Al cincilea, să cugete întru sine că nici o clipă de vreme nu este el înaintea lui Dumnezeu fără păcat şi că niciodată nu va putea să priceapă greşalele sale cu de-amănuntul, oricît de iscusit ar fi el, precum scrie: „Greşalele cine le va putea pricepe?" (Ps. 18, 13).

Al şaselea, pricina care prea lesne poate duce om la cunoştinţa de sine, sînt ispitele care vin asupra omului prin

îngăduința lui Dumnezeu, ceea ce adeverează și dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul zicînd: „Nimeni nu-și poate cunoaște neputința sa dacă nu este el puțin ispitit întru cele ce chinuiesc trupul sau sufletul" (Cuv. 21).

Al șaptelea, să cugete omul la moarte și să-și aducă aminte că după moarte trupul pe care îl iubește atîta va deveni mîncarea viermilor și va ieși din el putoare mai rea decît toate ieșitorile lumii.

Al optulea, să-și aducă aminte omul, că în cele din urmă, trupul lui se va preface în pămînt, după cuvîntul Scripturii, care zice: „Pămînt ești și în pămînt te vei întoarce" (Gen. 3, 19).

Al nouălea, să cugete omul nu multă vreme, ci numai o zi, la lucrurile pe care le-a grăit și le-a făcut, și va afla că cele mai multe dintre ele au fost sucite, nebune, nestatornice și rele. Și va înțelege din această cercetare, cît de neputincios, cît de schimbător și nestatornic este el întru buna așezare și poate se va smeri și nu va mai nădăjdui întru sine.

Și în sfîrșit poate omul ajunge la cunoștința de sine, dacă își cunoaște mulțimea cea felurită a patimilor sale a celor firești și neprihănite, precum și mulțimea cea felurită a patimilor sale trupești și sufletești.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, care sînt patimile firești și neprihănite?

Starețul: Patimi firești și neprihănite, frate Ioane, se numesc acestea: foamea, setea, durerea, stricăciunea, osteneala, întristarea, frica și cele asemenea.

Fratele: Dar cum poate cineva ajunge, Prea Cuvioase Părinte, la cunoașterea neputinței sale din aceste patimi firești și neprihănite?

Starețul: Foarte ușor, frate Ioane, poate omul ajunge la cunoașterea neputinței sale de va cugeta cu atenție la aceste patimi firești și neprihănite, deoarece cînd flămînzește își dă seama că este neputincios și nu poate viețui fără ajutorul hranei, cînd însetează vede că fără apă, îndată moare. Tot așa de se va înmulți osteneala, durerea, frica și celelalte, nu le

poate suferi, căci nu poate răbda o scînteie a focului și un mic gînd îl înfricoșează. Și așa, din toate acestea, omul își dă seama ușor de neputința sa.

Fratele: Dar patimile cele trupești, Prea Cuvioase Părinte, care sînt și de cîte feluri?

Starețul: Patimile cele trupești, frate Ioane, acestea sînt: lăcomia pîntecului, nesăturarea, desfătarea, beția, mîncarea pe ascuns, iubirea de plăceri felurite, curvia, preacurvia, desfrîul, necurățirea, amestecarea sîngelui, stricarea pruncilor, împreunarea cu dobitoace, poftele cele potrivnice firii: furtul, jefuirea de cele sfinte, hoția, uciderea, orice moleșeală trupească și bucurie de voile trupului, mai ales cînd trupul este sănătos. Apoi ghicirile, descîntecele, farmecele, prezicerile, iubirea de podoabe, ușuratatea, moliciunile, înfrumusețarea, jocurile cele de noroc, reaua și pătimașa întrebuințare a lucrurilor celor dulci ale lumii, viața cea iubitoare de trup, care îngroșînd mintea o face pe ea pămîntească și dobitocească și nu o lasă niciodată să tindă spre Dumnezeu, sau spre lucrarea virtuților. Iar rădăcina tuturor patimilor, sau cum a zis cineva: cele dintîi ale lor, sînt acestea: iubirea de plăceri, iubirea de argint și iubirea de slavă, din care se naște tot răul. Apoi împrăștierea minții, alunecarea la glume și la vorbe de rușine, îndrăzneala și rîsul. Și ca urmare este bine a cunoaște și aceste patimi subțiri, precum: iubirea de sine, iubirea de arătare, moleșeala voinței, împietrirea inimii, părerea de sine, prețuirea de sine, închipuirea de sine, crușarea de sine, trîmbițarea de sine, plăcerea de sine, mulțumirea de sine, nădăjduirea de sine, îndreptățirea de sine, simțirea de sine și nesimțirea de sine, care este moartea minții și omorîrea sufletului, mai înainte de moartea trupului.

Fratele: Dar prin cunoașterea acestor patimi, cum ajunge omul la cunoștința de sine, Prea Cuvioase Părinte?

Starețul: Iată cum, frate Ioane: omul înțelept și cu frică de Dumnezeu în inima sa, dîndu-și seama cît de multe păcate pot să-l stăpînească și să-l robească, ajunge la convingerea că

este foarte greu a scăpa de aceste multe răutăţi şi că nu este clipă în care să nu săvîrşească el vreun păcat. Şi din această cugetare vine întru smerenie şi la cunoaşterea neputinţelor sale.

Acest lucru ne învaţă pe noi şi dumnezeiescul Părinte Ioan Gură de Aur zicînd: „Să punem în minte firea noastră, să socotim păcatele noastre, să cunoaştem cine sîntem şi ne este de ajuns spre a ne smeri".

Fratele: Dar patimile sufleteşti care sînt, Prea Cuvioase Părinte, şi de cîte feluri sînt?

Stareţul: Dacă vrei să ştii şi aceasta, frate Ioane, apoi ascultă: patimile cele sufleteşti pe care le roade firea noastră cea stricăcioasă şi schimbătoare sînt: uitarea, nepăsarea şi neştiinţa. Iar cînd ochiul sufletului, adică mintea, este întunecată de acestea, atunci este luat în stăpînire de toate celelalte patimi, care sînt: neevlavia, credinţa strîmbă – adică tot eresul – blasfemia, iuţimea, mînia, amărăciunea, înfumurarea năprasnică, ura de oameni, pomenirea de rău, vorbirea de rău, osîndirea, întristarea fără temei, frica, laşitatea, cearta, rivalitatea, pisma, slava deşartă, mîndria, făţărnicia, minciuna, necredinţa, zgîrcenia, iubirea materialistă, împătimirea, afecţiuni pentru cele pămînteşti, trîndăvia, micimea de suflet, nemulţumirea, cîrtirea, înfumurarea, părerea de sine, trufia, îngîmfarea, iubirea de stăpînire, dorinţa de a plăcea oamenilor, viclenia, neruşinarea, nesimţirea, linguşirea, înşelăciunea, ironia, duplicitatea, învoirea de la păcatele cele pătimitoare ale sufletului şi gîndirea deasă la ele, rătăcirea gîndurilor şi iubirea de sine, despre care am zis mai sus că este maica şi rădăcina tuturor răutăţilor. Apoi iubirea de argint, reaua nărăvire şi răutate.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, dar din cunoaşterea acestora, poate omul ajunge la cunoaşterea neputinţelor sale?

Stareţul: Frate Ioane, atît din cunoaşterea acestora, cît şi a celor de mai înainte, omul înţelept şi temător de Dumnezeu ajunge la cunoaşterea de sine, dîndu-şi seama că este cu ne-

putință cuiva să scape nesăvîrșit de rănirea și robirea atîtor patimi, care izvorăsc din firea cea stricată și schimbătoare a omului.

Și din această cunoștință, omul începe să se umilească și să se smerească, și cunoștința de sine i se face lui pricină de toată fapta bună.

De aceea, frate Ioane, se cade să cinstim și să prețuim mai mult decît înălțimea tuturor științelor, cunoștința de sine.

Dar cel ce voiește să-și mîntuiască sufletul, se cade, pe lîngă cunoștința de sine, să mai agonisească și defăimarea de sine.

Fratele: Dar ce este defăimarea de sine, Prea Cuvioase Părinte, și ce folos aduce ea celui ce o are?

Starețul: Defăimarea de sine, frate Ioane, aceasta este: a se defăima cineva și a se ocărî întru toată vremea vieții, socotindu-se că nu a făcut nimic și niciodată vreun lucru bun în viața lui (Pateric, cap. 10). Însă să știi și aceasta, frate Ioane, că defăimarea de sine nu este adevărată și nici nu aduce vreun folos, dacă se face numai cu mintea și cu limba, fiindcă Dumnezeu cere de la noi să fim convinși cu toată inima și înțelepciunea că sîntem cu adevărat păcătoși, plini de păcate și de neputințe.

Dumnezeiescul și marele Dascăl al lumii, Sfîntul Ioan Gură de Aur zice așa: „Nu numai cu limba să zicem că sîntem păcătoși, ci și cu mintea, și nu numai să ne numim păcătoși, ci și păcatele să le culegem fiecare după fel".

Așadar, frate Ioane, aceea este adevărata defăimare de sine, cînd omul are convingerea că el este cu adevărat păcătos și cu această convingere se defaimă el, căindu-se din inimă înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor.

O astfel de defăimare, dacă se unește cu smerenia inimii, are atîta putere încît biruiește pe cele două păcate: mîndria și slava deșartă și le rupe ca pe niște slabe mreje de păianjen.

Sfîntul Ioan Scărarul spune: „Mîndria se aseamănă cu un călăreț, iar slava deșartă cu calul pe care stă mîndria" și apoi

adaugă: „Dacă cineva se va defăima și se va ocărî pe sine sincer în fața lui Dumnezeu, omul acela va disprețui mîndria și slava deșartă, ca pe niște păianjeni, și împreună cu calul va arunca și pe călăreț în muncă (adică în adîncul smereniei), și așa va putea să cînte lui Dumnezeu cîntare de biruință: «Pe cal și pe călăreț i-am aruncat în mare»" (Scara 23, 28).

Iată, frate Ioane, că ți-am arătat după slaba mea putere, ce este defăimarea de sine, și ce folos aduce ea omului. Deci, frate Ioane, te sfătuiesc cu toată grija cea din dragoste, deprinde-te să cugeți la cele ce ți-am arătat. Și de vei ajunge, cu darul lui Dumnezeu, la adevărata cunoaștere de sine și la sincera defăimare de sine, nu vei mai dori niciodată să ai vedenii cerești sau să vezi îngeri. Acestea le adeverează și Sfîntul Isaac Sirul, care zice: „Cel ce s-a învrednicit a se vedea pe sine, acela este mai bun decît cel ce s-a învrednicit să vadă îngeri" (Cuv. 34).

Fratele: Mult m-am folosit, Prea Cuvioase Părinte, din toate cele ce mi-ați spus și m-am lămurit în cele ce doream să le cunosc. Dar aș mai avea încă ceva de întrebat.

Starețul: Întreabă, frate Ioane, și ce-mi va da Bunul Dumnezeu prin minte, îți voi răspunde.

Fratele: Cum se face, Prea Cuvioase Părinte, că unii dintre sfinți au primit darul de la Dumnezeu de a face minuni și de a izgoni dracii din oameni, iar unii au avut și darul de a învia morții? Oare dacă cineva s-ar ruga lui Dumnezeu să-i dea lui darul facerii de minuni, oare aceasta ar fi păcat?

Starețul: Noi, frate Ioane, sîntem datori să ne rugăm lui Dumnezeu să ne ajute cu harul Său să putem scoate și izgoni demonii din noi și nu din alții! Și iarăși sîntem datori să ne rugăm stăruitor și cu evlavie și cu umilință Prea Bunului Dumnezeu, să ne ajute să înviem prin pocăință adevărată sufletul nostru cel mort prin păcate și nu să ne îndîrjim cu drăcească obrăznicie a cere lui Dumnezeu darul de a învia morții și de a face minuni.

Fratele: Cum adică, Prea Cuvioase Părinte, cum să scoatem dracii din noi, au doară noi sîntem îndrăciți?

Stareţul: Oare îţi vine greu, frate Ioane, să crezi că noi sîntem îndrăciţi? Oare nu ai auzit frăţia ta la biserică, ori de cîte ori se citeşte Acatistul Mîntuitorului, cum zicem: „Iisuse, miluieşte-mă, că nu frică de trup, care cumplit se îndrăceşte cu patimile şi cu urgie este aprins"? (Condacul 11).

Ce crezi, frăţia ta, că cel ce a alcătuit acest Acatist, nu a ştiut ce vorbeşte? Iar dacă totuşi nu crezi, ascultă-l şi pe Sfîntul Diadoh al Foticeii, care zice despre acest lucru aşa: „Mai înainte de botez, dumnezeiescul har îndeamnă pe om la cele bune din afară, iar satana este încuiat în adîncurile sufletului şi al inimii; iar după ce se botează omul, dracul stă afară din inimă, iar harul lui Dumnezeu înlăuntru. Însă şi după botez, dracii rămîn înlăuntru, nu în inimă ci în adîncul trupului său, cum ar zice cineva, în faţa inimii, şi de acolo afumă mintea cu umezeala dulceţilor trupeşti". Că dracii se află înlăuntru nostru, aceasta o mărturiseşte şi cuvîntătorul de Dumnezeu, Sfîntul Grigorie, care zice: „Ia cu sine alte şapte duhuri şi iarăşi intră şi locuieşte în el", aceasta se întîmplă după botez. Dumnezeu slobozeşte pe draci să intre în cel botezat, din pricina gîndurilor viclene, a cuvintelor şi a lucrurilor pe care le-a făcut omul după botez. Şi măcar că vrăjmaşii noştri draci se află ascunşi înlăuntru inimii noastre cu lucrarea şi nu cu fiinţa, precum învaţă marele Grigorie al Tesalonicului, totuşi, de acolo ne războiesc pe noi prin patimile lor, şi de nu ne vom sili să-i scoatem afară, prin chemarea deasă şi din inimă a numelui lui Hristos Iisus, apoi ei ne vor stăpîni pe noi şi în veacul de acum şi în cel viitor!

Fratele: Dar oare sînt, Prea Cuvioase Părinte, draci care ne dau război nouă din lăuntrul nostru?

Stareţul: Patimile noastre cele de multe feluri de care am vorbit mai înainte, frate Ioane, aceştia sînt dracii care ne războiesc pe noi dinlăuntru şi din afară.

Fratele: Dar oare, Prea Cuvioase Părinte, patimile şi păcatele noastre se pot numi şi draci?

Stareţul: Sfinţii şi dumnezeieştii Părinţi ai Bisericii au înţeles, frate Ioane, că orice patimă care ne luptă pe noi, este un

drac! De aceea, dumnezeiescul și Sfîntul Părinte Efrem izgoni și zice: „Că omul are atîția draci, tot atîția, cîte patimi are".[?] Și tot așa spun și alți mulți Sfinți Părinți.

De aceea, adeseori găsim în sfintele lor învățături, că patimile le numesc draci, și cînd voiesc să spună pentru cineva că este luptat de vreo patimă, nu numesc patima, ci pe dracul acelei patimi, zicînd: „Pe cutare l-a luptat dracul curviei" (Pateric, cap. 6, 5); pe cutare dracul mîndriei (Scara 23, 19); în alt loc vorbește de dracul trîndăviei (Scara 22, 27); și că dracul hulei năvălește asupra celor simpli cu inima (Scara). Și marele Apostol Pavel ne arată că lupta pe care o ducem cu patimile, nu este împotriva duhurilor răutății din văzduh (Efes. 6, 12). Iar Cuviosul Părinte Nicodim Aghioritul, zice așa: „Înarmați-vă cu armele cu care vă învăț pe voi, ca să omorîți cu ele pe vrăjmașii cei gîndiți și nevăzuți, care sînt patimile cele stricăcioase de suflet și pe ziditorii acestor patimi, care sînt dracii".

Deci, precum vezi, frate Ioane, patimile noastre nu sînt altceva, decît niște draci răi, care ne dau război în toată vremea, dinlăuntru și din afară.

Fratele: Dar care sînt, Prea Cuvioase Părinte, armele cele mai puternice cu care putem noi izgoni dracii din sufletul nostru?

Starețul: Ascultă, frate Ioane: arma cea mai puternică și mai înfricoșată prin care omul poate scoate și izgoni din inimă pe draci este numele cel prea înfricoșat al Domnului Dumnezeului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, pe care dacă îl va chema cineva din inimă și cu smerenie și cît mai des, unul ca acela, cu darul lui Hristos, va scoate și va izgoni de la sine pe dracii care îi dau război și îi va risipi pe ei ca praful spulberat de vînt și se vor stinge ca fumul. Ceea ce adeverește și Sfîntul Isihie Sinaitul, zicînd: „Cela ce se luptă înlăuntru trebuie să aibă în acea clipă, aceste patru virtuți: smerenia, atenția deplină, împotrivirea, rugăciunea.

Smerenie, fiindcă lupta lui este față de dracii cei mîndri, potrivnici smereniei, și ca să aibă ajutorul lui Hristos, Care urăște pe cei mîndri.

Atenție, ca să se facă inima pururea fără de nici un gînd, chiar dacă ar părea că este bun.

Împotrivire, pentru ca atunci cînd va cunoaște cu agerime pe cel ce vine, să se împotrivească cu mînie asupra celui viclean.

Rugăciune, ca îndată după împotrivire, să strige către Hristos cu suspine negrăite. Și atunci cel ce se luptă, va vedea pe vrăjmașii săi risipindu-se – prin numele cel sfînt al lui Iisus Hristos – ca praful în vînt, sau ca fumul care se mistuie cu nălucirile lui".

Să mai știi și aceasta frate Ioane, că pe lîngă chemarea neîncetată a numelui lui Iisus Hristos, mai este nevoie și de a ne înarma cu cele împotrivite patimilor.

Fratele: Dar care sînt, Prea Cuvioase Părinte, cele împotrivite patimilor drăcești?

Starețul: Cele împotrivite patimilor, frate Ioane, sînt virtuțile, adică toate faptele bune.

Fratele: Dar cum să lucreze cinevá virtuțile, Prea Cuvioase Părinte, spre a putea izgoni din sufletul său dracii și patimile?

Starețul: Iată cum, frate Ioane: prin smerenie, prin cunoașterea de sine, prin defăimarea de sine, prin răbdarea necazurilor și a scîrbelor și prin a pune pe seama lui Dumnezeu toate faptele cele bune, prin aceasta se izgonește dracul mîndriei; prin lucrarea faptelor bune în ascuns, prin deasa rugăciune și ocărîrea de sine se scoate și se izgonește dracul slavei deșarte; prin strădanie este izgonit dracul leneviei și al trîndăviei; prin aducerea aminte de moarte, prin pomenirea gheenei, prin post și prin smerenie se scoate și se izgonește dracul îmbuibării pîntecelui; prin dragostea de Dumnezeu și de aproapele, se scoate și se izgonește dracul mîniei și al iuțimei și cel al iubirii de plăceri; prin rugăciunea pentru cel ce te-a supărat, se scoate și se izgonește dracul zavistiei și al pomenirii de rău; prin cugetarea la moarte, prin post și prin rugăciune, se scoate de la sine dracul nesimțirii și al împietririi inimii; prin dragostea de Dumnezeu, prin smerenie, prin înfrînare și prin paza ochilor și a minții, se izgo-

nește dracul curviei; același drac al curviei se poate izgoni și prin fuga de prietenie de femeie, prin paza de lenevire, prin post și rugăciune, și prin nejudecarea vreodată a cuiva care a căzut în această patimă sau în alta; prin frica de Dumnezeu, prin trezirea minții și prin rugăciune este izgonit dracul uitării; prin luare-aminte, prin atenție, prin frică de Dumnezeu și prin trezirea minții se izgonesc dracii cei mulți și prea feluriți care luptă pe om și-i duc război, tulburare și multă răspîndire în vremea rugăciunii; prin răbdare în necazuri și în scîrbe și prin mulțumire lui Dumnezeu pentru toate cele ce ne aduc întristare și durere, se izgonesc dracii hulei, ai cîrtirii și ai nemulțumirii; prin plîngere și sărăcie, de bună voie, se izgonește dracul cel rău al iubirii de argint; prin tăcerea cu chibzuință și înțelegere, prin plîns și prin cugetare la moarte, se izgonesc dracii vorbirii de rău și ai vorbirii deșarte; prin credință și nădejde tare în Dumnezeu, prin pomenirea morții, prin gustarea bunătăților celor de sus, se izgonește dracul iubirii de averi și cel al adunării de prisos; prin cîntarea de psalmi, prin rugăciune, prin citirea cărților sfinte și prin vorbirea cu Părinții cei iscusiți în cele duhovnicești, se scoate și se izgonește de la sine dracul mîhnirii și al întristării; prin cunoștința nimicniciei sale, prin frica de neputințele sale și prin pocăință curată, se izgonește duhul încrederii în sine și cel al nădăjduirii de sine; prin dragoste și prin rugăciune sinceră pentru cel ce ți-a făcut rău, se scoate și se izgonește de la sine dracul urii și al pomenirii de rău.

Să mai știi, frate Ioane, că sufletul omenesc are trei părți: cea socotitoare, cea poftitoare și cea mînioasă; și din acestea se nasc trei feluri de cugete.

– Din partea socotitoare se nasc cugetele necredinței, ale nemulțumirii, ale cîrtirii împotriva lui Dumnezeu, ale nedeslușirii, ale necunoștinței, și în scurt toate cugetele cele hulitoare.

– Din partea cea poftitoare, se nasc cugetele iubirii de dulceți și iubirii de slavă și în scurt, toate cugetele ce se cheamă urîte.

– Iar din partea cea mînioasă, se nasc cugetele uciderii, ale izbîndirii, ale zavistiei, ale tulburărilor și în scurt toate cugetele ce se cheamă rele.

De aceea, cine voiește a scoate și a izgoni de la sine aceste patimi și pe dracii lor, se cade a-i socoti și a-i birui, cum am zis mai sus, cu faptele cele bune, cele împotriva lor. De pildă: necredința, s-o scoată cu credința neîndoielnică în Dumnezeu; nemulțumirea și cîrtirea, cu buna mulțumire; nedeslușirea, cu deslușirea binelui și a răului; necunoștința, cu cunoștința adevărului celor ce sînt; hulirea cu slavoslovia; iubirea de dulceți, cu înfrînarea și cu postul; iubirea de slavă, cu smerenia; iubirea de argint, cu îndestularea cu puțin; zavistia și urîciunea, cu dragostea; izbîndirea, cu blîndețea și cu răbdarea, cu pacea inimii. Și ca să zic cuprinzător cu Maxim Mărturisitorul: partea cea socotitoare a sufletului să o împodobim cu fapta cea bună a rugăciunii și a dumnezeieștilor cunoștințe; pe cea poftitoare cu fapta cea bună a rugăciunii și a dumnezeieștii cunoștințe, a înfrînării; iar pe cea mînioasă, cu fapta cea bună a dragostei și negreșit, lumina minții noastre nu se va întuneca vreodată, nici cugetele cele mai sus zise nu vor putea cu lesnire naște dintr-însele patimi.

Astfel ajutînd darul Prea Milostivului Dumnezeu, noi vom putea scoate și izgoni din sufletele noastre pe toți dracii cu patimile lor.

Iată, frate Ioane, prin puținele mărturii aduse aici de la Sfinții Părinți, ți-am arătat cum poate cineva să scoată și să izgonească din sufletul său dracii și patimile. Și fiindcă frăția ta ai mai întrebat și dacă este păcat ca omul să ceară de la Dumnezeu darul facerii de minuni, la această întrebare, pe lîngă toate cîte ți-am spus pînă acum, mai adaug și aceasta: să știi și să fii încredințat, frate Ioane, că monahii care duc viață curată și petrec în supunere și curăție (sărăcie) de bună voie, nu se deosebesc cu nimic de cei ce fac semne și minuni mari. Lucrul acesta îl învață și îl arată Sfîntul și dumnezeiescul Părinte Teodor Studitul și Mărturisitorul, zicînd către

ucenicii săi aşa: „Aşadar şi ceata noastră este mare şi vrednică de asemănat cu minunile cele mari, că avem de ce să ne mirăm întru faptele noastre, numai de vom vrea să petrecem viaţă curată". Apoi adaugă: „Oare nu se izgonesc dracii dintre noi? Au nu izgonim noi prin lupta contra poftelor pe dracul curviei, prin strădanie pe al lenevirii, prin blîndeţe pe al mîndriei, prin răbdare pe al pizmei, prin tăcere pe al vorbirii de rău şi al multor altor patimi?" (Cuv. 5).

Vezi frate Ioane, că patimile noastre sînt nişte draci răi? Vezi că cine izgoneşte aceste patimi din sufletul său, prin lucrarea faptelor bune, acela izgoneşte dracii de la sine? Şi ca să înţelegi şi mai bine, să ştii că acei ce se luptă şi izgonesc patimile de la sine, aceia sînt şi făcători de minuni. Ascultă mai departe pe acelaşi dumnezeiesc Părinte Teodor Studitul, care zice: „Să ştii, că acest război al vostru pe care îl purtaţi împotriva patimilor îl primeşte Dumnezeu întocmai ca pe osteneala stîlpnicilor, şi al pustnicilor care au săvîrşit minuni, fără de nici o scădere sau deosebire" (Cuv. 5).

Iată, frate Ioane, că prin ajutorul Bunului Dumnezeu, ai auzit atîtea mărturii de la Sfinţii şi dumnezeieşti Părinţi, prin care ai învăţat cum poate cineva să scoată dracii de la sine, şi că adevăraţii călugări care petrec viaţă curată în supunere şi smerenie şi se luptă pentru izbăvirea de patimi, se aseamănă fără deosebire, cu pustnicii cei mari şi cu stîlpnicii, care au făcut semne şi minuni!

Deci, şi frăţia ta, dacă vrei să ajungi la această fericită măsură de a izgoni dracii şi de a face minuni, sileşte-te cu osîrdie să duci viaţă curată, în supunere, ascultare şi în sărăcie de patimi, şi atunci vei ajunge la nepătimire, vei ajunge mare făcător de minuni, asemenea cu cei ce izgonesc dracii.

Dacă însă, înainte de a scoate dracii din sine-ţi şi a te curăţi de patimi, vei avea obrăznicia şi nebuna îndrăzneală să te rogi lui Dumnezeu ca să-ţi dea darul de a scoate dracii din alţii şi de a face minuni, apoi, prin această mîndrie, vei fi batjocorit de dracul. După cum adevereşte Sfîntul şi dum-

nezeiescul Părinte Isaac Sirul, zicînd: „Cine se roagă lui Dumnezeu să-i dea har și dar să facă minuni sau să izgonească dracii, unul ca acela este ispitit de dracul cel batjocoritor" (Cuv. 36). Tot acest mare Părinte arată că adevărații robi ai lui Dumnezeu nu numai că nu îndrăznesc să ceară de la Dumnezeu darul facerii de minuni, ci chiar de li s-ar da acest dar, din multa lor smerenie, ei s-ar socoti nevrednici de un dar ca acesta, și ar cere de la Dumnezeu să ia darul de la ei, cu stăruință ! Căci zice Sfîntul Isaac Sirul: „Drepții cei adevărați, nu numai că nu poftesc acestea, ci chiar de li s-au dat, se întorc de la ele și fac aceasta nu numai de ochii oamenilor, ci și în ascuns, în sinea lor. Că iată un oarecare dintre Părinții cei Sfinți, pentru curățirea sa, a luat dar de la Dumnezeu, dar el s-a rugat stăruitor la Creatorul ca să-i ia darul de la dînsul. Ba a mai pus și pe alți sfinți să se roage pentru dînsul lui Dumnezeu, ca să-i ia darul de la el" (Cuv. 36).

Așadar ascultă și înțelege că adevărații robi ai lui Dumnezeu, care au avut smerenia ca temelie a vieții lor, nu numai că nu au îndrăznit să ceară de la Dumnezeu darul facerii de minuni, ci chiar și atunci cînd li s-a dat un dar ca acesta, ei s-au întors dinspre el și au rugat pe Dumnezeu ca să ia darul de la ei. Și aceasta o făceau acei fericiți, de-a pururea pomeniți drept oamenii lui Dumnezeu, ca nu cumva din pricina unui dar ca acesta să alunece în prăpastia cea fără de fund a mîndriei și din sfinți să se facă draci! Ba au fost unii sfinți, care, avînd darul facerii de minuni, se prefăceau că sînt nebuni, cum au fost Sfinții Simeon, Andrei și alții, care s-au făcut nebuni pentru Hristos, spre a batjocori pe dracul mîndriei și al slavei deșarte.

Alții fugeau și se ascundeau de oameni și se luptau cu sine ca să nu iasă prin lume și să nu fie cunoscuți de către oameni, ca să nu-și piardă slava cea de la Dumnezeu, pentru slava cea de la oameni; unul dintre aceștia a fost și Sfîntul Macarie Alexandrinul (cetățeanul), căruia Dumnezeu, pentru viața sa curată și sfîntă și pentru marile nevoințe pust-

niceşti, i-a dat darul facerii de minuni. El însă mereu fugea şi se ascundea de oameni. Odată au tăbărît asupra lui dracii slavei deşarte, zicîndu-i: „Macarie, dar oare de aceea ţi-a dat Dumnezeu darul de a face minuni, ca să stai în pustiu degeaba? Ce folos vei avea tu şi ce plată de la Dumnezeu, dacă după ce ai luat darul de a goni dracii şi de a tămădui tot felul de boli şi de neputinţe, tu stai aici şi-ţi petreci talantul în pustia aceasta? Au nu te temi că vei fi pedepsit de Dumnezeu, pentru că ai ascuns lumina sub obroc, şi nu vrei s-o pui în sfeşnic ca să lumineze toată casa, precum a poruncit Hristos? (Mt. 5, 14). Au n-ai auzit de porunca lui Hristos care zice: «Aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca să vadă ei faptele voastre cele bune şi să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri»" (Mt. 5, 16).

Acestea şi multe altele îi ziceau lui prin minte dracii mîndriei şi ai slavei deşarte, vrînd să-l scoată pe el din limanul cel liniştit al pustiei, şi să-l arunce în marea cea tulburată şi plină de valurile răutăţilor lumii celei deşarte şi înşelegătoare. Dar sfîntul bătrîn, văzîndu-se tulburat de droaia cea mare a gîndurilor, se lupta cu ele şi foarte se împotrivea cu smerenia minţii, cu cugetarea la moarte şi cu rugăciune.

Văzînd însă că dracii mereu îl tulbură cu aceste gînduri, a început apoi a vorbi cu ei şi a le zice: „Aici, în acest pustiu, mi-a dat Dumnezeu darul acesta şi aici vreau să mor cu el, căci nu am porunca Domnului să ies de aici". Dar văzînd că nici aşa dracii nu-l lasă în pace cu gîndurile, ca să-l scoată în lume, a deschis uşa chiliei, s-a culcat jos cu capul în chilie şi cu picioarele afară de prag, şi a început a striga către draci: „Dacă aveţi vreo putere şi slobozenie de la Dumnezeu, apoi luaţi-mă voi de picioare, trăgeţi-mă şi mă duceţi în lume, că Macarie singur, ajutîndu-i Dumnezeu, niciodată nu se va duce din această pustie!". Văzînd dracii slavei deşarte hotărîrea cea tare şi smerenia bătrînului, s-au dus ruşinaţi şi batjocoriţi (vezi viaţa Sfîntului Macarie).

Ascultă, frate Ioane, şi despre desăvîrşita smerenie a Sfîntului Sisoe cel Mare, care, după ce a ajuns la mare desăvîrşire

și s-a învrednicit de mari daruri de la Dumnezeu, nu cugeta nimic înalt despre sine! Ceea ce foarte luminat s-a arătat la sfîrșitul său, atunci cînd a sosit vremea să treacă el către Domnul; deci șezînd lîngă el mulți din Părinții pustiei, îndată a strălucit fața lui ca soarele, iar el le-a zis lor: „Iată, a venit Avva Antonie", apoi după puțin a adăugat: „Iată, a venit ceata Proorocilor!". Atunci fața lui a strălucit și mai tare, și iar le-a zis: „Iată, a venit ceata Apostolilor!". Și fața lui s-a făcut albă și parcă vorbea cu cineva. Atunci l-au întrebat bătrînii: „Cu cine vorbești, Părinte?". Iar el le-a zis: „Iată, îngerii au venit să mă ia și mă rog ca să fiu lăsat puțin ca să mă pocăiesc!". Zisu-i-au lui bătrînii: „Dar tu nu ai trebuință de pocăință, Părinte!". La care a răspuns bătrînul: „Cu adevărat, nu mă știu pe mine de a fi pus început bun!". Și au cunoscut cu toții că este desăvîrșit. Și iarăși de năprasnă a strălucit fața lui ca soarele și toți s-au temut, iar el le-a zis: „Vedeți a venit Domnul și zice: «Aduceți-Mi pe vasul alegerii din pustie!». Și îndată și-a dat duhul și s-a făcut ca un fulger și s-a umplut casa de bună mireasmă" (Pateric, Avva Sisoe).

Vezi, frate Ioane, cît de minunată este așezarea cea duhovnicească a sfinților lui Dumnezeu? Vezi smerenia desăvîrșită a sufletului desăvîrșit? Sosise sfîrșitul lui. Toate cetele cele sfinte și Prea Fericite ale Cerului: Proorocii, Apostolii și Îngerii veniseră împreună cu Domnul și Ziditorul lor ca să ia cu ei pe cel ce era pe pămînt, vas al alegerii și înger în trup, iar el, prea fericitul om al lui Dumnezeu, nu cugeta nimic bun despre sine, se socotea cu totul nevrednic de a se duce cu cei cerești, și se ruga îngerilor lui Dumnezeu să-l lase puțin ca să se pocăiască. Și fiindcă bătrînii pustiei, cei adunați de față la proslăvirea lui, i-au spus că nu are trebuință de pocăință, le răspundea că nu se știe pe sine să fi pus început bun!

O! Mare este comoara cea neprețuită a smereniei sfinților! Bine a zis dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul, că: „Smerenia este acoperămînt dumnezeiesc, care nu îngăduie omului să-și vadă isprăvile sale" (Scara 25, 27). Viețuise Prea Feri-

citul Părinte peste 70 de ani în pustie; primise de la Dumnezeu mare dar de a face minuni și de a învia morții cu cuvîntul; avusese mare fericire ca la moartea lui să vie Însuși Domnul nostru Iisus Hristos cu toate cetele cerești, iar el, Prea Fericitul om al lui Dumnezeu se ruga către îngeri să-l mai lase puțin ca să se pocăiască, fiindcă se socotea pe sine că încă nu pusese început bun!

Fratele: Prea Cuvioase Părinte Stareț, dar mai sînt și alte minuni afară de acelea de la Dumnezeu?

Starețul: Să știi, frate Ioane, că adevăratele minuni nu sînt decît de la Dumnezeu, iar minuni false și mincinoase sînt de multe feluri și chipuri, care s-au făcut și se fac de către oamenii cei fermecători și răi, spre a lor veșnică osîndă și pieire.

Frăția ta n-ai citit în dumnezeiasca Scriptură despre minunile cele drăcești pe care le-a făcut vrăjitorul lui Faraon? N-ai văzut acolo cum aceia au prefăcut toiegele lor în balauri? Cum au prefăcut apele rîului în sînge? Cum au scos broaște în pămîntul Egiptului (Ieșirea 7, 22; 8, 7)? Dar aceste năluciri drăcești s-au stins și au pierit în fața adevăratelor minuni pe care le-a făcut Dumnezeu prin mîna robilor Săi: Moisi și Aaron (Ieșirea 8, 18). Apoi, n-ai citit despre vrăjitoarea cea din Endor, care la rugăciunea lui Saul, împăratul lui Israel, a chemat din iad un drac în chipul Proorocului Samuil, spre a înșela pe Saul și a-i aduce pierzarea lui? (I Sam. 2, 8; 7, 19). Apoi n-ai citit în Cronici, că Saul, pentru că a cerut ajutorul dracilor și al vrăjitoriei pentru a afla de soarta împărăției lui, a fost pedepsit de Dumnezeu cu moartea sa și a celor trei fii ai săi? (I Cronici 10, 13). Apoi în Faptele Sfinților Apostoli, n-ai citit despre minunile cele drăcești pe care le făcea Simon Vrăjitorul (Fapte 8, 9)? N-ai citit cuvintele Sfîntului Apostol Petru, unde arată că acest Simon Vrăjitorul atîtea minuni drăcești făcea în Roma, încît împăratul Claudie și toți cetățenii Romei îl aveau ca pe un dumnezeu? Căci acest fiu al diavolului făcea cu nălucirile sale de mergea după el o mulțime de draci în chipul unor oameni care muriseră de

demult, și el zicea că prin a sa putere i-a înviat pe aceștia din morți, și tot prin nălucirile drăcești, făcea pe oamenii cei șchiopi să umble, pe muți să vorbească, uneori se făceau cu două fețe, alteori se prefăcea în capră, în șarpe, în pasăre, se asemăna focului și în toate chipurile se schimba.

Apoi în fața Sfîntului Apostol Petru și a mulțimii de norod a făcut cu nălucire, de a înviat pe fiul unei văduve care murise de curînd. A spus la oameni să-l taie pe el, că a treia zi va învia. Și a orbit cu nălucirile sale pe oameni, care în loc de a-l tăia pe el, au tăiat un berbec, pe care Simon, cu vrăjile sale, îl prefăcuse în om. Apoi s-a făgăduit la toți cetățenii Romei, că el se va înălța la cer și plesnind din mîini a început a zbura prin văzduh la mare înălțime, purtat fiind de necuratele duhuri care slujeau lui.

Și apoi, în cele din urmă, a fost biruit și rușinat în fața tuturor cetățenilor Romei, de Marele Apostol Petru, care rugîndu-se Domnului nostru Iisus Hristos, l-a pogorît pe acest vrăjitor vrăjmaș al adevărului și fiu al diavolului din văzduh, la pămînt, și rău a pierit (Viața Sfîntului Ap. Petru, București, 1905, p. 1233).

Apoi, frate Ioane, n-ai citit în viața Sfîntului și întru tot lăudatului Ioan Evanghelistul, despre minunile cele mari pe care le făcea acel pierzător de suflete, marele fermecător Chinops, care petrecea în pustie și-i slujea lui o mulțime de draci, timp de mulți ani, și care atîtea semne și minuni drăcești făcea, încît toți îl socoteau ca pe un dumnezeu?

Căci auzind că dumnezeiescul Ioan Evanghelistul predica Evanghelia lui Hristos în părțile acelea, a îndrăznit prea spurcatul, de a poruncit cu mare mîndrie unui drac slujitor al său să se ducă să omoare pe Sfîntul Ioan, și să-i ducă sufletul la el, pe care drac Sfîntul Ioan Evanghelistul l-a legat și l-a trimis la gheenă; și ca adaos, vrăjitorul a mai trimis și pe altul, care la fel a pățit. Apoi a trimis doi din cei mai vicleni și a spus ca unul să intre în Sfîntul Ioan, iar altul să rămînă afară să vadă ce va păți acela și să vină să-i spună, și văzînd

că dumnezeiescul Evanghelist pe toţi trimişii lui i-a trimis în gheenă, a adunat pe toţi dracii săi, şi pe norii cerului l-au adus în cetate unde predica Sfîntului Ioan, şi acolo a început cu nălucirile sale a face fel de fel de minuni drăceşti, şi a se lăuda că va pierde rău pe Ioan. Şi a scos din mare trei draci în chipul unor oameni, care muriseră înecaţi de multă vreme, fiind ei corăbieri şi toată lumea uitîndu-se la ei îi cunoscură şi îi socotiră drept oameni, iar nu draci, căci aveau chipuri exact ca ale celor ce muriseră. Apoi s-au afundat în mare să mai scoată şi alţi draci, în chipul altor oameni înecaţi; atunci dumnezeiescul Ioan Evanghelistul a pecetluit marea cu semnul Sfintei Cruci. Pe vrăjitor l-a părăsit puterea drăcească, care îi slujea, nu a mai ieşit din mare, şi acolo rău s-a afundat şi a pierit, împreună cu toţi slujitorii lui draci. Iar pe cei trei draci pe care îi scosese din mare în chip de oameni, Sfîntul Ioan Evanghelistul i-a trimis în gheenă, după stăpînul lor Chinops (Viaţa Sfîntului Ioan Evanghelistul, Vieţile Sfinţilor, sept. 26 de zile, Bucureşti, 1901)

Apoi frate Ioane, n-ai citit frăţia ta despre Ciprian, filosoful acela din Antiohia Siriei, de pe vremea împăratului Decie, care mai înainte de a crede în Hristos, era mare vrăjitor şi fermecător, prin care a ajuns să fie mare prieten al satanei? Şi care după ce s-a creştinat, singur mărturisea despre el, că a vorbit cu satana faţă către faţă, şi că de mare cinste s-a învrednicit de el. Iată cuvintele lui: „Să mă credeţi pe mine fraţilor, că eu pe diavolul l-am văzut şi prin jertfă l-am rugat pe el şi l-am sărutat şi am grăit cu dînsul şi cu cei care sînt împreună cu el mai mari, şi m-a iubit şi mi-a lăudat înţelepciunea mea, şi un pîlc de draci mi-a dat spre slujirea mea. Chipul lui era ca o floare de iarbă şi capul lui era încununat, iar cînd se întorcea încoace şi încolo se cutremura locul acela şi mulţi lîngă scaunul lui erau şi stăteau cu felurite rînduieli". Iar meşteşugurile lui Ciprian cele vrăjitoreşti erau mai presus de orice închipuire. Căci şi văzduhul se deprinsese a-l schimba, şi vînturi mari a pornit şi tunete mari şi ploi mari aducea

şi valurile mării tulbura. Vătămări şi rane asupra oamenilor aducea şi spre învăţătură drăcească foarte se nevoia şi cîte 40 de zile postea, după apusul soarelui mînca, dar nu pîine, nici altă hrană nu primea, ci numai ghindă de stejar. Cu puterea drăcească, şi cu morţii din mormînturi vorbea. Pe mulţi la fermecătoriile sale învăţa; pe unii a zbura prin văzduh, pe alţii de a înota în luntri, pe norii cerului, pe alţii îi învăţa să umble pe apă şi mulţi la dînsul alergau în nevoile lor, fiindcă le ajuta cu drăceasca lui putere, de care era plin. Prin farmecele lui, diavolul s-a prefăcut în chipul fecioarei Iustina şi aşa a mers la Aglaid, în chipul ei. Iar Aglaid văzînd-o, a sărit de negrăită bucurie şi alergînd la ea a cuprins-o şi a sărutat-o, zicînd: „Bine ai venit la mine, prea frumoaso Iustină!". Şi apoi Ciprian a pus pe Aglaid chip de pasăre, făcîndu-l să zboare prin văzduh, l-a trimis la casa Iustinei, să zboare prin fereastră în camera ei! Şi chiar Ciprian se făcea de multe ori în chip de femeie şi de pasăre şi prin farmecele sale a adus mari şi grele ispite peste casa Iustinei şi asupra casei tuturor rudeniilor şi vecinilor şi cunoştinţelor ei, precum atunci cînd diavolul a adus ispite mari şi necazuri asupra lui Iov. Căci le omora dobitoacele lor, pe slugile lor le lovea cu vătămări şi pe dînşii în necaz nemăsurat îi arunca. Apoi a lovit pe Iustina cu boală grea, încît zăcea la pat, şi plîngea mama ei foarte pentru dînsa, şi erau răni în dobitoacele ei şi printre slugile ei, încît străbătuse vestea în toată cetatea despre primejdiile care se abătuseră asupra Iustinei. Şi aceasta pentru că Iustina era fecioară creştină, cu mare frică de Dumnezeu şi se împotrivea lui Ciprian (Vieţile Sfinţilor, luna oct., 2 zile).

Apoi, frate Ioane, adu-ţi aminte şi de cele din viaţa Sfîntului Leon, Episcopul Cataniei, făcătorul de minuni. Multe se scriu despre acel fermecător cu numele Iliodor, care a întrecut cu minunile cele drăceşti şi pe Ianis şi pe Iamvri, pe Simeon Vrăjitorul şi pe toţi fermecătorii de pînă la el. Fiindcă acesta avea în el mare putere drăcească şi era plin de meşteşugul cel vrăjitoresc şi fermecătoresc pe care îl învăţase de la

un jidov fermecător. A fost trimis la el în miezul nopții să stea la mormîntul boierilor și i-a spus să se suie acolo pe un stîlp și să aștepte pînă ce va veni cineva înfricoșat la vedere, dar să nu se teamă de el, și să ceară orice va voi. Și așa, ducîndu-se el după sfatul acelui jidov fermecător, și stînd acolo pe un stîlp în cimitir, a venit la el diavolul călare pe un cerb și l-a întrebat pe el ce voiește și ce-i trebuie de la el? Iar blestematul Iliodor a zis: „Voiesc să-mi dai orice voi pofti". Iar diavolul i-a zis: „De voiești a te lepăda de Hristos al tău, apoi orice vei cere de la mine îți voi da!". Iar ticălosul și prea nebunul Iliodor, foarte s-a bucurat de ajutorul primit de la satana, și din acel ceas a început a face mare rău credincioșilor creștini. El îndată s-a lepădat, prin viu grai de Hristos, și atunci satana, cel ce se arătase călare pe cerb, i-a dat lui spre slujire un drac dintre cei mai puternici lîngă el, să i se supună și să-l ajute să-și îndeplinească toate cele dorite de el. Iliodor foarte s-a bucurat de ajutorul primit de la satana și făcea rău creștinilor nu numai din cetatea și Mitropolia Cataniei, ci și prin toate orașele și satele din ostrovul Siciliei, multe răutăți și mari fermecătorii făcea, dintre care sînt și acestea: Odată, aflîndu-se în tîrgul cetății niște femei care mergeau la treburile lor, acest blestemat Iliodor le-a făcut de toată batjocura lumii, căci nălucirile sale drăcești au făcut să curgă rîu mare de apă prin cetate, iar femeile, ca să nu li se ude hainele, își ridicau cît puteau veșmintele în sus, încît li se vedea toată goliciunea lor și așa toată lumea rîdea de ele. Apoi pietrele și lemnele se prefăceau în aur și le vindea altora cu mare preț, și după ce aceia cumpărau, iarăși le prefăcea în pietre și lemne, și așa le făcea mare pagubă celor ce cumpărau. Pe fiicele cele de boier și neam mare și cinstit, le fermeca și se împreuna cu ele, și apoi el pe fereastră ieșea și pleca de la ele. Și pentru multe răutățile sale, fiind urmărit de Ieraclid, voievodul cel trimis de Constantin, împăratul grecilor, cînd acela a venit în Sicilia și a voit să-l lege și să-l ducă în Vizantia spre judecată înaintea împăratului, el cu farmecele sale a dus pe voievod

și pe însoțitorii săi într-o baie și le-a spus să se spele, iar cînd aceia au lepădat hainele lor, el într-o clipă de ochi i-a dus la Țarigrad goi, înaintea împăratului, iar împăratul, văzînd această batjocură, a dat ordin ca îndată să i se taie capul! Dar el, cerînd un pahar de apă să bea, a intrat în pahar ca o muscă și într-o clipă s-a întors în cetatea Cataniei din Sicilia Italiei. Și a doua oară fiind prins și legat, cînd a voit să-i taie capul, s-au arătat pe urmelor lui două sfere care zburau în sus pe acoperișul casei și l-au desfăcut și de acolo a zburat blestematul Iliodor și s-a făcut nevăzut și așa într-o clipă de vreme, iar s-a aflat în Sicilia și făcea mai departe semnele și minunile sale drăcești. Apoi a îndrăznit prea spurcatul să intre în Biserica lui Hristos, să facă mare sminteală creștinilor din biserică cu farmecele sale și să batjocorească Prea Curatele Taine ale Domnului nostru Iisus Hristos. Dar prinzîndu-l Sfîntul Leon, Episcopul Cataniei, care slujea atunci Sfînta și dumnezeiasca Liturghie, l-a legat pe el cu omoforul său și a poruncit oamenilor care erau acolo în biserică să adune lemne multe și să facă un foc mare; iar după ce focul s-a aprins cu toată puterea lui, Sfîntul Leon, de față cu mulțimea cea multă a credincioșilor care priveau, a intrat cu el în văpaia focului și nu a ieșit de acolo pînă ce fermecătorul cel blestemat nu s-a făcut praf și cenușă. Iar fierbințeala focului nici de veșmintele Sfîntului Leon nu s-a atins (Viețile Sfinților, 20 februarie).

Acestea ți le-am adus aminte, frate Ioane, de prin Vechiul Testament, de prin faptele Sfinților Părinți, ale Sfinților Apostoli; dar să nu crezi frăția ta că numai atunci se făceau minuni drăcești și fermecătorii. Căci după cum ți-am spus la început, pînă la sfîrșitul lumii satana și îngerii lui nu vor înceta de a amăgi și de a înșela lumea cu minunile cele drăcești, care nu sînt minuni, ci năluciri și înșelăciuni de ale satanei.

Despre acest lucru, Mîntuitorul nostru Iisus Hristos ne-a înștiințat pe noi, zicînd: „În vremile cele de apoi, se vor scula hristoși și prooroci mincinoși și vor face semne și minuni mari ca să amăgească de ar putea și pe cei aleși" (Mt. 24, 24).

Încă și Marele Apostol Pavel, ne arată nouă, că înainte de sfîrșitul lumii va veni Antihrist – omul păcatului și fiul pierzării, care se va împotrivi lui Dumnezeu și se va înălța mai presus de ce este și își va zice sfînt și dumnezeiesc și care prin lucrarea satanei va veni cu tot felul de puteri și de semne și de minuni mincinoase (II Tes. 2, 3-9).

Și Sfîntul Andrei al Cezareiei, în Tîlcuirea Apocalipsului, zice: „Antihrist va îngrozi lumea cu minunile sale blestemate și drăcești" (Tîlc. Ap., cap. 10).

Așadar, frate Ioane, înțelege și ține minte cele ce auzi, că atît Antihrist cît și înaintemergătorii lui: proorocii mincinoși și hristoșii cei mincinoși, prin lucrarea și puterea satanei, au să facă minuni și semne mari, încît de ar fi cu putință, să înșele chiar și pe cei aleși. Apoi să mai știi frate Ioane, că prin aceeași putere drăcească și vrăjitorească yoghii indieni fac astăzi multe semne și minuni diavolești, prin care uimesc și amăgesc pe cei neîntemeiați în adevărata credință ortodoxă. Că acești yoghi, prin inspirația duhurilor celor viclene, ghicesc faptele oamenilor, pot face descoperiri de la distanță, mută obiectele de la locurile lor, provoacă fenomene de „materializări", merg prin foc și nu se ard, se înalță în văzduh, stîrnesc creșterea unui pom în cîteva ore, fac să înverzească un pom uscat, și cîte și mai cîte semne nelămurite, care propriu-zis, nu sînt minuni, ci lucruri de vrăjitorie satanicească, despre care Hristos ne-a prevenit pe noi cu destulă grijă, ca să ne ferim (Mihai Urzică, „Minuni și false minuni", București 1940, p. 54, reeditare Ed. Anastasia, București, 1993 – n. red.). Încă să mai știi, frate Ioane, și despre mincinoasele și falsele minuni pe care le fac spiritiștii prin lucrarea și prin mijlocirea necuratelor duhuri. Căci aceștia, depărtîndu-se de la darul lui Dumnezeu și de la adevărurile de credință cele dreptmăritoare, iau aminte la duhurile cele înșelătoare, după cum despre aceștia au proorocit Apostolii, zicînd: „În vremile cele de apoi se vor îndepărta unii de la credință, luînd aminte la duhurile cele înșelătoare și la învățăturile drăcești" (I Tim. 4, 1).

Prin ajutorul şi înşelăciunea dracilor cărora le slujesc, spiritiştii au ajuns să facă o mulţime de minuni şi de năluciri sataniceşti, dintre care sînt şi acestea:

1. Fac să se mişte corpurile grele prin contact direct, fără de nici o sforţare omenească; de exemplu: paharul, uşa se mişcă singure;

2. Fenomenele de presiune, adică producerea de lovituri sau simple atingeri de corpul nostru sau în genere, orice fel de lovituri pe cale nevăzută, precum şi produceri de sunete în aceeaşi măsură;

3. Alterarea greutăţii corpului: prin anumite procedee psihice, diferite corpuri pot deveni uşoare sau mai grele; în anumite împrejurări, greutatea lor devine atît de mare încît nu pot să fie urnite din loc. Asemenea cazuri se pot întîmpla şi cu anumiţi oameni cu înclinări mediumnice;

4. Mişcări de obiecte grele, aşezate la o oarecare distanţă de medium, şi deci, produse fără nici un contact asupra lor;

5. Ridicarea de obiecte grele deasupra pămîntului, prin puteri nevăzute;

6. Ridicarea de la pămînt a unor corpuri omeneşti, cu plutirea lor în văzduh. W. Crookes a menţionat că a constatat personal trei asemenea cazuri de înălţare în aer;

7. Mişcări independente de mici obiecte, fără contactul nimănui. Apariţii luminoase;

8. Apariţii de mîini luminoase printr-o proprie luminozitate sau vizibilitate la lumina obişnuită;

10. Scrierea directă şi fără intervenţia nimănui, în unele şedinţe. Comunicările ce se transmit de spirite sînt scrise direct, fără ca nimeni să atingă condeiul;

11. Forme şi figuri de vedenii;

12. Cazuri particulare de fenomene, din care se deduce acţiunea unei inteligenţe exterioare;

13. Manifestări diferite într-un caracter mai complex de semne (Mihai Urzică, op. cit., p. 29).

Iată, frate Ioane, cîte minuni fac dracii spiritiştilor care le slujesc. Dacă diavolul, cu îngăduinţa lui Dumnezeu, numai

cu unghia poate să întoarcă pămîntul pe cealaltă parte (Viața Sfîntului Serafim de Sarov), și toate averile dreptului Iov și toți copiii într-un ceas i-a pierdut și cu foc din cer a ars turmele lui, apoi de greutate este la el să mute obiectele și lucrurile mai grele de la un loc la altul, spre mirarea spiritiștilor, care cască gura la Ciprian, că și sunetele le făcea el cu putere drăcească, cînd era el fermecător, înainte de a crede el în Domnul Hristos, apoi ce greu îi este diavolului să producă sunete și lovituri în fața spiritiștilor celor înșelați de el? Dacă Sfîntul Averchie, Episcopul Terapoliei, mare făcător de minuni, a pus pe niște draci să ducă o capiște idolească din Ieropilis, pînă în Italia, peste mări și țări, apoi ce greutate este dracilor să mute din loc în loc diferite obiecte și să le facă mai grele sau mai ușoare cu nălucirile lor ca să înșele pe cei neîntemeiați în dreapta credință?

Dacă ai văzut în cele de mai sus istorisite că marii fermecători: Simon, Chinops și Iliodor zburau prin văzduh și într-o clipă de vreme veneau peste mări și țări, prin slujirea necuratelor duhuri, apoi, ce greutate este unui drac să ridice obiectele spiritiștilor și pe unii oameni prin văzduh, la înălțime? Dacă după mărturia marelui Apostol Pavel, care zice: „Însăși satana se preface în înger de lumină" (II Cor. 11, 14-15), apoi ce greutate este dracilor, celor ce slujesc spiritiștilor de a se preface în apariții luminoase, de a le arăta mîini luminoase și alte năluciri în chip de lumină?

Dacă după cum ți-am arătat în cele despre vedeniile de la draci, aceștia se prefac în chipul lui Hristos, al Maicii Domnului, al îngerilor, al sfinților și în orice alt chip, apoi ce greutate au dracii de a se preface la mediumul spiritiștilor în aceste fețe cerești spre a-i înșela și a-i duce la pierzare? Și dacă după mărturisirea dumnezeieștii Scripturi și a învățăturii Sfinților Părinți, Antihrist cu slujitorii lui, la sfîrșitul lumii va face semne mari și minuni cu puterea satanei care va fi în el, încît va izgoni toată lumea cu puterile sale drăcești; și dacă după cum arată Sfîntul Efrem Sirul și Sfîntul Ipolit al Romei

și alți Sfinți Părinți, Antihrist va muta munții din loc și ostroavele mărilor, va merge pe deasupra apelor ca pe uscat, va vindeca multe feluri de boale, va lumina orbii, va învia morții și alte mari semne va face cu nălucirile sale (Sfîrșitul Omului, Ed. Schitul Darvari, București, pp. 123-149), apoi cîtă copilărie și cîtă nebunie și neîncredere în dreapta credință arată cei care cred în jucăriile dracilor și nălucirile care se arată spiritiștilor și le socotesc pe ele minuni adevărate? Și dacă acum cred în aceste năluciri, cum au să stea atunci întemeiați în adevăr, cînd însuși balaurul cel mare va îngrozi toată lumea cu nălucirile sale?

Dar, frate Ioane, nouă nu ne este vorba nici de spiritiști și de yoghii indieni care slujesc dracilor, ci și de toți aceia care se ocupă cu așa-zise științe oculte, precum sînt spiritualiștii, hipnotiștii, magnetiștii, teozofii și cei ce se ocupă cu magia albă și cu magia neagră, cu autosugestia, chiromanția și cu toți cei de acest fel, căci și aceștia toți o soartă vor avea cu fermecătorii și cu mincinoșii prooroci în Ziua Judecății de Apoi, fiindcă toți aceștia s-au abătut de la calea adevăratelor minuni, cele făcute de către Dumnezeu Domnul și Mîntuitorul nostru Iisus Hristos și de toți sfinții lui Dumnezeu și prin false mijloace și prin nălucirile sale drăcești se prefac a fi făcători de minuni, spre a înșela pe cei nelămuriți și neîntemeiați în adevărul Evangheliei lui Hristos. Căci nu prin ispitirea lui Dumnezeu și prin iscodirea puterilor puse de Dumnezeu în om se poate provoca producerea minunilor, ci prin rugăciunea cea cu credință neîndoită către Dumnezeu, și prin ajutorul și lucrarea Sfîntului Duh, se pot face ADEVĂRATE MINUNI (M. Urzică, op. cit., p. 75).

Fratele: Prea Cuvioase Părinte Stareț, din cele ce mi-ați spus pînă aici, eu am înțeles că sînt mai multe feluri de minuni false și mincinoase. Pe unele le fac vrăjitorii, fermecătorii și descîntătorii și yoghii indieni prin mijlocirea și ajutorul dracilor, pe altele le fac cei cu științe oculte, precum sînt spiritiștii, spiritualiștii, teozofii, hipnotiștii, cei cu magia neagră sau albă, și alții de acest fel, și minunile acestora sînt false,

pentru că nu se fac după rînduiala adevăratelor minuni, ci prin mijlocirea necuratelor duhuri, sau prin ispitirea lui Dumnezeu și prin ispitirea și folosirea puterilor celor puse de Dumnezeu în om. Dar eu, pentru a mă putea lămuri și pentru ca să pot lămuri și să deosebesc adevărul de minciună, aș vrea să știu care este semnul adevăratelor minuni de la Dumnezeu?

Starețul: Frate Ioane, să știi frăția ta că minunile cele adevărate se deosebesc de cele mincinoasee printr-o seamă de condiții, dintre care sînt:

1. Să fie vrednice de numele lui Dumnezeu și să fie cuprinse în Sfînta Scriptură și în Sfînta Tradiție.

2. Să se producă cu mijloacele cu care s-au produs minunile Mîntuitorului și ale sfinților Lui.

3. Să nu se tăgăduiască unele pe altele și să nu se opună unele altora.

4. Să nu se contrazică cu Sfînta Scriptură sau cu Sfînta Tradiție.

5. Să se urmărească mîntuirea sufletului omenesc.

6. Să aducă folos și spor vieții sufletești, nu morții și păcatului.

7. Săvîrșitorul minunii să grăiască numai adevărul, să ducă o viață fără de pată și să nu urmărească interese personale cu scopuri egoiste.

8. Să îndrepte moravurile la cei ce văd minunea.

9. Să poarte în ele siguranța și puterea duhului lui Dumnezeu.

10. Să dovedească lucrarea proniei lui Dumnezeu (Învăț. de Cred. Ort., București, 1952).

Toate minunile cele adevărate se pot face numai în numele lui Iisus Hristos și prin Biserica lui Hristos, căci Biserica, după mărturia Marelui Apostol Pavel, este: „Stîlp și temelie a adevărului" (I. Tim. 3, 15). Ea ține canonul neclătinat al adevărului (Sf. Irineu, Contra tuturor ereziilor). „Unde este Biserica, zice Sfîntul Irineu, acolo este Duhul lui Dumnezeu, acolo este și Biserica cu tot Harul, iar Duhul este adevărul" (I Tim. 3, 15)

Iată, frate Ioane, acestea sînt cele adevărate și principale semne pentru a cunoaște cineva deosebirea dintre minunile cele adevărate și minunile cele false și mincinoase.

Deci, ține minte bine aceste lucruri, că de mare nevoie este a le cunoaște pe acestea nu numai Preoții și călugării, ci și toți bunii creștini, spre a nu se rătăci ei de la adevăr, mai ales acum, cînd se apropie vremea mincinoșilor prooroci și a minunilor făcute de ei cu nălucirile de la draci.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, vă mulțumesc din suflet că m-ați lămurit și în această privință. Cu mila Domnului, darul Prea Curatei Sale Maici și rugăciunile Prea Cuvioșiei Voastre mă voi sili eu, păcătosul și nemernicul, să nu uit cele ce am învățat și voi căuta și să le urmez după slaba mea putere.

Starețul: Dumnezeu să-ți ajute, frate Ioane, la tot ce gîndești spre bine, dar să fii cu luare-aminte și cu trezvie în toată vremea, că potrivnicul nostru, diavolul, ca un leu umblă căutînd pe cine să înghită (I Petru 5, 8). Stăruie cît mai des în sfînta rugăciune, nu părăsi citirea cărților sfinte, ci ai grijă de priveghere, de înfrînare și ori de cîte ori vei simți că vrăjmașul începe să te tulbure cu gînduri și nedumeriri, vino și te spovedește, ca să te sfătui cele spre zidire.

Nu uita Sfînta Scriptură, care zice: „Frate pe frate ajutorîndu-se și sfătuindu-se, sînt ca o cetate întărită și ca o împărăție nebiruită" (Pilde 18, 19).

Cu aceste spuse, frate Ioane, să încheiem vorbirea noastră cu ajutorul lui Dumnezeu. Iată că la biserică s-a terminat Acatistul și toacă pentru Sfînta Liturghie. Vorba noastră de după utrenie și de pînă acum s-a întins peste cinci ceasuri, numai de ar da Domnul să-ți fie de folos. Să mergem și noi la Sfînta Biserică.

Fratele: Blagosloviți și mă iertați, Prea Cuvioase Părinte, pe mine păcătosul, că v-am făcut atît de mare osteneală cu întrebările mele. Vin și eu îndată la Biserică.

Starețul: Dumnezeu să te ierte, frate Ioane, și să te miluiască! Mergi în pace!

DESPRE VISE MAI PE LARG

Ce sînt visele, vedeniile, nălucirile, descoperirile dumnezeiești, străvederea și menirea • Visurile și așezarea omului • Cum scăpăm de înșelăciunea visurilor • Ce spun canoanele despre visuri • Cine are vedenii și descoperiri • Despre semnele darului și semnele înșelăciunii • Cum se cunosc vedeniile și descoperirile dumnezeiești.

„Cine crede în visuri, acela este cu totul neiscusit, iar cine nu le dă nici o crezare, acela este filosof" (Scara 3, 28).

Fratele: Blagosloviți, Prea Cuvioase Părinte Stareț!

Starețul: Dumnezeu să te blagoslovească, frate Ioane, dar unde mergi și ce faci?

Fratele: Am venit numai pînă aici, Prea Cuvioase Părinte, căci am socotit că astăzi sînteți mai liber, fiindcă este și sărbătoare, și slujba Bisericii s-a terminat. De aceea v-aș ruga, dacă nu vă supărați, să-mi îngăduiți mie păcătosului să vă mai întreb despre multe lucruri de care am nevoie să mă lămuresc.

Starețul: Ce dorești să mai știi, frate Ioane, și care-ți mai sînt nedumeririle frăției tale?

Fratele: Mi-aduc aminte, Prea Cuvioase Părinte, că în sfaturile pe care mi le-ați dat data trecută, de multe ori m-ați făcut atent să nu cred în visuri, în vedenii și în alte năluciri

de acest fel, însă pînă acum nu m-aţi lămurit şi nu mi-aţi spus clar ce sînt visurile şi vedeniile cele bune şi cum sînt cele rele? De aceea vă rog de data aceasta, Prea Cuvioase Părinte, să mă lămuriţi cît de puţin asupra acestor lucruri.

Stareţul: Dar pentru ce vrei să ştii numaidecît aceste lucruri, frate Ioane?

Fratele: Iată pentru ce, Prea Cuvioase Părinte: de la o vreme încoace eu am început să visez visuri foarte minunate. Mi se pare că mă văd într-o biserică foarte frumoasă, împodobită cu policandre şi cu sfeşnice de aur cu catapeteasmă prea minunată şi cu fel de fel de picturi pe pereţi. În Biserică parcă văd preoţi îmbrăcaţi cu veşminte prea frumoase şi strălucite. Uneori parcă mă văd în Sfîntul Altar şi Preoţii aceia mă blagoslovesc şi îi aud cîntînd cîntări duhovniceşti cu glasuri prea minunate. Şi ceea ce este de mirare, e că şi aceasta o visez nu numai cînd mă aflu în somn greu, ci şi cînd aţipesc abia şi sînt aproape treaz. Oare, Prea Cuvioase Părinte, este bine să socotesc eu că aceste visuri ar fi bune şi că ele ar fi de la Dumnezeu?

Stareţul: Pentru a te lămuri, frate Ioane, asupra celor ce ai să mă întrebi, îţi voi răspunde la întrebarea de mai înainte despre vise, vedenii şi năluciri, deoarece pînă ce nu vei şti bine ce sînt acestea şi care este deosebirea dintre ele, nu vei putea înţelege dacă este bine să socoteşti adevărate visele pe care spui că le ai.

Fratele: Vă rog să-mi spuneţi, Prea Cuvioase Părinte, în scurt, ce sînt visele?

Stareţul: Visul, frate Ioane, nu este altceva decît o mişcare a minţii noastre în vremea somnului (Scara 3, 22).

Fratele: Dar vedeniile ce sînt, Prea Cuvioase Părinte?

Stareţul: Vedeniile, frate Ioane, sînt nişte arătări primite aievea, dar către ochiul minţii, fie în stare de funcţionare normală a organismului, fie în somn deplin, sau numai pe jumătate, fie în stare de răpire sau uimire.

Fratele: Dar nălucirile ce sînt, Prea Cuvioase Părinte?

Stareţul: Nălucirile, frate Ioane, nu sînt altceva decît nu-

mai o amăgire a ochilor, cînd mintea doarme, sau iarăși: nălucirile sînt vederea unui lucru care nu există (Scara 3, 23).

Fratele: Eu, Prea Cuvioase Părinte, am auzit pe mulți vorbind despre descoperiri. Vă rog să-mi spuneți și mie ce sînt descoperirile și care este deosebirea între descoperiri și vedenii?

Starețul: Frate Ioane, descoperirea este ceva mai mult decît vedenia, fiindcă vedenia arată omului oarecare taină, pe cînd descoperirea arată omului lucruri mai adînci decît cele ce se văd. Astfel, vedem că Sfîntul Ioan Teologul numește minuni cele ce le vede în Apocalipsă (descoperiri) și neștiind ce sînt, i le descoperă îngerul care îi arată descoperirea: „Pentru ce te-ai mirat? Eu îți voi spune taina femeii și a fiarei care o ține pe dînsa și care are șapte capete și zece coarne" (Apoc. 12, 7). Iată ce zice și Sfîntul Macarie: „Alta este vedenia și alta luminarea și descoperirea și că este simțire și că este vedenie și este luminare și cel ce are luminarea este mai mare decît cel ce are simțirea (adică decît cel ce vede ceva în chip simțit), fiindcă i s-a luminat mintea lui și a luat ceva mai mult decît cel ce are numai simțirea, deoarece i s-a dat darul nu numai de a vedea, ci și de a înțelege cele ce a văzut". Și iarăși, arătînd că descoperirea este mai mare decît vedenia, zice: „Însă alta este descoperirea, căci prin ea se descoperă sufletului lucruri mari și taine ale lui Dumnezeu".

Fratele: Am mai auzit, Prea Cuvioase Părinte, despre darul străvederii, deci vă rog să-mi spuneți ce este străvederea și prin ce se deosebește ea de vedenie și de descoperire?

Starețul: Străvederea, frate Ioane, este mai mare decît vedenia, dar mult mai mică decît descoperirea și proorocia. Cel ce are darul străvederii, vede ca și cum ar fi de față, lucruri care se petrec departe, adică știe ce se petrece foarte departe de el, de pildă: dacă vine cineva la dînsul sau dacă niște răufăcători omoară pe un om undeva departe și altele asemenea. De asemenea, cel ce are darul străvederii poate cunoaște taine ascunse în adîncul inimii altuia. Deci, mai mare dar este acesta, decît cel ce are vedenia, pe care numai o vede, dar nu

o înțelege, însă este mai mic decît cel ce are darul proorociei și al descoperirii. Căci cel ce proorocește nu știe numai cele ce se fac în acest ceas undeva departe, ci vede și pe cele ce au să se întîmple în viitor, peste sute și mii de ani. Iar cel ce are descoperirea, iarăși vede și înțelege mari taine dumnezeiești.

Fratele: Dar menirea ce este, Prea Cuvioase Părinte? Căci am auzit pe unii că și aceasta este un dar de la Dumnezeu.

Starețul: Menirea, frate Ioane, este și ea o ramură a proorociei, dar despre cele mai de aproape, ca și străvederea, deoarece cel ce are acest dar spune cele ce au să se întîmple în curînd.

Fratele: Vă mulțumesc cu toată smerenia, Prea Cuvioase Părinte, că m-ați lămurit așa, pe scurt, ce sînt visele, ce sînt vedeniile, nălucirile, descoperirile, proorociile, străvederea și menirea. Despre unele din acestea, Prea Cuvioase Părinte, aș îndrăzni să vă cer lămuriri mai pe larg. În primul rînd v-aș ruga să-mi spuneți cum poate omul cunoaște dacă visul lui este de la Dumnezeu sau de la draci? Fiindcă mulți oameni au fost înșelați și duși la pieire, încrezîndu-se prea tare și prea repede în visele lor.

Starețul: Bine ai făcut, frate Ioane, că te-ai gîndit să pui și această întrebare, că de mare trebuință este a cunoaște cum se deosebesc visele bune de cele rele și pierzătoare.

În primul rînd îți voi aduce mărturia Sfîntului Diadoh al Foticeii, care învață destul de deslușit despre deosebirea viselor, zicînd așa: „Visele care sînt trimise sufletului din iubirea de oameni a lui Dumnezeu sînt mărturii înșelătoare ale unui suflet sănătos. De aceea, ele nu trec de la o înfățișare la alta, nici nu îngrozesc simțirea, nici nu aduc rîsul sau plînsul deodată. Ci se apropie de suflet cu toată blîndețea duhovnicească. După aceea, și după ce s-a trezit trupul din somn, sufletul caută cu mult dor să se prelungească lucrarea visului. Dar în nălucirile aduse de la draci, totul se întîmplă dimpotrivă. Ele nu rămîn nici la aceeași înfățișare, nici nu se arată mai multă vreme într-o formă netulburată. Căci ceea ce nu au

dracii de voie liberă, ei împrumută numai din dorința de a amăgi și asta nu poate să-i îndestuleze pentru multă vreme. De aceea ei spun lucruri mari și amenință cumplit, luîndu-și adesea chipuri de ostași. Iar uneori se și bucură că ai cunoscut vicleșugurile lor.

De aceea, văzîndu-i adeseori chiar și în visuri, îi înfurie grozav. Dar se întîmplă uneori că visele bune nu aduc bucurie sufletului, ci așează în el o întristare dulce și lacrimi fără durere. Iar aceasta se întîmplă celor ce au înaintat mult în smerenia cugetării" (Filoc., vol. I., p. 350). Și după ce arată această deosebire, Sfîntul Diadoh adaugă, zicînd: „Am arătat, precum am auzit de la cei ce au făcut experiență, deosebirea dintre visele cele bune și cele rele. Desigur că această deosebire este precisă. Dar se întîmplă ca sufletul întrunîndu-se pe nesimțire, din pricină că este furat de vreun gînd (lucru de care cred că nimeni nu este cruțat) nu mai poate distinge precis și crede celor care nu sînt bune" (Filoc., vol. I., p. 350). Iar fiindcă sînt vise care vin omului nici de la Dumnezeu, nici de la diavol, ce se nasc din reaua înșelare a sufletului și din neînfrîngerea de la mîncare și băutură, despre acest fel de vise Sfîntul Diadoh zice: „Cînd mintea noastră înoată în valurile băuturii nu numai că vede în somn cu patimă chipurile cele zugrăvite de draci, ci și plăsmuiește în sine anumite vederi frumoase și îmbrățișează cu foc nălucirile sale ca pe niște amante. Căci, înfierbîntîndu-se mădularele sale ce servesc la împreunarea trupească de căldura visului, mintea este silită să-și înfățișeze vreo umbră a patimii" (Filoc., vol. I, p. 350).

Fratele: Dar poate oare omul, Prea Cuvioase Părinte, să-și cunoască așezarea sufletului său din visele care se mișcă în sufletul lui în vremea somnului?

Starețul: Da, frate Ioane, de va fi omul înțelept și cu luare-aminte, poate să-și cunoască așezarea sa sufletească din visele pe care le are în vremea somnului.

Lucrul acesta îl arată luminat Cuviosul Părinte Nichita Stitatul și Studitul, care în această privință zice așa: „Este cu

putință sîrguitorului să priceapă din visuri mișcările și așezarea sa sufletească și să se îngrijească pentru așezarea sa pentru că mișcările trupului și nălucirile minții sînt după așezarea sa cea dinlăuntru și după grijile lui". Deci, dacă cineva își are sufletul iubitor de materie și de dulceți, mintea lui nălucește cîștiguri de lucruri și împleticiri pătimașe, din care, spurcîndu-se, vine și pîngărirea trupului. Dacă este lacom și iubitor de argint vede numai aur pe care îl încearcă și îl înmulțește cu dobînzile și îl pune în vistierii și ele îl osîndesc ca pe un nemilostiv.

Dacă este întors și pizmăreț se vede urmărit de fiare și de tîrîtoare veninoase și este cuprins de frică și de temere. Dacă este îngîmfat și cu mărire deșartă, năzuiește bune așezări ale norocului, scaune înalte de stăpînire și cele ce încă nu sînt le socoate ca și cum ar fi adevărate. De este mîndru și plin de fudulie se vede purtat în căruță strălucită, că are aripi și zboruri prin văzduh și că toți tremură de stăpînirea lui.

Deci tot așa și iubitorul de Dumnezeu, fiind iubitor spre săvîrșirea faptei celei bune și drept întru nevoințele blagosloveniei și curat de materie avîndu-și sufletul, vede în somnuri împlinirea lucrurilor ce vor să fie și descoperirea vederilor celor înfricoșate și pururea rugîndu-se, are pașnică așezare a sufletului și a trupului, iar deșteptîndu-se din somn, își dă seama că pe fața lui are lacrimi, iar în gură vorbirea cea către Dumnezeu.

După ce dă această lămurire, același Cuvios Părinte adaugă despre visuri, zicînd: „Din cele arătate mai sus – zice el – unele sînt ale celor materialnici și iubitori de trup, al căror dumnezeu le este pîntecele și ocara sațiului, iar mintea întunecată de viața cea lenevoasă și robită de patimile pe care le nălucesc și îi joacă dracii, iar altele sînt ale sîrguitorilor și ale celor ce-și curățesc simțurile sufletului și facerile de bine pe care le văd, sînt îndemn spre lucrurile cele dumnezeiești și spre sporire, iar altele sînt ale celor desăvîrșiți pe care le lu-

crează dumnezeiescul Duh şi ei s-au unit cu Dumnezeu prin sufletul cel de Dumnezeu cuvîntător".

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, ascultînd cu atenţie cuvintele Prea Cuviosului Nichita Stitatul, am înţeles destul de clar că: atît cei sporiţi în faptă bună, cît şi cei pătimaşi, de vor fi cu luare-aminte la aşezarea lor trupească şi sufletească, vor putea cunoaşte din visurile pe care le au buna lor aşezare şi patimile care îi luptă şi-i stăpînesc.

V-aş ruga, Prea Cuvioase Părinte, să-mi spuneţi dacă sînt şi alţi Sfinţi Părinţi care vorbesc despre acest lucru.

Stareţul: Un alt Părinte, frate Ioane, care, ca şi Cuviosul Nichita Stitatul, vorbeşte despre aceasta, este dumnezeiescul şi Sfîntul Părinte Maxim Mărturisitorul care, arătînd că omul poate să-şi cunoască sporirea şi creşterea sa în nepătimire prin mişcarea visurilor sale, zice: „Cînd sufletul începe şi simte sănătatea sa proprie, începe să-şi vadă şi nălucirile din visuri ca pe nişte lucruri deşarte, care nu-l mai tulbură".

Apoi, arătînd şi cele despre patimi şi despre cunoaşterea creşterii acestora prin visuri, zice: „Cînd creşte pofta, mintea îşi năluceşte materia plăcerilor sale în vremea somnului, iar cînd creşte iuţimea, vede lucruri pricinuitoare de frică. Iar patimile le fac să crească dracii necuraţi, luînd în sprijin negrija noastră şi tot ce le întărîtă. Le micşorează însă Sfinţii Îngeri, mişcîndu-se spre lucrarea virtuţilor".

Mai sînt, frate Ioane, pe la Sfinţii Părinţi şi multe alte învăţături despre visuri. Eu acum îţi voi mai aduce o mărturie de la Sfîntul şi dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul, despre visele care se întîmplă noilor începători din mănăstiri: „Cînd noi, zice, părăsim casele noastre şi rudeniile pentru Domnul şi începem o viaţă înstrăinată din dragoste pentru Dumnezeu, atunci dracii se silesc să ne tulbure pe noi prin vise, arătîndu-ne rudeniile noastre cum plîng sau se află la închisoare pentru noi sau suferă alte necazuri. De aceea, cel ce crede în visuri, este asemenea omului care aleargă după umbra sa şi

se silește s-o prindă!". Apoi adaugă: „Dracii slavei deșarte sînt niște prooroci în visuri; fiind isteți, ei asemuiesc lucrurile viitoare din împrejurări și apoi ni le vestesc nouă că se vor împlini, noi să ne mirăm și să ne înălțăm cu gîndul, ca și cum am fi ajuns la darul nepătimirii și al pătrunderii în lucrurile viitoare. Cine îi crede pe draci se crede pe sine prooroc, însă cine îi disprețuiește, acela își dă seama că diavolul totdeauna este mincinos! Ca duh, el este și vede cele ce se petrec în afara văzduhului și observînd, de pildă, că cineva moare, prezice prin vis celor ușuratici lucrul acesta. Cu de la sine putere, dracii n-au nici o cunoștință pentru cele viitoare, dar se știe că uneori și dracii pot prezice moartea" (Scara 3, 23).

Fratele: Din cele ce mi-ați spus, Prea Cuvioase Părinte, în legătură cu visele, am înțeles că este foarte primejdios a se încredința omul în visele sale, de aceea dracii pe mulți îi înșeală prin vise. De aceea vă rog, Prea Cuvioase Părinte, să-mi spuneți: ce trebuie să facă omul pentru a scăpa de vise?

Starețul: Frate Ioane, ca să aibă omul mintea și inima luminate și neînșelate de nălucirile visurilor celor înșelătoare, precum și de toate nălucirile aduse de draci, fie în somn, fie în stare de veghe, trebuie să se silească să-și agonisească cele două fapte mari și cuprinzătoare: **Dragostea** și **Înfrînarea**.

Acest lucru îl înțelegem noi din învățătura despre visuri a Sfîntului și dumnezeiescului Părinte Maxim Mărturisitorul, care zice așa: „Unii spun că dracii atingîndu-se în somn de anumite părți ale trupului, stîrnesc dorința și așa se ivesc năluciri. Alții, iarăși, spun că patima care domnește în diavolul cel ce se apropie de noi stîrnește patima, și așa se aprinde sufletul spre gîndiri, aducînd mai înainte formele prin amintire; de asemenea, despre alte năluciri care le pătimesc, unii spun într-un fel, alții în alt fel. Dar în nici unul din modurile amintite nu pot dracii să miște nici un fel de patimă, dacă se găsește în suflet dragostea și înfrîngerea, fie că se află trupul în stare de veghe, fie în stare de somn" (Filoc., vol. II, p. 73).

Fratele: Dar oare, Prea Cuvioase Părinte, nu este bine a crede nicidecum în visuri și ce spun Sfinții Părinți despre credința în vise?

Starețul: Ca să te lămurească despre acest lucru, frate Ioane, cred că este îndeajuns să-ți aduc una din mărturiile Sfîntului Ioan Scărarul, care în această privință, zice așa: „Cine crede în vise, acela este cu totul neiscusit, iar cine nu le dă nici o crezare, acela este filosof".

Deci, să crezi numai în visele care îți vestesc ție muncă și judecată, iar dacă te duc la deznădăjduire, acelea sînt de la draci" (Scara 3, 24).

Iar Sfîntul Diadoh al Foticeii, în privința aceasta zice așa: „Ajunge la, sau pentru sporirea la o cît mai înaltă virtute, să nu ne încredem în nici o nălucire. Căci visele sînt de cele mai multe ori chip al gîndurilor, sau, precum am zis, batjocuri ale dracilor" (Filoc., vol. I, p. 349).

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, dar Sfintele și dumnezeieștile Canoane, ce hotărăsc în privința viselor?

Starețul: Frate Ioane, Sfintele și dumnezeieștile Canoane, în privința viselor și a vedeniilor celor deșarte, hotărăsc același lucru ca și Sfinții Părinți, deoarece și Sfintele Canoane tot de către sfinți au fost făcute.

Să mai știi și aceasta, frate Ioane, că Sfinții și dumnezeieștii Părinți care au alcătuit Sfintele Canoane au ținut cu mare tărie la învățăturile Sfinților celor de mai înainte de ei, hotărînd prin Sfintele Canoane ca: toate învățăturile Părinților scrise potrivit cu învățătura Mîntuitorului nostru Iisus Hristos și cu învățăturile și predaniile Sfinților Apostoli să aibă în Biserica lui Hristos putere de lege (Can. 87, Marele Vasile).

Și fiindcă mulți din dumnezeieștii Părinți au oprit pe creștini să creadă în vise și vedenii neverificate, Soborul Sfinților Părinți adunat la Cartagina la anul 418, au hotărît prin Canonul 87, ca orice Biserică ce s-ar ridica undeva în baza vreunui vis sau vedenie zadarnică, să fie distrusă! Iată cuprinsul Canonului: „Toate altarele care se vor ridica undeva în baza

viselor sau a vedeniilor zadarnice, în tot chipul să fie înlăturate" (Pidalion, Neamț, p. 532).

Și aceasta au rînduit-o Sfinții și dumnezeieștii Părinți, fiindcă credința în vise este un lucru păgînesc și cei ce cred în vise sînt ca niște închinători la idoli.

Sînt însă și vise de la Dumnezeu. Dar după Sfîntul Grigorie de Nyssa, Cuvîntul despre facerea omului, capitolul 13, astfel de pricini se întîmplă foarte rar și numai pentru pricini însemnate, care privesc binele obștesc.

Iar atunci Dumnezeu arată cu dovezi sigure că El a trimis visul. Mai sînt vise care pornesc din pricini curat firești.

Iar Mitropolitul Iacob scrie așa: „Cine crede în vise și în farmece, în vrăji și în baiere și în alte lucruri diavolești, acela este fără de lege și fără de Biserică".

Fratele: Pînă acum, Prea Cuvioase Părinte, mi-ați spus îndeajuns despre vise, de aceea vă rog să-mi spuneți mai pe larg despre vedenii și despre descoperiri.

Starețul: Și ce ai vrea să știi, frate Ioane, în această privință?

Fratele: În legătură cu vedeniile și cu descoperirile, Prea Cuvioase Părinte, aș vrea să mai știu în ce stare se află omul cînd are o vedenie sau o descoperire și cum se face răpirea și uimirea minții lui în acea vreme? Dacă în vremea răpirii și a uimirii, mintea omului mai poate lucra ceva din cele firești ale ei și dacă omul își mai dă seama, în acea vreme, că este în trup sau în afară de trup?

Starețul: De data aceasta, frate Ioane, mi-ai pus o întrebare foarte gingașă și anevoie de priceput, care depășește cu totul slaba mea putere de înțelegere, încît mai degrabă m-aș lepăda de a răspunde la ea, fiind cu totul neiscusit în cercarea prin trăire a unor lucruri mari ca acestea.

Dar fiindcă din întîmplare, am la îndemînă unele învățături ale Sfinților Părinți, care au încercat acestea cu viața lor și au învățat despre ele prin însăși trăirea lor, îți voi răspunde și pentru lămurirea frăției tale, la cele ce mă întrebi.

În primul rînd, îți voi aduce mărturia Sfîntului și dumnezeiescului Părinte Grigorie al Tesalonicului, marele teolog și străvăzător, care în una din combaterile lui Anchindin în privința răpirii minții și a uimirii minții din vremea vedeniilor cerești, zice: „Dumnezeiasca răpire a celor vrednici de taina aceasta, așa se face: în vremea cînd sînt răpiți se învrednicesc de o dumnezeiască și negrăită strălucire, care răpindu-le îndată mintea din toate cele simțite și gîndite, și pe ei înșiși ridicîndu-i mai presus de sine, îi face cu totul lumină, încît cel ce pătimește această fericită schimbare și luminare mai presus de înțelegere, fiind ieșit din toate, chiar și din sineși, nu-și mai dă seama, în acea vreme, dacă se află în trup sau în afară de trup.

Căci mintea, fiind stăpînită de acea mare și dumnezeiască strălucire care este mai bună și mai presus de fire, nu mai poate lucra cele firești ale sale, aflîndu-se atunci stăpînită de acea putere dumnezeiască.

Căci dacă ar înțelege ceva din cele ce sînt în starea sa, atunci nu mai este în Dumnezeu și nici nu este răpită în cele mai presus de minte. Iar dacă acea luminare negrăită îl lasă și se reîntoarce întru sine, atunci cunoaște că în acea vreme era în afară de sine și că pătimea ceva străin și mai presus de firea sa, și cu adevărat nu știa de era în trup sau în afară de trup".

Să știi și aceasta, frate Ioane, că mintea fiind răpită de dumnezeiescul dar, măcar că se face mai presus de firea sa, însă nu se tulbură, nici nu suferă vreo schimbare spre mai rău, așa cum pătimesc proorocii cei mincinoși, vrăjbitorii și cei ce se împletesc cu demonii, că rămîne curată și netulburată, schimbîndu-se în mai bine și mai presus de fire, aflîndu-se întru uimire și mirare.

După mărturia Sfîntului și dumnezeiescului Părinte Grigorie Palama și după mărturiile tuturor Sfinților Părinți numiți trezvitori, de nu se va învrednici cineva de luminarea cea din inimă (care se numește și ipostatică, pentru că ea

rămîne în suflet după deprindere și nu se formează din înțelegere), mintea nu poate fi răpită către Dumnezeu, fiindcă mintea, fiind povățuită de luminarea care se înmulțește în inimă și se revarsă, după cum zice Iosif Calotheti, se urcă sau se ridică spre dumnezeieștile descoperiri ale puterii lui Dumnezeu, ale înțelepciunii și bunătății Lui, și este răpită către însușirile cele pururea viețuitoare și firești ale lui Dumnezeu, cele mai înainte de facerea zidirii și cele ce vor să fie și alte lucruri tainice și negrăite, pe care va voi Duhul Sfînt să le descopere minții și sînt după curăția ei.

Și Sfîntul Simion Metafrastul, tîlcuind cuvintele Sfîntului Macarie, zice: „Lumina care a strălucit asupra Fericitului Pavel Apostolul pe cale și prin care s-a suit pînă în al treilea cer, și a auzit taine negrăite, nu a fost o oarecare luminare de înțelegeri și cunoștințe, ci strălucire în suflet a puterii Duhului Celui Bun după ipostas, pe a cărui covîrșire a strălucirii neputînd-o privi ochii cei trupești, au orbit.

Prin această lumină se descoperă toată cunoștința și Însuși Dumnezeu este cunoscut de către sufletul cel vrednic și iubit de El" (Cap. 139).

Deci, dumnezeiasca iubire – ce se numește înspăimîntătoare – ce este în inimă, înspăimîntă și uimește pe cel cuprins de iubire, numai de către puterile sufletului, pe unii îi scoate din simțiri, după Sfîntul Grigorie Sinaitul (Cap. 58-59). Iar răpirea, după ce se face, din însăși simțire scoate pe mintea cea purtătoare de Dumnezeu, și numai răsuflarea rămîne în om.

De aceea a zis și dumnezeiescul Nil: că rugăciunea celor desăvîrșiți are mai înainte povățuitoare o oarecare răpire a minții și ieșire din simțiri.

Pentru aceasta și marele Antonie a zis: „Știu că Apostolul Pavel a fost răpit, dar cum a fost răpit, nu știu!". Și dumnezeiescul Părinte Maxim Mărturisitorul zice: „Cînd și însuși chipul după care Dumnezeu vrînd, întrebuințează, rămîne totdeauna tuturor nespus", iar Sfîntul Grigorie Teologul zice așa: „Lui Pavel Apostolul, i-a fost ieșirea din simțire, pe cînd

călătorea la cerul al treilea, pe cînd se înălța, altminteri poate mai mult L-am cunoaște pe Dumnezeu și taina răpirii".

Să ții minte și acest lucru, frate Ioane, că foarte puțini Părinți au primit taina aceasta și abia din neam în neam o primește cîte cineva, cu darul lui Dumnezeu, precum adeverește Sfîntul Isaac Sirul (Cuv. 32).

Pentru aceasta și Sfîntul Grigorie al Tesalonicului, acel mare teolog al Bisericii lui Hristos, a numit această taină a răpirii, în viața Sfîntului Petru Atonitul: „Cu anevoie de găsit cîștigare și cu anevoie de grăit și cu anevoie de dobîndit".

Fratele: De data aceasta, Prea Cuvioase Părinte, cu adevărat minunate lucruri am auzit de la Prea Cuvioșia Voastră, fiindcă mi-ați spus cu de-amănuntul cum se află mintea și sufletul, precum și trupul omului în vremea cînd acesta se învrednicește să fie răpit de Dumnezeu cu mintea și să i se descopere mari și dumnezeiești taine.

Și toate aceste învățături sînt vrednice de mirare și de toată încrederea, deoarece nu sînt cuvintele Prea Cuvioșiei Voastre, ci ale celor mai mari sfinți și teologi ai Bisericii lui Hristos, precum Grigorie Teologul, Maxim Mărturisitorul, Antonie cel Mare și alți dumnezeiești Părinți.

Starețul: Da, frate Ioane, mărturiile de mai sus fiind mărturii ale Sfinților și dumnezeieștilor Părinți, care au trăit cu viața cele vorbite de ei, pot fi primite ca bune și adevărate, cu toată încrederea.

Și frăția ta, dacă vrei să nu te rătăcești în privința vedeniilor și a descoperirilor, să nu primești de la nimeni alte învățături, că pe mulți i-au înșelat dracii cu nălucirile lor și nici ei singuri nu-și cunosc înșelarea și pe alții voiesc să-i înșele și să-i tragă la pieire cu nălucirile lor.

Fratele: Dar oare, Prea Cuvioase Părinte, în ce vreme se învrednicește cineva să aibă de la Dumnezeu vedenii și descoperiri? Și apoi aș voi să știu, dacă se poate, ce taine învață mintea omului în vremea acestor răpiri și cum le vede pe acestea?

Starețul: După mărturia Sfinților și dumnezeieștilor Părinți, frate Ioane, cei ce au fericirea de a se învrednici de răpirea minții, de uimire, de vedenii cerești și de descoperiri dumnezeiești, apoi numai în vremea rugăciunii se învrednicesc de unele ca acestea (Sfîntul Isaac Sirul, Cuv. 32).

Sfîntul Nil Sinaitul zice în această privință: „Așezarea rugăciunii este deprinderea nepătimașă căci iubirea prea mărginită răpește mintea cea iubitoare de înțelepciune la înălțimea gîndită".

Ascultă, frate Ioane, și pe Sfîntul Maxim Capsocolivitul care, arătînd că omul, în vremea rugăciunii se învrednicește de dumnezeiești răpiri ale minții și de uimire, zice așa: „Cînd vine darul lui Dumnezeu în om, atunci încetează rugăciunea, fiindcă mintea este stăpînită cu totul de darul Prea Sfîntului Duh și nu mai poate lucra cu puterile ei, ci rămîne nelucrătoare și supusă numai Sfîntului Duh. Și unde voiește Duhul Sfînt, acolo o duce pe ea, ori în cerul cel nematerialnic al dumnezeieștii luminări, ori în altă vedenie nepovestită. Și în scurt, precum voiește Duhul Sfînt, așa mîngîie pe robii Săi" (Viața Sfîntului Maxim Capsocolivitul, Ianuarie).

Și fiindcă frăția ai întrebat și ce fel de taine înțelege cel ce s-a învrednicit de Dumnezeu să vie întru aceste răpiri, acela vede în această vreme lucruri și taine înalte, pe care niciodată nu le-a mai văzut!

Acest lucru îl arată același Sfînt Maxim Capsocolivitul în răspunsul său către Sfîntul Grigorie Sinaitul, care îl întrebase despre aceste lucruri, zicînd: „Cînd darul Sfîntului Duh vine peste cineva, nu-i arată lui cele obișnuite, nici cele simțite ale acestei lumi, ci îi arată lui ceea ce niciodată nu a văzut sau a auzit".

Atunci, mintea omului este învățată de Duhul Sfînt taine înalte și ascunse pe care, după cum zice dumnezeiescul Apostol Pavel „Ochiul trupesc al omului nu poate să le înțeleagă de la sine vreodată".

Și iarăși, frate Ioane, fiindcă ai întrebat frăția ta cum le vede pe acestea mintea celui ce se află în răpire și vedenie

Apoi acelaşi Sfînt Părinte învaţă aşa: „Ceara, cînd este departe de foc este tare şi se poate prinde cu mîna omenească, iar dacă o pui pe foc se topeşte, se aprinde şi toată se preface în lumină. Şi nu poate să nu se topească în foc şi să nu se facă precum apa. Tot aşa şi mintea omului, cînd este singură, neunită cu Dumnezeu, înţelege cele ale puterii ei, dar cînd se apropie de focul dumnezeirii şi de Duhul cel Sfînt, se aprinde şi se topeşte de dumnezeieştile vederi, şi nu este chip, acolo în focul dumnezeirii, să gîndească cele trupeşti şi cele ce ar voi ea" (Viaţa Sfîntului Maxim Capsocolivitul).

Fratele: Dar care sînt, Prea Cuvioase Părinte, semnele darului lui Dumnezeu în vremea unor răpiri şi vedenii ca acestea?

Stareţul: Despre semnele darului lui Dumnezeu, frate Ioane, în vremea vedeniilor cereşti şi a răpirii minţii, ne învaţă acelaşi Sfînt şi dumnezeiesc Părinte Maxim, zicînd: „Cînd se apropie de om, Darul Duhului Sfînt îi adună mintea lui. Îl face ascultător şi smerit, îi aduce aminte de pomenirea morţii, a păcatelor, a Judecăţii ce va să fie şi a muncii veşnice, face pe suflet lesne umilit, să plîngă şi să se tînguie, iar ochii îi face blînzi şi plini de lacrimi.

Şi cu cît se apropie de om, cu atît se îmblînzeşte sufletul şi îl mîngîie prin Sfintele Patimi ale Domnului nostru Iisus Hristos şi prin nemărginita Lui iubire de oameni, pricinuind în mintea lui vedenii înalte şi adevărate: întîi despre puterea cea necuprinsă de minte a lui Dumnezeu, cum cu un Cuvînt a adus toate făpturile dintru nefiinţă la fiinţă, apoi despre necuprinderea şi neînţelegerea Sfintei Treimi şi despre noianul cel nevăzut al dumnezeieştii Fiinţe şi altele.

Atunci se înalţă mintea omului la acea dumnezeiască lumină şi inima se face blîndă şi izvorăşte roadele Sfîntului Duh: bucuria, pacea, îndelunga răbdare, dragostea, smerenia şi celelalte. Şi primeşte sufletul bucurie nepovestită" (Viaţa Sfîntului Maxim Capsoc.).

Tot despre semnele darului în vremea răpirii minţii, vorbeşte şi Sfîntul Macarie cel Mare, care zice aşa: „Cele ale daru-

lui în vremea răpirii minții sînt: bucurie, pace, dragoste, adevăr – și acest adevăr silește pe om să caute adevărul".

De asemenea, dumnezeiescul Părinte Pavel, care s-a nevoit în muntele Latrului, fiind întrebat de ucenicul său despre semnele darului în vremea răpirii minții, zice: „Buna Lumină a Celui Bun, este pricinuitoare de bucurie și de bunătate și îl face pe el blînd și iubitor de oameni".

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, dar semnele înșelăciunii și ale rătăcirii, cum se pot cunoaște? Și ce fel de lumină vede cel ce are vedenii de la draci?

Starețul: Frate Ioane, despre semnele înșelăciunii și ale rătăcirii să ascultăm mai întîi pe Sfîntul Macarie cel Mare Egipteanul, care le arată pe acestea, zicînd: „Iar felurile înșelăciunii și ale păcatului sînt înșelătoare, nu au dragoste și bucurie către Dumnezeu, că precum păpădia și andivele sînt asemenea cu marulele, acestea însă fiind dulci, iar celelalte amare, tot așa și darul este asemenea cu adevărul, și într-însul este ipostasul adevărului".

Și precum gustul deosebește andiva cea amară de marulele cele dulci, tot așa tulburarea sau pacea inimii, deosebesc arătarea rătăcirii celei drăcești".

Aceste mărturii ale Sfîntului și dumnezeiescului Părinte Macarie, despre semnele rătăcirii și ale darului să-ți rămînă în minte, frate Ioane, fiindcă din tulburarea sau pacea inimii vei putea cunoaște luminat și prea deslușit de te va cerca vreodată vreo înșelăciune de la draci, sau vreo cercetare adevărată de la Dumnezeu.

Fiindcă frăția ta ai întrebat și ce fel de lumină vede omul cînd are vreo vedenie de la draci, ascultă mai întîi răspunsul Cuviosului Părinte Pavel din Latru, care zice așa: „Lumina puterii celei potrivnice este în chip de foc fumegător și asemenea cu focul cel simțit. Cînd o vede pe aceasta un suflet smerit și curat o găsește fără de gust și o urăște".

Încă și dumnezeiescul Părinte Maxim Capsocolivitul zice așa despre lumina care se arată în vedeniile cele drăcești:

„Altele sînt semnele înșelăciunii și altele ale darului. Cînd duhul cel rău al înșelăciunii se apropie de om, îi tulbură mintea și-l slăbănogește, îi face inima aspră și o întunecă, îi pricinuiește ochii, îi tulbură creierii, îi înfioară trupul, îi arată cu nălucire lumină, dar nu strălucită și curată, ci roșie, și îi face mintea uimită și diavolească și îl îndeamnă să rostească cuvinte necuviincioase și hulitoare.

Și duhul înșelăciunii, de se arată omului de mai multe ori, îl face pe acesta ca să se iuțească și îl umple de mînie și de mîndrie cu totul, nu știe ce este smerenia și plînsul cel adevărat și lacrimile: ci totdeauna se fălește cu isprăvile sale și fără de sfială și fără de Dumnezeu, este stăpînit de patimi și în scurt, își iese cu totul din minte și ajunge la pieire desăvîrșită" (op. cit.).

Fratele: Vă mulțumesc, Prea Cuvioase Părinte, că și de data aceasta mult m-am lămurit și m-am folosit de învățăturile Sfinților Părinți, pe care mi le-ați spus la întrebările mele. Dar, ca să fiu și mai bine întemeiat de cele ce v-am întrebat, vă rog, dacă mai știți, să-mi aduceți și alte mărturii de la Sfinții Părinți în privința înșelăciunilor drăcești.

Starețul: Dacă mai vrei și alte mărturii, frate Ioane, pentru lămurirea și încredințarea frăției tale, atunci ascultă și pe Sfîntul Diadoh al Foticeii, care arată starea minții în vremea vedeniilor celor bune și a celor rele, zicînd așa: „Nu trebuie să ne îndoim că atunci cînd mintea începe să se afle sub lucrarea puternică a Luminii dumnezeiești, se face cu totul stăvezie, incît ea își vede cu îndestulare propria-i ei lumină. Aceasta se întîmplă cînd puterea sufletului pune stăpînire asupra patimilor, dar tot ceea ce se arată într-o anumită formă, acestea se fac din uneltirile dracilor!". Iar ca o pecete a celor zise despre înșelăciunea diavolilor, voi aduce cuvintele Sfîntului și întru tot lăudatului Apostol Pavel, care zice: „Că nu este de mirare, pentru că însuși satana se preface în înger de lumină" (II Cor. 11, 14).

Despre vedeniile cele înșelătoare, și Evagrie monahul zice așa: „Vezi să nu te amăgească dracii cei răi prin vreo vedenie.

Ci fii cu grijă, întorcîndu-te la rugăciune și chemînd pe Domnul. Că dacă vedenia este de la El, El să te lumineze, iar de nu, să alunge în grabă pe amăgitorul, și fii cu îndrăzneală, că nu vor putea sta cîinii, cînd tu stărui cu înfocare în convorbirea cu Dumnezeu. Căci îndată vor fi alungați departe cu ajutorul lui Dumnezeu, fiind bătuți în chip nevăzut și nearătat...

Cu dreptate este să nu-ți rămînă necunoscut nici vicleșugul acesta, că pentru o vreme se despart dracii între ei înșiși. Și dacă vrei să ceri ajutorul împotriva unora, vin ceilalți în chip de îngeri și îi alungă pe cei dintîi, ca tu să fii înșelat de ei, părîndu-ți-se că sînt îngerii". Și iarăși zice: „Nu dori să vezi îngeri sau pe Hristos în chip simțit, ca să nu ieși cu totul din minți, luînd lupul drept păstor și închinîndu-te dracilor vrăjmași".

Fratele: Din cele de pînă aici, Prea Cuvioase Părinte, m-am lămurit foarte bine asupra visurilor celor bune și a celor rele și asupra vedeniilor celor înșelătoare și a celor de la Dumnezeu. De aceea, vă rog să mă lămuriți și asupra descoperirilor celor de la Dumnezeu, prin ce semne se pot cunoaște?

Stareţul: Dacă vrei să știi și acest lucru, frate Ioane, apoi să ții minte: semnele principale după care se pot cunoaște descoperirile cele de la Dumnezeu sînt în număr de trei, și anume:

1. Înălțimea învățăturilor descoperite;
2. Curăția lor dumnezeiască;
3. Puterea lor de a schimba în bine pe oameni.

Aceste semne sînt lăuntrice și ele se pot pricepe numai cînd descoperirea este bine cunoscută și este cercetată în duh de smerenie și de evlavie.

Acest duh face fericit pe cel ce se dedă unei asemenea cercetări. Dar despre descoperirea dumnezeiască, noi ne putem încredința și din semnele cele din afară, care sînt minunile și proorocirile la care putem adăuga și calitatea morală a persoanei prin care se face descoperirea.

Să mai ştii şi aceasta, frate Ioane, că dacă descoperirea este de la Dumnezeu, atunci ea se încadrează desăvîrşit în cuvintele dumnezeieştii Scripturi şi în învăţăturile Bisericii.

Cu alte cuvinte, ea nu cuprinde nici o învăţătură nouă, care ar putea să se împotrivească celor vechi, cît de puţin, adică celor cuprinse în Cărţile Sfinte şi în Predanie. Acest adevăr se întemeiază pe înseşi cuvintele Mîntuitorului, Care spune: „Dacă o împărăţie este dezbinată împotriva ei însăşi, atunci împărăţia aceea nu poate dăinui" (Mc. 3, 24).

Pe de altă parte, avem şi mărturiile dumnezeiescului Apostol Pavel, care zice: „Dar chiar dacă noi înşine sau înger din cer va veni să propovăduiască o altă Evanghelie, deosebită de aceea pe care v-am propovăduit-o noi, să fie anatema" (Gal. 1, 8).

Fratele: Vă rog să-mi spuneţi, Prea Cuvioase Părinte, oare cum se arată vedeniile şi descoperirile cele de la Dumnezeu?

Stareţul: Frate Ioane, vedeniile şi descoperirile le arată Dumnezeu mai ales oamenilor sfinţi şi foarte sporiţi în smerenie, în dreapta socoteală şi în cunoştinţa de sine. Dar cîteodată Dumnezeu dă vedenii şi oamenilor obişnuiţi. Dar numai atunci învredniceşte Dumnezeu pe cineva de vedenii, cînd voieşte să lucreze faptele mîntuirii, atît pentru cel ce are vedenii, cît şi pentru alţi oameni.

Dumnezeu descoperă tainele Sale, uneori, şi celor necredincioşi, dacă sînt sinceri în vieţuirea lor, ca să servească pe cei credincioşi, pentru că Dumnezeu Se serveşte nu numai de oameni, ci şi de animale, de arbori şi de alte făpturi neînsufleţite în planul lui Dumnezeu, angajînd întreaga făptură ca să lucreze la mîntuirea oamenilor.

Şi dacă auzi, frate Ioane, că uneori Dumnezeu arată vedenii şi descoperiri celor necredincioşi, să nu-ţi închipui că face acest lucru oricînd şi oricui! Pentru că acest lucru se întîmplă foarte rar şi după dumnezeiasca alegere şi iconomie către unii oameni, care sînt sinceri în a lor neştiinţă şi mai ales cînd prin ei găseşte ştiutorul de inimi cu care Îşi arată voia Sa, spre mîntuirea şi îndreptarea multora.

Aceasta însă nu înseamnă că noi trebuie să ținem seamă de visele și vedeniile oricui s-ar întîmpla. Acest lucru ne învață pe noi Cuviosul Nichita Stitatul, zicînd: „Nu toate arătările cele din somn sînt adevărate și nu se arată tuturor, ci numai celor ce s-au curățit cu mintea și s-au luminat cu simțirile sufletelor și au alergat în sus, către vedenia cea firească, care nu mai are nici o grijă de lucrurile cele lumești și nici o grijă de viața aceasta de acum și care se află întru îndelungă nemîncare și înfrînare cuprinzătoare, întru sudori și întru ostenelile cele după Dumnezeu, în sufletul cărora s-a sălășluit sfințenia, cunoștința lui Dumnezeu și înțelepciunea cea bună, care au viață îngerească, iar viața cea de acum le este ascunsă de către Dumnezeu, care sporesc întru sfințită liniște și s-au suit pe scaunul Proorocilor lui Dumnezeu". De aceea a grăit Dumnezeu către Moisi, zicînd: „Dacă va fi între voi Prooroc, în somn Mă voi arăta lui și întru vedenie voi grăi către dînsul".

Așadar, precum vedem din mărturia acestui Prea Cuvios Părinte, nu trebuie să luăm aminte la visele și vedeniile tuturor, ci numai la ale acelora care au sporit în neagoniseală, în înfrînare și în liniște și s-au lepădat cu totul de grijile veacului de acum, și care, prin înfrînare atotcuprinzătoare, s-au curățit de patimi și s-au învrednicit să ia de la Dumnezeu darul proorociei, ca Moisi și ca ceilalți Prooroci. Iar dacă am zis mai sus că, uneori, Dumnezeu arată vedenii și unor oameni obișnuiți, apoi tot acolo am arătat că lucrul acesta se întîmplă foarte rar, iar în Biserica lui Hristos nu poate avea putere de lege, după cum ne învață pe noi Sfinții și dumnezeieștii Părinți.

Fratele: V-aș mai ruga să-mi spuneți, Prea Cuvioase Părinte, dacă totdeauna cel ce are vreun vis sau vreo vedenie de la Dumnezeu, o poate înțelege singur, sau are nevoie de altcineva, spre a-i descoperi tîlcuirea ei?

Starețul: Să știi și să înțelegi bine, frate Ioane, că aproape totdeauna, cel care are vreun vis sau vreo vedenie cerească sau înșelătoare, nu o poate pricepe cu ușurință, de nu va avea de la Dumnezeu darul deslușirii și al deosebirii duhurilor și

mai cu seamă de nu va întreba pe cel ce are un asemenea dar de la Dumnezeu.

Lucrul acesta îl vedem, destul de limpede, din mai multe mărturii ale Sfintei Scripturi. De pildă, citim în Vechiul Testament, că Nabucodonosor, împăratul Babilonului, nu a putut înțelege singur visele pe care i le-a arătat Dumnezeu, pînă ce nu a chemat pe Sfîntul Prooroc Daniil, care prin Duhul Sfînt ce era într-însul, a spus împăratului şi visul şi tîlcuirea lui (Dan. 3, 29; 4, 16).

Tot aşa şi lui Baltazar, fiul lui Nabucodonosor, acelaşi Sfînt Prooroc Daniil îi tîlcuieşte vedenia cu cele trei cuvinte pe care o mînă tainică le scrisese pe peretele casei sale, în vremea ospățului, şi care prevestea căderea împărăției Sale (Dan. 5, 16).

Citim, de asemenea, că Iosif tîlcuieşte în temniță visele paharnicului şi ale pitarului lui Faraon. Iar după ce Dumnezeu îl scoate din temniță, tot el tîlcuieşte visurile lui Faraon cu cele şapte vaci grase şi cele şapte vaci slabe şi cel cu spicele de grîu goale şi pline, care prevesteau belşugul şi foametea cea de şapte ani ce avea să fie (Gen. 40, 41).

Dar, poate va zice cineva că acest lucru s-a întîmplat numai cu cei necredincioşi, ca Nabucodonosor, Baltazar şi Faraon, care pentru necredința lor nu au putut înțelege taina visurilor şi a vedeniilor lor. Lucrurile însă nu stau aşa. Pentru că dumnezeiasca Scriptură ne arată limpede că nu numai aceia nu au putut înțelege visurile şi vedeniile, ci nici chiar şi Daniil Proorocul, cel plin de darul Duhului Sfînt. Nici lui nu i s-au dat toate cheile spre a deschide înțelesurile şi tîlcuirea tainicelor vedenii şi ale descoperirilor arătate de Dumnezeu, căci şi el a avut nevoie de un tîlcuitor mai înalt în cunoştință decît dînsul. Astfel, vedenia cu cele patru fiare ce ieşeau din mare (Dan. 7, 1), vedenia țapului şi a berbecului (Dan. 8, 1), proorocia cu cele şaptezeci de săptămîni şi de ani (Dan. 9, 1) şi altele. Vedem că el neînțelegîndu-le, i-a trimis

Dumnezeu pe Arhanghelul Gavriil, ca să-i tîlcuiască și să-l facă să înțeleagă ceea ce văzuse și auzise.

Iată înseși cuvintele Proorocului spre încredințare: „Și cînd eu, Daniil, am văzut vedenia și m-am străduit să o înțeleg, iată că a stătut cineva înaintea mea în chip de om, și am auzit un glas de om deasupra fluviului Ulai, glas care spunea și striga: «Gavriile, tîlcuiește celui de acolo vedenia»" (Dan. 8, 15). Și la tîlcuirea proorociei celor șaptezeci de săptămîni și de ani, iarăși auzim pe Proorocul zicînd: „Și cînd vorbeam în rugăciunea mea, iată un om, Gavriil, pe care l-am văzut în vedenia mea cea de la început, că în zbor grăbit se apropie de mine, pe la vremea jertfei celei de seară și a venit și a grăit zicînd: «Daniile, chiar acum am sosit ca să-ți deschid mintea»" (Dan. 9, 21).

Același lucru îl vedem și la Apocalips, unde Însuși Domnul Dumnezeul și Mîntuitorul nostru Iisus Hristos Se arată în vedenie Sfîntului și dumnezeiescului Apostol și Evanghelist Ioan și apoi îi trimite un înger, care îi face cunoscute tainele descoperirilor celor dumnezeiești, care i se arătaseră lui (In. 1, 1).

Tot așa și dumnezeiescul Apostol Petru nu a înțeles taina vedeniei cu fața de masă care se pogora din cer, pînă nu a auzit glas din cer, care i-a dezlegat nedumerirea și pînă ce nu a fost trimis îngerul Domnului la Corneliu sutașul, spre a-i vesti cele pentru mîntuirea lui!

Așadar, frate Ioane, din cele arătate pînă aici și din alte locuri ale Sfintei și dumnezeieștii Scripturi, noi putem înțelege că nu întotdeauna cel ce are vreo vedenie sau descoperire, o poate înțelege singur. De aceea, nu trebuie s-o creadă repede, socotind că o poate înțelege singur, ci are nevoie de cineva mai iscusit decît dînsul. Căci de va avea cineva o astfel de semeție de cuget, încrezîndu-se în socoteala și părerea sa, acela negreșit va fi batjocorit de draci, precum s-a și întîmplat ca mulți din aceștia să fie înșelați și batjocoriți de draci.

În cazuri ca acestea, avem mare nevoie de multă încercare și întrebarea celor iscusiți, ca nu cumva să înțelegem greșit și să ne primejduim.

Dumnezeiescul Apostol şi Evanghelist Ioan ne sfătuieşte în această privinţă, zicînd: „Iubiţilor, nu credeţi în tot duhul, ci cercaţi duhurile ce sînt de la Dumnezeu" (I Ioan 4, 1).

Iar dacă cel ce a avut vedenia sau visul, nu va găsi pe nimenea în stare să-l lămurească, este mai bine şi fără de primejdie pentru el, să nu le dea nici o atenţie şi nici o crezare, decît să creadă prea repede, să le tălmăcească după a sa putere şi să se primejduiască.

Fratele: Vă mulţumesc, Prea Cuvioase Părinte, cu toată smerenia şi recunoştinţa, pentru lămuririle pe care mi le-aţi spus. Eu am înţeles că alta este însuşirea visului, alta este mişcarea minţii în vremea vedeniei şi alta în vremea descoperirilor.

Deci, vă mai rog să-mi mai spuneţi şi aceasta: cum am putea cunoaşte deslusit această deosebire dintre vise, vedenii şi descoperiri? Căci s-ar putea foarte uşor ca cineva să aibă în somnul său un vis simplu, iar el, din pricina neiscusinţei să creadă că a avut o vedenie. Sau iarăşi: cineva să fi avut vreo vedenie simplă şi să creadă că s-a învrednicit de o mare descoperire de la Dumnezeu. Şi aşa să se rătăcească şi unul şi altul, amestecînd înţelegerile lor despre cele ce au văzut şi visat!

Staretul: Nu ai făcut rău, frate Ioane, că te-ai gîndit să-mi ceri şi această deslusire, căci într-adevăr, mulţi se rătăcesc luînd visurile cele simple drept vedenii şi vedeniile socotindu-le descoperiri dumnezeieşti.

Dar nu eu, păcătosul şi nepriceputul, îţi voi răspunde la această întrebare, ci Prea Cuviosul Nichita Stitatul, care deslușeşte luminat tocmai ceea ce ai întrebat frăţia ta, zicînd: „Din cele ce se nălucesc în somnuri unele sînt visuri, altele vedenii şi altele descoperiri. Visurile sînt acelea care nu rămîn în nălucirea minţii neschimbate şi netulburate, ci se schimbă din una în alta. Din cele ce se nălucesc astfel nu vine nici un folos, şi însăşi nălucirea piere după deşteptarea din somn. De aceea şi trebuie să le trecem cu vederea. Vederile sau vedeniile sînt cele ce rămîn neschimbate şi nu trec din una în alta, ci petrec închipuite în minte şi neuitate multă vreme. Şi din

închipuirile lucrurilor arată cele ce vor să fie, pricinuiesc folosul sufletului prin lumină, înfricoşează şi cutremură pe cel ce vede, şi din acestea, desăvîrşesc pe cel ce le vede.

Iar descoperirile sînt acelea care se fac mai presus de toată simţirea prea cuviosului şi prea luminatului suflet, care dau putere spre cugetare şi lucrarea celor străine şi tainică învăţătură a celor ascunse ale lui Dumnezeu, şi ne aduc zicerile cele prea luminate şi ne schimbă cu totul dinspre lucrurile lumeşti şi omeneşti".

Din mărturia acestui Părinte, cred că te-ai lămurit de ajuns, frate Ioane, care este deosebirea dintre vise, vedenii şi descoperiri. Precum vezi, visele nu sînt altceva decît nişte chipuri ale gîndurilor şi simple mişcări ale minţii, care nălucesc felurit şi nestatornic în vremea somnului, năluciri care se schimbă repede din una în alta, nu petrec multă vreme şi aduc tulburări în minte, iar uneori şi în simţuri, după ce omul se trezeşte din somn.

Vedeniile sînt acelea care se arată omului în vremea somnului, uneori între somn şi trezie, sau în vreme de uimire.

Ele nu se schimbă prea repede, ci rămîn în memorie vreme de mai mulţi ani şi adesea îi arată omului închipuiri ale lucrurilor viitoare, care folosesc sufletului prin arătarea lor, aducîndu-l pe el în mare grijă pentru păcatele sale, în mare frică de Dumnezeu şi umilinţă, în smerenie şi dragoste de Dumnezeu şi de aproapele.

Iar descoperirile sînt vederi pe care le arată Dumnezeu sufletului celui desăvîrşit în smerenie şi în toată fapta cea bună şi se fac cu totul mai presus de simţirea şi înţelegerea sufletului celui curat, deoarece ele poartă întru sine străine şi mari taine ale lui Dumnezeu.

Şi omul, în vremea descoperirilor, nu-şi dă seama de se află în trup, după cum ne mărturiseşte despre aceasta marele şi dumnezeiescul Apostol Pavel (II Cor. 12, 4).

Fratele: Vă mulţumesc din toată inima şi cu toată smerenia, Prea Cuvioase Părinte, că m-aţi lămurit deplin, dar tot aş mai avea ceva de întrebat.

Stareţul: Întreabă, frate Ioane.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, care dintre descoperirile ce s-au făcut şi se fac pînă azi, după Domnul Hristos şi Sfinţii Apostoli, fac parte din dumnezeiasca descoperire şi revelaţie care este cuprinsă în Sfînta Scriptură şi Sfînta Tradiţie? Şi oare şi aceste descoperiri au aceeaşi putere şi însemnătate în planul mîntuirii neamului omenesc?

Stareţul: Să ştii, frate Ioane, că toate descoperirile care s-au făcut după Domnul Hristos şi Sfinţii Apostoli, nu mai fac parte din dumnezeiasca descoperire şi revelaţie cea cuprinsă în Sfînta Scriptură şi Sfînta Tradiţie. Şi ele nu mai întregesc planul mîntuirii ca aceea, ci ele lămuresc şi îndrumează numai nişte chestiuni mai particulare ale unor persoane sau grupuri de persoane în cadrul dumnezeieştii revelaţii (Notiţă dată de Prea Cuviosul Părinte Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Bucureşti, care a verificat această lucrare).

Fratele: Încă o dată vă mulţumesc, Prea Cuvioase Părinte, cu toată smerenia şi recunoştinţa pentru osteneala ce aţi făcut-o cu mine păcătosul, timp de atîtea ceasuri spre a-mi da lămuriri la toate cele ce m-aţi întrebat. Blagosloviţi şi mă iertaţi pe mine păcătosul.

Stareţul: Dumnezeu să te ierte şi să te blagoslovească, frate Ioane, mergi în pace.

DESPRE VISE ȘI VEDENII

Ce spune Sfînta Scriptură despre vise și despre vedenii • Cum înșeală diavolul pe oameni prin vise și prin vedenii • Să nu credem în vise și în vedenii • Cum se cunosc vedeniile și arătările cele adevărate și cînd ispitesc diavolii mai mult cu vedeniile • Cum putem scăpa de vedeniile cele înșelătoare.

„Ca cel ce se prinde de umbră și aleargă după vînt, tot așa este cel ce crede visurile"
(Is. Sirah 34, 2).

Starețul: Dar ce s-a întîmplat, frate Ioane, că așa de tîrziu vii la mine?

Fratele: Vă rog să mă iertați, Prea Cuvioase Părinte, nu s-a întîmplat nimic, dar lenevirea mea și negrija mea m-au făcut să tot amîn venirea la Prea Cuvioșia Voastră. Uneori mi s-a părut că sînteți prea ocupat cu treburile, alteori nu am avut eu vreme și apoi am fost stăpînit de uitare și de nepăsare, și astfel, de data aceasta au trecut mai bine de trei luni de cînd nu am mai fost pe la Prea Cuvioșia Voastră.

Acum însă, de voie, de nevoie, m-am hotărît să vin, deoarece am iarăși o mulțime de nedumeriri în legătură cu cele ce am vorbit data trecută.

Starețul: Ei, și acum ce vrei să-mi spui, frate Ioane?

Fratele: În convorbirea de rîndul trecut, Prea Cuvioase Pă-

rinte, despre vise, vedenii și descoperiri, mi-ați adus mărturii și lămuriri mai mult de la Sfinții Părinți, dar eu aș vrea să știu ce zice și dumnezeiasca Scriptură despre vise și vedenii?

Starețul: Este adevărat, frate Ioane, că în convorbirea noastră de rîndul trecut, la cele ce m-ai întrebat frăția ta, ți-am adus mai multe mărturii de la Sfinții și dumnezeieștii Părinți, decît din Sfînta Scriptură. Poate că aceasta așa a rînduit-o Pronia cea Bună a lui Dumnezeu, pentru ca prin cele ce vom vorbi acum să fie mai întărite și mai bine înțelese cele din trecut, iar mintea frăției tale de la cele mai mici spre cele mai mari să suie și să se încredințeze. Deoarece singur vei înțelege și te vei încredința că învățăturile Sfinților și dumnezeieștilor Părinți sînt izvorîte din Sfînta Scriptură și cu nimic nu se împotrivesc Celui veșnic din dumnezeiasca Scriptură.

Că Sfinții Părinți s-au adăpat din aceeași apă vie a Cuvîntului lui Dumnezeu, și Același Duh Sfînt, Care a grăit prin Proorocul, i-a luminat și pe ei, după măsura Darului lui Dumnezeu.

În legătură cu visele, vedeniile și descoperirile, atît Sfînta Scriptură a Vechiului Testament cît și cea a Noului Testament, ne dau o mulțime de mărturii, din care se vede că mulți oameni aleși și sfinți ai lui Dumnezeu au avut visuri, vedenii și descoperiri dumnezeiești. Astfel, citim în Sfînta și dumnezeiasca Scriptură a Vechiului Testament, că Dumnezeu S-a arătat lui Avraam în chip de trei persoane – trei îngeri – la stejarul Mavri (Gen. 18, 13), că Iacob a avut o vedenie dumnezeiască – în drum spre Mesopotamia (Gen. 21, 12), că Iosif a avut un vis de la Dumnezeu (Gen. 7, 6), că Proorocul Moisi a avut o vedenie dumnezeiască (Ieșirea 3, 11). Tot așa au avut vedenii de la Dumnezeu Sfinții Prooroci: Isaia (6, 15), Ieremia (24, 1), Iezechil (10, 1), Ilie Tezviteanul, cel ce sufla cu foc (III Împ. 1, 15), Amos (7, 1). Mai multe vedenii a avut Proorocul Daniil (7, 11), vedenie a avut și Sfîntul Prooroc Zaharia (2, 1).

Despre visuri și vedenii de la Dumnezeu vorbește Sfîntul și dreptul Iacob, zicînd: „El, Dumnezeu, îmi vorbește prin vis și prin vedeniile nopții, cînd somnul se lasă peste oameni și

cînd ei dorm în așternuturile lor" (33, 4); în alt loc tot el zice: „Tu mă înspăimînți cu visuri și cu vedenii mă îngrozești" (Zah. 7, 14).

În altă parte, Sfînta Scriptură zice: „De va fi între voi Proorocul Domnului, Mă voi arăta lui în vedenie și în somn voi grăi lui" (Num. 12, 6).

Despre vedenii și despre vise vorbește Dumnezeu și prin gura Sfîntului Prooroc Ioil, zicînd: „Și va fi după aceasta, voi turna din Duhul Meu peste tot trupul și vor prooroci feciorii voștri și fetele voastre și bătrînii voștri vise vor visa și tinerii voștri vedenii vor avea" (2, 28).

În legea Darului, a avut vedenii de la Dumnezeu Sfîntul și întru tot lăudatul Apostol Petru (Fapte 11, 5), precum și Sfîntul Apostol Pavel (Fapte 9, 3; II Cor. 12, 1).

Vedenii și mari descoperiri de la Dumnezeu a avut și întru tot lăudatul Apostol și Evanghelist Ioan Teologul (Apoc. 1, 10); vis de la Dumnezeu a avut Sfîntul și dreptul Iosif, logodnicul Prea Curatei, Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu și Pururea Fecioarei Maria; vedenie de la Dumnezeu a văzut Sfîntul Apostol și întîiul Mucenic și Arhidiacon Ștefan (Fapte 7, 55).

Și în multe alte locuri ale Sfintei Scripturi găsim nenumărate mărturii despre visele, vedeniile și descoperirile Proorocilor, Patriarhilor, Apostolilor și altor oameni sfinți și aleși ai Săi, de Dumnezeu, prin care El a binevoit să-Și arate slava Sa, voia și poruncile Sale, spre folosul cel de obște al neamului omenesc.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, dar despre visele și vedeniile cele înșelătoare, ce zice Sfînta și dumnezeiasca Scriptură ?

Starețul: Învățătura Sfintei și dumnezeieștii Scripturi, frate Ioane, despre visele și vedeniile cele înșelătoare, întotdeauna este în legătură cu proorocii cei mincinoși: de aceea, nici nu se poate vorbi de cele dintîi, fără a pomeni de mincinoșii și vicleniii prooroci care le-au plăsmuit.

Acești prooroci mincinoși, nefiind trimiși de către Dumnezeu (Ier. 14, 14), ci fiind fii ai diavolului, plini de toată

făţărnicia şi răutatea şi vrăjmaşi a toată dreptatea (Fapte 13, 8) şi ca nişte urîciuni înaintea lui Dumnezeu, au îndrăznit prin viclenii şi nebunii să vorbească în numele Domnului, despre vedeniile cele mincinoase care erau plăsmuiri şi născociri viclene ale inimilor lor (Iez. 18), înşelînd şi ducînd în rătăcire pe poporul lui Dumnezeu. Dumnezeu Şi-a vărsat mînia Sa asupra acestor mincinoşi şi împotriva mincinoaselor lor vedenii, zicînd: „Iată, Eu, zice Domnul, sînt împotriva proorocilor celor mincinoşi şi a viselor lor cele mincinoase pe care ei le vestesc şi duc poporul Meu în rătăcire şi amăgire" (Ier. 23, 31).

Şi la plîngerile lui Ieremia, citim despre vedeniile cele înşelătoare ale proorocilor celor mincinoşi, aşa: „Proorocii tăi au avut pentru tine vedenii mincinoase şi nu ţi-au dat pe faţă fărădelegea ta, ca să-ţi schimbi calea şi ţi-au arătat vedenii înşelătoare şi aducătoare de prăpăd" (Plîng. Ier. 2, 14).

Prin Sfîntul Prooroc Iezechil, Dumnezeu ameninţă cu valui de prooroci mincinoşi care rătăceau poporul cu minciunile şi înşelătoarele lor vedenii, zicînd: „Vai de proorocii cei nebuni care se poartă de duhul lor şi care nu văd nimic"; şi apoi, arătînd norodul cel viclean, zice: „Proorocii tăi, Israele, ca vulpile prin ruine" (Iez. 13, 3-4).

Acelaşi Prooroc al lui Dumnezeu, în alt loc, arată deşertăciunea vedeniilor celor mincinoase, zicînd: „Aşa zice Domnul Dumnezeu: pentru ce spuneţi lucruri deşarte, şi pentru ce vedeniile voastre sînt minciuni? Iată, Eu vin asupra voastră, zice Domnul Dumnezeu. Mîna Mea va fi asupra acestor prooroci, care văd lucruri deşarte şi povestesc minciuni" (Iez. 13, 8).

Şi înţeleptul Isus, fiul lui Sirah, vorbeşte despre deşertăciunea visurilor celor mincinoase, zicînd aşa: „Deşarte nădejdi şi mincinoase sînt omului celui neînţelegător şi visele fac pe cei neînţelepţi să zboare"; apoi adaugă: „Ca cel ce se prinde de umbră şi aleargă după vînt, aşa este cel ce crede visurilor"; şi iarăşi: „Visele pe mulţi au înşelat şi au căzut, toţi cei ce au nădăjduit în ele" (Is. Sirah 34, 1-7).

Iată, frate Ioane, dintre cele mai multe mărturii ce se găsesc în Sfînta și dumnezeiasca Scriptură în legătură cu visele și vedeniile cele înșelătoare, eu ți-am adus, pentru scurtime, aceste puține prin care ți-am arătat cît de mult urăște Dumnezeu pe proorocii cei mincinoși, cît și visele și vedeniile lor cele înșelătoare.

Deci, ia aminte cu întemeiere, frate Ioane, și păzește-te cu toată grija, ca să nu cazi, din neștiință, în vraja unor prooroci mincinoși ca aceștia, crezînd în proorociile lor cele viclene și în vedeniile lor cele înșelătoare și mincinoase. Căci astăzi, mai mult ca oricînd, s-au ivit tot felul de eresuri și prooroci mincinoși ce se silesc să ducă în rătăcire pe cei binecredincioși și să-i scoată de sub ascultarea ierarhiei canonice a Bisericii celei dreptmăritoare a lui Hristos.

Fratele: Vă mărturisesc, Prea Cuvioase Părinte, cu toată sinceritatea, că și de data aceasta m-am folosit foarte mult și m-am lămurit, auzind aceste mărturii ale Sfintei și dumnezeieștii Scripturi, în legătură cu proorocii cei mincinoși și visele și vedeniile lor cele deșarte și înșelătoare. Că mare nevoie am avut eu, păcătosul și nevrednicul, de aceste sfaturi și lămuriri. Fiindcă am auzit și eu, precum ați spus Prea Cuvioșia Voastră, că e plină lumea de prooroci mincinoși, care predică minciuni în locul adevărului, și de vedeniști care, fiind înșelați de către draci, spun că au vedenii și visuri de la Dumnezeu, și așa pe mulți din cei neiscusiți îi duc în rătăcire și răzvrătire fața de conducerea Bisericii și la pierzare, ca pe unii ce se despart de legile cele dogmatice și de rînduielile cele canonice și liturgice, și deci, se despart de Hristos, Care este Capul Bisericii.

Aș mai avea însă, Prea Cuvioase Părinte, de întrebat ceva.

Starețul: Ce anume, frate Ioane?

Fratele: Aș vrea să-mi spuneți, Prea Cuvioase Părinte, dacă dracii din vedenii și din vise se pot arăta în chipul Domnului nostru sau în chipul îngerilor sau al sfinților?

Starețul: Dacă vei asculta cu atenție, frate Ioane, cele ce îți voi povesti, apoi vei înțelege limpede cele despre care mă întrebi.

Citim în Pateric că: „Un bătrîn oarecare, șezînd în chilie și nevoindu-se pentru mîntuirea sa, vedea aievea pe draci și îi ocăra pe ei. Iar diavolul, văzînd că de multe ori este ocărît de acel bătrîn, i s-a arătat lui, zicînd: «Eu sînt Hristos», iar bătrînul, văzîndu-l, și-a întors ochii. Zisu-i-a lui diavolul: «Pentru ce îți închizi ochii? Uită-te și mă vezi, că eu sînt Hristos». Răspunsu-i-a lui bătrînul: «Eu nu pot să văd pe Hristos în lumea aceasta». Acestea auzindu-le diavolul, s-a făcut nevăzut" (Pateric, cap. 8).

Tot la Pateric scrie că au zis dracii unui bătrîn: „Voiești să-L vezi pe Hristos?", la care bătrînul a răspuns: „Anatema vouă și acelora despre care ziceți, deoarece eu cred Hristosului meu, Care a zis: «De va zice cineva: iată aici este Hristos, iată acolo, să nu credeți», și dracii s-au făcut nevăzuți" (Pateric, cap. 8).

În Prolog se află scris că un cuvios, anume Iacov, părăsind lumea și averea sa, s-a dus în pustie, unde își petrecea viața în privegheri, postiri și rugăciuni. Dar fiindcă s-a mîndrit cu aspra lui petrecere, a fost înșelat de diavolul în acest chip: într-o zi a venit la el un diavol în chip de înger și l-a sfătuit să-și îngrijească chilia, să aprindă lumînări și să tămîieze ca să primească pe Hristos, Care va veni la el noaptea ca să-i răsplătească cu multe daruri ostenelile lui. Monahul s-a încrezut în diavolul și a făcut așa. Pe la miezul nopții, a venit Antihrist cu slavă și multă strălucire. Iacov, deschizînd ușa chiliei s-a închinat lui, dar diavolul, lovindu-l în frunte, s-a făcut nevăzut. A doua zi Iacov a alergat la un bătrîn ca să-i spună întîmplarea, dar bătrînul, mai înainte de a-i spune el ceva, acela i-a zis: „Fugi de aici, că ai fost batjocorit de satana", iar Iacov, plîngîndu-și multă vreme greșeala, bătrînul l-a trimis într-o mănăstire cu viața de obște, unde a făcut oste-

nealá la bucătărie și la alte osteneli, îndeplinindu-și canonul cu multă credință, iar în cele din urmă i s-a dat de sus darul facerii de minuni și s-a mîntuit în Domnul (Prolog, 13 aprilie).

Avva Arsenie cel Mare și el a auzit pe diavolul zicînd: „Eu sînt Hristos", dar sfîntul i-a răspuns: „Eu nu vreau să văd pe Hristos în lumea aceasta". De asemenea, și Marelui Pahomie i s-a arătat diavolul în chipul lui Hristos, zicîndu-i: „Pahomie, eu sînt Hristos și am venit la tine, prietenul meu", dar Pahomie i-a răspuns: „Hristos este pacea, iar tu m-ai umplut pe mine cu totul de tulburare". Apoi sfîntul făcîndu-și cruce, diavolul s-a făcut nevăzut.

Tot în Pateric citim că un frate oarecare, numit Avramie, trăia în pustie și era foarte îndărătnic, neascultător și nesupus, umblînd numai după voia gîndului și a părerii sale. Acesta cu multă dorință poftea Sfînta Preoție, iar înșelătorul îi arăta noaptea în vis multe vedenii și năluciri pe care fratele, socotindu-le cu de-amănuntul, le credea că sînt adevărate. Și fiindcă multe din cele ce vedea în vis i se izbîndeau aievea, se încredea foarte mult în visele lui. Odată a venit la dînsul diavolul, în chipul lui Hristos cu îngeri și i-a zis: „Văzut-am multa și marea ta dorință pe care de mult o ai pentru Sfînta Preoție. Bun și ales lucru dorești, că în vremurile acestea cu mare nevoie se cîștigă preoția și numai cei bogați și de neam slăvit pot cîștiga preoția. Că Arhiereii toți acum s-au făcut lacomi, mîndri, măreți iubitori de cinste. Deci, pentru aceea, eu însumi am venit la tine, văzîndu-ți multa și marea ta dorință să te hirotonisesc ca să te fac preot". Și acestea zicînd, au început îngerii a cuvînta cîntare dulce și veselă: Axion, adică vrednic este... Și așa l-au tuns pe el și l-au făcut preot, și, după ce s-a preoțit, l-a lăsat pe el și s-a ridicat cu îngerii la cer.

Acestea făcîndu-se, s-a deșteptat fratele din somnul său și se minuna și se bucura foarte de acel vis minunat. Și mulțumea lui Hristos că l-a făcut preot și a început a-și citi pravila sa cu începere preoțească. După aceea a mers unde era Biserica Părinților, ca să cînte Liturghia, fiind ziua duminicii. Și

se adunaseră Părinţii de prin pustie acolo, în biserica aceea. Şi a venit şi el şi intrînd în biserică, a mers drept la altar şi cu mare îndrăzneală a luat sfintele veşminte să se îmbrace, neîntrebînd pe nimenea. Iar preoţii Bisericii, care erau acolo în altar, văzîndu-l pe el că ia sfintele veşminte preoţeşti, l-au întrebat pe el, zicîndu-i: „Ce vrei să faci? Pentru ce iei veşminte?". Iar el a răspuns: „Eu vreau să mă îmbrac să cînt astăzi Liturghia". Zisu-i-au lui: „Dar cum vrei tu să faci aceasta, nefiind preot, şi cum îndrăzneşti să intri în Altar, unde numai preoţii cu slujitorii lor intră? Şi cum îndrăzneşti să iei veşminte preoţeşti, cînd nu se cade ţie nici să le atingi pe dînsele? Au doară ai înnebunit?". Răspuns-a lor, zicînd: „Ba eu nu am înnebunit, ci sînt preot ca şi voi". Iar ştiindu-l pe el că nu este preot, l-au scos afară din Sfîntul Altar. Iar el a început foarte a se gîlcevi şi a striga cu gura mare, zicînd: „Pentru ce să mă scoată pe mine din Sfîntul Altar, căci eu sînt preot şi m-a preoţit Însuşi Domnul Hristos împreună cu Sfinţii Îngeri". Iar Părinţii văzînd şi auzind acestea de la dînsul, l-au cunoscut că el este amăgit şi înşelat de către vrăjmaşul diavol. Şi au cunoscut Părinţii că pentru îndărătnicia şi neplecarea şi nesupunerea lui i s-au întîmplat acestea. Şi au poruncit Părinţii de i-au pus lui fiare mari la picioare şi l-au trimis pe el la o mănăstire, afară din pustie, să fie acolo în pază şi să-l smerească pe el cu ascultări grele fără de odihnă, pînă se va smeri şi îşi va cunoaşte neputinţele sale şi înşelăciunea sa.

Şi aşa a făcut pînă ce a venit el întru cunoştinţă şi a cunoscut înşelăciunea şi s-a smerit şi s-a pocăit (Pateric, p. 321).

Prin cele spuse pînă aici, frate Ioane, ţi-am arătat că diavolul se preface în chipul lui Hristos; îţi voi arăta acum că el se preface şi în chipul Maicii Domnului.

Un scriitor italian, Domenico Margiato, care a trăit mai aproape de vremea noastră şi a fost francmason pe treptele cele mai înalte, povesteşte de multe arătări şi înfăţişări ale diavolului. La o şedinţă la care luau parte oameni învăţaţi şi cu vază, venea satana în chipul Maicii Domnului şi le comu-

nica lucruri curioase. Un preot, auzind de acest lucru, s-a dus și el la ședința aceea ca să vadă fantoma. A luat însă, fără să spuie nimănui despre aceasta, Sfînta Împărtășanie de pe Sfînta Masă și a ascuns-o sub haină. Spiritul (diavolul) a venit ca de obicei, sub chipul Sfintei Fecioare cu copilul în brațe.

Atunci, preotul s-a sculat în picioare și, scoțînd Sfînta Împărtășanie din sîn, a zis fantomei: „Spirite, dacă ai fi fost cu adevărat chipul Maicii Domnului nostru Iisus Hristos, trebuia să cădem la picioarele tale și să ne închinăm ție și copilului sfînt, dar întrucît noi creștinii nu credem lucrul acesta – că Duhul Sfintei Fecioare să vină la chemarea unor oameni păcătoși și să se distreze cu ei – în numele acestei Sfinte Împărtășanii, care este însuși Trupul și Sîngele Fiului ei, te jur să dispari dinaintea noastră și să nu mai rătăcești lumea cu înșelăciunile tale". La aceste cuvinte, duhul cel rău a dispărut imediat, lăsînd în cameră o pară de foc care s-a stins degrabă, prefăcîndu-se într-o ceață și o duhoare de smoală.

Această întîmplare și altele au făcut pe autor să se lase de spiritism și de francmasonerie și să se întoarcă la religia lui Hristos, dînd la iveală toate rătăcirile satanice ale francmasoneriei și ale spiritiștilor.

Din cele de pînă aici, frate Ioane, cred că te-ai încredințat că diavolii, pentru a înșela pe oameni se prefac în chipul lui Hristos și al Maicii Domnului, iar că satana se preface în înger de lumină, aceasta ne-a spus-o Sfîntul și dumnezeiescul Apostol Pavel: „Și nu este de mirare, pentru că însuși satana ia chip de înger al luminii" (II Cor. 11, 14).

Dar ca să înțelegi și mai bine acest adevăr, frate Ioane, îți voi aduce o pildă din Pateric: „Un frate zice că i s-a întîmplat într-o noapte de i s-a arătat diavolul, în chip de înger luminat și i-a zis «Eu sînt Gavriil și sînt trimis la tine să-ți aduc veste bună». Iar fratele i-a răspuns: «Vezi că poate ești trimis la altul, pentru că eu sînt om păcătos și nu sînt vrednic să văd înger al luminii». Zicînd acestea, a pierit îndată vicleanul și s-a făcut nevăzut" (Pateric, p. 318).

Unui monah cu numele Valent i s-a arătat diavolul în chip de înger şi văzînd că monahul îl primeşte cu bucurie, într-una din nopţi, diavolul a luat chipul lui Hristos şi venind cu mulţime de draci străluciţi i-a zis lui: „Valent, iată, a venit Hristos la tine", iar ticălosul de Valent i s-a închinat lui. Mergînd apoi la biserică şi sosind vremea ca Părinţii să se împărtăşească cu Prea Curatele lui Hristos Taine, aceştia au întrebat pe Valent dacă voieşte să se împărtăşească, la care Valent a răspuns: „Nu vreau să mă împărtăşesc, deoarece eu am văzut pe Hristos". Auzind aceasta, Părinţii l-au legat ca pe un nebun şi ieşit din minţi.

Citim de asemenea în viaţa Sfîntului Simeon Stîlpnicul că diavolul, luînd chip de înger luminos, s-a arătat lui Simeon în căruţă cu cai de foc, spunîndu-i: „Ia aminte Simeoane şi ascultă ce-ţi voi spune: Ai dus pînă acum o viaţă bine plăcută lui Dumnezeu, Care cunoaşte toate înfrînările tale. Pentru aceasta iată ce-ţi voi spune. El te-a ales, Prea Fericite, să săvîrşeşti minuni: să vindeci pe bolnavi, să luminezi pe cei necredincioşi, să mîngîi pe cei întristaţi, căci strălucit eşti prin fapte bune şi prin cuvînt". Sfîntul Simeon a răspuns: „Facă-se voia lui Dumnezeu". Satana a adăugat: „Deci, socotindu-le pe toate a venit pentru tine, o, neprihănitule, ziua răsplătirii de apoi, căci Dumnezeul cerului şi al pămîntului, Cela ce a pus vremile şi anii întru a Sa putere şi împarte tuturor bunătăţile Sale, m-a trimis la tine, precum vezi, ca să te ridic la cer ca altădată pe Ilie, fiind de o cinste ca aceasta". Sfîntul Simeon a zis iarăşi: „Facă-se voia Domnului". „Vino deci, i-a zis satana iarăşi, nepotolitule şi nezăbovind, aruncă-te de sus în această caretă, ca în slavă să te închini Celui ce te-a zidit după chipul şi asemănarea Sa. Să te vadă de aproape Heruvimii şi Serafimii, Proorocii, Apostolii şi toţi Sfinţii Mucenici din cer". Iar Sfîntul Simeon, necunoscînd înşelăciunea vrăjmaşului, a zis cu umilinţă: „Doamne, facă-se voia Ta cu mine, păcătosul" şi, ridicînd piciorul ca să păşească în caretă, cu mîna şi-a făcut semnul Sfintei Cruci. Şi îndată diavolul s-a stins împreună cu căruţa şi cu caii de foc, spulberîndu-se ca praful în vînt.

Văzînd Sfîntul Simeon drăceasca înşelăciune, s-a înspăimîntat şi a plîns, socotind că harul lui Dumnezeu s-a dus de la el. Iar piciorul cu care a vrut să păşească în caretă l-a pedepsit, stînd un an întreg numai într-însul. Diavolul, văzînd o asprime ca aceasta, i-a lovit glezna cu o rană cumplită şi putrezindu-i carnea, a făcut viermi, precum scrie ucenicul său Antonie.

Şi tocmai în vremea aceea a venit la el Sfîntul Vasilisc, mai-marele saracinilor, care, vorbind cu Simeon mult, a crezut în Hristos. Cum sta acolo jos lîngă stîlp, a căzut un vierme pe pămînt şi luîndu-l în mînă a plecat. Deci trimiţînd Simeon după dînsul, l-a întrebat: „Pentru ce ai luat viermele căzut din putredul meu trup?". Iar Vasilisc, deschizînd palma, a aflat în ea un mărgăritar de mult preţ! (Viaţa Sfîntului Simeon, 1 septembrie).

Din cele ce urmează, frate Ioane, vei vedea că diavolul se preface şi în chipul Sfinţilor. Citim în viaţa Sfîntului Grigorie Decapolitul că, în vremea cînd Cuviosul îşi făcea pravila şi rugăciunea sa, diavolii năvăleau asupra sa şi-l muşcau de picioare, iar cînd făcea metanii se încolăceau ca şerpii de mîinile lui şi se atîrnau de el, ca să nu se ridice în sus şi-l înţepau cu limba lor, ca şi cu nişte ace otrăvitoare, pricinuindu-i mari dureri! Aceasta o făceau vicleniі draci văzînd că cu ispitele cele de-a stînga nu-l pot birui pe el, atunci încercau cu cele de-a dreapta să-l înşele astfel!

În noaptea de 9 martie, adică de pomenirea celor 40 de Mucenici ai lui Hristos, diavolii au mers în peşteră la dînsul, pe capetele lor avînd cununi strălucind ca soarele şi i-au zis: „Noi sîntem cei 40 de Mucenici ai lui Hristos şi am venit să-ţi dăm putere asupra dracilor" dar el, cunoscîndu-i cu darul lui Dumnezeu care locuia într-însul, i-a certat şi s-au făcut nevăzuţi (Viaţa Sfîntului, 20 noiembrie).

Şi dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul, arătînd că dracii se prefac în chip de îngeri luminaţi şi în chipul slavei sfinţilor, zice: „Dracii adeseori se prefac în îngeri de lumină şi în chipul

Mucenicilor și se arată nouă în vis, cum că au venit la noi, iar cînd ne trezim, ne umplem de bucurie și de înălțare. Acest lucru să-ți fie drept semn că ești înșelat. Fiindcă îngerii ne arată nouă chinurile cele înfricoșate, judecata și despărțirile, iar după ce ne trezim, ne umplu de frică și de mîhnire!

Dacă ne vom supune dracilor în vis, apoi ei și în timp de veghe își vor bate joc de noi" (Scara 3).

Iată, frate Ioane, că ți-am adus puține mărturii, din cele multe care se găsesc în Pateric, Viețile Sfinților și în învățăturile Sfinților Părinți din care se vede limpede că dracii, pentru a înșela pe oameni, se prefac în chipul lui Hristos, al Maicii Domnului, al îngerilor și al sfinților.

De aceea nu este bine a da crezare nici unui vis sau vedenie, înainte de a le descoperi pe ele unor Părinți iscusiți în viață și bine călăuziți în învățătura Sfinților și dumnezeieștilor Părinți.

Fratele: Bunul Dumnezeu să vă răsplătească osteneala, Prea Cuvioase Părinte, că ați avut bunăvoința să vă osteniți să mi arătați pe larg și despre aceste viclenii ale dracilor. Vă rog să mă iertați dacă vă mai pun o întrebare, în legătură cu cele de pînă acum.

Starețul: Spune, frate Ioane!

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, oare dracii, prin vise și vedenii, pot să învețe pe om să facă fapte bune și să-i arate și lucruri adevărate, sau îi arată numai lucruri mincinoase și îl învață să facă numai rele?

Starețul: Au obicei vicleniı draci, frate Ioane, cînd vor să înșele pe cineva în vis sau în vedenie, în stare de somn sau veghe, să nu-l îndemne de la început să facă rele, ca să nu priceapă omul înșelăciunea lor, ci mai întîi îi arată lucruri adevărate și îl învață să facă fapte bune. Iar cînd vede că omul se încrede desăvîrșit în vise sau vedenii, atunci îl duc cu ușurință la rătăcire și la pierzare!

Și fiindcă acum nu mai am vreme îndeajuns să-ți spun mai pe larg despre acest lucru, să fii îndestulat cu istorisirea care urmează:

Scrie în Pateric că un frate oarecare stătea cu multă tăcere liniștită în chilia lui. Iar vrăjmașul diavol, vrînd să-l amăgească și să-l înșele pe el, într-o noapte, culcîndu-se fratele în chilia lui, s-a închipuit vicleanul diavol în chip de înger luminat și mergînd la dînsul, l-a deșteptat zicînd: „Scoală-te, robule al lui Dumnezeu, la rugăciunea și pravila ta", iar fratele, deșteptîndu-se din somn, l-a văzut pe el strălucind luminat, dar îndată s-a făcut nevăzut!

Și sculîndu-se fratele, s-a apucat de rugăciune și de obișnuita sa pravilă, socotind că îngerul Domnului este cel ce l-a deșteptat. Iar cînd a fost a doua noapte, dacă s-a culcat fratele, a venit vicleanul și l-a deșteptat pe el și i-a zis: „Scoală-te, robule al lui Dumnezeu, la rugăciunea și pravila ta", și așa de multe ori, în multe nopți făcîndu-i, îndată cum adormea venea și-l deștepta pe el.

Iar odată a mers fratele la un bătrîn care nu era prea departe de el și i-a spus lui, zicînd: „Părinte, pe mine acum de cîtăva vreme, în toate nopțile dacă mă culc și adorm, vine îngerul și mă deșteaptă la rugăciune". Și l-a întrebat bătrînul: „Dar în ce chip vine el la tine și te deșteaptă?".

Răspuns-a fratele: „După ce mă culc și adorm, îndată vine la mine și apropiindu-se de mine, mă deșteaptă, zicînd: «Deșteaptă-te, robule al lui Dumnezeu, la rugăciunea și pravila ta», iar eu, deșteptîndu-mă și deschizînd ochii, îl văd pe dînsul strălucind luminat și îndată fuge și se face nevăzut! Și așa îmi face mie în toate nopțile, și nici cît de puțin nu mă lasă să dorm".

Zis-a lui bătrînul: „Fiule, acela nu este îngerul Domnului, care îți dorește binele și mîntuirea ta, ci vicleanul diavol, care îți dorește pieirea ta – și vrea să te amăgească pînă ce te va pierde, precum a pierdut și pe alții. Deci tu, fiule, nu îl asculta pe el, ci cînd va veni să te deștepte, zi-i lui așa: «Eu, cînd îmi va veni vremea de sculat și îmi va fi voia să mă scol, mă voi scula și fără tine, iar pe tine nu te ascult, nici nu te voi asculta»".

Această învățătură luînd fratele de la bătrîn, a mers la chilia lui. Iar cînd a venit noaptea, s-a culcat fratele să doarmă. Vicleanul, îndată cum a adormit fratele, a și venit la dînsul și l-a deșteptat pe el, zicîndu-i: „Scoală-te, robule al lui Dumnezeu, la rugăciunea și la pravila ta", iar fratele îi răspunse cum îl învățase bătrînul: „Eu, cînd îmi va veni vremea să mă scol, mă voi scula și fără de deșteptarea ta, iar pe tine nu te ascult, nici nu te voi asculta". Auzind vicleanul aceasta, a oftat zicînd: „Călugăr nebun și fără de minte și blestemat, ai mers la bătrînul cel rău și mincinos și te-a înșelat pe tine, că la acel bătrîn a mers ieri un frate care l-a rugat foarte mult să-i facă bine și să-i împrumute un galben, fiindu-i de mare nevoie și n-a vrut să-i împrumute, ci a mințit că nu are și totuși avea un galben. Deci, dintru aceasta să știi și să cunoști că acela este un bătrîn rău și mincinos și te-a înșelat și pe tine, fiind tu prost și fără de minte".

Acestea zicîndu-le vicleanul, s-a făcut nevăzut, iar fratele, după ce s-a făcut ziuă a mers la acel bătrîn și i-a spus lui ce i-a zis vicleanul diavol, și cum i-a spus lui despre un frate și l-a rugat să-i facă bine și să-l împrumute pe el, zicîndu-i că nu are, deși are, un galben.

Deci, a întrebat pe bătrîn: „Au așa sînt acestea, Părinte?". Răspuns-a lui bătrînul: „Cu adevărat așa este, fiule, că a venit la mine un frate și a cerut să-i dau un galben împrumut și eu am un galben, însă am zis că nu am, știind că nu-i este de folos acel lucru pentru care cerea galbenul, ci mai vîrtos spre vătămarea sufletului lui. Pentru aceasta am socotit mai bine o minciună și să izbăvesc pe fratele meu de vătămarea sufletului și pentru aceasta n-am dat galbenul, ci am zis că nu am.

Ci tu, fiule, păzește-te și cunoaște pe vicleanul vrăjmaș, care umblă să te înșele".

Și mult fiind învățat fratele și întărit de bătrînul, a mers la chilia sa (Pateric, p. 319).

Din această istorie și din multele altele, care se pot citi în Pateric și în Viețile Sfinților, poți înțelege, frate Ioane, destul de limpede, că diavolul, cînd se arată cuiva în visuri sau vede-

nii, pe lîngă alte viclenii ale lui, învață mai întîi pe om să facă fapte bune și să spună lucruri adevărate, precum ai auzit din istorisirea de mai sus. Dar aceasta o face nu spre folosul mîntuirii omului sau spre slava lui Dumnezeu, ci sub chipul adevărului sau al faptei bune ascunde viclenia, cursa și înșelăciunea. Și dacă nu va fi omul cu luare-aminte, îl vînează pe el prin cele de-a dreapta și îl duce la pierzare.

Fratele: Oare Sfinții și dumnezeieștii Părinți, Prea Cuvioase Părinte, credeau lesne în visurile și vedeniile ce li se arătau?

Starețul: Acest lucru, frate Ioane, n-ar fi trebuit să-l mai întrebi, după atîtea mărturii cîte ai auzit pînă acum. Oare n-ai auzit că Sfinții Patericului închideau ochii ca să nu vadă vedeniile drăcești? N-a auzit cît de hotărît a respins Avva Arsenie glasul acela care îl întreba de voiește să vadă pe Hristos? N-ai văzut pe Marele Pahomie cum a izgonit pe diavolul care i se arătase în chipul lui Hristos? N-ai văzut pe Sfîntul Grigorie Decapolitul, care a izgonit cu darul lui Dumnezeu pe cei 40 de draci, care i se arătaseră în chipul celor 40 de Mucenici?

Dacă pe toate acestea le-ai auzit, frate Ioane, cum de n-ai înțeles că sfinții lui Dumnezeu nu credeau lesne în visuri și vedenii? Căci dacă ar fi crezut ușor în nălucirile drăcești, apoi s-ar fi prăpădit în chip jalnic.

Așadar, frate Ioane, ține bine minte ceea ce îți spun: Sfinții și dumnezeieștii Părinți, nu numai că nu credeau lesne în orice vis sau vedenie, pe care le socoteau de la draci, ci ei, prea fericiții, chiar și vedeniile ce le socoteau bune și de la Dumnezeu, le respingeau și nu le dădeau crezare.

Fratele: Dar oare Dumnezeu, Prea Cuvioase Părinte, nu Se supără pe cei ce nu cred în visurile și vedeniile cele bune, care sînt trimise de El?

Starețul: Frate Ioane, pentru mai mult folos și sporire în cele duhovnicești și pentru a fi mai fără primejdie în cele spre mîntuire, este mai bine să nu dea omul crezare nici unui vis sau vedenie.

Și dacă va face acest lucru de teama de a nu se înșela de la draci, să n-aibă nici o grijă, pentru că Dumnezeu nu Se va

supăra pe el şi nu-l va pedepsi din această pricină. Bunul Dumnezeu, Care cunoaşte inimile tuturor oamenilor, dacă vede pe cineva că se fereşte să vadă o minune îndoielnică sau vreo vedenie, de teama de a nu fi înşelat şi de a nu face ceva să-l departeze pe el de la dreapta credinţă, va şti să-l lumineze şi să-i curețe înţelegerea, spre a cunoaşte omul adevărul. În nici un caz nu-l va lăsa pînă la sfîrşit să se îndoiască de cele ce i-a arătat lui.

Acest lucru îl arată şi Cuviosul Părinte Nicodim Aghioritul, care zice: „Chiar dacă vei cunoaşte cu multe nearătate pricini, că vedeniile care ţi s-au arătat sînt adevărate şi vin de la Dumnezeu, totuşi, fugi totdeauna de ele pe cît poţi, alungă-le departe de tine. Nu te teme că nu-I place lui Dumnezeu această întoarcere. Că de vor fi de la Dumnezeu aceste vedenii, atunci ştie El să ţi le curețe şi nu-I va părea rău dacă tu nu le primeşti. Cel ce dă har celor smeriţi nu-l ia de la ei, pentru tot ce fac ei din smerenie".

Şi Sfîntul Grigorie Sinaitul, marele isihast şi marele trăitor creştin al răsăritului, zice aşa: „Să nu primeşti nicidecum, ca descoperire sau închipuire, care vine de la simţiri, sau raţiune, sau dinafară, sau dinlăuntru, sau chiar chipul lui Hristos, sau al vreunui înger, sau forma vreunui sfînt, sau lumină nălucindu-ţi-se în minte şi luînd înfăţişare, pentru că însăşi mintea, prin natura ei proprie, are putere de imaginaţie şi uşor poate să-şi reprezinte chipurile pe care le doreşte. Cei ce nu iau seama de acest lucru, se vatămă pe sine. Pentru aceasta ia aminte şi să nu crezi în ceva foarte degrabă, chiar dacă ar fi lucru bun, mai înainte de cercetarea celor încercaţi şi după multă cercetare, ca să nu te păgubeşti, ci să fii cu multă băgare de seamă, păstrîndu-ţi totdeauna mintea limpede, şi fără vreun chip sau formă. Căci adesea, ceea ce a fost trimis de la Dumnezeu spre ispitire pe mulţi i-a vătămat, fiindcă Domnul voieşte să încerce unde înclină libertatea noastră.

Cel ce a văzut ceva cu mintea sau cu simţurile, chiar dacă ar fi de proveniență divină şi de va primi fără de cercetarea celor încercaţi, lesne se înşeală, sau se va înşela, ca un les-

ne-primitor! Căci Dumnezeu nu Se mînie pe cei ce iau seama de sine cu amănunțime, de teamă să nu se rătăcească, chiar dacă nu primesc cele ce vin de la El, fără întrebare și fără multă cercetare, ci mai degrabă îi laudă, ca pe niște înțelepți, deși S-a mîniat pe unii.

De asemenea, nu trebuie să întrebi pe oricine, ci numai pe cel căruia i s-a încredințat și conducerea altora și care strălucește prin viață. Căci mulți neîncercați au vătămat pe mulți neîncercați și nepricepuți a căror osîndă o vor avea după moarte. Fiindcă nu toți pot călăuzi pe alții, fiecare a dobîndit cunoștință proprie și înțelegere naturală sau practică, dar nu toți dobîndesc pe aceea a Duhului Celui Sfînt".

De aceea a zis și înțeleptul Sirah: „Să ai mulți din cei ce trăiesc în pace cu tine, iar sfetnicii tăi să fie din o mie, unul" (6, 6).

Încă și dumnezeieștii Părinți Calist și Ignatie învață în această privință astfel: „Liniștindu-te și voind să fii singur cu Dumnezeu împreună, să nu primești niciodată orice ai vedea simțit sau de gînd, sau materialnic, înlăuntrul tău, sau în afară, chiar și chipul lui Hristos, sau față de înger sau de sfînt, sau închipuire de lumină nălucindu-ți-se în minte, ci rămîi crezînd sau îngreuindu-te la aceasta, chiar dacă ar fi fost bună, mai înainte de a întreba pe cei iscusiți, pentru că acest lucru este foarte de folos și prea iubit lui Dumnezeu, și prea bine primit.

Întotdeauna păzește-ți mintea nevătămată, nevopsită, nefățuită, fără chip, fără formă, nefelurită, fără cîtime".

Iar spre încheiere, socotesc potrivit să aduc și mărturia Sfîntului Diadoh al Foticeii, care învață așa: „Chiar dacă ni s-ar trimite vreodată din bunătatea lui Dumnezeu vreo vedenie, dacă nu o vom primi, nu se supără pe noi Prea Doritul Domnul Iisus Hristos. Că știe El că facem acest lucru pentru a nu fi înșelați de vicleșugul dracilor". Apoi adaugă: „Să luăm următoarea pildă, spre întregirea lucrului: O slugă este chemată noaptea la poarta curții stăpînului său, după o lipsă îndelungată, dar ea, nerecunoscîndu-l precis, nu-i deschide

uşa, căci se teme ca nu cumva înşelîndu-se cu asemănarea glasului, să se facă pierzător al lucrurilor ce i s-au încredinţat.

Stăpînul şi domnul acesteia, nu numai că nu se supără pe slugă cînd se face ziuă, ci o va învrednici de multe laude, fiindcă ea a socotit că glasul stăpînului său este înşelăciune şi nu a voit să-i piardă lucrurile lui" (Filoc., vol. I, p. 348).

Din mărturiile pe care le-ai auzit, frate Ioane, de la Sfinţii şi dumnezeieştii Părinţi, cred că acum te-ai încredinţat pe deplin că Dumnezeu nu se supără pe acela care din grija de a nu fi înşelat de draci, nu crede lesne în orice vis sau vedenie.

Fratele: Mai am o nedumerire, Prea Cuvioase Părinte, şi anume: aş vrea să ştiu dacă oamenii cei răi pot vedea îngeri, sfinţi sau pe draci, sau numai oamenii cei sfinţi au un dar ca acesta?

Stareţul: Să ştii, frate Ioane, că una este vederea oamenilor celor răi şi necuraţi şi alta este puterea văzătoare a minţii oamenilor curaţi, duhovniceşti.

Este adevărat că şi oamenii cei răi şi necuraţi pot vedea îngeri, sfinţi şi draci, dar acest lucru îl pot face numai cu ochii cei trupeşti. Despre acest lucru ne încredinţează pe noi Sfîntul şi dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul, zicînd: „Şi celor necuraţi li se arată îngeri şi draci, dar numai cu ochii cei trupeşti îi văd pe aceştia. Iar oamenii cei curaţi şi duhovniceşti privesc cu ochiul cel gînditor, care este mintea, precum ne învaţă acelaşi Sfînt Părinte Isaac Sirul. Însă nu aşa este sufletul cel curăţit, ci duhovniceşte vede cu ochiul firii, adică cu cel văzător, care este cel gînditor" (Cuv. 67).

Să ştii acest lucru, frate Ioane, că dracii fiind întunecaţi şi căzuţi din Darul lui Dumnezeu, unii pe alţii se pot vedea, dar nu pot vedea cetele cele mai presus de ei, fiindcă aceasta este vederea duhovnicească, iar dracii sînt străini de o astfel de vedere. Iar sufletele oamenilor, atîta vreme cît sînt întinate cu păcate şi întunecare şi nu pot vedea duhovniceşte, nici pe cele mai presus de ele, nici pe cele mai prejos, nici unele pe altele, nici pe sine. Iar dacă se vor curăţi şi se vor întoarce la

starea cea de demult, atunci văd luminat chiar şi în trup fiind: pe cele mai prejos, care sînt dracii, pe cele mai presus, care sînt îngerii şi încă şi unele pe altele se pot vedea. Nu cu nălucire, ci cu minunata vedere cea duhovnicească (Cuv. 67).

Iar despre faptul că sufletele se văd unele cu altele, zice acelaşi Sfînt Isaac Sirul: „Să nu te minunezi că sufletele se văd unele pe altele, chiar fiind în trup, căci îţi voi arăta aceasta cu dovadă luminată, mărturia Sfîntului Atanasie cel Mare, care zice în viaţa Sfîntului Antonie că: „Odată, stînd Marele Antonie la rugăciune, a văzut sufletul oarecăruia înălţîndu-se cu multă cinste şi a fericit pe el că se învrednicise a primi o slavă ca aceasta! Şi era acesta Fericitul Amun de la Nitria, iar Muntele Nitriei era departe de Sfîntul Antonie, cale de 13 zile. Deci s-a arătat din pilda aceasta că firile cele duhovniceşti se văd unele cu altele, chiar dacă ar fi departe unele de altele şi că depărtările şi simţirile trupeşti nu le împiedică a se vedea! Tot aşa şi sufletele care se curăţesc, nu trupeşte văd, ci duhovniceşte" (Cuv. 67).

Aşadar, frate Ioane, sufletele cele curate şi luminate văd cu vedere duhovnicească şi dinlăuntru pe îngeri, pe sfinţi şi pe draci şi se văd unele pe altele. Iar cei răi şi necuraţi văd numai cu ochii trupeşti şi numai pe cele ce sînt înaintea lor, iar din tainele vederii celei duhovniceşti nimic nu pot cuprinde, din pricina necurăţeniei lor!

Fratele: Aş vrea să mai aflu un lucru, Prea Cuvioase Părinte!

Stareţul: Ce anume, frate Ioane?

Fratele: Mult aş dori, Prea Cuvioase Părinte, să ştiu în cîte feluri poate vedea firea omenească firea celor fără de trupuri?

Stareţul: La această întrebare, frate Ioane, îţi răspund tot cu cuvîntul Sfîntului şi dumnezeiescului Părinte Issac Sirul, care arată că: „În trei feluri poate firea omenească privi fiinţele cele nematerialnice.

Întîiul fel este cel trupesc, cum a fost cazul Patriarhului Avraam, care a văzut în chip trupesc pe cele trei Ipostasuri, la stejarul Mavri, şi cazul lui Lot, care a primit pe cei trimişi

la Sodoma. La fel Patriarhul Iacov, care s-a luptat cu îngerul, precum şi Ghedeon, Manoe, Tovit, Proorocul Zaharia, Prea Sfînta Fecioară Maria, Sfintele Mironosiţe şi Apostolul Petru, care au văzut pe îngeri, trupeşte.

Al doilea fel, prin care firea omenească poate simţi pe cele nematerialnice, este prin vederea sufletului. Aşa cum a văzut Sfîntul Prooroc Isaia pe Cel ce şedea pe Scaunul cel înalt şi pe cei cu cîte şase aripi ce zburau împrejur şi pe Serafimi şi tot aşa a văzut Daniil pe Cel vechi de zile.

Iar al treilea fel este prin puterea minţii. Acest chip, după părerea unora, nu este altceva, decît numai vederea cea gînditoare şi cugetătoare a minţii, prin care cel ce ajunge la măsura faptei celei bune şi care s-a obişnuit a-şi înălţa mintea de la pămînt şi de la cele pămînteşti, vede uneori duhurile drepţilor, iar alteori ierarhiile îngerilor sau pe Însuşi Împăratul Slavei: «Fie slăvit ca Dumnezeu, fie ca pe un Proniator grijindu-se, fie ca pe un Bun, făcînd bine, fie judecînd ca un judecător» (Cuv. 84).

Fratele: Dar oare şi dracii pot prin aceste trei chipuri să se apropie de firea omenească, spre a o înşela, Prea Cuvioase Părinte?

Stareţul: Frate Ioane, dracii numai prin chipul cel dintîi şi cel de-al doilea se pot apropia de noi spre a ne înşela şi a ne duce la pierzare, dar prin puterea cea gînditoare şi cugetătoare a minţii nu pot.

Acest lucru îl arată nouă acelaşi Sfînt Părinte Isaac Sirul, care zice: „Însă dracii cei necuraţi nu pot porni întru noi, fără numai prin cele două chipuri care se apropie spre noi, ca să ne înşele. Căci dracii nu au niciodată putere să pornească întru noi gîndurile cele fireşti în minte, căci cu neputinţă este fiilor întunericului să se apropie de lumină; iar Sfinţii Îngeri au aceasta: şi a mişca şi a lumina. Căci dracii sînt stăpînitori şi ziditori de mincinoase înţelegeri ale naşterii întunericului.

Aşa că de la cei luminători primim lumină, iar de la cei întunecaţi, întuneric" (Cuv. 84).

Fratele: Dar oare, Prea Cuvioase Părinte, aceste trei feluri de simțire și de primire a vedeniilor stau în puterea omului?

Starețul: Întîiul chip nu stă în puterea omului, fiindcă prin voia lui Dumnezeu se săvîrșește vreo vedenie la arătare, iar al doilea și al treilea chip stau în puterea omului, deoarece vederea sufletului și puterea cea gînditoare se află întru voirea și stăpînirea omului (Sf. Isaac Sirul, Cuv. 84).

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, oare în ce vreme a vieții noastre ne ispitesc diavolii prin vedeniile cele viclene și înșelătoare?

Starețul: În toată vremea vieții noastre, frate Ioane, dar mai cu seamă în vremea sfîrșitului nostru, atunci obișnuiesc dracii să ne atace cu nălucirea înșelătoarelor vedenii. Acest adevăr ni-l arată mulți din Sfinții și dumnezeieștii Părinți, dintre care este și Cuviosul Nicodim Aghioritul, care spune așa: „Dacă vrăjmașul nostru cel viclean și tare la socoteală nu se ostenește cîndva să ne ispitească pe noi, însă în vremea morții vine cu mincinoase arătări, cu vederi și prefaceri în îngeri de lumină" (Răzb. Nev., cap. 13).

Fratele: Dar în ce fel, Prea Cuvioase Părinte, poate scăpa omul de înșelăciunea vedeniilor drăcești, care năvălesc asupra lui în vremea morții?

Starețul: Frate Ioane, cea dintîi armă pe care trebuie s-o avem împotriva vedeniilor pe care ni le aduc dracii, mai ales în vremea morții, este smerenia și cunoașterea de sine. Căci cine își va avea mintea și inima smerite, prin cunoașterea de sine cea adevărată, acela, cugetînd pururea la neputințele și la păcatele sale, precum și la adîncul cel fără de fund al nimicniciei sale, niciodată nu se va socoti vrednic să vadă îngeri, sfinți sau alte vedenii. Și chiar de va vedea unele ca acestea, le respinge cu toată puterea și împotrivirea, socotindu-se cu totul nevrednic de ele, nedorind altceva decît să-și cîștige în ceasul cel din urmă al vieții, mila și îndurarea Prea Milostivului Dumnezeu, precum și ajutorul cel grabnic al rugăciunilor Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu.

Despre aceasta ne încredinţează acelaşi Sfînt Părinte Nicodim Aghioritul, zicînd: „Cînd vicleanul diavol, în vremea morţii tale, va năvăli asupra ta cu nălucirile sale, ca să scapi de el şi de nălucirile cele înşelătoare, zi către dînsul aşa: «Schimbă-te, ticălosule, în întunericul tău, că mie nu-mi trebuiesc vedenii, nici nu am trebuinţă de altceva decît de milostivirea Iisusului meu şi de rugăciunile şi de mijlocirile Prea Curatei Fecioare Maria şi ale tuturor sfinţilor Lui». Pe lîngă acestea, să stai tare în socoteala pe care o ai despre nimicnicia şi netrebnicia ta" (Războ. Nev., cap. 13).

Aşadar, frate Ioane, ţine minte că pentru a nu cădea pradă nălucirilor şi vedeniilor drăceşti care năvălesc asupra noastră în viaţă şi mai ales în ceasul morţii, este mare nevoie de smerenie, de cunoştinţa păcatelor şi de mînia cea sfîntă împotriva dracilor şi de a dori şi de a cere din toată inima mila şi ajutorul Bunului Dumnezeu cît şi mijlocirea Prea Curatei Maicii Sale şi a tuturor sfinţilor lui Dumnezeu.

Fratele: V-aş mai întreba ceva, Prea Cuvioase Părinte.

Stareţul: Nu mai este vreme, frate Ioane, fiindcă iată, au venit nişte credincioşi de departe, care mă aşteaptă, şi au şi ei necazurile lor, şi trebuie să-mi fac vreme şi pentru ei. Rămînem doar cu cele ce am vorbit pînă acum şi pentru celelalte mai vino aici cînd mă vezi mai puţin ocupat.

Fratele: Vă mulţumesc cu toată smerenia şi recunoştinţa, Cuvioase Părinte, pentru osteneala ce aţi depus-o spre a mă sfătui şi lămuri pe mine păcătosul, în toate cele ce v-am întrebat. Mă rog să mă iertaţi şi să mă blagosloviţi.

Vă spun drept că şi de data aceasta plec cu mare bucurie în suflet de la Prea Cuvioşia Voastră.

Stareţul: Dumnezeu să te ierte şi să te blagoslovească, frate Ioane, mergi în pace!

DESPRE SFÎNTA LITURGHIE ŞI DESPRE SFÎNTA ÎMPĂRTĂŞANIE

Instituirea Sfintei Euharistii • Împărtăşirea în primele veacuri • Introducerea linguriţei la Împărtăşire • Împărtăşirea zilnică • Canoanele Apostolice şi Soborniceşti despre Împărtăşire, Împărtăşirea duhovnicească, Pregătirea pentru Împărtăşire • Canonul 9 Apostolic • Împărtăşirea Duminicală • Împărtăşirea rară.

„Să se cerceteze însă omul pe sine şi aşa să mănînce din Pîine şi să bea din Pahar. Căci cel ce mănîncă şi bea cu nevrednicie, osîndă lui îşi mănîncă şi bea, nesocotind Trupul şi Sîngele Domnului" (I Cor. 11, 28)

Stareţul: Cu ce treburi mai vii pe la mine, frate Ioane?

Fratele: Vă rog să mă iertaţi, Prea Cuvioase Părinte, că iarăşi îndrăznesc să vin şi să vă răpesc vremea, fiindcă ştiu că aveţi destule treburi şi griji. Mi-am adus însă aminte că data trecută mi-aţi spus că ori de cîte ori voi avea vreo nevoie sau vreo nedumerire, să mai trec pe la Cuvioşia Voastră şi de aceea am venit.

Stareţul: Nu te teme de supărare, frate Ioane, eu chiar te aşteptam de multă vreme şi acum, văzîndu-te că vii, m-am bucurat. Aşa că aştept cu plăcere să vedem ce-mi spui.

Fratele: De data aceasta, Prea Cuvioase Părinte, aș dori să vă întreb mai multe lucruri în legătură cu Sfînta Împărtășanie.

Starețul: Și cam ce ai dori frăția ta să știi în legătură cu această Sfîntă Taină?

Fratele: În primul rînd, Prea Cuvioase Părinte, aș dori să știu cum a luat ființă această Sfîntă și dumnezeiască Taină?

Starețul: Frate Ioane, Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, voind să înființeze această Sfîntă și dumnezeiască Taină, mai înainte a pregătit mințile oamenilor cu Sfînta Sa învățătură, pentru ca aceștia să o poată înțelege și primi.

În acest scop, Mîntuitorul nostru Iisus Hristos a săturat mulțime de noroade în chip minunat, și apoi le-a ținut o cuvîntare despre Pîinea cea Cerească, arătînd luminat despre nevoia cea mare pe care o au oamenii de a se împărtăși cu Trupul și Sîngele Său, pentru a putea dobîndi viața cea veșnică. Și le-a zis lor: „Eu sînt Pîinea Vieții, cine vine la Mine, nu va flămînzi, și cine crede în Mine, nu va înseta niciodată! Amin, amin grăiesc vouă: cel ce crede în Mine, are viață veșnică. Eu sînt Pîinea Vieții. Părinții voștri au mîncat mană în pustie și au murit. Pîinea ce se pogoară din cer este aceea din care, dacă mănîncă cineva, nu mai moare!

[...] Eu sînt Pîinea cea vie care s-a pogorît din cer. Cine mănîncă din Pîinea aceasta, va fi viu în veci. Iar Pîinea pe care Eu o voi da, este Trupul Meu, pe care îl voi da pentru viața lumii. Amin, amin grăiesc vouă, de nu veți mînca Trupul Fiului Omului și de nu veți bea Sîngele Lui, nu veți avea viață întru voi. Cel ce mănîncă Trupul Meu și bea Sîngele Meu, are viață veșnică, și Eu îl voi învia pe el în ziua cea de apoi. Căci Trupul Meu este adevărata mîncare și Sîngele Meu este adevărata băutură. Cel ce mănîncă Trupul Meu și bea Sîngele Meu, rămîne întru Mine și Eu întru el" (In. 6, 35-56).

Iată, frate Ioane, acestea sînt cuvintele Domnului nostru Iisus Hristos, prin care El a binevoit să vestească oamenilor întemeierea Tainei Sfinte a Împărtășaniei. Prin aceste luminate cuvinte, El ne-a descoperit că este Pîinea Vieții, care s-a

pogorît din cer, că Trupul Său este adevărata mîncare și Sîngele Său este adevărata băutură, că cel ce mănîncă Trupul Său are viață veșnică și că El îl va învia în ziua cea de apoi.

Mîntuitorul nostru a descoperit aceste mari taine oamenilor, pentru ca ei să-și poată da seama cît de mare este această Taină prin care omul se unește cu Dumnezeu și Dumnezeu Se unește cu omul.

Fratele: V-aș ruga, Prea Cuvioase Părinte, să-mi spuneți cum s-a făcut instituirea acestei Sfinte și dumnezeiești Taine?

Starețul: Instituirea acestei Sfinte Taine, frate Ioane, a făcut-o Mîntuitorul nostru la Cina cea de Taină, cu o zi mai înainte de Paștile iudeilor și înaintea Sfintelor Sale Patimi. Despre această instituire, Evangheliștii sinoptici vorbesc așa: „Iar pe cînd mîncau ucenicii, Iisus luînd pîinea, a binecuvîntat-o, a frînt-o și dînd ucenicilor, a zis: Luați, mîncați, acesta este Trupul Meu, și luînd paharul și mulțumind, le-a dat, zicînd: beți dintru acesta toți, acesta este Sîngele Meu, al Legii celei Noi, care pentru mulți se varsă, spre iertarea păcatelor" (Mt. 26, 26-28; Mc. 14, 22-24; Lc. 22, 17-20).

Iar Sfîntul Apostol Pavel spune Corintenilor, zicînd: „De la Domnul am primit ceea ce v-am dat vouă: Domnul Iisus, în noaptea în care a fost prins, a luat pîine, și după ce a mulțumit, a frînt și a zis: Acesta este Trupul Meu, care se frînge pentru voi: Asemenea și paharul pentru Cină, zicînd: Acest Pahar este Legea cea Nouă, întru Sîngele Meu. Aceasta să o faceți întru pomenirea Mea. Pentru ca ori de cîte ori mîncați această Pîine și beți acest Pahar, moartea Domnului vestiți, pînă la venirea Lui" (I Cor. 11, 23-26).

Așadar, frate Ioane, după cum vezi, atît dumnezeieștii Evangheliști, cît și marele Apostol Pavel, au arătat că Sfînta Euharistie a fost instituită pentru totdeauna spre a se săvîrși întru pomenirea Domnului nostru Iisus Hristos și spre iertarea păcatelor, pînă la A Doua Venire a Lui.

Această instituire este atît de limpede și de precisă, încît și protestanții, care au lepădat aproape toate Tainele, s-au

văzut nevoiţi să recunoască Sfînta Euharistie ca Taină aşezată de Însuşi Domnul Iisus Hristos.

Fratele: Aş dori să ştiu, Prea Cuvioase Părinte, cum a fost săvîrşită această Sfîntă Taină în Biserica lui Hristos, după instituirea ei?

Stareţul: Chipul prăznuirii Paştelui de către Mîntuitorul nostru Iisus Hristos întăreşte temeiul dogmatic al practicii ecumenice Ortodoxe, de a sluji la dumnezeiasca Liturghie, cu pîine dospită, nu cu azimă, cum fac romano-catolicii.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, eu am auzit că romano-catolicii susţin că Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, la Cina cea de Taină, ar fi sărbătorit Paştile iudeilor şi deci azimă ar fi întrebuinţat şi nu pîine dospită.

Stareţul: Nu este adevărat, frate Ioane; Mîntuitorul nostru, Domnul Iisus Hristos nu a sărbătorit Paştele iudaic la Cină pentru că încă nu era vremea lui, ci El a făcut un Paşti deosebit, la care a mîncat pîine şi nu azimă.

Romano-catolicii îşi sprijină părerea şi practica lor pe Evangheliile sinoptice, după care s-ar părea că Mîntuitorul, la Cina de Taină, ar fi sărbătorit Paştele iudaic.

Evanghelistul Ioan, însă, spune precis că Iisus Hristos a fost judecat şi răstignit înainte de Paştele iudaic. Contrazicerea dintre sinoptici şi Ioan este numai aparentă şi ea dispare printr-o atentă luare-aminte (Exod 12, 5; Lev. 22, 5; Num. 9, 1; Deut. 16, 1); serbarea Paştelui, adică junghierea mielului pascal se făcea în seara zilei de 14 Nisan şi ţinea 7 zile, adică pînă la 21 Nisan.

Evangheliştii sinoptici (Mt. 26, 17-19; Mc. 14, 12-26; Lc. 22, 7-13), numără cu totul opt zile de azimă, socotind printre acestea şi ziua de 14 Nisan, în seara căreia se prăznuia Paştile.

Deci Evangheliştii sinoptici pun Paştile în prima zi a azimelor. După ei, ziua de 14 Nisan, fiind zi de azimă (iar după obiceiul iudaic, începînd cu seara zilei din ajun, adică din seara zilei de 13 Nisan) înseamnă că Paştile care se serba în seara zilei de 14 Nisan nu era începutul zilelor azimelor, ci se afla în cursul lor.

Astfel, întîia zi de azime în care, cum spun Evangheliştii sinoptici, a avut loc Cina cea de Taină şi instituirea Euharistiei, nu era ziua de Paşti, ci înaintea Paştilor, exact ceea ce arată Sfîntul Evanghelist Ioan, cînd pune Cina cea de Taină cu o zi înainte de Paşti (In. 13, 1).

Aşadar, Mîntuitorul nu a serbat Paştile iudaic şi nu a mîncat azime la Cină. Iată că istorisirea Evangheliştilor sinoptici se armonizează întru totul cu aceea a Evanghelistului Ioan, care spune limpede, că a doua zi după ce a fost prins Iisus, a fost adus dis-de-dimineaţă la Pilat, iar iudeii nu au intrat în pretoriu, care era loc păgînesc, ca să nu se spurce, căci trebuiau să mănînce paştile (In. 13, 28).

Deci, după cum vezi, frate Ioane, a doua zi după Cina cea de Taină, iudeii încă nu mîncaseră paştile, deci nu sosise sărbătoarea la care se mănîncă azime.

Tot Sfîntul şi Evanghelistul Ioan ne spune că: „Judecata lui Iisus a avut loc în vinerea Paştilor, la ceasul al şaselea (la amiază)".

Deci, păruta contrazicere dintre sinoptici şi Evanghelistul Ioan este din nebăgare de seamă, pentru că cei dintîi vorbesc despre zilele azimelor, iar cel din urmă vorbeşte despre Paşti, al cărui început nu corespunde cu începutul zilelor de azime.

De altfel, dacă Mîntuitorul ar fi serbat la Cina cea de Taină Paştile iudaic, masa aceasta ar fi trebuit să fie numită Paşti, iar nu Cină, la care s-a mîncat pîine dospită şi nu azime (In. 13, 28).

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, dar după Înălţarea Domnului la cer şi în vremea Sfinţilor Apostoli, cum se săvîrşea această Taină?

Stareţul: Frate Ioane, după Înălţarea Mîntuitorului la cer, Sfinţii şi dumnezeieştii Săi ucenici şi Apostoli au urmat neschimbat practica dumnezeieştii Euharistii, după Predania cea sfîntă pe care o moştenisera de la Învăţătorul lor, Iisus Hristos, folosind la această Sfîntă Taină pîine şi vin, şi nu azimă!

Aceasta se vede limpede din cartea Faptelor Apostolilor, unde citim așa: „Și erau neobosiți în ascultarea învățăturii Apostolilor și în frîngerea pîinii și în rugăciuni" (Fapte 2, 43). Și puțin mai jos zice: „În fiecare zi, cercetînd cu rîvnă Biserica, iar în casă frîngînd pîinea, primeau împreună hrana cu inima curată și veselă" (Fapte 2, 46).

Tot așa și marele Apostol Pavel, cînd vorbește Corintenilor despre Cuminecătură, numește Pîinea Euharistică – ARTOS – pîine dospită, și nu azimă (I Cor. 9, 16).

Aflăm și din istoriile cele vechi, că în Biserica primară, pentru săvîrșirea Sfintei Euharistii, se folosea pîine dospită adusă de creștini ca prinos la biserică și care era pîine obișnuită în casele lor, adică pîine de grîu dospită, și nu azimă.

Să știi și aceasta, frate Ioane, că Sfînta Euharistie are un caracter dublu: *de Taină și de Jertfă*.

Din această cauză a stat totdeauna în legătură cu Sfînta Liturghie. Iar dacă vrei să știi mai pe larg cum se petreceau lucrurile în vremea Sfinților Apostoli, cu slujba Sfintei Liturghii și cu Jertfa Euharistică, precum și cu practica împărtășirii creștinilor cu Sfintele și Prea Curatele Taine ale lui Hristos, apoi ascultă cele ce urmează.

Cînd se adunau creștinii în casele lor la rugăciune, pentru a săvîrși Sfînta Liturghie, mai întîi înălțau rugăciuni, pentru a săvîrși Sfînta Liturghie, iar acestea erau imnuri și psalmi, apoi se făceau citiri din Vechiul Testament, iar mai apoi din Epistolele Sfinților Apostoli, precum și din Evanghelii, așa după cum arată lămurit despre aceasta istoricul Eusebiu. După Evanghelie se citea o rugăciune pentru toți oamenii, pentru împărați, pentru cei din dregătorii, ca să petreacă viața lor lină și cu odihnă în toată evlavia și curăția (I Tim. 2, 2-3), pe urmă se făcea sărutarea păcii, simbolul frăției (Rom. 16, 16), apoi se aduceau darurile prinoaselor (I Cor. 10, 22), care constau în pîine, vin, poame și alte roade ale pămîntului. La aceasta se adăuga predica, precum vedem la Sfîntul Apostol Pavel, care fiind în Troada, unde erau adunați ucenicii ca să

frîngă pîinea, a prelungit cuvîntul pînă la miezul nopții (Fapte 20, 7).

După toate acestea, venea la rînd actul cel mai însemnat, adică plinirea Jertfei Euharistice, care în Sfînta Scriptură este numită Frîngerea Pîinii (Fapte 2, 42).

Aceasta se făcea după pilda Mîntuitorului: se rostea o rugăciune de mulțumire, la care poporul răspundea Amin (I Cor. 10, 16).

Urmau pomenirile celor vii și celor morți (Evr. 13, 7), se rostea Rugăciunea Domnească și apoi se făcea Împărtășirea cu Sfintele și Prea Curatele Taine ale Domnului nostru Iisus Hristos și după mulțumirea și rugăciunea de la sfîrșit se elibera poporul să meargă în pace la casele lor" (Fapte 2, 42).

Iată dar, frate Ioane, cum se făcea slujba Sfintei Liturghii și împărtășirea cu Prea Curatele lui Hristos Taine după Înălțarea la cer a Domnului, adică pe vremea Sfinților Apostoli (Tez. Lit., tom. III, pp. 61-62).

Fratele: Dar unde se săvîrșeau, Prea Cuvioase Părinte, toate aceste slujbe, fiindcă pe atunci nu cred că erau biserici așa de mari ca în zilele noastre?

Starețul: Este adevărat, frate Ioane, că în Biserica primară nu se aflau biserici atît de mari ca în zilele noastre, deoarece nu fusese vreme să se construiască biserici, căci Biserica era prigonită și neîntărită; ci în acea vreme slujba dumnezeiască a Sfintei Liturghii și alte slujbe religioase se săvîrșeau prin casele creștinilor mai evlavioși. Despre acest lucru ne încredințează pe noi Sfintele Evanghelii și Faptele Apostolilor. Astfel, în Sfînta Evanghelie de la Ioan, aflăm că Apostolii se adunau la rugăciune și stăteau cu ușile încuiate de frica iudeilor (In. 20, 19), și că una din casele creștinilor în care se adunau Apostolii pentru Frîngerea Pîinii era casa Mariei, mama Sfîntului Apostol și Evanghelist Marcu (Fapte 12, 12). La fel era și casa lui Simon Curelarul din orașul Iopi (Iafa de azi), pe malul Mării Mediterane, unde se ascundea de frica iudeilor marele Apostol Petru (Fapte 10, 6). Astfel de case se

găseau în afara Palestinei, prin multe oraşe: în Filipi era casa neguţătoresei Lidia, cea catehizată de marele Apostol Pavel (Fapte 16, 14); în Tesalonic era casa lui Just, pe care era s-o dărîme iudeii, din cauza urii (Fapte 18, 17); în Efes casa lui Acvila şi Priscila (I Cor. 16, 19); în Laodiceea, casa lui Nimfas (Col. 4, 15).

În aceste case şi în altele asemenea se făcea în acele vremuri Sfînta Liturghie şi Frîngerea Pîinii, pe un Altar care nu era altceva decît o singură masă (Tez. Lit. tom. II p. 58).

Şi marele Apostol Pavel ne arată destul de lămurit că în vremea sa bisericile creştinilor se aflau în casele lor, ale bunilor creştini: „Închină-se vouă – zice – bisericile Asiei, închină-se vouă cu toată inima în Domnul, Acvila şi Priscila, împreună cu biserica cea din casa lor" (I Cor. 16, 19). Şi iarăşi: „Salutaţi pe fraţii cei din Laodiceea şi pe Nimfas şi biserica cea din casa lui" (Col. 4, 5).

Din cele arătate pînă aici, frate Ioane, se poate limpede înţelege că, pe vremea Sfinţilor Apostoli, atît locul de adunare al creştinilor spre sfătuire, cît şi locul de rugăciune pentru slujba Sfintei Liturghii (Jertfa Euharistică sau Frîngerea Pîinii), era prin casele bunilor creştini.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, oare cum era evlavia creştinilor, cînd se adunau ei prin aceste case, ca să asculte dumnezeiasca Liturghie, învăţăturile Sfinţilor Apostoli şi la Frîngerea Pîinii, adică la Sfînta Împărtăşanie?

Stareţul: Despre evlavia şi cucernicia cu care se adunau creştinii şi se împărtăşeau cu Prea Curatele Taine ale lui Iisus Hristos – Dumnezeu, vorbeşte marele Dascăl al lumii, dumnezeiescul Părinte Ioan Gură de Aur, cu multă admiraţie, astfel:

„Oare ce făceau Apostolii cînd mîncau Cina cea Sfîntă – Euharistia? Oare nu o mîncau în rugăciuni şi în cîntări? Nu întru învăţătură îndelungată şi multă înţelepciune?" (Omil. 26, 1 către Cor.). Şi Tertulian arată că: „Atît în vremea Sfinţilor Apostoli, cît şi în vremea marilor prigoane, Sfînta Împăr-

tășanie se făcea înainte de masă, cu mare pregătire sufletească, cu post, cu înfrînare, cu trezvie și cu rugăciune, cu toată curăția și evlavia".

Iată, pe scurt, frate Ioane, cum se practica Sfînta Liturghie și Sfînta Împărtășanie pe vremea Sfinților Apostoli. Din acestea se poate ușor înțelege că de la instituirea acestei Sfinte Taine și pînă în zilele noastre, binecredincioșii creștini totdeauna au avut mare evlavie către Sfînta și dumnezeiasca Taină a Euharistiei, și cu multă pregătire sufletească se apropiau către împărtășirea cu Sfintele și Prea Curatele Taine ale lui Hristos.

Fratele: Dar pe vremea marilor prigoane, Prea Cuvioase Părinte, cum mai puteau creștinii face slujbe religioase și care era rînduiala Sfintei Liturghii și practica Sfintei Împărtășanii cu Sfintele și Prea Curatele Taine ale lui Hristos?

Starețul: Frate Ioane, încă din vremea Sfinților Apostoli și a urmașilor lor, credința creștinească, prin darul și puterea Domnului nostru Iisus Hristos, Dumnezeul și Mîntuitorul nostru, Întemeietorul ei, a început a crește și a se răspîndi în chip uimitor în toate părțile lumii.

Acest lucru a pus pe gînduri pe spurcații împărați păgîni, pe slujitorii zeilor și chiar pe închinătorii de idoli, deoarece toți vedeau bine că prin mărturisirea lui Iisus le vine defăimarea și stingerea religiei lor strămoșești și păgîne. De aceea cu toții s-au pornit cu mare prigoană împotriva mărturisitorilor lui Hristos Iisus.

Așa de crîncene au fost acele prigoane, încît nici istoricii din acele vremi, cu toată iscusința lor de a scrie cele ce se petreceau, nu au putut să arate întru totul cele neînchipuite de minte munci pe care le sufereau nevinovații creștini pentru mărturisirea lui Iisus Hristos și pentru propovăduirea adevărului în lume (Eusebiu, Ist. Bis., cap. 8, 9).

Bieții creștini și povățuitorii lor, Episcopii și preoții care mai scăpau de mînia ucigașă a păgînilor, se ascundeau prin locuri pustii și prin casele cele tăinuite ale creștinilor, unde

își făceau cu mare grijă, dar și cu multă evlavie și cu mare fierbințeală de credință slujbele lor religioase pentru Frîngerea Pîinii, adică dumnezeiasca Liturghie (Euharistie).

Tot în acele vremuri de mare încercare și de lămurire a sfintei credințe, creștinii se mai adunau prin catacombele dimprejurul Romei. Mărturii asemănătoare găsim în scrierile lui Lucian din Samosata, pe la anul 200, care povestește că: „Întîmplător a intrat într-o casă necunoscută, în care, aflînd o scară lungă cu trepte, s-a suit într-o cameră superioară, împodobită cu ornamente aurite ca și casa lui Menelaus descrisă de Homer, și aici a găsit oameni stînd în genunchi și avîndu-și fețele palide".

Iar Sfîntul Clement Alexandrinul, pe la finele secolului al II-lea, zice în Stromatele sale că: „Acum se numește peste tot locul în care se adună cei aleși" (Strom. VIII). Și istoricul Eusebiu, care trăiește în vremea marilor prigoane, zice: „Pe cîmpii, în singurătate, în corăbii, pe apă, în grajduri, în temnițe și pretutindenea era biserica lor" (Ist. Bis., cap. 7, p. 22).

Fratele: Vă mulțumesc cu toată smerenia, Prea Cuvioase Părinte, că ați binevoit a-mi face cunoscute aceste lucruri. Dar nu vă supărați, dacă vă mai întreb și alte lucruri?

Starețul: Întreabă, frate Ioane!

Fratele: Din cele ce mi-ați spus, Prea Cuvioase Părinte, am înțeles clar, că în vremea Sfinților Apostoli și a marilor prigoane, Sfînta Liturghie și Sfînta Împărtășanie se făcea prin casele credincioșilor, prin catacombe, prin grajduri, prin corăbii și ori pe unde se putea. Însă eu am auzit de la cineva că pe vremea marilor prigoane, Episcopii și preoții dădeau voie creștinilor să aibă Sfintele Taine prin casele lor și chiar să se împărtășească singuri cu ele la vreme de nevoie! Oare așa să fi fost?

Starețul: Nu numai în vremea prigoanelor a fost acest obicei, frate Ioane, ci și mai pe urmă. Despre acest lucru vorbește atît Istoria Bisericii, cît și unii Părinți bisericești, precum sînt Tertulian Istoricul și Sfîntul Ciprian, precum și Sfîntul

Clement al Alexandriei. Iar Sfîntul Vasile cel Mare, în scrisoarea sa către patriciana Cesaria, vorbind despre acest lucru, zice așa: „Iar dacă în vreme de persecuție cineva este silit să ia Sfînta Împărtășanie cu mîna sa, cînd lipsește preotul sau diaconul, este de prisos a se lămuri și nu este lucru grav, pentru faptul că aceasta se află adeverit ca un obicei îndelungat, prin însăși starea lucrurilor. Căci toți monahii viețuitori în pustietăți unde nu se află preoți, păstrînd la ei Împărtășania se pricestuiesc ei singuri. Iar în Alexandria și în Egipt, chiar fiecare dintre credincioșii mireni au, de cele mai multe ori Sfînta Împărtășanie la ei acasă și cînd vor se împărtășesc singuri". Găsim de asemenea în Istoria Bisericii că Tertulian, la ceremonii în care posteau pînă seara și nu voiau să întrerupă ajunarea, le recomanda să ia Sfînta Împărtășanie acasă, spre a se împărtăși, după ora la care vor înceta ajunarea.

Încă și marele Grigorie Teologul, în cuvîntul de la îngroparea surorii sale, Gorgonia, povestește că fiind ea odată bolnavă și deznădăjduită, a alergat cu lacrimi la Sfîntul Altar și udîndu-l cu ele – cu lacrimile ei – precum picioarele lui Hristos și împărtășindu-se: „Minune! S-a întors sănătoasă! Iar de ar fi rămas în mînă o fărîmitură din Trupul Domnului, cu lacrimi aceea o mesteca".

Iar Eusebiu, în a sa Istorie a Bisericii scrie așa: „Un preot, neputîndu-se duce să împărtășească un bolnav (poate de frica prigoanelor care erau pe vremea aceea), a trimis noaptea pe un copil cu Prea Curatele Taine ale lui Hristos Iisus, ca să împărtășească pe bolnav. Copilul, ajungînd la casa bolnavului, a înmuiat Sfînta Euharistie în apă și apoi a dat-o bolnavului" (Eusebiu, Ist. Bis., cap. 6, 44).

Dar vedem că pînă în vremea Sfîntului Ambrozie, Episcopul Mediolanului (anul 397), mai era obiceiul de a purta la ei creștinii Sfintele Taine, mai ales în vreme de primejdii. Aceasta o arată clar acest Sfînt Ambrozie, cînd sfătuiește pe fratele său Satiric, care urma să facă o călătorie pe mare, să ia cu sine o fărîmitură din Sfînta Împărtășanie, spre a-i fi de

apărare în primejdii, zicînd așa: „Fărîmitura de Euharistie să spînzure de grumazul tău și te vei mîntui de viforul mării".

Pe lîngă mărturiile de pînă acum, mai adaug și o istorie cu minunea Sfintei Euharistii ce o ținea un creștin acasă la el. Această minunată istorie o povestește Episcopul Teodosie al Antiohiei lui Dionisie, Episcopul Seleuciei, zicînd așa: „S-a întîmplat fericitului Dionisie, Episcopul dinaintea mea al acestui oraș, una ca aceasta. Era aici un negutător foarte evlavios și bogat, care era însă eretic, împărtășindu-se de învățăturile eretice ale lui Sevir. Acest negutător avea un om de încredere care făcea parte din Sfînta și Soborniceasca Biserică Ortodoxă, după obiceiul țării. Acest om de încredere a luat Sfînta Împărtășanie în Sfînta și Marea Joie. S-a întîmplat ca după Sfintele Paști să fie trimis în Constantinopol pentru afaceri, uitînd Sfînta Împărtășanie în dulap, după ce dăduse cheia de la dulap stăpînului său. Într-o zi, stăpînul a deschis dulapul și a găsit Sfînta Împărtășanie într-o batistă. Lucrul acesta l-a întristat pe stăpînul, și nu știa ce să facă cu ea, pentru că era săvîrșită de Biserica Sobornicească, iar el era eretic de-al lui Sevir. Atunci el a lăsat-o în dulap, cu gîndul că are să se împărtășească cu ea omul său, la întoarcerea din călătorie.

Cînd a sosit Sfînta și Marea Joie și încă nu se întorsese omul său de încredere, negustorul se gîndise să ardă Sfintele Taine din batistă, ca să nu rămînă iar și peste alt an. Deschizînd dulapul, vede că toate Sfintele Părticele au dat în spic! Cuprins de multă frică și cutremur, din pricina priveliștii noi și neobișnuite, a luat Sfintele Părticele și împreună cu toată casa lui a alergat la Sfînta Biserică, la cel între Sfinți Părintele Dionisie, strigînd: «Doamne miluiește!»".

Această minune mare și înfricoșată, care depășește orice cuvînt și e mai presus de minte și de cugetare nu a fost văzută de doi sau trei, nici de puțini oameni ușor de numărat, ci a fost văzută de întreaga biserică, de orășeni, de săteni, de băștinași și de străini, de toți cîți merg pe uscat și călătoresc pe mare, bărbați și femei, tineri și bătrîni, înțelepți și proști, clerici

și monahi, pustnici, văduve și căsătoriți, stăpînitori și puternici. Unii strigau: „Doamne miluiește", alții lăudau pe Dumnezeu în alt chip. Cu toții însă mulțumeau lui Dumnezeu, pentru minunile Lui cele nepovestite și neobișnuite.

Mulți au crezut din pricina acelei minuni și au venit la Sfînta Sobornicească și Apostolică Biserică Ortodoxă (Limonariu, cap. 79).

Așadar, frate Ioane, din toate mărturiile aduse mai sus – și mai sînt și altele care mai pot fi aduse în sprijinul lor – din toate, zic, se poate înțelege destul de luminat că în vechime a fost și acest obicei în Biserică, de a se da voie bunilor creștini să aibă Prea Curatele Taine ale lui Hristos prin casele lor obișnuite, și chiar să se împărtășească ei singuri cu ele, la nevoie.

Fratele: Dar cîtă vreme, Prea Cuvioase Părinte, a ținut acest obicei în Biserică, de a avea voie creștinii să țină Sfintele Taine prin casele lor și să se împărtășească ei singuri cu ele, la vreme de nevoie?

Starețul: Acest obicei, frate Ioane, s-a ținut în Biserică cu economie (pogorămînt), mai ales în vremea marilor prigoane, adică din anul 54 după Hristos, după terminarea stăpînirii tiranului Diocletian. Obiceiul a continuat și mai tîrziu, după încetarea prigoanelor, adică pînă la vremea Marelui Sfînt Vasile, anul 379, și chiar pînă în vremea Sfîntului Ambrozie al Mediolanului la anul 397, după cum am arătat mai sus, dar nu în toată Biserica, ci numai pe alocuri, în Egipt, Alexandria și în alte părți. Dar și în aceste locuri, obiceiul se îngăduia după economie și scumpătate, și numai după ce s-au întemeiat mai bine rînduielile canonice ale Bisericii sub împărații creștini, care au urmat marelui împărat Constantin.

Iar după ce în Biserică a stăpînit scumpătatea canoanelor apostolești, soborniceşti și ale Părinților, Biserica a oprit obiceiul care îngăduia creștinilor să aibă Sfintele Taine pe la casele lor și să se poată împărtăși singuri cu ele. Mai ales că s-a

aflat că unii dintre creştini profanau Sfintele Taine, întrebuinţîndu-le la vrăjitorii şi la alte lucruri superstiţioase.

Şi în alte scrieri citim aşa: „Iar obiceiurile din primele veacuri de a păstra creştinii Sfînta Împărtăşanie ca să se poată împărtăşi în cazul ameninţării cu moartea de către persecutori, a încetat odată cu persecuţiile".

Fratele: Dar nu ştiţi, Prea Cuvioase Părinte, în ce vreme a oprit Biserica acest obicei?

Stareţul: Anul exact, frate Ioane, n-aş putea să ţi-l spun. În orice caz, acest obicei nu a ajuns pînă în veacul al VII-lea, deoarece vedem că Sfîntul al 6-lea Sobor Ecumenic, care s-a ţinut la anul 680, în canonul 58 pedepseşte cu afurisenie, timp de o săptămînă pe creştinul mirean care ar îndrăzni să se împărtăşească singur, atîta vreme cît Biserica are Episcopi, preoţi şi diaconi, care au puterea şi datoria de a împărtăşi pe mireni.

Fiindcă după Zonora, tîlcuitorul acestui canon, creştinul care îndrăzneşte să se împărtăşească singur din Sfintele şi Prea Curatele Taine, are mîndrie şi îşi însuşeşte singur cu nelegiuire dregătoria preoţească. Căci numai preoţii, nu şi mirenii, se pot împărtăşi singuri.

Aşadar, frate Ioane, dacă vom socoti anii cîţi au trecut de la al 6-lea Sobor, de cînd în Biserică nu mai era acest obicei de a se împărtăşi creştinii singuri, vedem că au trecut mai bine de 1200 de ani.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, dar oare mai sînt şi alte obiceiuri, în privinţa practicării din vechime, la Sfînta Împărtăşanie cu Prea Curatele Taine ale lui Iisus Hristos, şi care azi nu mai sînt?

Stareţul: Un alt obicei vechi, frate Ioane, în privinţa practicării Sfintei Împărtăşanii, a fost acesta: în primele veacuri creştinii, cînd se împărtăşeau, primeau Sfîntul şi Prea Curatul Trup al lui Hristos în palme, aşa cum primim noi azi Sfînta Anaforă.

În această privință, citim următoarele: „Să se știe că în vremile cel mai dinainte Sfîntul Trup se dădea în mîinile creștinilor, atît bărbaților cît și femeilor, și acest obicei se ținea și în părțile Răsăritului și ale Apusului". Li se da atunci Sfînta Împărtășanie în ce chip se dă acum anafora, precum scrie despre aceasta Sfîntul Vasile cel Mare, în anul 379, în scrisoarea 93 către patriciana Cesaria și fericitul Teodoret, Episcopul Tirului, în Istoria Bisericească, unde pomenește de cuvîntul Sfîntului Ambrozie către împăratul Teodosie: „Cum vei primi în acest fel în mîini Sfîntul Trup al Stăpînului și cum vei duce la gură Prea Curatul Înger?". Încă și Sfîntul Ioan Gură de Aur, în tîlcuirea Psalmului 49, în cuvîntul 26 la Serafim și în cuvîntul 21 la Adriandis și Sfîntul Metafrastul în viața acestuia.

Iar Sfîntul al 6-lea Sobor Ecumenic, în canonul 101, afurisește pe preotul care va da și pe mireanul care va primi Prea Curatul Trup al Domnului nostru Iisus Hristos în oarecare văscioară de aur sau de altă materie, și nu în mîini, în chipul crucii, puindu-le precum cei ce cinstesc mai mult materia cea neînsuflețită decît chipul Domnului nostru Iisus Hristos.

Deoarece un bogat din acea vreme, cu chip de evlavie și cinste de dumnezeieștile Daruri, făcînd oarecare văscioare de aur sau din alt material scump, în acelea primea Prea Curatul Trup al Domnului Iisus Hristos, iar nu în mîini.

Tot așa învață și Sfîntul Chiril al Ierusalimului în cuvîntul 5 și Sfîntul Ioan Damaschinul.

Iar în Biserica Apusului, femeile nu primeau Sfîntul Trup cu mîinile goale, ci aveau niște băsmăluțe albe, curate, pe care le întindeau în mîinile lor, și așa primeau Prea Curatul Trup. Despre acest lucru pomenește Sfîntul Augustin în cuvîntul 252 și Soborul ce s-a adunat în cetatea Antisodora, care în canonul 31 hotărăște, zicînd: „Fiecare femeie, cînd se împărtășește, trebuie să aibă dominicala sa, iar aceea ce nu o are să rămînă fără de Împărtășanie pînă la duminica următoare". Iar dominicală se numea acea băsmăluță albă, ceea ce pe

românește înseamnă „de duminică", pentru că duminica se foloseau la biserică, ca să primească în ele Trupul Domnului.

Fratele: Dar cît a ținut acest obicei, Prea Cuvioase Părinte, de a da Sfînta Împărtășanie în mîinile credincioșilor?

Starețul: După unele mărturii, Frate Ioane, avem dreptul să credem că acest obicei a ținut în Biserică mai mult de 800 de ani, deoarece Sfîntul Ioan Damaschinul spune că: „Acest obicei a ținut cel puțin 400 de ani, după moartea Sfîntului Ioan Gură de Aur", care a fost pe la anul 407.

Fratele: Dar folosirea linguriței la împărtășirea cu Sfintele Taine, cînd s-a introdus, Cuvioase Părinte?

Starețul: Despre vremea cînd s-a introdus lingurița în darea sau împărtășirea credincioșilor cu Sfintele Taine, frate Ioane, nu se unesc toți la aceeași părere. Unii susțin că lingurița la împărtășire ar fi fost introdusă de Sfîntul Ioan Gură de Aur, alții, după dreptate, se împotrivesc, zicînd că după cel puțin 400 de ani de la moartea Sfîntului Ioan Gură de Aur s-ar fi introdus lingurița și aduc mărturie canonul 101 al Soborului al 6-lea Ecumenic care, ți-am mai spus, afurisește pe creștinii care nu primesc Sfîntul Trup al Domnului în palme. Deci, dacă ar fi introdus Sfîntul Ioan Gură de Aur lingurița, atunci Soborul al 6-lea, după aproape 300 de ani, nu ar fi afurisit pe cei ce nu primesc Împărtășania în mîini, după Predania cea veche care era în uz în acea vreme în Biserică.

Fratele: Dar care a fost pricina, Prea Cuvioase Părinte, pentru care Biserica a introdus lingurița la împărtășirea cu Prea Curatele Taine?

Starețul: Pricina pentru care s-a introdus lingurița la împărtășire, frate Ioane, nu este nevrednicia mirenilor, ci credința cea dreaptă și frica de Dumnezeu (Sfîntul Ioan Damaschinul, Dogmatica, vol. IV). Deoarece, precum spune Eustatie Arghebitie, oarecari necredincioși, prefăcîndu-se că sînt creștini, s-au unit cu ereticii sau cu cei cu năravuri rele, luînd în mîini Sfîntul Trup sau îl aruncau sau îl ascundeau, sau îl foloseau la farmece și la alte răutăți. Iar prin folosirea lingu-

riței, dîndu-se Sfîntul Trup în gură, a încetat odată cu toată pricina unei defăimări ca aceasta (Sfîntul Ioan Damaschinul, Dogmatica, vol. IV).

Fratele: Mi-ați spus, Prea Cuvioase Părinte, că Soborul al 6-lea Ecumenic, prin canonul 58, pedepsește cu afurisenie pe cel ce va îndrăzni să se împărtășească singur, fiindcă cel ce face una ca aceasta arată că are mîndrie, însușindu-și lui dregătoria preoțească. Dar dacă se va găsi și vreun preot care ar da voie la mireni să poarte la ei Sfintele Taine și să se împărtășească singuri cu ele, ce pedeapsă canonică ar avea unul ca acesta?

Starețul: Frate Ioane, preotul care va îndrăzni să dezlege cu de la sine putere hotărîrea acestui canon cade sub aceeași pedeapsă a canonului. Deci, canonul 58 al Sinodului al 6-lea Ecumenic afurisește pe mireanul care se împărtășește cu Sfintele Taine singur. Acest lucru îl arată luminat canonul al 2-lea al Sinodului al 6-lea Ecumenic, zicînd: „Dacă cineva se va prinde să înnoiască vreun canon sau să răstoarne cele rînduite de dînsul, va fi vinovat să primească certarea, precum același canon învață și prin aceleași în care greșește se va vindeca" (Pidalion de Neamț, p. 149).

Iar tîlcuirea acestui canon este și mai limpede, căci zice: „Iar de s-ar afla cineva ca să apuce să strice sau să surpe vreun canon, afurisește, caterisește sau anatema, acestea să le ia și cel ce strică sau surpă canonul" (Pidalion de Neamț, pp. 149-150).

Citim și în Pravila cea mare a Bisericii așa: „Preotul care va da Sfintele și Prea Curatele Taine să le poarte la sine citețul cel destoinic sau omul prost, să le poarte ei încoace și încolo, pentru oarecare treabă și nu cu frica lui Dumnezeu să le poarte, unii ca aceia să se pocăiască trei ani" (P. B. G., p. 100).

Fratele: Dar cu Sfînta și dumnezeiasca Liturghie, Prea Cuvioase Părinte, cum au mai urmat lucrurile, după ce au încetat marile prigoane? Oare s-a mai făcut multă vreme după aceea prin casele creștinilor?

Starețul: După încetarea marilor prigoane, frate Ioane, Biserica a mai îngăduit, cu economie, în cazuri foarte rare,

de a se mai face Sfînta Liturghie prin casele bunilor creștini. Aceasta o înțelegem din viața Sfîntului Ambrozie care, aflîndu-se la Roma, a săvîrșit Sfînta Liturghie în casa unei evlavioase matroane, care locuia dincolo de Tibru.

De asemenea, și Sfîntul Chiril al Alexandriei arată că pe vremea lui, în anul 444, încă se mai aflau unii preoți care făceau Sfînta Liturghie pe la casele creștinilor (Epistola a 9-a).

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, dar în ce vreme a oprit Biserica să se mai săvîrșească Sfînta Liturghie în casele creștinilor și ce Sfinte Canoane opresc acest lucru?

Starețul: Frate Ioane, în cele mai multe părți ale lumii creștine, atît Sfînta Liturghie cît și Sfîntul Botez au încetat a se mai face prin casele creștinilor, odată cu încetarea marilor prigoane.

Iar Sfintele Canoane, care opresc de a se mai săvîrși Sfînta Liturghie prin casele creștinilor, sînt acestea: canonul 58 al Sinodului din Laodiceea, anul 365, care zice: „Nu se cade prin case a se face producerea de Episcop sau de preot" (Pidalion, p. 300).

Din cuprinsul acestui canon vedem că nu multă vreme după încetarea prigoanelor, Sfinții și dumnezeieștii Părinți au hotărît să nu se mai facă Sfînta Liturghie prin casele particulare ale creștinilor. Căci prigoanele au încetat o dată cu venirea împăratului Constantin pe la anii 303-305, iar Sinodul din Laodiceea s-a ținut cu 60 de ani mai tîrziu.

Sfîntul Ioan Gură de Aur, la începutul secolului al cincilea se arată foarte nemulțumit că încă se mai găseau pe vremea lui preoți care îndrăzneau să facă Sfînta Liturghie prin casele oamenilor. Cu acest prilej, el ține o Omilie, în care arată diferența dintre rugăciunea obștească și cea din casă și oprește de a se mai săvîrși Sfînta Liturghie și Sfîntul Botez prin casele oamenilor, fără știrea Episcopului (Comentariu la Timotei).

La fel și Fericitul Augustin, care a trăit pe la anul 430, dă o hotărîre pentru eparhia sa, astfel: „În casele creștinilor, afară de rugăciuni și de Psalmi, altfel de cult să nu se mai săvîrșească" (Epistola 121).

Iar Sfinții și dumnezeieștii Părinți de la Sinodul al 6-lea Ecumenic nu numai că opresc a se săvîrși Sfînta Liturghie și Sfîntul Botez prin casele oamenilor, ci și chiar pedepsesc cu caterisire pe clericul care ar îndrăzni să facă acest lucru.

„Clericii care fără voia Episcopului liturghisesc prin casele cele de rugăciune care se află prin casele oamenilor credincioși, hotărîm să se facă aceasta numai cu aprobarea Episcopului locului, iar dacă un preot nu va păzi această hotărîre, să se caterisească". Canonul 31 și 59 al Sinodului al 2-lea, care s-a ținut la Constantinopol în anul 361, merge mai departe: Nu numai pe preoții care vor liturghisi prin casele creștinilor fără voia Episcopului caterisește, ci și pe înșiși creștinii mireni care se vor împărtăși de la acești preoți îi afurisește (Canonul 12-13-14).

De asemenea, Sinodul din Gangra, anul 430, prin canonul al 6-lea, dă anatema pe cei ce ar face slujbele bisericești afară din biserică, fără voia Episcopului.

Așadar, frate Ioane, după cum ai auzit, toți Sfinții Părinți de la Sinoadele pomenite mai sus, toți cu o gură, opresc cu caterisire pe clericii care ar îndrăzni să facă Sfînta Liturghie sau să boteze prin casele creștinilor, fără voia Episcopului locului, iar pe mirenii care se vor împărtăși de acești preoți îi supune afurisirii.

Deci, ține bine minte aceste lucruri, că îți vor fi de folos în viață, spre a nu cădea în cursa celor ce fac neorînduială în Biserica lui Hristos.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, un preot mi-a spus cîndva că la începutul creștinismului creștinii se împărtășeau cu Sfintele Taine în fiecare zi. V-aș ruga să-mi spuneți cum a fost acel obicei în Biserică, de a se împărtăși creștinii zilnic cu Prea Sfintele Taine ale lui Iisus Hristos?

Starețul: Da, frate Ioane, în primele zile ale Bisericii Creștine era obiceiul de a se împărtăși creștinii în fiecare zi. Aceasta se vede din Faptele Apostolilor, unde citim așa: „În fiecare zi cercetau cu rîvnă Biserica, iar pe acasă frîngeau pîinea, primeau hrana cu inima curată și veselă. Și erau neobosiți în

ascultarea învăţăturii Apostolilor, în Împărtăşire, în Frîngerea Pîinii şi în rugăciune" (Fapte 2, 42-46).

Fratele: Dar aici, Prea Cuvioase Părinte, este vorba de Frîngerea Pîinii, nu de Sfînta Împărtăşanie. Sau prin Frîngerea Pîinii se înţelege Sfînta Împărtăşanie cu Sfintele Taine?

Stareţul: Să ştii, frate Ioane, că în Biserica primară Sfînta Împărtăşanie este adesea numită Frîngerea Pîinii (Fapte 2, 42-46), alteori i se mai zice „Masă" şi „Cina Domnului" (I Cor. 10, 21 şi 11, 22); i se zice şi „Pîine şi Pahar binecuvîntat" (I Cor. 10, 16) sau „Mîncare şi Băutură duhovnicească" (Tez. Lit. III, p. 61).

Deci, ori de cîte ori vei întîlni în dumnezeiasca Scriptură aceste denumiri, să ştii că este vorba de Taina Sfintei şi dumnezeieştii Euharistii.

Fratele: Vă mulţumesc, Prea Cuvioase Părinte, de aceste luminări şi lămuriri, dar parcă tot mai am unele nelămuriri şi îndoieli şi v-aş ruga să-mi spuneţi pe larg despre împărtăşirea zilnică a primilor creştini.

Stareţul: Eu socoteam, frate Ioane, că te-ai lămurit îndeajuns cu cele spuse. Dacă însă vrei să fii lămurit mai pe larg, ascultă. Împărtăşirea zilnică cu Sfintele Taine ale lui Hristos din Biserica primară a durat şi mai tîrziu prin unele locuri şi, în cazuri izolate, s-a apropiat chiar şi de zilele noastre.

Sfîntul Vasile cel Mare, marele Ierarh şi Dascăl al lumii, scrie pe la anul 372 patricienei Cesaria următoarele: „Este bun şi folositor lucru să te împărtăşeşti în fiecare zi, primind Sfîntul Trup şi Sfîntul Sînge al lui Iisus Hristos, deoarece El ne spune lămurit că: «Cel ce mănîncă Trupul Meu şi bea Sîngele Meu, acela are viaţă veşnică» (In. 6, 55). Căci cine se îndoieşte că a se împărtăşi cineva neîntrerupt în viaţă nu este altceva decît a trăi în multe feluri?".

Prin părţile Galileei, Italiei şi Spaniei şi mai tîrziu pe vremea Sfîntului Vasile se practica împărtăşirea zilnică de către unii creştini evlavioşi. Sfîntul Ambrozie şi alţi Sfinţi Părinţi vorbesc în scrierile lor de obiceiul împărtăşirii zilnice care se practică de către unii crestini în diferitele părţi ale lumii.

Istoricul bisericesc Rufin, mort la anul 140, scrie că Apoloniu, Starețul unei mănăstiri de 500 de călugări din apropierea orașului Hermopoli-Egipt, recomanda împărtășirea zilnică, cu scopul de a nu se înstrăina de Dumnezeu (Ist. Monahilor, cap. II).

Tot așa și Cuviosul Nil Sinaitul, mort la anul 430, sfătuiește, zicînd: „Ferește-te de orice stricăciune și împărtășește-te în fiecare zi, căci astfel Trupul lui Hristos se face al nostru!"

Iar Sfîntul Teodor Studitul, mort la anul 826, sfătuiește pe ucenicii săi, zicînd: „S-ar cuveni, desigur, ca noi, cei ce viețuim în mănăstiri, să ne împărtășim în fiecare zi și nu rar, numai la fiecare Sfîntă Liturghie". Apoi adaugă: „Vă spun aceasta nu pentru că aș dori să vă apropii pe voi de Sfînta Împărtășanie cu ușurință și neluare-aminte, căci este scris «Să se cerceteze omul pe sine»". Citim de asemenea că împărtășirea zilnică s-a practicat printre monahii Sfîntului Munte al Athosului, prin secolul al XVIII-lea și începutul secolului al IX-lea, practica fiind susținută de Cuviosul Nicodim Aghioritul și de Atanasie de Paros. Cuviosul Nicodim învață că astfel de împărtășire „...este folositoare dacă se va face cu pregătirea cuvenită". Iar Atanasie de Paros zice: „Noi nu ne împărtășim în fiecare zi și nici pe alții nu învățăm acest lucru, precum ne clevetesc unii... Iar de se va găsi cineva să se împărtășească zilnic, aceasta nu este o vină, dacă acela se va împărtăși cu cuget curat".

Mai aproape de noi este Arhimandritul de la Mănăstirea Spask din Rusia, unul dintre ucenicii lui Paisie, despre care se spune că s-a împărtășit cu Sfintele Taine în toate cele 18 zile dinaintea morții sale la anul 1845, nemailuînd în acest timp altă hrană, decît doar cîteva picături de apă.

Din toate aceste mărturii, frate Ioane, cred că te-ai lămurit îndeajuns că împărtășirea zilnică, deși nu a fost un obicei sobornicesc al Bisericii de totdeauna, de la începutul Bisericii și pînă în vremea noastră s-au găsit mereu monahi și creștini mai evlavioși și mai rîvnitori care să se împărtășească zilnic

cu Sfintele și Prea Curatele Taine ale Domnului nostru Iisus Hristos.

Fratele: Asupra acestui lucru, Prea Cuvioase Părinte, m-am lămurit pe deplin, aș vrea însă să mai știu dacă Biserica Sobornicească și Apostolică a dat vreo poruncă, obligîndu-i pe creștini să se împărtășească în fiecare zi, și cum privește Biserica practica împărtășirii zilnice cu Sfintele Taine?

Starețul: Biserica Sobornicească, frate Ioane, nu a dat nici o poruncă prin care să oblige pe cineva la împărtășirea cu Sfintele Taine, deoarece acest obicei, adică împărtășirea cu Sfintele Taine, este un lucru de conștiință și Biserica a lăsat pe fiecare să urmeze propriei sale conștiințe. Iar față de obiceiul împărtășirii zilnice, Biserica a păstrat întotdeauna o rezervă și o oarecare îndoială.

Despre acest lucru avem mărturii de la scriitorii bisericești. Astfel, Fericitul Ieronim zice în această privință: „Știu că acesta este obiceiul la Roma, ca credincioșii să primească zilnic Trupul Domnului nostru Iisus Hristos, ceea ce eu nu blamez, dar nici nu laud" (Epistola 48, 15 și 71, 6).

Aproape la fel vorbește și Ghenadie de Marsilia, care zice: „Nici nu laud, nici nu critic împărtășirea cu Sfintele Taine în fiecare zi. Eu îndemn însă și sfătuiesc că se cuvine să ne împărtășim în toate duminicile dacă, bineînțeles, sufletul nu este tulburat de păcat" (Despre dogmele Bisericii, cap. III).

Deci, Biserica Sobornicească nici nu recomandă împărtășirea zilnică pentru toți, nici nu interzice obiceiul zilnicei împărtășiri. Ci toată vremea, față de acest obicei, a păstrat o rezervă și o oarecare îndoială.

Avînd în vedere că nu-i ușor unui suflet creștin să se afle gata de împărtășire în fiecare zi, deoarece, după Apostolul, care zice: „toți multe greșim", lesne alunecăm în multe greșale care ne pot tulbura pacea conștiinței și prin aceasta ne îndepărtează de vrednicia apropierii și împărtășirii cu Sfintele și Prea Curatele Taine ale lui Hristos. Căci, după mărturia Sfîntului Ioan Gură de Aur, „Cele Sfinte se dau celor sfinți".

Fratele: Am înțeles, Prea Cuvioase Părinte, că Biserica Sobornicească nu a dat o regulă oficială pentru împărtășirea zilnică cu Prea Curatele Taine ale lui Iisus Hristos. Dar preotul de care v-am pomenit mai înainte mi-a spus că Sinodul al 6-lea Ecumenic, prin canonul 66, a dat poruncă obligatorie, pentru toți creștinii, de a se împărtăși în fiecare zi. Vă rog să-mi spuneți dacă lucrurile stau așa.

Starețul: Nu este adevărat, frate Ioane, ce ți-a spus acel preot. Sinodul al 6-lea Ecumenic nu a dat nici o hotărîre obligatorie pentru împărtășirea zilnică a creștinilor cu Prea Curatele Taine, ci pentru a se da o mai mare însemnătate sărbătorilor Paștelui, prin canonul 66, acest Sinod a făcut o dezlegare excepțională, îngăduind tuturor creștinilor care vor merge la biserică din ziua de Paști pînă la Duminica Tomei să se poată împărtăși cu Sfintele Taine în fiecare zi a Săptămînii celei Luminate, această săptămînă fiind socotită ca o prelungire a Învierii, ca un continuu Paști.

Tîlcuirea acestui canon spune așa: „Fiindcă toată Săptămînă Luminată se socotește ca o zi numită cu numele Domnului, de aceea acest canon rînduiește ca toți creștinii în săptămîna aceasta să stea în biserică, veselindu-se și prăznuind Învierea Domnului... împărtășindu-se cu Sfintele Taine" (Pidalion, p. 189).

Fratele: Tot acest preot, Prea Cuvioase Părinte, mi-a spus că atît canonul 9 al Sfinților Apostoli, precum și canonul 2 al Soborului din Antiohia, anul 341, afurisește pe creștinii care nu se vor împărtăși cu Sfintele Taine în fiecare zi.

Starețul: Nici acest lucru nu-i adevărat, frate Ioane, canonul 9 al Sfinților Apostoli, canonul 2 al Soborului din Antiohia, precum și canonul 3 al Sfîntului Timotei al Alexandriei vorbesc despre împărtășirea deasă care se practică în vechea Biserică Creștină, ceea ce se arată în tîlcuirea acestor canoane. Dar pentru deasa împărtășire, nici unul din aceste canoane nu vorbește și nici nu afurisește pe creștinii care nu s-ar împărtăși în fiecare zi.

Iar ca să ne orientăm mai bine, să citim mai bine canonul 9 al Sfinţilor Apostoli, care zice aşa: „Toţi credincioşii care intră în biserică şi aud Scripturile, dar nu îngăduie la rugăciune şi la Sfînta Împărtăşanie, să se afurisească ca unii ce fac neorînduială în Biserică".

Fratele: După cîte înţeleg eu, Prea Cuvioase Părinte, canonul spune clar că trebuie să se afurisească creştinii care intră în biserică şi nu se împărtăşesc. Poate nu se afuriseau cei ce mergeau atunci la biserică în ziua în care nu se făcea Sfînta Liturghie. Iar dacă se făcea atunci, negreşit cei ce veneau la biserică şi nu se împărtăşeau în fiecare zi trebuiau să se afurisească. Dar oare, Prea Cuvioase Părinte, în acea vreme se făcea Liturghie în fiecare zi?

Stareţul: Frate Ioane, Sfînta Liturghie, ca şi în vremea noastră, în unele locuri se făcea zilnic, iar în cele mai multe numai sîmbăta şi duminica.

Scriitorii bisericeşti Origen, Tertulian, Eusebiu al Cezareii şi Sfîntul Ciprian vorbesc despre slujirea Sfintei Liturghii numai sîmbăta şi duminica. Găsim şi la alţi scriitori bisericeşti că Sfînta Liturghie se făcea şi mai des şi mai rar.

Fratele: Dar dacă Sfînta Liturghie se săvîrşea zilnic, Prea Cuvioase Părinte, apoi eu cred că şi împărtăşirea se făcea zilnic.

Stareţul: Nu-i deloc aşa cum crezi frăţia ta, frate Ioane. Şi Sfîntul Ambrozie al Mediolanului, în anul 307, arată că pe vremea sa Sfînta Liturghie se făcea în fiecare zi (Epistola 90), dar tot el ne spune că creştinii din vremea sa se împărtăşeau o dată pe an abia: „Dumnezeu, zice el, ne-a dat această Pîine pentru toate zilele, iar noi o luăm numai o dată pe an" (Pidalion, p. 11).

Iar dumnezeiescul Părinte Ioan Gură de Aur arată că pe vremea sa, în Constantinopol, Sfînta Liturghie se făcea zilnic, dar atît creştinii cît şi monahii se împărtăşeau cu Sfintele Taine foarte rar, căci zice: „Mulţi cu Tainele acestea o dată pe an se împărtăşesc, iar alţii de două ori... iar călugării cei

de prin pustii tot o dată pe an se împărtăşeau, iar de multe ori şi la doi ani" (Împ. de grîu, p. 53).

Deci, frate Ioane, nu este adevărat ceea ce crezi frăţia ta, că dacă undeva se face Sfînta Liturghie zilnic, apoi şi împărtăşirea cu Sfintele şi Prea Curatele Taine se face zilnic. Eu ţi-am spus şi mai înainte că obiceiul împărtăşirii zilnice nu era general, nu s-a practicat niciodată în Biserica Creştină şi nici în toate timpurile, ci a avut un caracter de practică locală şi individuală.

Cu toate că Sfînta Liturghie nu a încetat a se face prin unele locuri zilnic, precum vedem că se face în mănăstiri şi pe la Episcopii, totuşi împărtăşirea cu Sfintele Taine nu s-a mai făcut zilnic, deoarece evlavia creştinilor faţă de această Sfîntă şi dumnezeiască Taină nu a mai fost aşa de aprinsă ca la primii creştini.

Despre aceasta ne încredinţează şi Fericitul Augustin, mort la anul 430, care zice aşa: „În părţile Răsăritului, cei mai mulţi dintre creştini nu se împărtăşesc în fiecare zi din Cina Domnului" (Pidalion, p. 2).

Poate că tocmai aceste mărturii să le fi avut în vedere şi Teodor Balsamon, unul din tîlcuitorii canoanelor care a trăit pe la sfîrşitul secolului al XII-lea, cînd zice: „Cu neputinţă este creştinilor a se împărtăşi în fiecare zi" (Pidalion, p. 10).

Fratele: Aceste lucruri le-am înţeles, Prea Cuvioase Părinte, însă vă rog să mă lămuriţi cum stau lucrurile cu cele două canoane: canonul 9 al Sfinţilor Apostoli şi canonul 2 al Soborului din Antiohia care, după părerea mea, afuriseşte pe creştinii care vin la biserică şi nu se împărtăşesc la fiecare Sfîntă Liturghie, deoarece canonul spune lămurit că: „Toţi credincioşii care intră în biserică şi aud Sfintele Scripturi, dar nu îngăduie la rugăciuni şi la Sfînta Împărtăşanie, să se afurisească".

Stareţul: Numai ţi se pare, frate Ioane, căci adevărul nu este acesta. Aceste dumnezeieşti canoane s-au dat de către Sfinţii Apostoli şi de dumnezeieştii Părinţi pentru a trezi

conştiinţele adormite şi rîvna credincioşilor spre rînduiala desei împărtăşiri, care fusese la început în Biserică, precum ţi-am mai spus; dar nici canonul 9 al Sfinţilor Apostoli, nici canonul 2 al Soborului din Antiohia nu afurisesc pe creştinii care nu se împărtăşesc cu Sfintele Taine la fiecare Sfîntă Liturghie.

Bineînţeles, dacă aceştia vor avea motive întemeiate de a nu se împărtăşi. Adică dacă ei au fost opriţi de la Împărtăşanie de către Episcopii sau duhovnicii lor, sau dacă li s-a întîmplat ceva în ajun, precum ar fi: dacă au băut apă sau au vărsat, sau altceva ar fi pătimit (vezi P. M. B., canonul 2 Antiohia).

Deci, cele două canoane de mai sus afurisesc numai pe acei creştini care intră în biserică şi aud Sfintele Scripturi, dar nu îngăduiesc la rugăciune şi la Împărtăşania cea în duh şi cuvîntătoare. Adică nu au răbdare să stea în biserică şi să asculte toate rugăciunile şi toată slujba Sfintei Liturghii pînă la capăt, ci ies din biserică mai înainte de vreme şi prin aceasta ei tulbură liniştea celorlalţi creştini care se împărtăşesc de împărtăşirea cea duhovnicească de care se fac părtaşi toţi ceilalţi credincioşi care participă la Sfînta şi dumnezeiasca Liturghie.

Fratele: Dar cum, Prea Cuvioase Părinte, în vremea Sfintei Liturghii, se pot împărtăşi în două feluri credincioşii creştini care vin la biserică ?

Starcţul: Da, frate Ioane, două sînt Împărtăşirile, fiindcă şi omul este îndoit: una este Împărtăşania cea tainică a Jertfelnicului, prin care credincioşii se împărtăşesc în chip simţit cu Trupul şi Sîngele Domnului, iar a doua Împărtăşanie este cea duhovnicească, prin care credincioşii se împărtăşesc în chip duhovnicesc şi gînditor din dumnezeiasca şi Sfînta Liturghie (Răzb. Nev., Cuvînt înainte).

Deci, şi participarea în duh la Sfînta Liturghie dă credincioşilor chip de împărtăşanie şi de unire a lor cu Dumnezeu.

Această unire se săvîrşeşte prin cunoaştere, înţelegere şi iubire, fiindcă prin prezenţa la Sfînta Liturghie credincioşii

se găsesc sub raza duhovnicească a Cinei celei de Taină, și au puterea de a fi părtași la ea cu gîndul și cu mintea și cu inima, numai de vor urmări cu toată atenția slujba Sfintei Liturghii. Printr-o astfel de participare ei pot cîștiga sfințenia în chip moral.

Această Împărtășanie se împărtășește prin miridele (părticelele) scoase pentru numele fiecăruia. Prin această părticică ei se împărtășesc de sfințenie, precum despre aceasta arată Sfîntul Simeon Tesaloniceanul: „Căci prin atingerea acestor părticele de Trupul euharistic al Domnului nostru Iisus Hristos, Sfîntul Har se comunică și sufletelor care au fost scoase de la Proscomidie. Și dacă omul este dintre cei evlavioși sau dintre cei ce au greșit, dar s-au pocăit, atunci, nevăzut, el se împărtășește Harului, primind în multe cazuri și folos trupesc".

Iar Starețul Paisie zice: „În toată vremea și în tot locul, fiecare dintre credincioși poate să se împărtășească cu duhul, avînd foloase destul de mari. În acest fel se împărtășește omul și se hrănește în chip nevăzut cu Domnul nostru Iisus Hristos, ori de cîte ori se gîndește cu evlavie la taina Întrupării și pătimirii Sale se umple de iubire către El" (Paisie de la Neamț, p. 334).

Așadar, frate Ioane, ține minte că sînt două chipurile Împărtășirii, precum ți-am spus: aceasta de-a doua, adică Împărtășania duhovnicească sau gînditoare, deși nu este desăvîrșită ca cea tainică a Jertfelnicului, uneori ea este atît de plăcută lui Dumnezeu, încît poate nu sînt alte Împărtășiri tainice pentru lipsa celor ce le primesc (Războ. Nev., p. 201).

Deci, frate Ioane, cînd canonul 9 al Sfinților Apostoli afurisește pe creștini (cei ce intră în biserică, dar nu îngăduie la Împărtășire și la rugăciune), sau mai clar, cum zice canonul 2 al Soborului din Antiohia: „Iar nu se împărtășesc de rugăciune împreună cu poporul sau se întorc de la împărtășirea Sfintei Euharistii, după oarece neorînduieli" (Pidalion, p. 276).

Se înțelege că, pe lîngă cei ce nu voiesc să se împărtășească cu Sfintele Taine, nefiind opriți de la aceasta de către Episcopii sau duhovnicii lor, se afurisesc și acei creștini ce intră

în biserică și ascultă citirea Sfintei Scripturi, dar nu îngăduie să stea la rugăciuni și la duhovniceasca împărtășire, adică nu vor să stea pînă la urmă și să asculte cu toată evlavia și atenția slujba dumnezeieștii Liturghii.

Fratele: Din toate cîte mi-ați spus pînă aici, Prea Cuvioase Părinte, eu am înțeles că sînt două feluri de împărtășiri: una simțită și alta gîndită; că atît canonul 9 cît și canonul 2 al Soborului din Antiohia nu afurisesc pe creștinii care nu se împărtășesc cu Sfintele Taine și la fiecare Sfîntă Liturghie, după cum îmi spusese acel preot, ci aceste canoane afurisesc pe acești creștini ce se întorc de la împărtășirea Sfintei Euharistii, fără a avea pricina binecuvîntată sau oprită de la duhovnicii lor, precum și creștinii care nu îngăduie la împărtășirea cea duhovnicească, adică nu vor să stea pînă la urmă și să asculte cu evlavie slujba Sfintei și dumnezeieștii Liturghii.

Starețul: Ai înțeles, frate Ioane, sau mai ai și altceva de întrebat?

Fratele: Da, Prea Cuvioase Părinte, ziceați că prin cuvîntul „împărtășire" canoanele de mai sus nu se referă numai la împărtășirea cu Sfintele Taine, ci și la împărtășirea cea gîndită, de asemenea ziceați că și Sfînta Liturghie se cheamă Împărtășire. Oare este scris undeva că Sfînta Liturghie se mai numește și Împărtășire?

Starețul: Dacă vrei să te încredințezi de acest lucru, frate Ioane, citește subînsemnarea canonului 9 Apostolic, unde se vede scris chiar așa: „Apoi canonul nu zice în fiecare zi, ci afurisește pe cei ce nu îngăduie la Sfînta Împărtășanie, adică atunci cînd se săvîrșește Sfînta Liturghie" (Pidalion, p. 11).

Fratele: Dar canonul 9 al Sfinților Apostoli, Prea Cuvioase Părinte, amintește și de rugăciune, zicînd: „Dar nu îngăduie la rugăciune și la Sfînta Împărtășanie", apăi oare și prin cuvîntul rugăciune, tot slujba dumnezeieștii Liturghii o arată?

Starețul: Adevărat, frate Ioane, amîndouă acestea le înțelege canonul prin rugăciune și împărtășirea cu Sfintele Taine, și ca să fii încredințat de acest lucru, apoi ascultă pe Mitro-

politul Gavriil al Philadelphiei care, în tîlcuirea celor șapte Taine ale Bisericii de Răsărit, arătînd diferitele numiri ale dumnezeieștii Liturghii, zice: „De sînge și de aducere și slujbă cuvîntătoare și Euharistie" și „Dar cinstit și Rugăciune și Împărtășire".

Fratele: Dar în ce fel, Prea Cuvioase Părinte, dumnezeiasca Liturghie se numește și Rugăciune și Împărtășire?

Starețul: Dacă vrei să cunoști și acest lucru, frate Ioane, apoi ascultă mai departe pe acel tîlcuitor, care zice: „Sfînta Liturghie se numește și Rugăciunea ce pururea se săvîrșește de noi, pentru pravoslavnicii cei vii și pentru cei adormiți întru Hristos" (id. pp. 33-34).

Iar că Sfînta Liturghie se mai numește și Împărtășanie, același tîlcuitor arată, zicînd: „Se numește și Împărtășire și Liturghie și este cu adevărat după dumnezeiescul Damaschinul și pentru că ne împărtășim cu Hristos prin ea și ne facem părtași Trupului Dumnezeirii și pentru că ne împărtășim și ne unim unii cu alții. Că de vreme ce dintr-o pîine ne împărtășim cu toții, un Trup al lui Hristos și un Sînge și unul altuia mădulare ne facem" (ibid.).

După cum vezi din această tîlcuire, frate Ioane, Sfînta Liturghie se numește și Împărtășire și Rugăciune. Iar acei care ies din biserică mai înainte de vreme și nu voiesc a lua parte la această gînditoare și duhovnicească împărtășire, adică nu voiesc a asculta cu evlavie slujba Sfintei Liturghii pînă la capăt, se afurisesc de mai sus amintitele canoane ca și acei credincioși care se întorc de la împărtășirea Sfintei Euharistii fără motive binecuvîntate.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, mai sînt și alte mărturii care să conglăsuiască cu mărturia pe care mi-ați dat-o?

Starețul: Dacă mai vrei și alte mărturii, frate Ioane, ascultă pe Alexie Arsti, unul dintre tîlcuitorii Sfintelor Canoane, care în mono-canonul său privitor la cele de mai sus zice așa: „Cine nu așteaptă la biserică, încă nefiind săvîrșită slujba Sfintei Liturghii, ca și cum ar face netocmire Bisericii, acela să se afurisească" (P. M. B., p. 312).

Fratele: Acum am înțeles clar, Prea Cuvioase Părinte, că toate cele arătate pînă acum de Prea Cuvioșia Voastră în privința canonului 9 Apostolic și canonului 2 de la Soborul din Antiohia sînt adevărate și în pas cu înțelesul sobornicesc al Bisericii. Deci, acum sînt convins pe deplin că nu are dreptate acel preot care mi-a spus că aceste două canoane afurisesc pe toți creștinii care nu se împărtășesc cu Sfintele și Prea Curatele Taine în fiecare zi.

Starețul: Bine că ai înțeles măcar acum, frate Ioane, cele ce a trebuit să le înțelegi.

Fratele: Vă rog să nu vă supărați, Prea Cuvioase Părinte, dacă vă mai întreb ceva.

Starețul: Întreabă, frate Ioane, că nu mă supăr.

Fratele: Tot acel preot mi-a spus, Prea Cuvioase Părinte, că Sfîntul Ioan Gură de Aur scotea afară din biserică pe creștinii care nu se împărtășeau cu Sfintele Taine în fiecare zi și nu-i lăsa nici măcar să se roage împreună cu cei ce erau vrednici a se împărtăși în fiecare zi cu Sfintele Taine. De aceea, tare v-aș ruga să-mi spuneți dacă este adevărat ce mi-a spus mie acel Părinte.

Starețul: Nici acest lucru nu este adevărat, frate Ioane; Sfîntul Ioan Gură de Aur nu scotea din biserică pe creștinii care nu se împărtășeau cu Sfintele Taine în fiecare zi, ci el scotea din biserică pe creștinii ce se aflau sub canonul pocăinței și care după canonul 10 al Sfinților Apostoli și după rînduiala celor patru trepte de canonisire ce erau pe acea vreme în Biserică nu aveau voie să stea împreună cu credincioșii, nici a se ruga sau a se împărtăși împreună cu ei.

Ascultă însă și cuvintele Sfîntului Ioan Gură de Aur, ca să te lămurești deplin asupra acestui lucru: „Nu ești vrednic – zice – să te împărtășești, nu ești vrednic nici împreună a te ruga cu cei vrednici a se împărtăși. Auzi pe diacon că strigă: «Cîți sînteți întru pocăință ieșiți, cîți nu se împărtășesc sînt întru pocăință». Pentru ce, cînd auzi pe diacon că zice: «Cîți nu puteți a vă ruga, ieșiți», tu stai cu obrăznicie și nu ieși?" (Cuv. III către Efeseni).

Deci, după cum vezi, frate Ioane, nici nu pomenește dumnezeiescul Hrisostom de împărtășirea zilnică, ci el scoate afară din biserică pe cei ce erau pe treapta a treia a canonisirilor și care cu obrăznicie rămîneau în biserică, împreună cu cei ce aveau stare de credincioșie, deși în acea vreme nu le era îngăduit să rămînă, ci trebuia să iasă afară din biserică atunci cînd diaconul zicea cuvintele: „Cei ce sînteți întru pocăință, ieșiți". Căci după ce ieșeau aceștia trebuia să înceapă Sfînta Liturghie a credincioșilor (Tez. Lit., p. 71).

Fratele: Ați pomenit, Prea Cuvioase Părinte, de patru trepte de canonisire care erau în acea vreme în Biserică. Apoi tare aș dori să știu ce-i cu aceste trepte și ce rol aveau ele, ca să înțeleg și mai bine cele spuse de Sfîntul Ioan Gură de Aur și totodată să știu cum era practica canonisirii pentru cei ce voiau să se împărtășească cu Prea Curatele lui Hristos Taine.

Starețul: Cele patru trepte de canonisire care erau în vremea Sfîntului Ioan Gură de Aur sînt: plîngerea, ascultarea, căderea și starea cu credincioșii, iar deosebirea dintre ele este aceasta:

Plîngerea era starea celor păcătoși care erau opriți să intre în biserică și stăteau afară și de curtea bisericii și trebuiau să iasă înaintea tuturor celor ce veneau la biserică și să-i roage cu lacrimi ca să se roage pentru dînșii, ca unii ce erau lepădați afară de tinda bisericii. Și așa trebuiau să se pocăiască atîta vreme cît le era poruncit.

Ascultarea era starea celor păcătoși care trebuiau să asculte dumnezeiasca Scriptură stînd la ușa bisericii, în tindă, iar în biserică nu le era iertat să intre pînă ce nu se împlineau anii rînduiți.

Căderea era starea celor ce aveau voie să intre în biserică pînă la ușa amvonului și puteau să stea în biserică pînă după Sfînta Evanghelie, cînd diaconul zice: „Cei chemați ieșiți", și atunci ieșeau și stăteau afară pînă la terminarea Sfintei Liturghii.

Starea cu credincioşii era starea celor ce puteau sta cu credincioşii în biserică pînă la sfîrşitul Sfintei Liturghii, dar cu Sfintele şi Prea Curatele Taine ale lui Iisus Hristos nu se împărtăşeau, pînă ce nu se împlinea vremea cea hotărîtă pentru dînşii. Numai atunci se învredniceau cu împărtăşirea cu Sfintele Taine ale Prea Curatului Trup şi ale Prea Curatului Sînge al Domnului nostru Iisus Hristos. Cu aceasta se împlineşte toată pocăinţa.

Episcopii şi preoţii duhovnici trebuiau să ia aminte în toată vremea şi aşa să canonisească pe cei ce voiau să se curețe de păcate şi să se pocăiască (P. M. B., Sfîntul Vasile cel Mare, canon 59).

Fratele: Foarte m-am minunat, Prea Cuvioase Părinte, auzind aceste lucruri.

Stareţul: Dar de ce te-ai minunat, frate Ioane?

Fratele: Iată de ce m-am minunat, Prea Cuvioase Părinte: am crezut că dacă în vechime era obiceiul de a se împărtăşi creştinii aşa de des, apoi nu era aşa de mare stricteţea şi oprirea de la Sfînta Împărtăşanie, ca în zilele noastre. Dar după cîte văd eu, disciplina Bisericii faţă de cei ce păcătuiau era mult mai aspră ca acum şi îngrădită cu mare scumpătate împărtăşirea cu Sfintele Taine ale Domnului nostru Iisus Hristos. Eu cred, Prea Cuvioase Părinte, că dacă s-ar pune în zilele noastre această rînduială a canonisirii, apoi nimeni nu s-ar mai împărtăşi cu Prea Curatele Taine. Căci cine din credincioşii de azi ar mai avea atîta smerenie şi răbdare să stea cu anii în curtea bisericii, în pridvor sau la uşa bisericii sau împreună cu cei credincioşi, dar fără să se poată împărtăşi? Cine din credincioşii de azi ar mai avea atîta smerenie şi evlavie să stea la poarta bisericii şi să ceară iertare de la toţi cei ce intră în ograda bisericii şi în biserică?

Stareţul: Mă bucur, frate Ioane, că te-ai gîndit la acest lucru. Într-adevăr, disciplina Bisericii în vechime a fost foarte aspră şi cu mare sfinţenie s-au păstrat învăţăturile şi tradiţiile

Mîntuitorului nostru Iisus Hristos și ale Sfinților Apostoli față de Sfînta și dumnezeiasca Taină a Euharistiei, care este cu adevărat Trupul și Sîngele Domnului. Deci față de o vistierie atît de sfîntă, cîtă curăție și umilință ne trebuie nouă dacă dorim să o primim?

La acest lucru, frate Ioane, ar trebui mereu să cugete preoții care fac prea mare pogorămînt și dau voie creștinilor fără de nici o pregătire cuviincioasă să dea năvală la Sfînta Împărtășanie cu Prea Curatele și Sfintele Taine. Se cade ca ei să arate credincioșilor nu numai obiceiul cel bun pe care-l aveau creștinii pe vremurile cele mai dinainte, de a se împărtăși mai des cu Sfintele Taine, ci și această sfîntă și aspră disciplină a Bisericii din acea vreme și scumpătatea mare care era în Biserică față de Neprețuitele Taine ale lui Hristos.

Fratele: Mai am o nedumerire, Prea Cuvioase Părinte.

Starețul: Ce nedumerire mai ai, frate Ioane?

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, din cele ce mi-ați spus despre treptele canonisirii am înțeles că cei de pe treapta canonisirii a patra puteau sta în biserică cu credincioșii pînă la sfîrșitul Sfintei Liturghii, dar nu se învredniceau de Sfînta Împărtășanie. Dar mie mi se pare că Sfîntul Ioan Gură de Aur nici pe atunci nu-i lăsa să stea în biserică, pentru că erau sub canonul pocăinței și deoarece nu se puteau împărtăși cu Sfintele Taine, nici la rugăciunea cu cei credincioși nu aveau voie să stea. Aceasta se vede din cuvîntul Sfîntului, care zice: „Nu ești vrednic să te împărtășești? Nu ești vrednic nici împreună a te ruga cu cei vrednici de împărtășire" (Cuv. III către Efeseni).

Deci, după cum vedeți, Sfîntul Ioan Gură de Aur permite să rămînă în biserică pînă după terminarea Sfintei Liturghii numai credincioșii ce erau vrednici să se împărtășească cu Sfintele Taine, iar canonul 9 al Sfinților Apostoli din contră, afurisește pe creștinii care nu vor să stea în biserică pînă la terminarea Sfintei Liturghii. Tot așa și canoanele 22 și 59 ale Marelui Vasile și canonul 4 al Sfîntului Grigorie de Nyssa și altele, care hotărăsc ca cei de pe treapta a patra a canonisirilor

să stea împreună cu credincioşii pînă la sfîrşitul Sfintei Liturghii. Sau poate pe vremea Sfinţilor Apostoli a fost o rînduială în Biserică în privinţa celor ce se împărtăşeau şi altă rînduială pe vremea Sfîntului Vasile cel Mare şi a Sfîntului Ioan Gură de Aur, sau poate este vreo nepotrivire aici între hotărîrea pe care o dă Sfîntul Ioan Gură de Aur şi canoanele arătate mai sus?

Eu, fiind nedumerit în această privinţă, nu ştiu ce să cred. De aceea vă rog, Prea Cuvioase Părinte, să-mi spuneţi şi să-mi lămuriţi cele de mai sus.

Stareţul: Această nedumerire a frăţiei tale, frate Ioane, o dezleagă canonul 8 al Sfinţilor Apostoli, care spune clar: „Dacă vreun Episcop sau preot sau diacon sau oricine altcineva din catalogul preoţesc, făcîndu-se aducere aminte, nu se va împărtăşi şi spune pricina, să aibă iertare, iar dacă nu o va spune, să se afurisească, ca unul ce s-a făcut pricinuitor de vătămarea norodului, ca şi cum un sănătos a adus". Iar în tîlcuirea acestui canon citim aşa: „Canonul acesta vrea ca toţi, şi mai ales cei hirotoniţi, să fie înainte gătiţi şi vrednici a se împărtăşi cu Sfintele Taine, cînd se face atunci, adică înainte de Sfînta Slujbă a Trupului Domnului, iar dacă cineva din ei nu se va împărtăşi, fiind de faţă la dumnezeiasca Liturghie, să spuie pricina pentru care nu s-a împărtăşit, iar de va fi dreaptă şi binecuvîntată să ia iertare. Iar de nu voieşte să spună, să se afurisească, fiindcă se face pricină de vătămarea norodului, fiindcă dă prilej să bănuiască norodul că preotul ce a liturghisit este nevrednic şi pentru aceasta nu are voie a se împărtăşi"; iar în subînsemnarea acestui canon se spune aşa: „Din canonul acesta se dezleagă păruta împotrivire ce se naşte din următorul canon 9 apostolic şi între Hrisostom şi între celelalte canoane ale Soboarelor şi ale Părinţilor".

Că apostolicescul canon 9 rînduieşte să se afurisească toţi creştinii aceia care intră în biserică la Sfînta Liturghie şi aud Sfintele Scripturi, dar nu îngăduie la rugăciune şi la împărtăşire. Iar Hrisostom zice ca să iasă din biserică şi să nu se roage împreună cu cei credincioşi, cei ce nu sînt gătiţi a se

împărtăşi. Iar Sfintele Canoane ale Soboarelor şi ale Părinţilor, în multe locuri rînduiesc împotrivă, adică să stea împreună în vremea Sfintei Liturghii.

Mulţi dintre cei ce se pocăiesc însă, să nu se împărtăşească... Deci, această părută împotrivire este dezlegată şi învoită de canonul al 8-lea al Sfinţilor Apostoli, ce porunceşte celor ce împreună se roagă cu cei credincioşi şi nu se împărtăşesc, să spună pricina pentru care sînt opriţi a se împărtăşi. Pentru că în chipul acesta şi împreună se roagă pînă la sfîrşit şi nici nu se împărtăşesc, dar nici nu se afurisesc, că poate să se fi întîmplat ceva omenesc, ori apă să fi băut, ori să fi vărsat, ori altceva să fi făcut" (Pidalion, p. 10-11). Aşadar, frate Ioane, cred că din cuprinsul acestui canon, ca şi din tîlcuirea şi din subînsemnarea lui, te-ai lămurit că pe vremea Sfîntului Ioan Gură de Aur acesta îi scotea din biserică pe creştinii aceia care erau pe treapta a treia de pocăinţă şi de canonisire şi care nu puteau sta la rugăciune cu cei credincioşi şi nu scotea pe cei de pe treapta a patra de canonisire, care puteau să rămînă în biserică şi să se roage împreună cu cei credincioşi pînă la sfîrşitul Sfintei Liturghii, şi care pentru motive binecuvîntate nu puteau a se împărtăşi.

Noi ştim că Sfîntul Ioan Gură de Aur a trăit în secolul al IV-lea pînă la începutul secolului al V-lea († 407). Şi trebuie să credem că el cunoaşte mai bine ca noi canonul 9 al Sinodului apostolic (Pidalion, p. 12), precum şi hotărîrea canoanelor 22 şi 59 ale Sfîntului Vasile cel Mare şi canonul 4 al Sfîntului Grigorie de Nyssa, care erau scrise aproape de vremea lui şi care dădeau voie să stea în biserică pînă la sfîrşitul Sfintei Liturghii, dar să nu se împărtăşească (Pidalion, p. 403).

Fratele: Încă o nedumerire mai am, Prea Cuvioase Părinte.

Stareţul: Care nedumerire, frate Ioane?

Fratele: Iată care, Prea Cuvioase Părinte: canonul 8 al Sfinţilor Apostoli vorbeşte numai de Episcopi, de preoţi şi de diaconi, dar de creştini şi de mireni nimic nu pomeneşte. Adică nu arată că dacă ei vor avea vreo pricină binecuvîntată

ca să nu se împărtășească, să aibă și ei iertare spre a putea sta împreună cu credincioșii în biserică pînă la sfîrșitul Sfintei Liturghii. Vă rog să mă lămuriți și în această privință.

Starețul: Este drept, frate Ioane, că numai despre Episcopi și preoți și ceilalți din ceata clericilor vorbește canonul 8 al Sfinților Apostoli, dar frăția ta vezi că în tîlcuirea canonului zice așa: „Canonul acesta vrea ca toți..." și prin acest „toți" tîlcuitorul a înțeles și pe clerici și pe creștinii mireni. Dar nu numai tîlcuitorul canonului a înțeles așa, ci și mai mulți Sfinți Părinți de la Sfintele Soboare Ecumenice și locale, precum și Sfinții Părinți care au scris canoanele în parte, au înțeles la fel acest lucru.

Acest adevăr se poate cunoaște din cele scrise. Iar Sfintele Canoane ale Soboarelor și ale Părinților la multe părți rînduiesc împotrivă, adică să stea creștinii ce nu se pot împărtăși împreună cu cei credincioși și să se roage împreună în vremea Sfintei Liturghii pînă la sfîrșit, dar pînă la urmă să nu se împărtășească. La fel se arată și în tîlcuirea canonului 10 al Sfinților Apostoli (Pidalion, p. 12).

Altă mărturie în această privință găsim în Pravila Bisericească de la Govora, unde citim așa: „Fieștecine intră în biserică să asculte Sfînta Liturghie și Sfînta Scriptură și nu vrea să se pricestuiască cu toții cu Prea Curatele și Sfintele Taine ale lui Iisus Hristos, unul ca acela să se întrebe de unde este lui această învățătură; deci de va fi de la duhovnicul lui, însăși din voința sa sau de se va teme de păcate; unii ca aceștia să se teamă și să întrebe pe Părinți, oare cum va fi. Au doară i-au dat lui duhovnicul învățătură, iar de nu, se va pleca și va petrece așa întru a lui minte deșartă, să se despartă. Iar de va fi Episcop sau popă sau diacon, și acela asijderea să se întrebe și să-l certe și la arătare înaintea Mitropolitului și să-i pună lui înainte unica aceea de toată cercarea și de toate întrebările" (P. B. G., p. 107).

Aceeași învățătură se vede scrisă pe Pravila Mare a Bisericii (P. M. B., p. 331).

Deci, după cum vezi, frate Ioane, aici se arată destul de deslușit că dacă cineva are învățătură de la duhovnicul său, adică dacă este oprit de a se împărtăși, unul ca acela, fie cleric, fie mirean, poate sta în biserică să asculte împreună cu toți necredincioșii slujba Sfintei Liturghii, dar numai să nu se împărtășească cu Sfintele și Prea Curatele Taine ale lui Hristos. Adică așa cum este practica de azi a Sfintei și Sobornicești Biserici de Răsărit. Așadar, cred că măcar acum, frate Ioane, te-ai lămurit asupra nedumeririi care te chinuia.

Fratele: Cu adevărat, Prea Cuvioase Părinte, acum îmi dau seama că atît canonul 8 al Sfinților Apostoli, cît și cel de-al 9-lea, precum și canoanele 22 și 59 ale Sfîntului Vasile cel Mare și cel al Sfîntului Grigorie de Nyssa, precum și alte canoane ale soboarelor și ale Părinților și ale dumnezeieștilor Pravile ale Bisericii rînduiesc ca toți creștinii care sînt întru pocăință și au canon de la Episcop sau de la duhovnicii lor de a nu se împărtăși cu Sfintele și Prea Curatele Taine, dacă vor spune pricina pentru care nu se pot împărtăși, au voie să intre în biserică și să se roage cu cei binecredincioși, să asculte Sfînta Liturghie pînă la sfîrșit, dar nu mai au voie să se împărtășească cu cei vrednici de împărtășire, pînă își vor face canonul rînduit de duhovnicii lor și vor primi dezlegare de la ei pentru a se împărtăși.

Acum sînt pe deplin lămurit și cred că nu a avut dreptate acel preot care mi-a spus că Sfîntul Ioan Gură de Aur scotea afară din biserică pe toți creștinii care nu se împărtășeau cu Sfintele Taine în fiecare zi.

Stareţul: Bine, frate Ioane, căci cu ajutorul bunului Dumnezeu am ajuns să ne înțelegem și în această privință.

Fratele: Din cele ce mi-ați spus, Prea Cuvioase Părinte, m-am lămurit pe deplin că obiceiul de a se împărtăși în fiecare zi a fost numai în primele zile ale Bisericii Creștine, iar mai pe urmă acest obicei a rămas numai pe alocuri și s-a practicat numai de creștinii cei mai evlavioși și de monahi; și că acest obicei a fost privit de Biserică cu suspiciune și cu rezervă, deoarece uneori a întrecut măsura bunei cuviințe.

Îmi aduc aminte, Prea Cuvioase Părinte, ce mi-aţi spus mai înainte despre canoanele 8-9-10 ale Sfinţilor Apostoli, canonul 2 al Soborului din Antiohia şi canonul 6 al Soborului 6 Ecumenic că au fost date Bisericii de Sfinţii Apostoli şi de dumnezeieştii Părinţi, pentru a trezi conştiinţa şi rîvna credincioşilor, pentru deasa împărtăşire, care a fost de la început în Biserică şi că aceste canoane au dar de a se înţelege şi arată luminat despre obiceiul desei împărtăşiri pe acele vremuri. Deci vă rog, Prea Cuvioase Părinte, să-mi spuneţi dacă afară de aceste canoane mai sînt şi alte mărturii despre deasa împărtăşire, care se practica în Biserica cea veche.

Stareţul: Frate Ioane, despre obiceiul desei împărtăşiri, care a fost în Biserica veche, nu vorbesc numai aceste canoane, ci şi istoricii Bisericii şi mulţi dintre Sfinţii şi dumnezeieştii Părinţi. Unul dintre aceşti Sfinţi Părinţi este şi Sfîntul Ioan Gură de Aur, care vorbeşte în mai multe locuri despre deasa Împărtăşanie, precum în cuvîntul dinainte al tîlcuirii Epistolei către Romani – Cuv. 8 către Evrei –, în Cuvîntul 18 la Faptele Apostolilor, în Cuvîntul al 5-lea al Epistolei către Timotei, în Cuvîntul al 17-lea al Epistolei către Evrei, în cuvîntul către cei ce postesc Paştile cel dintîi, în Cuvîntul al 5-lea către Efeseni, în cuvîntul către cei ce se lipsesc de dumnezeieştile adunări, în Cuvîntul al 22-lea către Corinteni, în Cuvîntul către Fericitul Filogonie şi Cuvîntul pentru post.

În toate acestea se nevoieşte acea limbă frumoasă ca să îndemne pe creştini să se împărtăşească adesea, dar şi cu vrednicie (Pidalion, p. 11).

Fratele: Cu adevărat, Prea Cuvioase Părinte, din mărturiile de mai sus am înţeles limpede şi m-am învrednicit a şti despre obiceiul care a fost la începutul creştinătăţii de a se împărtăşi creştinii mai des cu Sfintele şi Prea Curatele Taine.

Însă aş dori să ştiu cît de des se împărtăşeau creştinii pe acele vremuri şi de cîte ori pe săptămînă şi care a fost motivul acestei dese împărtăşiri.

Stareţul: Fiindcă doreşti să ştii şi acest lucru, frate Ioane, apoi să ştii că disciplina cu privire la deasa împărtăşire nu a

fost întotdeauna nici în lumea creştină la fel. Aceasta ne-o spune Fericitul Augustin care, vorbind despre obiceiul desei împărtăşiri de pe vremea sa, zice: „Unii se împărtăşesc zilnic, iar alţii numai în anumite zile; în unele părţi nu rămîne nici o zi fără de Sfînta Liturghie, în timp ce în altele se săvîrşeşte Sfînta Liturghie numai sîmbăta şi duminica".

După cum se vede, frate Ioane, din această mărturie aflăm că nu era o regulă peste tot, nici cu slujirea Sfintei Liturghii, nici cu practica Împărtăşirii pe acea vreme.

Din altă mărturie, însă, aflăm că în acea vreme în Asia Mică credincioşii se împărtăşeau de patru ori pe săptămînă: miercurea, vinerea, sîmbăta şi duminica (Sfîntul Vasile cel Mare, Epistola 93).

În alte părţi, creştinii se împărtăşeau cu Sfintele Taine miercurea şi vinerea şi în alte zile ale săptămînii (Eusebiu Arghentie, p. 284).

Şi fiindcă frăţia ta ai întrebat şi care a fost motivul acestei practici de a se împărtăşi creştinii de mai multe ori pe săptămînă, să ştii că în veacul al III-lea Sfînta Liturghie a început să se săvîrşească în afară de duminică şi vinerea, ca la Ierusalim, în bisericile din Antiohia, Africa de Nord, sau sîmbăta ca la Roma, Asia Mică, Siria etc.

Deci, o dată cu înmulţirea zilelor de Liturghie, în unele părţi s-au înmulţit şi zilele de Împărtăşanie la creştinii din acea vreme.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, dar cîtă vreme a ţinut acest obicei de a se împărtăşi creştinii de mai multe ori pe săptămînă?

Stareţul: Nici acest obicei nu a ţinut mult, deoarece aflăm de la unii Sfinţi Părinţi că regula din epoca clasică a monahismului egiptean era ca atît Sfînta Liturghie cît şi împărtăşirea cu Sfintele Taine să se facă sîmbăta şi duminica, pentru toţi monahii din aceste părţi. Iar pentru călugăriţe şi pentru unii călugări, împărtăşirea să fie numai în zi de duminică, cu toate că în acele vremuri se găseau unii care nu se împărtăşeau decît o dată pe an (Cuviosul Casian, Reguli monahale, cap. III).

Încă o mărturie despre împărtășirea de sîmbătă și duminică o găsim în viața Cuviosului Sava cel Sfințit, care a trăit în secolul al V-lea. El în fiecare an, în vremea Postului Mare se retrăgea în pustia Palestinei, luîndu-și cu sine Prea Curatele lui Hristos Taine spre a se împărtăși în fiecare sîmbătă și duminică (Gherasim Timus, Dicționar hagiografic, p. 783).

Însă la fel ca și obiceiul mai sus arătat, și acest obicei al monahilor și creștinilor de a se împărtăși în toate sîmbetele și duminicile nu a ținut prea multă vreme, deoarece aflăm din mărturiile istoricilor bisericești că împărtășirea cu Prea Curatele Taine ale lui Hristos, începînd de pe vremea Sfinților Apostoli și de pe vremea marilor prigoane, precum și mai tîrziu, se făcea în cele mai multe locuri **o dată pe săptămînă și anume duminica**.

Această zi a fost aleasă încă din cele mai vechi timpuri de către creștini și i s-a dat o deosebită întîietate și cinste pentru că în ea a înviat Domnul nostru Iisus Hristos.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, dar unde se pot găsi aceste mărturii dovedind că ziua de duminică, în vechime, a avut o deosebită cinste la creștini și mai ales că în acea zi se împărtășeau creștinii cu Sfintele și Prea Curatele Taine?

Starcțul: Prima mărturie o găsim în istoria cea sfîntă a Faptelor Sfinților Apostoli, unde citim așa: **„Iar în ziua întîi a săptămînii, adunîndu-se ucenicii pentru Frîngerea Pîinii, Pavel, voind a pleca a doua zi, a vorbit cu ei și a lungit cuvîntul pînă la miezul nopții"** (Fapte 20, 7).

O mărturie tot așa de grăitoare o aflăm în scrisoarea lui Pliniu cel Tînăr, Proconsulul Bitiniei, trimisă pe la anul 104 împăratului Traian și care, printre altele, îi spunea împăratului: „Creștinii se adunau într-o zi de duminică, în zorii zilei, unde cîntau cîntece de laudă lui Hristos ca lui Dumnezeu și se leagă prin jurămînt ca să nu facă nici un rău".

Tot la începutul secolului al III-lea, auzim pe Sfîntul Ignatie Teoforul zicînd magnezienilor: **„Nicidecum să nu sărbătoriți sîmbăta, ci viețuiți după ziua Domnului"**, iar Sfîntul

Iustin Martirul, tot în secolul al III-lea, zice așa: „**În ziua soarelui, duminica, toți se adună într-un loc pentru Frîngerea Pîinii**" (Apologia I). Iar în a doua sa Apologie spune așa: „Și în așa-zisa zi a soarelui Dumnezeu ne adună la un loc pe toți cei ce petrecem prin orașe și prin sate și citim pînă cînd iartă timpul memoriile Apostolilor și cărțile Proorocilor. După ce a sfîrșit citirea, ține proistosul o cuvîntare în care îndeamnă și cheamă la urmarea acestor învățături bune. Apoi ne sculăm împreună cu toții și, săvîrșindu-se rugăciunea, se aduce pîine, vin și apă și proistosul înalță rugăciuni, asemenea și mulțumiri cît îi este cu putință. Iar poporul îi răspunde zicînd: «Amin, amin».

Și după aceasta se dă fiecăruia a se împărtăși de cele binecuvîntate și celor ce nu sînt de față li se trimite prin diaconi".

Același apologet, Iustin Martirul, arătînd că pe vremea sa ziua duminicii se sărbătorea cu deosebită cinste, zice așa: „Iar ziua soarelui – Duminica, în care ne adunăm cu toții, este aleasă pentru că aceasta este ziua în care Dumnezeu a făcut totul și Iisus Hristos a înviat din morți, căci în ziua mai înainte de sîmbătă, care este ziua soarelui – Duminica, S-a arătat Apostolilor, și i-a învățat acestea pe care vi le-am arătat" (Apologia II).

Și în epistola lui Varnava scrie așa: „De aceea ne adunăm în ziua a opta – Duminica – **în care Iisus a înviat din morți**" (Tez. Lit., III, p. 67).

Iar în secolul al III-lea, respectul deosebit pe care îl aveau creștinii pentru ziua duminicii, îl arată Clement Alexandrinul (Stromata VII). Tot așa și istoricul Tertulian (Apologeticum cap. XVI), arată că se săvîrșea sărbătorește și cu mare cinste și evlavie Sfînta Liturghie în ziua de duminică, și că în acea zi se făceau fapte bune creștinești.

Și apoi, vorbind cu admirație, zice: „În ce chip ne vom aduna la rugăciune, în ce chip vom sărbători mai bine duminica!".

În secolul al IV-lea, vedem că primul împărat al creștinilor, Constantin cel Mare, acordă o mare cinste și o deosebită

atenție zilei de duminică. Fiindcă la cererea Bisericii, el a oprit să se facă judecăți în acea zi, a dat ordin ca ostașii să meargă la biserică în această zi, a dat ordin să se oprească lucrul cîmpului în ziua de duminică (Eusebiu al Cezareei – Viața lui Constantin cel Mare, cap. IV, 18-19).

Iar împărații Teodosie cel bătrîn și cel tînăr, au oprit în această zi strîngerea darilor, adică a birurilor de la creștini (cetățeni), și totodată au oprit și negoțul (Cod. Teodos, cartea 15). Au oprit apoi și spectacolele publice: teatrele, jocurile, circurile, paiațele, mimii, precum și tot felul de petreceri de felul acesta. Și chiar dacă ziua împăratului ar fi căzut duminica, sărbătoarea ei se făcea în altă zi (Cod. Teodos, cartea 15).

Iar Sfîntul Sobor al 6-lea Ecumenic în canonul 9 poruncește: „Proistoșii Bisericii în toate zilele, dar mai ales în ziua duminicii, să învețe pe credincioși cuvintele evlaviei", iar în canonul 80 hotărăște: „Episcopul, preotul sau diaconul și mireanul, de vor lipsi de la biserică trei duminici la rînd fără de nici o mare nevoie, de va fi cleric să se afurisească, iar de va fi mirean, să se oprească de la Sfînta Împărtășanie!".

Și marele Grigorie al Tesalonicului, în decalogul său cel după Hristos, hotărăște: „Creștinii să se cuminece în orice duminică și în fiecare Mare Praznic" (Filocalia).

Asemenea zice și Sfîntul Simeon al Tesalonicului: „Să nu se lase creștinii 40 de zile, ci pe cît le este cu putință și mai curînd și în fiecare duminică, de este chip, și mai ales bătrînii și bolnavii" (Sim. Tes., cap. 360). Iar Episcopul Ghenadie de Marsilia zice: „Eu îndemn și sfătuiesc că se cuvine să ne împărtășim în toate duminicile, dacă bineînțeles, sufletul este netulburat de păcat" (Despre Dogmele Bisericești, cap. III).

Pe vremea Sfîntului Teodor Studitul, monahii de la mănăstirea Studion din Constantinopol se împărtășeau cu Prea Curatele Taine numai duminica (Cateheze). Canonul 3 al Sfîntului Timotei al Alexandriei îngăduie și celui îndrăcit, dacă nu hulește să se poată împărtăși cu Sfintele Taine în ziua duminicii (Pidalion).

Vedem de asemenea că și în veacul al V-lea, Sfînta Liturghie se săvîrșea numai duminica și la sărbătorile mari, cînd avea loc și împărtășirea creștinilor cu Sfintele și Prea Curatele Taine ale lui Hristos.

Fratele: Într-adevăr, Prea Cuvioase Părinte, din multele mărturii ce mi-ați arătat, eu am înțeles clar că, într-adevăr, ziua de duminică a fost o zi aleasă și în deosebită cinste la toți creștinii, pentru Învierea Domnului, care a avut loc în această zi. Și totodată am înțeles că obiceiul de a se împărtăși creștinii cu Sfintele și Prea Curatele Taine ale lui Hristos în ziua duminicii a fost pe vremuri cel mai răspîndit obicei în toată lumea creștină. Aș mai vrea să mai știu, Prea Cuvioase Părinte, dacă sînt mărturii și despre împărtășirea mai rară cu Sfintele și dumnezeieștile Taine în ziua duminicii?

Starețul: Frate Ioane, sînt destule mărturii care arată și despre împărtășirea mai rară decît cea o dată pe săptămînă, care se face în ziua duminicii. De pildă, a fost o vreme cînd creștinii erau sfătuiți de către păstorii lor sufletești să se împărtășească măcar o dată la trei-patru săptamîni.

Mărturisirea Ortodoxă învață așa: „Creștinii cei ce sînt înaintați cu cuvioșie și cucernicie să se mărturisească în fiecare lună și să se împărtășească cu Sfintele și Prea Curatele Taine măcar o dată la 40 de zile" (Mărturisirea Ortodoxă, p. 360).

În Biserica Apuseană, împărtășirea cu Sfintele Taine, pe vremuri, era obligatoriu să se facă măcar de trei ori pe an. Astfel, Sinodul ținut la Agde în anul 506 în Galia hotărăște ca să nu mai fie creștini cei care nu se vor împărtăși cu Sfintele Taine măcar la Crăciun, la Paști și la Cincizecime. În Biserica Angliei, precum arată Beda Venerabilul, împărtășirea cu Sfintele Taine în veacul al VIII-lea se făcea de obicei la Crăciun la Epifanie (Botezul Domnului) și la Paști. Această măsură a împărtășirii cu Sfintele Taine de trei ori pe an s-a repetat mai tîrziu și de Sinodul ținut la Pours, în anul 813. Dar cu mult înainte de aceste Sinoade, Sfîntul Patriciu (anii 450 - 452), în Irlanda, hotărăște să fie cercetată situația

acelora care nu se împărtăşesc cel puţin o dată pe an, în ziua Sfintelor Paşti.

Dar şi în Răsărit, ca şi în Apus, pe acele vremuri unii monahi, ca şi unii dintre mireni, se împărtăşeau cu Sfintele Taine de două ori pe an. Despre acest lucru ne încredinţează marele Dascăl şi dumnezeiesc Părinte Sfîntul Ioan Gură de Aur, care zice aşa: „Mulţi cu Tainele acestea, o dată într-un an se împărtăşesc, iar alţii de două ori, iar alţii de mai multe ori" (Împ. de grîu, pp. 449-450).

Apoi, arătînd că acest obicei de a se împărtăşi rar nu îl aveau în acea vreme numai unii dintre creştini, ci şi chiar monahii de prin pustie, zice aşa: „Deci către toţi ne este nouă cuvîntul, nu numai către cei de aici (adică mirenii), ci şi pentru cei ce şed în pustie (călugării pustnici) că şi aceia o dată pe an se împărtăşesc, iar de multe ori şi la doi ani" (Împ. de grîu, pp. 449-450).

Iar Mărturisirea Ortodoxă a lui Petru Movilă dă o regulă oficială cu privire la spovedanie şi împărtăşire şi, potrivit poruncii a patra a Bisericii, această mărturisire învaţă că creştinii sînt datori să se mărturisească şi să se împărtăşească de patru ori pe an, în cele patru posturi, sau cel puţin o dată pe an, în Sfînta Patruzecime.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, din mărturiile arătate mai sus m-am convins că într-adevăr, în lumea creştină, atît în Biserica de Răsărit cît şi în cea de Apus, în anumite vremuri şi locuri a fost obiceiul de a se practica Sfînta Spovedanie şi Sfînta Împărtăşanie, mult mai rar decît obiceiul care a ţinut o vreme, cînd se împărtăşeau în fiecare duminică.

Deoarece, precum aţi arătat, în anumite locuri şi vremi împărtăşirea cu Sfintele Taine se făcea şi la cîteva săptămîni şi o dată pe lună, şi la patruzeci de zile, şi de trei ori pe an, şi chiar o dată la doi ani. Iar ca regulă oficială s-a rînduit să se facă de patru ori pe an, sau cel puţin o dată pe an, în Postul cel Mare. Dar, Prea Cuvioase Părinte, aş avea şi multe alte întrebări în privinţa Sfintei Împărtăşiri, numai dacă nu vă fac supărare cu întrebările mele cele multe.

Stareţul: Frate Ioane, supărare nu-mi faci, precum vezi şi frăţia ta, însă ne-a apucat noaptea de cînd vorbim şi acum trebuie să ne liniştim, că şi eu sînt obosit, şi frăţia ta. Şi apoi trebuie să ne odihnim cîteva ceasuri, ca să nu pierdem utrenia de la miezul nopţii, căci eu cu vorba noastră am pierdut şi masa de seară. Deci mergi şi te linişteşte, ca să poţi veni la utrenie, iar cele ce mai aveai de gînd să mă întrebi, însemnează-le pe o hîrtie şi cînd vei socoti vreme potrivită mai vino pe aici.

Fratele: Vă rog din tot sufletul să mă iertaţi, Prea Cuvioase Părinte Stareţ, că eu, păcătosul, cu întrebările mele şi cu nedumeririle mele v-am făcut atîta osteneală. Vă mulţumesc cu toată smerenia şi cu toată recunoştinţa pentru toate lămuririle şi sfaturile pe care mi le-aţi dat astăzi, vreme de atîtea ceasuri.

Stareţul: Dumnezeu să te ierte şi să te blagoslovească, frate Ioane, mergi în pace şi nu uita cele ce ai auzit, că îţi vor fi de folos în viaţă.

DESPRE ÎMPĂRTĂŞIREA CU VREDNICIE SAU CU NEVREDNICIE

Împărtăşirea cu nevrednicie • Pedeapsa celor nevrednici • Sfînta Liturghie prin casele oamenilor • Sfintele Taine pe la casele oamenilor • Împărtăşirea duhovnicească • Anafora şi rostul ei • Îndreptar pentru împărtăşire pentru zilele noastre • Împărtăşirea la Romano-Catolici şi la Protestanţi.

„Cei ce au cugetat nevinovat, inimă curajoasă şi viaţă neprihănită, totdeauna să se apropie (la Sfînta Împărtăşanie); iar cei ce nu sînt astfel, să nu se apropie niciodată. Pentru ce? Pentru că îşi iau judecată, osîndă şi chin" (Sf. Ioan Gură de Aur, Omil. a patra, Epistola către Evrei).

Fratele: Blagosloveşte, Prea Cuvioase Părinte.

Stareţul: Domnul să te blagoslovească, frate Ioane, oare ai venit să continuăm cele rămase de la convorbirea de data trecută?

Fratele: Cu adevărat aşa este, Prea Cuvioase Părinte, şi vă rog să mă iertaţi că aşa de tîrziu am venit. Am încercat de mai multe ori să vin dar v-am văzut ocupat cu multe treburi şi nu am îndrăznit, astăzi însă mi s-a părut că sînteţi mai liber

şi am socotit că-i potrivit să vin, dacă nu am greşit în părerea mea.

Stareţul: N-ai greşit, frate Ioane, pentru că în adevăr sînt mai liber şi putem reîncepe cu ajutorul lui Dumnezeu discuţia noastră de rîndul trecut .Ei, acum ce mai ai de întrebat?

Fratele: Ţinînd seama, Prea Cuvioase Părinte, din cele ce mi-aţi spus am înţeles că obiceiul împărtăşirii cu Sfintele Taine nu s-a practicat la fel nici în toată vremea şi nici în toate părţile din lumea creştină. De aceea, acum aş vrea un sfat şi o părere. Cum ar fi bine să se împărtăşească cineva cu Sfintele Taine: mai des sau mai rar, şi ce condiţii trebuie să îndeplinească cel ce voieşte să se împărtăşească?

Stareţul: Frate Ioane, ori des ori rar de se va împărtăşi cineva cu Sfintele Taine, dacă el nu se va sili să se împărtăşească cu vrednicie şi pregătirea cea cuviincioasă şi cu îndeplinirea condiţiilor cerute faţă de această Taină, **unul ca acesta este osîndit, adică spre osîndă se împărtăşeşte şi nu spre folos.**

Aşa că dacă va avea creştinul viaţă curată şi neprihănită, încît să nu aibă nici o pată pe conştiinţa sa „lucru care nu este prea uşor", unul ca acesta se poate împărtăşi şi mai des – şi chiar zilnic – şi mare folos poate avea din această împărtăşire; iar dacă nu va avea viaţă curată şi ştiinţa gîndului său curat, unul ca acesta, chiar de se va împărtăşi cît de rar, tot spre osîndă se împărtăşeşte. Sfîntul Ioan Gură de Aur nu laudă pe cei ce se împărtăşesc des, nici pe cei ce se împărtăşesc rar, ci laudă pe cei ce se împărtăşesc cu cuget nevinovat, cu inimă curată şi cu viaţă neprihănită. El zice aşa: „Cei ce sînt astfel să se apropie întotdeauna, însă cei ce nu sînt astfel, să nu vină niciodată. Pentru ce? Pentru că îşi iau judecată, osîndă şi chin". Ba el are şi cuvinte de măsurare faţă de acei care îşi închipuie că vrednicia sau nevrednicia cuiva pentru primirea Sfintelor şi Prea Curatelor Taine, ar fi legată de distanţa mai mare sau mai mică dintre împărtăşiri.

Auzi ce zice: „Este ciudat că tu hotărăşti vrednicia apropierii de Sfintele Taine, nu după curăţia cugetului, ci după intervalul de timp şi socoteşti că aceasta este evlavia, să nu

te împărtășești adeseori, nedîndu-ți seama că împărtășirea cu nevrednicie te pătează, **chiar dacă ai face aceasta o singură dată, pe cînd cea în stare de vrednicie te mîntuiește, chiar dacă se va face adeseori.**

Îndrăzneala nu este împărtășirea de multe ori, ci cea cu nevrednicie, chiar dacă cineva s-ar împărtăși **o singură dată în toată viața lui**" (Omil. III la I Timotei).

Acest Sfînt Partenie și mare Dascăl al Bisericii și în alt loc mustră pe cei ce au obiceiul de a se împărtăși cu Sfintele Taine numai la Bobotează (Botezul Domnului), în Postul Mare, socotind ei că aceasta ar fi vremea cea potrivită pentru împărtășirea cu Sfintele Taine; arătînd el că această părere este greșită le zice: „**Nici Epifania, nici Păresimile nu fac vrednici să se apropie de Sfintele Taine, ci numai curăția și nevinovăția sufletului. Cu acestea zice: Apropie-te neîncetat, fără de acestea, însă, niciodată**" (Omil. III la Efeseni).

Și Patriarhul Atanasie al Antiohiei (sec. VI), urmînd învățăturile dumnezeiescului Hrisostom, a fost întrebat: cum este mai bine a se împărtăși, mai des sau mai rar? Și luînd ca mărturie textul din Epistola I către Corinteni (11, 27-29), le arată celor ce-l întrebaseră că: „Este prea lămurit, că mai întîi este nevoie să ne curățim și să ne eliberăm de toată fapta vrăjmașă și așa să ne apropiem de dumnezeiasca Slujbă Tainică, ca nu cumva să ne fie spre pieirea sufletului și a trupului" (Milaș, canonul 2, p. 2637).

Iar Patriarhul Ecumenic Teodosie, care a fost nevoit să intervină spre împăcarea călugărilor din Sfîntul Munte al Athosului, **care se certau între ei, pentru deasa împărtășire, în anul 1772, a dat lămuriri asupra acestui lucru, zicînd:** „În ce privește apropierea mai deasă sau mai rară de împărtășire cu Prea Curatele Taine, spun că nu s-a hotărît un timp anume. Dar este neapărată nevoie de pregătirea prin pocăință și mărturisire" (Ist. Athosului, cap. II, p. 390).

Și Patriarhul Ecumenic Gavriil, fiind înștiințat oficial de o scrisoare din partea conducerii Sfîntului Munte despre neînțelegerile și tulburările ce se ivesc acolo unde **practicanții**

desei împărtăşiri şi cei ce susţineau împărtăşirea mai rară şi cu cuviincioasă pregătire, a dat un tomos sinodal, în aprilie 1785, prin care mai întîi le atrage atenţia şi le spune că: „În ceea ce priveşte timpul împărtăşirii cu dumnezeieştile şi Prea Curatele Taine, se recunoaşte că împărtăşirea mai deasă este de folos numai dacă se face cu vrednicie. Dar pentru a fi vrednicie, este neapărată nevoie de curăţirea nepătată a inimii noastre. Căci timpul de împărtăşire – zice marele Părinte şi Dascăl, Sfîntul Ioan Gură de Aur – nu-l hotărăşte sărbătoarea şi praznicul, ci conştiinţa curată şi viaţa fără de patimi".

Şi iarăşi mai departe zice acelaşi dumnezeiesc Părinte: „Dacă cineva vrea să participe la această jertfă, trebuie să se curețe cu multe zile mai înainte prin pocăinţă, rugăciune, milostenie şi prin cugetarea celor duhovniceşti şi să nu se mai întoarcă de la cele rele".

Aşa spune Sfîntul Ioan Gură de Aur şi după dumnezeiescul Apostol Pavel, să se cerceteze fiecare pe sine şi aşa să mănînce din Pîine şi să bea din Pahar.

Mai apoi a trebuit să se stăruiască într-o formă ceva mai dezvoltată prin tomosul sinodal din august 1807 al Patriarhului Grigorie, faţă de cele două direcţii ce continuau să se încrucişeze printre aceşti monahi, dintre care unii ziceau că e mai bine a se împărtăşi des şi fără spovedanie, în timp ce ceilalţi ziceau că e mai bine la termenul anumit, fără osîndă. Ambele părţi au fost dezaprobate, însă, prin hotărîrile Sinodului care, ca şi mai înainte, subliniază că: „Împărtăşirea cu Prea Curatele Taine, se cuvine să se facă neapărat prin cercetarea fiecărui credincios după dumnezeiescul Apostol, care spune: «Să se cerceteze fiecare pe sine...»", dar cercetarea aceasta nu se poate face de el însuşi, ci de către preoţii duhovnici împuterniciţi de Arhierei, cu gramate bisericeşti ce îi îndrumează cum trebuie să cerceteze şi să ispitească adîncul inimilor celor ce se spovedesc, cugetele, faptele şi obiceiurile şi să le dea leacuri canonisindu-i după canoanele Sfinţilor şi

purtătorilor de Dumnezeu Părinți, iar după îndreptare, să se dea celor vrednici voie a se împărtăși cu Sfintele și Prea Curatele Taine, precum învață și dumnezeiescul Părinte al Bisericii cu vorbirea de aur.

Deci, fiecare credincios, conformîndu-se acestei reguli, să se cerceteze pe sine prin preotul său duhovnic, și așa să se apropie cu frică de Dumnezeu și cu dragoste de împărtășirea cu Prea Curatele și Înfricoșatele Taine (Ist. Athosului, cap. III, pp. 123-124).

Iar față de cei ce întrețineau încă agitația spiritelor, spunînd că: „Este dogmă și hotărîre neschimbată de Biserică, Sfînta Împărtășanie la 40 de zile cu Prea Curatul și nestricăciosul Trup și Sînge al Domnului Dumnezeu și Mîntuitorul nostru Iisus Hristos și că este neîndreptățită cea care se face înainte sau după 40 de zile", a intervenit tomusul sinodal din august 1810, al aceluiași Patriarh Grigorie, care zice: „Fiți încredințați și cunoașteți căci cu evlavie sînt datori a se apropia și a se împărtăși cu Trupul Cel de Viață făcător, la fiecare Sfîntă Liturghie, pentru aceasta sînt chemați de preot: «Cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste să vă apropiați», dar din pricina alunecării și a neputinței omului de a se împărtăși în fiecare zi, a hotărît Biserica ca atunci cînd, mărturisindu-se duhovnicului său, dacă este găsit vrednic de dumnezeiasca Împărtășanie primește dezlegarea pentru aceasta de la duhovnic.

Dacă este găsit vinovat, atunci este supus la canon, să-și facă cu pocăință și cu lacrimi mai întîi canonul ce i s-a dat și apoi din nou venind la duhovnic, să ia de la el dezlegare și așa să se învrednicească de dumnezeiasca Împărtășanie, pentru care nu există nici un termen fix de zi. Dar nici nu se cuvine să treacă mai întîi 40 de zile după ce s-a apropiat de cele duhovnicești, deoarece acest lucru este neoprit și neîmpiedicat, așa că celui care vrea și va lua fără învoire de la duhovnicul său, ca unul ce este fără de vină, îi este îngăduit să se împărtășească și săptămînal".

Cu privire la aceasta, nu este hotărîre, nici canon apostolic (Ist. Athosului, cap. III, pp. 153-154). La fel cu hotărîrea de mai sus, glăsuiește și mărturisirea lui Mitrofan Critopulos, care declară că: „Biserică nu împărtășește pe toți cu această dumnezeiască Taină, oricum și fără de cercetare, ci pe cei ce sînt gata și pregătiți pentru această împărtășanie". Și Mărturisirea Ortodoxă a lui Petru Movilă învață lămurit în cuvîntul său de la întrebarea 107 din cartea I, că: „La primirea Înfricoșatelor Taine, trebuie să ne pregătim după rînduiala Bisericii noastre Ortodoxe, cu mărturisire curată, post, zdrobirea inimii, împăcarea deplină cu toți și altele asemenea".

Iar Nicolae Cabasila, arătînd că de mare nevoie este celui ce vrea a se împărtăși cu Sfintele și Prea Curatele Taine, mai înainte să se pregătească cu pocăință sinceră, cu strădanie și cu plinirea canonului cel dat de duhovnic, zice așa: „Se cuvine ca întru sudoarea frunții să ne cîștigăm această Pîine (Sfînta Euharistie), ce pentru noi s-a frînt și numai pentru ființele cuvîntătoare s-a rînduit. Căci a zis Domnul: „Să ne sîrguim pentru hrana ce rămîne" (Ioan 6, 27). S-a poruncit adică să ne apropiem de această Cină, nu fără nici o grijă și fără a face nimic, ci străduindu-ne" (Despre Viața în Hristos, cartea a IV-a, de N. Cabasila).

Iată deci, frate Ioane, că din cele de pînă aici ai auzit destul de deslușit destule mărturii în legătură cu deasa și rara împărtășire, precum și condițiile care se cer celui ce vrea să se împărtășească mai rar sau mai des cu Sfintele și Prea Curatele Taine.

Deci, după cum vezi și învățătura Sfîntului Ioan Gură de Aur și toate celelalte învățături pe care le-ai auzit, arată clar că oricine ar dori să se împărtășească cu Sfintele și Prea Curatele Taine, fie mai des sau mai rar, are neapărată trebuință, mai înainte de toate să se pregătească cu pocăință curată, cu spovedanie și cu împlinirea canonului dat de duhovnic. Iar dacă cineva nu se va sili să îndeplinească mai întîi pregătirea cuviincioasă față de dumnezeiasca Împărtășire, apoi ori mai

des, ori mai rar de se va împărtăși cu Sfintele Taine, tot spre osîndă și muncă se împărtășește, precum ți-am spus la început.

Iar dacă se poate vorbi și de oarecare termene sau distanțe de timp, mai mari sau mai mici între împărtășiri, pe aceste distanțe le poate orîndui numai Părintele duhovnic al fiecăruia, potrivit cu starea duhovnicească a fiecăruia, de la caz la caz, după îndrumările Sfintelor Canoane, a Pravilelor Bisericești și după învățăturile Bisericii.

Fratele: Din toate cele spuse pînă aici și pînă acum, Prea Cuvioase Părinte, am înțeles că ori rar, ori des de se va împărtăși cineva, dacă nu se va sili să facă înainte de Împărtășire pregătirea cea cuviincioasă, prin post, rugăciune, spovedanie, împlinirea canonului, și altele care se cer față de o Taină ca aceasta, apoi nu spre folos, ci spre osîndă se împărtășește. Încă am înțeles că pentru a se împărtăși cineva mai des sau mai rar, nu depinde de el, ci de Părintele său duhovnicesc, care are putere a rîndui acest lucru, după cum va găsi de cuviință. Dar, Prea Cuvioase Părinte, să nu vă supărați că vreau să vă mai întreb ceva.

Starețul: Întreabă, frate Ioane.

Fratele: Despre rara sau deasa Împărtășire cu Sfintele Taine, m-ați lămurit îndeajuns din învățăturile Sfîntului Ioan Gură de Aur și din toate cele arătate mai sus. Dar fiindcă puțin mai înainte ați amintit de Sfintele Canoane și de Pravilele Bisericești, precum și de învățăturile Sfintei Biserici, apoi v-aș ruga să-mi spuneți ce rînduiesc Sfintele Canoane și Pravilele Bisericești în privința celui care vrea să se împărtășească și care este învățătura cea de obște a Bisericii privitoare la împărtășirea cu Sfintele Taine?

Starețul: Să fii încredințat, frate Ioane, că și cele arătate mai sus fac parte din învățătura cea de obște a Bisericii privitoare la cei ce se împărtășesc cu Sfintele Taine. De aceea, precum zice Marele Vasile: „Toate Predanile și învățăturile bărbaților sfinți au putere de lege" (Can. 87).

Iar dacă vrei să cunoști mai cu temei învățătura cea de obște a Bisericii, hotărîrile Sfintelor Canoane și Pravilele Bise-

ricești cu privire la cei ce se împărtășesc cu Sfintele și Prea Curatele Taine, ascultă ce rînduiesc acestea:

1. Fiecare cleric sau laic care voiește să se împărtășească, trebuie mai întîi să se spovedească la duhovnic de toate păcatele. Greșelile trebuie mai întîi să le scrie pe hîrtie și să le citească în fața duhovnicului, care nu are voie să oprească hîrtia. Vîrsta pentru spovedanie începe de la 6-7 ani (Mărt. Ort., cap. I, p. 101).

2. Să fie ajunat, lipsit de masa de seară, dacă este cu putință, dar dacă nu, să fie ajunat de cel puțin 9 ore înainte de a primi Sfînta Împărtășanie, căci Sfintele celor sfinți se dau, iar sfințenia se capătă prin post și rugăciune (Sin. 4 Ecum., can. 29, art. 48).

3. După ce duhovnicul i-a dat voie, credinciosul este dator să-și citească Molitfele de Împărtășire, iar după împărtășire să-și citească mulțumirile.

4. Se cuvine ca preotul să împărtășească pe cel în pericol de moarte, chiar dacă a mîncat (Sfîntul Nichifor Mărturisitorul, can. 9; Sin. 1 Ecum., can. 13).

5. Dacă cineva, cu toată paza, spălîndu-se prin gură, a înghițit puțină apă, se poate împărtăși (can. 16, Sf. Timotei: numai dacă este absolută nevoie).

6. Dacă cineva este îndrăcit (epileptic), dar este credincios și nu hulește pe Dumnezeu și cele bisericești, să se împărtășească, nu în fiecare zi, pentru că este de ajuns numai duminicile (Sf. Timotei, can. 3).

7. Iar dacă vor fi unii canonisiți ca să nu se cuminece și le va sosi ceasul morții, atunci să se pricestuiască neapărat, ca să nu se lipsească de o sfințenie ca aceasta. Iar de se vor tămădui și se vor scula, atunci iarăși să fie întru porunciții ani să nu se cuminece (P. M. B., p. 320; R.B.O.R. art. 25-26).

8. Monahii pustnici se pot împărtăși (Sfîntul Simeon Tesalonicul, cap. IX, 41).

Greșeli:

1. Nu este îngăduit să se dea din mirinde, în loc de

Împărtăşanie, căci însemnează a pune făptura în locul Făcătorului.

2. Preotul, cînd taie Sfîntul Agneţ şi va cădea dintr-însul o firimitură, să facă 200 de metanii după ce a strîns-o cu mare mustrare de conştiinţă (cuget) (P. B. G.).

3. Cel ce a vomitat după dumnezeiasca Împărtăşanie, se opreşte 40 zile de la dumnezeiasca Împărtăşanie, cîntînd în fiecare zi Psalmul 50 şi făcînd 50 de metanii, oricum s-ar fi întîmplat aceasta. Pentru că, deşi s-ar socoti că nu el însuşi a fost cauza, însă pentru alte oarecare greşeli i s-a întîmplat aceasta (Sf. Ioan Pustnicul, can. 35).

4. Oricine va mînca ceva şi după aceea se va pricestui, va primi pocăinţă un an; iar de va fi mîncat brînză sau ouă, după aceea nu se va pricestui doi ani, iar de va fi mîncat carne trei ani nu se va mai împărtăşi şi va face 66 de metanii (P. M. G., p. 110).

5. Oricine va lua certanie de la duhovnicul său să nu se pricestuiască, iar el se va pricestui fără de învăţătura duhovnicului său, să se despartă de Biserică, ca un batjocoritor de Dumnezeu, timp de trei ani, nici prescură să nu primească preotul de la dînsul! Se cuvine însă să se cerceteze bine intenţia şi puterea de înţelegere a celui ce a făcut o astfel de greşeală (P. M. G., p. 110).

6. Preotul de va da Sfînta Taină a lui Dumnezeu citeţului celui destoinic sau omului simplu să o poarte încoace şi încolo pentru oarecare trebuinţă şi nu cu frica lui Dumnezeu să o poarte, unii ca aceia să se pocăiască timp de 3 ani (P. B. G., p. 110).

7. Nimenea nu are voie să dea Sfînta Cuminecătură trupurilor moarte, că este scris: „Luaţi – mîncaţi..." (Matei 22, 26), iar trupurile morţilor nu pot lua, nici mînca (Soborul 6 Ecumenic, can. 83, art. 25).

8. Dacă cineva se îndrăzneşte cu adevărat (adică huleşte cele Sfinte) nu se poate cumineca, pentru că întunericul cu lumina nu are nici o împărtăşire (Sf. Nicolae, can. 4). Nu-i îngăduit bărbatului şi femeii să se pricestuiască cu dumneze-

ieştile Taine în ziua în care se află trupeşte, nici anaforă să ia, nici să sărute Sfintele Icoane (P. M. G., p. 170).

9. Clericul care este oprit de la împărtăşire de Arhierei, nu se poate împărtăşi pînă ce nu capătă dezlegare (art. 37).

Împărtăşirea celor bolnavi. Pentru cazurile de boală, se pregătesc Sfintele Taine Uscate şi se păstrează pe Sfînta Masă în Chivot:

1. Cel ce se pocăieşte pe patul de moarte, dacă iubeşte mult i se va ierta mult. Acestora trebuie să le înlesnim pe orice cale spovedania.

2. Dacă nu poate răspunde la întrebările noastre, să-i încurajăm să se folosească de anumite semne, să dea din cap, sau să strîngă mîna, cînd sînt adevărate cele întrebate de noi.

3. Pe cei căzuţi în nesimţire şi a căror stare duhovnicească nu o cunoaştem, nu putem să-i împărtăşim. În general vorbind, noi nu putem fi mai milostivi cu el decît a fost el însuşi. Dacă i-a fost milă de el însuşi, atunci el s-a spovedit şi s-a împărtăşit la vremea cuvenită şi acum nu mai este vreme să mai dibuim noi în nesiguranţă, căci se poate să fie un nepocăit şi pe patul morţii.

Mîntuitorului I-a fost milă de tîlharul cel ce s-a pocăit, nu şi de celălalt, care nu şi-a recunoscut păcatele sale. Noi putem să iubim mai mult decît iubeşte Însuşi Dumnezeu?

4. Dacă nimeni nu ia în garanţie starea sufletească a bolnavului, cum că este spovedit sau în agonie, şi a descoperit celor din jurul lui păcatele care îi apăsau conştiinţa, ca să-i putem citi molitfele de dezlegare, noi nu putem să aruncăm „**Mărgăritarele înaintea porcilor**", căci pe lîngă ei ne pierdem şi noi. Faptul că preotul l-a apucat în ultimele clipe ale agoniei sale, nu este un semn al milostivirii lui Dumnezeu, căci şi Hristos a fost lîngă tîlharul cel hulitor, dar acesta nu L-a folosit cu nimic, din pricina inimii lui nepocăite.

5. Celui ce a păcătuit toată viaţa, fără a da dovezi de pocăinţă, dacă se spovedeşte sincer, cu mare durere în inimă, fiind ameninţat cu moartea, putem să-i dăm Sfînta Împărtăşanie. Pocăinţa aceasta o putem socoti asemenea cu a tîlharului

celui bun de pe cruce (Lc. 23, 40-43). Dacă se însănătoşeşte va trebui să-şi urmeze canonul după pravilă.

6. Dacă cineva suflă numai puţin şi nu a murit cu totul, dar este nesimţitor şi nu poate să mănînce nimic sau scuipă ceea ce i se pune în gură, atunci preotul cu mare luare-aminte să însemne semnul crucii numai pe buzele şi pe limba lui, cu atingerea Prea Curatelor Taine (toate aceste învăţături sînt luate din Pravila Bisericească de către Ieromonah Sachelarie M., 1940, pp. 162-166).

Iată, frate Ioane, acestea sînt cele mai bune de obşte învăţături şi rînduieli canonice ale Bisericii Ortodoxe, privitoare la împărtăşirea cu Sfintele Taine ale lui Hristos.

Fratele: Din toate acestea, Prea Cuvioase Părinte, am înţeles că atît dumnezeieştile canoane, cît şi Pravilele Bisericeşti, precum şi toate învăţăturile Bisericii îngrădesc şi apără cu toată tăria sfinţenia Prea Curatelor lui Hristos Taine. Şi numai în cazuri de mare nevoie sau în primejdie de moarte, Biserica face oarecare pogorămînt faţă de Taina Sfintei Împărtăşanii, fără împlinirea tuturor condiţiilor arătate mai sus. Iar dacă se cere atîta scumpătate, cinste şi evlavie faţă de dumnezeiasca Euharistie, apoi, ce pedeapsă vor avea de la Dumnezeu acei preoţi şi duhovnici care îndrăznesc să dea cu mare uşurinţă Sfintele şi Prea Curatele Taine celor nevrednici şi nepregătiţi, fără să fie în preajmă de moarte?

Staretul: Bine ai făcut, frate Ioane, că te-ai gîndit să pui această întrebare.

Fiindcă, în adevăr, mare răspundere au în faţa lui Dumnezeu acei preoţi şi duhovnici, care fără de multă ispitire şi cercare, dau Sfintele şi Prea Curatele Taine celor nevrednici.

Ca să înţelegem acest lucru, să-l ascultăm pe Sfîntul Ioan Gură de Aur, marele Dascăl şi luminător a toată lumea, care zice către preoţii şi diaconii Bisericii aşa: „Nu mică muncă zace asupra voastră, dacă ştiind la cineva vreo răutate, îi veţi îngădui să se împărtăşească la masa aceasta. Sîngele lui Hristos din mîna voastră se va cere".

Chiar dacă ar fi voievod, chiar Eparh, chiar cel încununat cu coroană, dacă se apropie cu nevrednicie, oprește-l: mai mare stăpînire ai tu decît acela... Apoi zice: „De ți s-ar încredința ție să păzești curat pentru turmă vreun izvor de apă, apoi dacă ai fi văzut vreo oaie avînd la bot mult noroi, oare ai fi lăsat-o să se plece jos, ca să tulbure curgerea?

Iar acum nu izvor de apă, ci de Sînge și de Duh încredințîndu-ți-se ție, și văzînd pe cel cu păcat mai cumplit decît noroiul că se apropie, nu te scîrbești? Nu îl oprești? Și ce iertare vei lua?".

Și iarăși zice: „Pentru aceasta v-a cinstit pe voi Dumnezeu cu această cinste, ca să alegeți și să deosebiți unele ca acestea.

Aceasta este dregătoria voastră, aceasta este întărirea, aceasta este toată cununa, cu haine albe și strălucite îmbrăcîndu-vă să vă înconjurați".

Apoi, vorbind ca din partea celor ce vor a se îndreptăți, despre o vină ca aceasta mai zice așa: „Și de unde știu eu pe cutarele și pe cutarele?", și adaugă: „Nu pentru cei neștiuți, ci pentru cei știuți grăiesc". Și arătînd că mai răi decît cei îndrăciți sînt acei care se împărtășesc cu nevrednicie și cu neispitire, zice așa: „Nu este așa de rău a fi înlăuntru (la biserică), cei îndreptățiți, precum ar fi aceștia despre care zice Pavel că au călcat pe Hristos și au socotit Sîngele Legii a fi de obște și au ocărît Duhul Darului". Adeverind apoi că și adunarea creștinilor este Trupul lui Hristos, zice: „Trupul lui Hristos este și mulțimea aceasta. Vezi tu, diacone care slujești tainelor, să nu întărîți pe Stăpînul, necuțînd Trupul Acesta"; apoi arătînd că Sfînta Împărtășanie este pentru cei nevrednici ca o sabie spre pedepsire și nu o hrană spre viața veșnică, zice așa: „Nu da sabia în loc de hrană! Ci măcar din nebunie va veni acela să se împărtășească, oprește-l, nu te teme. Teme-te de Dumnezeu, nu de om. Iar de te vei teme de om și de Dînsul vei rîde. Iar dacă te vei teme de Dumnezeu și de oameni vei fi în cinste. Iar dacă tu nu îndrăznești, adă-l la mine și voi îngădui să fac aceasta. De suflet mă voi despărți mai înainte

de a da Sînge Stăpînesc cu nevrednicie; și sîngele meu îl voi vărsa tot, mai înainte decît voi da Sînge atît de înfricoșat celui ce nu se cuvine; iar dacă mult iscodind cineva, nu a știut pe cel rău, nu este întru vină" (Împ. de grîu, Cuv. 54).

Încă și în alt loc, acest Sfînt și dumnezeiesc Părinte al Bisericii lui Hristos, alege și deosebește pe creștinii vrednici de cei nevrednici de împărtășirea cu Sfintele Taine, zicînd așa: „Pentru aceasta și diaconul strigă atunci, strigînd pe sfinți și prin glasul acesta socotind prihănirile tuturor, ca să nu se apropie cineva negătit. Că precum la o turmă, multe oi sînt sănătoase și multe oi sînt pline de rîie, nevoie fiind să le deosebească, tot așa și în Biserică, fiindcă unele oi sînt sănătoase, iar altele bolnave, prin glasul acesta deosebește pe acestea de acelea, înconjurînd preotul pretutindenea prin strigarea cea înfricoșată aceasta și pe sfinți chemîndu-i. Că de vreme ce nu este cu putință, om fiind, să știe cele ale aproapelui, căci cine dintre oameni zice că știe cele ale aproapelui, fără numai duhul omului care este într-însul, și de aceea sloboade acel glas, după ce a săvîrșit toată jertfa, ca nimenea, simplu, ca și cum s-ar întîmpla să nu vie la izvorul cel duhovnicesc".

Apoi, aducînd iarăși pilda cu turma oilor, zice: „Pe oile cele bolnave, trebuie să le închidem înlăuntru, și să le ținem la întuneric și altă hrană să nu le dăm, nici de aer limpede, nici de pășune curată, nici de izvorul cel de afară lăsîndu-le să le împărtășească" (Împ. de grîu, Cuv. 54).

Tot acest dumnezeiesc Părinte arată că cuvîntul acela înfricoșat, pe care-l rostește diaconul la sfîrșitul Sfintei Liturghii, cînd zice: „Sfintele Sfinților", este o legătură care leagă cu o mînă nevăzută, care ține și oprește pe cei nevrednici de a se apropia de împărtășirea cu Prea Curatele Taine, și arătînd că cuvîntul pe care-l rostește preotul atunci are putere de a lega pe unii și dezlega pe alții, spre a veni să se împărtășească, zice așa: „Nu poți să zici: «n-am știut, nu am socotit», că la acest lucru urmează primejdia, mai ales că și Pavel a mărturisit. Dar vei zice: «N-am citit!», nu este acesta cuvînt de îndrep-

tățire, ci vină. Însă, ca niciodată să nu mai pui pricină pentru aceasta, preotul, cu mare glas, cu înfricoșată strigare ca un propovăduitor ridică mîna la înălțime, stînd înalt, tuturor arătat făcîndu-se și întru cea înfricoșată lovește tare, strigînd, pe unii îi cheamă, iar pe alții îi oprește. Preotul nu cu mîna făcînd aceasta, ci cu limba, mai curat și mai luminat decît cu mîna, că glasul acela căzînd în auzul nostru, ca o mînă pe unii îi împinge și-i scoate afară, iar pe alții îi bagă înlăuntru și îi arată" (Împ. de grîu, Cuv. 54).

Iată, frate Ioane, că din însăși gura Sfîntului Ioan Gură de Aur ai auzit învățătura de pînă aici. Deci cum vrei să știi care este pedeapsa lui Dumnezeu asupra preoților și asupra duhovnicilor, care prea lesne și fără cuvenită încercare îngăduie pe cei nevrednici să se împărtășească, apoi îți ajunge să ții minte învățătura de mai sus și să nu uiți cuvintele acestui mare luminător al lumii, deoarece l-ai auzit pe el spunînd că nu mică muncă zace asupra preotului și diaconului acelora care știind pe cineva avînd vreun păcat opritor, vor îndrăzni să dea voie să se împărtășească. Și pentru ca să poți să-ți dai seama cît de mare este hotărîrea Sfîntului Ioan Gură de Aur de a nu se face vinovat de Trupul și Sîngele Domnului și de a nu da Prea Curatele Taine la cei nevrednici, îți ajunge să-ți aduci aminte că acest Sfînt și dumnezeiesc Părinte a zis că: de sufletul său se va despărți mai înainte de a da Sîngele Stăpînesc celor nevrednici, și iarăși că-și va vărsa tot sîngele său, decît să dea Sînge atît de înfricoșat celui ce nu se cuvine!.

Fratele: Foarte luminat am înțeles, Prea Cuvioase Părinte, din învățăturile Sfîntului Ioan Gură de Aur, că mare și înfricoșată datorie au preoții și duhovnicii, de a nu da Cele Sfinte celor nevrednici, și mult m-am folosit de această lămurire. Dar aș dori, Prea Cuvioase Părinte, să-mi aduceți și unele mărturii despre oamenii aceia care, știindu-se pe sine vinovați și nevrednici de împărtășirea cu Prea Curatele Taine, totuși îndrăznesc și se împărtășesc. Aș dori să știu și despre aceasta, în ce fel se află și care este munca lor?

Stareţul: Frate Ioane, după cum ai auzit, datoria preotului este pînă acolo ca să-şi dea silinţa să cerceteze cu toată atenţia pe cei ce vin la spovedanie, dacă nu au vreun păcat opritor de la împărtăşirea cu Sfintele Taine ale lui Hristos.

Dacă duhovnicul a cercetat cu tot dinadinsul şi nu a găsit la ei unele ca acestea, el nu are vină, ci toată greutatea pedepsei trece asupra celor care, ştiindu-se mustraţi de conştiinţa lor pentru vreun păcat, nu voiesc să-l spovedească şi îndrăznesc aşa, cu obrăznicie şi cu necurăţie de suflet, să se apropie de Sfînta şi dumnezeiasca Împărtăşanie, spre a fi socotiţi de oameni curaţi, cinstiţi, asemenea cu aceia care în adevăr sînt vrednici şi cinstiţi. Pedeapsa unora ca aceştia mai întîi o arată Sfîntul şi dumnezeiescul Apostol Pavel, cînd zice aşa: „Să se cerceteze omul pe sine şi apoi să mănînce din Pîine şi să bea din Pahar. Că cel ce mănîncă şi bea cu nevrednicie, acela mănîncă şi bea lui osîndă, nesocotind Trupul Domnului" (I Cor. 11, 28-29).

Şi dumnezeiescul Părinte Ioan, cel cu gura, şi cu cuvintele de aur, arătînd pedeapsa celor ce îndrăznesc să se împărtăşească cu nevrednicie, zice aşa: „Nu mică este munca care zace asupra celor ce se împărtăşesc cu nevrednicie" (Împ. de grîu, Cuv. 54).

Iar în alt loc zice: „Aşa şi Tainele se fac pricinuitoare de mai multă muncă la cei ce se împărtăşesc cu nevrednicie" (Cuv. la Epistola I Cor.).

Altădată zice: „Te necăjeşti asupra vînzătorului? Asupra răstignirilor? Vezi dar, nu cumva şi tu să fii vinovat de Trupul şi Sîngele Domnului Iisus. Aceia au junghiat Prea Sfîntul Lui Trup, iar tu Îl primeşti pe El cu suflet întinat, după atîtea faceri de bine. Pe împăratul nu vrei să-l săruţi de îţi va puţi gura ta, iar pe Împăratul Cerului Îl săruţi chiar cu suflet puturos?". Şi mai jos zice: „Cei ce au păcătuit şi se apropie de Sfintele Taine, sînt mai rău decît cei îndrăciţi. Că aceia, pentru că sînt îndrăciţi nu se muncesc, iar aceştia, cînd se apropie de nevrednicie, se dau la munca veşnică!".

Din aceste puține mărturii, frate Ioane, de la Apostolul Pavel și de la Sfîntul Ioan Gură de Aur, cred că ai înțeles cum se află cei ce se împărtășesc cu nevrednicie și care este osînda lor.

Fratele: Am înțeles destul de clar, Prea Cuvioase Părinte, că cei ce îndrăznesc să se împărtășească cu nevrednicie cu Sfintele și Prea Curatele lui Hristos Taine, se aseamănă cu Iuda vînzătorul, cu cei ce au răstignit pe Domnul și sînt mai răi decît cei îndrăciți, și că mare este munca ce zace asupra lor. Aș mai avea ceva de întrebat, Prea Cuvioase Părinte.

Starețul: Întreabă, frate Ioane.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, oare femeile care se află în rînduiala lunilor, au voie să intre în Biserică și să se împărtășească cu Sfintele Taine în acea vreme? Și ce rînduiesc Sfintele Canoane pentru unele ca acestea, care ar îndrăzni să intre în Biserică, sau chiar se vor împărtăși?

Starețul: În privința acestor întrebări, frate Ioane, Sfintele și dumnezeieștile Canoane hotărăsc așa: „Femeile cele cu curgere de sînge obișnuită lor, să nu se atingă de cele Sfinte, pînă în a șaptea zi" (Can. 2 al Sfîntului Dionisie al Alexandriei și Can. 7 al Sfîntului Timotei).

Aceasta o poruncește și Legea Veche, ba nici să se împreune cu bărbații lor, că se întîmplă din această cauză să se nască copii slabi și bolnavi cei zămisliți atunci.

De aceea și dumnezeiescul Moisi a ucis pe tatăl copilului celui lepros, deoarece din cauza neînfrînării lui nu a așteptat curățirea femeii. Iar aceea ce se va necinsti în vremea curățirii sale și se va atinge de dumnezeieștile Taine poruncește a fi neîmpărtășită 40 de zile (Ioan Pust., can. 17).

Dumnezeiasca Pravilă zice așa: Muierea (femeia) care se află întru muieria (rînduiala) ei, după obiceiul firii femeiești, aceea nu se poate pricestui cu Sfintele Taine pînă ce nu se va curăți și nici în biserică să nu intre pînă în a șaptea zi, nici a se împreuna cu bărbatul ei pînă ce nu se va curăți. Iar de se va afla în biserică și îi va veni a se slobozi firea sa și va pricepe

şi va ieşi afară în acel ceas, nu se canoniseşte. Iar de va pricepe (va simţi) şi îi va fi ruşine şi nu va ieşi afară, atunci se canoniseşte şapte zile cu cîte 10-20 de metanii (P. M. B., gl. 33).

Aşadar, după cum vezi, frate Ioane, după rînduiala Sfintelor şi dumnezeieştilor Canoane, femeile nu pot intra în biserică timp de şapte zile în vremea necurăţeniei lor. Iar de le va ajunge această neputinţă în timp ce se află în biserică si nu vor ieşi repede afară, se canonisesc, precum s-a arătat mai sus. Nu mai zic de se vor împărtăşi cu Sfintele Taine în acea vreme, căci nu cred să ajungă vreuna din femei la atîta nebunie şi nesimţire ca să îndrăznească la o fărădelege ca aceasta.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, ziceţi că nu credeţi că vreuna din femei să fi putut ajunge la atîta nebunie şi nesimţire ca să îndrăznească a se împărtăşi cu Sfintele şi Prea Curatele Taine în vremea curgerii de sînge. Dar eu vă mărturisesc că am auzit din gura unei călugăriţe că legile canonice care privesc rînduiala femeilor în curăţire s-a pus de dumnezeieştii Părinţi, numai pentru femeile cele măritate şi pentru cele ce trăiesc cu bărbaţi, nu şi pentru cele ce trăiesc în curăţie (feciorie).

Tot acele călugăriţe mi-au spus că ele au avut nişte vedenii şi că li s-a arătat Maica Domnului, care le-a spus şi acest lucru: că ele pot intra în biserică oricînd să asculte slujbele bisericii, fără să ţină seama dacă sînt în vremea curăţirii lor (necurăţirii lor) şi că le-a spus şi aceasta: că se pot împărtăşi cu Sfintele Taine în acea vreme, că ele sînt fecioare curate şi nu sînt ca cele ce trăiesc cu bărbaţi în toată vremea.

De aceea vă rog, Prea Cuvioase Părinte, oare Maica Domnului să fi fost aceea care li s-a arătat lor şi le-a dat dezlegare?

Stareţul: Acela care li s-a arătat lor a fost dracul mîndriei, frate Ioane, şi nu Maica Domnului, căci Prea Sfînta şi Prea Curata Maica Domnului nu va învăţa niciodată pe nimeni să defaime şi să calce Legea lui Hristos, Fiul ei şi Dumnezeul ei şi al nostru.

Prea Sfînta şi Prea Curata Fecioară Maria, cît a fost pe pămînt în viaţa de aici a vieţuit în mare şi desăvîrşită supu-

nere față de toate poruncile lui Dumnezeu. Și chiar pentru această prea înaltă smerenie și ascultare a căutat spre ea Prea Milostivul Dumnezeu, și a ridicat pe ea la treapta cea mai înaltă de slavă și har, mai presus decît toate zidirile cele cuvîntătoare ale îngerilor și ale oamenilor – și a cinstit-o cu așezarea, spre a fi lăudată de toate cetele cele înțelegătoare ale îngerilor și de toate neamurile cele de pe pămînt. După cum și ea singură a proorocit prin Duhul Sfînt, zicînd: „Că a căutat spre smerenia roabei Sale și, iată, de acum mă vor ferici toate neamurile" (Lc. 1, 48).

Deci, cum Maica Domnului, care a arătat atîta smerenie și ascultare față de toate poruncile lui Dumnezeu, ar fi învățat pe acele călugărițe să calce legile Bisericii lui Hristos cele așezate de către Duhul Sfînt prin dumnezeieștile canoane ale Sfinților și de Dumnezeu purtătorilor Părinți?

Deci să știi, frate Ioane, și bine să fii încredințat, că cel ce a învățat pe acele călugărițe să calce legile canonice ale Bisericii, nu a fost Maica Domnului, ci dracul cel înșelător, care înșeală pe cei ce cred în vedeniile și în visurile lor. Acel drac, văzîndu-le pe acele călugărițe că au minte slabă, le-a învățat aceste lucruri ca ele să se mîndrească și să defaime nunta pe care Mîntuitorul a cinstit-o și a ridicat-o pe ea la cinstea de Taină, în Biserica Sa.

Și să știi și aceasta, frate Ioane, că acele călugărițe de care mi-ai spus, dacă nu se vor smeri cu mintea, dacă nu vor înceta a crede în nălucirile cele drăcești și de nu se vor supune hotărîrilor Sfintelor Canoane, vor fi socotite ca niște femei eretice și vor cădea în anatemă, care este cea mai grea pedeapsă a Bisericii (P. M. B., gl. 33).

Fratele: De așa mare pedeapsă să fie vinovate acele călugărițe, Prea Cuvioase Părinte, pentru că intră în biserică și se împărtășesc cu Sfintele Taine, în vremea neputinței lor firești a lunilor?

Starețul: Da, frate Ioane, fiindcă această mîndrie și îndrăzneală a lor este inovație în Biserica dreptmăritoare, și tot ce este inovație, duce la dezbinare și la eres.

Inovația și înșelarea acestor călugărițe este îndoită: mai întîi, că ele cred în nălucirile vedeniilor lor, apoi că defaimă legile canonice ale Bisericii, defăimînd nunta și pe femeile creștine, care sînt măritate după legea lui Hristos. Așa făceau prin secolul al IV-lea ereticii Eustațieni, din care pricină Biserica a fost nevoită să adune Sobor de mai mulți Sfinți și dumnezeiești Părinți, în Gangra Panlagoniei, la anul 340, și după ce au dat anatema pe Eustație, Episcopul Sevastiei și pe cei din Armenia, care erau capul acestor eretici, au anatematisit și pe călugării și pe călugărițele eretice care, urmînd învățăturile lui Eustație, defăimau pe femeile creștine căsătorite.

Iată ce hotărăște Sfîntul Sinod din Gangra: „Dacă cineva prihănește nunta și pe aceea ce se culcă cu bărbatul său, credincioasă și evlavioasă fiind și o urăște și o prihănește ca și cum n-ar putea intra în Împărăție, anatema să fie" (Gangra 1). Și iarăși zice: „Dacă cineva are feciorie și s-ar înfrîna, îngrețoșîndu-se de nuntă și depărtîndu-se, și nu pentru binele și sfințenia fecioriei, anatema să fie" (Can. 9). Și iarăși: „Dacă cineva dintre cei ce fecioresc pentru Domnul s-ar înălța împotriva celor căsătoriți anatema să fie" (Can. 10).

Vezi, frate Ioane, cît de înfricoșată este pedeapsa celor ce duc viață de feciorie dacă se mîndresc și defaimă pe cei căsătoriți? Deci și acele călugărițe, de nu se vor smeri din inimă și vor recunoaște neputința și mîndria lor, iar pe femeile creștine cele măritate după Legea lui Hristos, le vor socoti spurcate și nevrednice, iar pe sine – pentru că duc viață fecioreascǎ – se vor socoti vrednice de a intra în biserică, chiar și la vremea necurăției lor, de vor ajunge la nebunia cea mai de pe urmă și vor îndrăzni să se împărtășească cu Sfintele Taine în acea vreme, pentru această mîndrie și defăimare ca și ereticii mai sus amintiți și împreună cu dînșii de la Dumnezeu se vor despărți de moștenire, atunci fiii satanei se vor face (P. M. B., gl. 33).

Fratele: Acum îmi dau seama, Prea Cuvioase Părinte, că mare primejdie este pentru cineva dacă nu-și cunoaște neputința și cugetă ceva înalt despre sine. De aceea am înțeles bine

că nunta cea după lege este un lucru cinstit și că cine defaimă nunta cea cinstită de Biserica lui Hristos, este eretic.

Starețul: Da, frate Ioane, și marele luminător al lumii, dumnezeiescul Apostol Pavel, arătînd acest lucru, zice: „Cinstită este nunta întru toate" (Evr. 13, 4).

Să știi și aceasta, frate Ioane, că bărbatul sau femeia, dacă au fost căsătoriți după lege, de vor veni la viața monahicească, se numără cu ceata celor feciorelnici. Iar cei ce au feciorie dar nu au smerenie, sînt necurați în fața lui Dumnezeu, după mărturia dumnezeieștii Scripturi, care zice: „Necurat este înaintea Domnului tot cel cu inima înaltă" (Pilde 16, 6).

Și dracii sînt feciorelnici, căci nici nu se mărită, nici nu se însoară, dar fiindcă nu au smerenie, tot draci necurați sînt.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, mai aveam și alte lucruri de întrebat în legătură cu Sfînta Împărtășanie.

Starețul: Ce lucruri mai ai de întrebat, frate Ioane?

Fratele: Vă rog să-mi spuneți, Prea Cuvioase Părinte: în Biserica noastră Ortodoxă, cine are voie să usuce Sfintele Taine? Cînd se face această uscare și cum se face?

Starețul: Dar de ce vrei să știi exact acest lucru, frate Ioane?

Fratele: Iată de ce, Prea Cuvioase Părinte, pentru că am auzit de la niște oameni că un preot călugăr slujește Sfînta Liturghie prin casele oamenilor creștini credincioși și pe mulți bărbați și femei îi face călugări și călugărițe și îi trimite prin lume, ca să propovăduiască oamenilor pocăința. Pe lîngă aceasta, acel preot a sfințit mari cantități de Sfinte pe care, după terminarea Sfintei Liturghii, le-a împărțit pe la oameni, dîndu-le voie să usuce ei aceste Sfinte pe la casele lor și să se împărtășească cu ele ori de cîte ori vor socoti ei. Așa că femeile au uscat Sfintele Taine în cuptor, în tăvile în care au făcut plăcinte sau chiar au uscat miei pentru Paști. Astfel, mulți creștini au acum pe la casele lor mari cantități din Sfintele Taine uscate, și ei le dau și altora. Iar unii dintre creștini, socotind că aceste Sfinte Taine ar fi numai niște pîini blagoslovite ca și cele de la litie sau ca prinoasele aduse de ei de la

biserică, s-au apucat de au pus din aceste Sfinte Taine în tărîțele pe care le dau la vaci, ca să fie vacile sănătoase și să aibă lapte. Iar unii dintre ei le-au pus și în hrana porcilor, ca să nu moară de vreo boală.

Auzind eu aceste lucruri, Prea Cuvioase Părinte, foarte m-am îngrozit de atîta nelegiuire care nu s-a mai pomenit în istoria Bisericii noastre. De aceea, vă rog, Prea Cuvioase Părinte, să-mi spuneți: oare aceste pîini pe care le-au uscat creștinii să fie chiar cu adevărat Sfintele Taine? Și ce pedeapsă va avea de la Dumnezeu acel preot care a îngăduit creștinilor să facă asemenea nelegiuiri?

Starețul: Eu cred, frate Ioane, că acelea nu au fost cu adevărat Sfintele Taine, ci niște pîini blagoslovite, așa ca jertfa de la biserică. Iar dacă va fi fost și una ca aceasta, ca acele pîini să fi fost slujite în vremea Sfintei Liturghii prin chemarea Prea Sfîntului Duh, și prin zicerea cuvintelor de la prefacerea Darurilor, apoi Doamne ferește!, și vai și amar va fi de sufletul acelui preot care a îndrăznit să facă una ca aceasta, numai dacă a fost păgîn, nebun sau cine știe ce eretic.

Iar de va fi făcut vreo fărădelege ca aceasta, cu voie și cu știință, pe lîngă că a căzut sub osînda dumnezeieștilor canoane, apoi fără îndoială, nu va scăpa de mînia cea sfîntă și dreaptă a lui Dumnezeu, nici în veacul de acum, nici în cel viitor. Că s-a făcut vinovat de atîta irosire și risipire a Sfintelor și Prea Curatelor Taine ale Domnului nostru Iisus Hristos.

Acestea zise de mine, le întărește și le adeverează și Sfînta și dumnezeiasca Scriptură, cînd zice: „Dacă cel ce se leapădă de Legea lui Moisi în urma mărturiei a doi sau trei martori, se pedepsește fără cruțare cu moartea, apoi socotiți, cu cît mai grea va fi pedeapsa la care se va supune acela care calcă și nu se supune Legii Fiului lui Dumnezeu și nu prețuiește sfințenia Sîngelui Testamentului prin care este sfințit și jignește Duhul Darului lui Dumnezeu" (Evr. 10, 28-29).

Și fiindcă frăția ta ai mai întrebat cine are voie să usuce Sfintele Taine, cînd și cum, ascultă cele ce urmează: să știi

frăţia ta, frate Ioane, că uscarea Sfintelor Taine, pentru vremea cea de nevoie este lucru numai al preoţilor şi se face mai ales în Joia cea Mare, sau de este nevoie şi la altă vreme. Iar de vrei să ştii şi cum se face această uscare şi pregătire a Prea Curatei Taine, ascultă: Cînd preotul are nevoie să-şi pregătească Sfintele Taine uscate pentru tot timpul anului sau pentru o vreme, atunci la Proscomidia Sfintei Liturghii scoate şi al doilea Agneţ şi face rînduială asupra lui ca la Liturghie, Darurilor celor mai înainte Sfinţite. Iar după terminarea Sfintei Liturghii, a dat Sfîntul Trup cu Sfîntul Sînge Cel de Viaţă făcător deasupra Sfîntului Potir, cîte puţinel cu linguriţa, ca nu cumva fiind udat prea tare să pice ceva din prea multă umezire. Şi Agneţul cel umezit pe Sfînta Masă, în acest fel se cade a fi uscat: mai întîi dezveleşte Antimisul şi luînd Agneţul din Chivot, îl pune pe disc şi cădeşte împrejur. După ce face cuvenita închinăciune, îl sfărîmă cu toate evlavia cu sfînta Copie, în mici părticele. Iar după sfărîmare, pune o lespede de piatră sau de cărămidă la marginea Antimisului şi deasupra lespedei o oală mare de pămînt sau de fier sau de aramă curată, cu cărbuni aprinşi, şi închinîndu-se cum se cade cu Sfîntul Disc şi cu dumnezeieştile Taine aşa sfărîmate, cu mare luare-aminte le pune deasupra oalei cu jăratic, păzind bine ca dumnezeieştile Taine să se usuce cu încetul, întorcîndu-le mereu cu Sfînta Copie, ca nu cumva să se prăjească (ardă). Şi cînd se va încălzi bine Sfîntul Disc, îl ia şi îl pune pe Sfîntul Antimis sau pe acoperămînt (procovăţ), ca nu cumva, înfierbîntîndu-se prea tare, să se ardă Sfintele Taine. Şi dacă se va răci puţin, iarăşi îl pune deasupra oalei, sau deasupra vasului gătit pentru aceasta. Şi aşa se face de mai multe ori, pînă ce se vor usca, şi cele uscate, cu luare-aminte le pune în Sfîntul Chivot, şi făcînd cuvenita închinăciune, strînge iarăşi Sfîntul Antimis (Liturghierul din 1956, Bucureşti, pp. 435-436).

Iată, frate Ioane, aceasta este rînduiala uscării şi pregătirii Sfintelor şi Prea Curatelor Taine, după învăţătura şi tradiţia

Bisericii Ortodoxe. Precum vezi, numai preoții care au preoție lucrătoare pentru săvîrșirea acestei lucrări și rînduială și nu oriunde, ci numai la Sfîntul Altar, pe Sfînta Masă și pe Sfîntul Antimis, de care lucruri nu se poate atinge mîna nesfințită.

Iar a usca mirenii pe la casele lor Prea Curatele și Sfintele Taine, aceasta este un eres și o fărădelege care are mare și grea osîndă de la Dumnezeu și cei ce o fac, vor avea parte de munca cea veșnică în ziua Judecății: și creștinii care au îndrăznit aceasta, și acel preot nebun și eretic care a dat voie să se facă o fărădelege și eresuri ca acestea.

Fratele: Vă mulțumesc, Prea Cuvioase Părinte, că mi-ați spus aceste lucruri, ca să pot să-mi dau seama de o astfel de primejdie.

Acum, Prea Cuvioase Părinte, aș vrea să vă mai întreb ceva: mi-am adus aminte că în convorbirea de rîndul trecut ați pomenit despre împărtășirea cea gînditoare. Și fiindcă atunci a fost vorba mai mult în treacăt despre ea, vă rog să-mi spuneți acum, mai pe larg, despre această împărtășire, că mult aș dori să știu mai de aproape cum se face această împărtășire, cînd se poate face, și ce folos aduce ea celui ce o primește?

Stareţul: Dacă vrei numaidecît, frate Ioane, să știi mai pe larg despre împărtășirea cea gîndită și duhovnicească, ascultă: îți spuneam atunci că sînt două feluri de împărtășiri:

– Împărtășirea cea tainică a Jertfelnicului, adică Împărtășirea cea cu Trupul și Sîngele Domnului nostru Iisus Hristos;

– Împărtășirea cea duhovnicească și gînditoare.

Dacă cineva nu poate să se împartășească cu cea dintîi, ori de cîte ori dorește, apoi cu cea de a doua se poate în orice vreme și în orice loc, numai de va fi lucrător neobosit al poruncilor lui Iisus Hristos și stăruitor în Sfînta Rugăciune.

Să mai știi și aceasta, frate Ioane: cu Sfintele și Prea Curatele Taine, oricît de sfîntă viață ar avea cineva, numai o

singură dată pe zi se poate împărtăși, pe cînd cu împărtășirea cea duhovnicească și gînditoare se poate împărtăși de mai multe ori pe zi, numai să fie treaz cu mintea și cu inima.

Aceasta o spune și Cuviosul Părinte Nicodim Aghioritul, care zice așa: „Măcar că tainic nu putem primi pe Domnul nostru Iisus Hristos mai mult decît o dată pe zi, însă duhovnicește și gînditor, Îl putem primi în tot ceasul și în fiecare minut, prin lucrarea poruncilor Lui, iar mai ales prin rugăciunea cea duhovnicească și gînditoare".

Fiindcă și Domnul Se află ascuns în faptele cele bune și în Sfintele Lui Porunci.

Și cine lucrează o faptă bună sau o poruncă, acela primește îndată în sufletul lui și pe Domnul Cel ascuns între dînsele, Care a rînduit a locui împreună cu Tatăl Său întru cel ce a păzit poruncile Lui (Ioan 14, 23): „De mă iubește cineva pe Mine, acela va păzi cuvîntul Meu, și Tatăl Meu îl va iubi pe el și la el va veni și locaș la el va face". Și împărtășirea și unirea noastră nu se poate lua de la noi de vreo zidire, decît de lenevia noastră, și uneori această împărtășire este atît de plăcută lui Dumnezeu cît poate nu sînt alte multe tainice împărtășiri, pentru lipsa celor ce le primesc (Războ. Nev., cap. II, pp. 4-5).

Fratele: Din cele spuse de Prea Cuvioșia Voastră, eu am înțeles cît de mare folos este omului această Sfîntă și dumnezeiască Împărtășire, deoarece ea face pe el lăcaș și Biserică a Sfintei Treimi.

Încă am înțeles, că această împărtășire se poate căpăta în orice vreme și în orice loc, prin lucrarea poruncilor lui Hristos-Dumnezeu, prin Sfînta Rugăciune, și mai ales prin rugăciunea cea gînditoare a inimii. Dar, Prea Cuvioase Părinte, oare cum trebuie să se pregătească cineva pentru această duhovnicească și gînditoare împărtășire?

Starețul: Despre aceasta, frate Ioane, tot Sfîntul Nicodim Aghioritul grăiește așa: „Iar ca să te împărtășești de această gînditoare împărtășire, fă așa: întoarce-te cu inima la Dumnezeu și văzînd cu o scurtă vedere, de o parte păcatele tale,

iar pe de alta pe Dumnezeu, mîhnește-te pentru vătămarea ce I-ai făcut-o Lui, și atunci cu toată smerenia și credința, roagă-L să binevoiască a veni în sufletul tău cel sărac cu mare dor, ca să-l tămăduiască pe el și să-l împuternicească împotriva vrăjmașilor lui".

Iar cînd vrei să te silești și să lupți împotriva vreunei pofte ale tale sau să faci vreo lucrare de faptă bună sau ca să păzești vreo poruncă, fă acestea toate cu scopul ca să fie primit de către Dumnezeu, Care totdeauna ți le cere. După aceasta, întoarce-te la Dînsul, strigă-L cu multă dorire să vie cu darul Său să te tămăduiască și să te slobozească de vrăjmași, ca numai El singur să stăpînească în inima ta. Și aducîndu-ți aminte de rugăciunile cele mai înainte zise la împărtășirea cea tainică, zi cu inima aprinsă: „Cînd, Doamne al meu, să Te primesc? Altădată? Cînd? Și celelalte...!".

Și de vei voi ca să te împărtășești duhovnicește mai cu bun chip, îndreptează și pune din seara cea mai dinainte, toate asprele petreceri și lucrările faptelor bune și tot lucrul bun ce ai a-l face, în scopul acesta, adică pentru a primi duhovnicește pe Domnul tău.

Și dis-de-dimineață, cum se face ziuă, socotește ce e bine, cu bună norocire, ce fericire este întru acel suflet care cu credință se împărtășește tainic de Prea Sfînta Taină a Euharistiei. Fiindcă întru aceasta se cîștigă iarăși faptele cele bune, cele pierdute, și se întoarce sufletul iarăși la frumusețea cea mai dinainte și se face părtaș de rodurile și plinătățile patimii Fiului lui Dumnezeu Însuși.

Și de la Taina Împărtășirii, treci la duhovniceasca împărtășire, și socotind aceste bunătăți, aprinde în inima ta o mare dorire, ca să-L primești pe El duhovnicește și gînditor și după ce te vei aprinde de dînsa, întoarce-te către Domnul și zi-I Lui: „Fiindcă, Doamne al meu, nu pot să Te primesc întru această zi tainic, prin Prea Sfînta Taină a Euharistiei, fiindcă întru aceasta se cîștigă iarăși faptele bune cele pierdute și se întoarce sufletul iarăși la frumusețea cea mai dinainte și se face

părtaş de rodurile şi de plăţile Patimii Fiului lui Dumnezeu Însuşi. A te primi pe Tine după vrednicie acum duhovniceşte şi în tot ceasul şi în fiecare zi, pentru a-mi da o nouă putere asupra vrăjmaşului meu şi mai ales asupra acelei patimi şi vrăjmaş căruia ca să-i plac şi să-i fac voia lui, mă împotrivesc şi fac război cu Tine" (Războ. Nev.).

Deci, toţi cîţi doresc adeseori şi nu pot lua tainica împărtăşire, adică nu se pot cumineca cu Hristos Însuşi, Cel ce se află în Sfintele Taine, ci jertfelnic sau biserică nu au la îndemînă, sau care se află în lume şi sînt opriţi de duhovnic nu pentru vreo greşeală a lor, ci pentru răutatea ce îi stăpîneşte şi obiceiul cel răzvrătit, aceştia zic, fiindcă au dorire şi dragoste să se împărtăşească tainic cu Domnul Iisus Hristos, pot primi pe Hristos întru sine duhovniceşte şi gînditor, precum zice şi Nicolae Cabasila în „Tîlcuirea Sfintei Liturghii": pentru că Hristos Cel ce se află în Taine gînditor şi nearătat şi nevăzut le dă lor sfinţenia cea din Taine, după chipul care ştie El (N. Cabasila, Despre viaţa în Hristos, cap. 42-43 şi 45).

Iată, frate Ioane, mai pe larg, despre împărtăşirea cea duhovnicească şi gînditoare şi cum trebuie să se pregătească cineva pentru primirea ei.

Fratele: Vă mărturisesc, Prea Cuvioase Părinte, că foarte m-am bucurat înţelegînd şi acest lucru, că, adică, la mare nevoie, atît monahul cît şi creştinul mirean, de nu vor avea la îndemînă biserică sau preot, sau cînd ei vor fi opriţi de către duhovnicii lor de la tainica împărtăşire cu Sfîntul Trup şi dumnezeiescul Sînge al Domnului nostru Iisus Hristos, totuşi, de vor fi silitori la lucrarea tuturor faptelor celor bune şi a poruncilor lui Hristos şi mai ales la Sfînta Rugăciune cea gînditoare, aceştia se pot învrednici pe această cale să primească pe Hristos, prin împărtăşirea cea duhovnicească şi gînditoare. Însă m-am bucurat foarte, înţelegînd că prin această sfîntă şi gînditoare împărtăşire, noi putem primi pe Domnul, nu numai o dată pe zi, ca la împărtăşirea cea tainică,

ci și în tot ceasul și chiar în fiecare minut, numai să fim silitori la lucrarea tuturor poruncilor lui Hristos! Și mai ales pururea zăbovind cu slavoslovii și în rugăciunea cea de gînd, erau pururea întăriți în chip nevăzut de această Sfîntă și dumnezeiască Împărtășire gînditoare. Și păstrînd în inima lor mare evlavie către împărtășirea cea simțită, cu Sfîntul Trup și Sîngele Domnului, se împărtășeau mai rar, iar duhovnicește și gînditor primeau pe Hristos tot în inima lor în toată vremea și în tot ceasul și minutul.

Starețul: Bine că ai înțeles și acest lucru, frate Ioane, și eu păcătosul zic: că fericiți și de trei ori fericiți, sînt acei monahi și acei creștini care pururea se silesc și pururea doresc să primească pe Mirele Hristos, în cămara cea tainică a inimii lor, fie prin tainica și Sfînta Împărtășire, cea cu Sfîntul Trup și Sînge al Domnului Iisus Hristos, fie prin cea duhovnicească și gînditoare. Căci întru amîndouă aceste împărtășiri El a făgăduit să Se sălășluiască și să rămînă cu noi, zicînd: „Cel ce mănîncă Trupul Meu și bea Sîngele Meu, acela rămîne întru Mine și Eu întru el" (Ioan 6, 56). Iar pentru duhovniceasca împărtășire, cea prin lucrarea poruncilor, iarăși zice: „De Mă iubește cineva pe Mine, pe acela îl va păzi cuvîntul Meu și chiar Tatăl Meu îl va iubi pe el și vom veni și locaș la dînsul vom face".

Fratele: Dar Anafora, Prea Cuvioase Părinte, ce este ea și ce închipuiește ea? Oare are și ea putere de sfințire asupra credincioșilor?

Starețul: Anafora, frate Ioane, este prescura aceea din care preotul, la Sfînta Proscomidie, scoate Agnețul, care se jertfește și apoi se face Trupul Domnului (Simeon din Tesalonic, cap. 100). Această prescură închipuiește trupul Prea Sfintei Fecioare Maria, din care S-a născut Fiul și Cuvîntul lui Dumnezeu.

Anafora este un lucru sfînt. Ea se dă în locul Darului celui mare al Prea Curatelor și Prea Sfintelor Taine acelora ce nu

sînt vrednici a se împărtăşi cu Trupul şi cu Sîngele Domnului nostru Iisus Hristos. De aceea, după cuviinţă, anafora se mai numeşte şi Antidoron, adică în loc de dar.

Iar faptul că anafora are şi putere de sfinţire şi este dăruitoare de Dar dumnezeiesc, o adevereşte acelaşi Sfînt Simeon Tesaloniceanul, zicînd: „Anafora este sfinţită şi dătătoare de sfinţenie şi dătătoare de dumnezeiesc Dar". Şi tot el zice în altă parte că: „La Sfînta Liturghie se dă anaforă pentru sfinţirea noastră" (cap. 350).

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, dar prin ce mijloc anafora devine lucru sfînt şi are putere sfinţitoare?

Stareţul: Sfinţenia anaforei, frate Ioane, se trage în primul rînd din legătura şi poziţia ei faţă de Sfintele Taine.

Acest adevăr îl arată Sfîntul Teodor din Andida, care zice aşa: „Căci Sfînta Pîine, euharistică, se frînge şi se împarte ca împărtăşire, cu nespusă binecuvîntare, celor ce se împărtăşesc cu credinţă; iar anafora se dă înapoi plină de sfinţenie de la Sfintele Taine, celor ce au adus-o şi astfel, de la participarea la Trupul cel fără de prihană şi la cinstitul Sînge al lui Hristos-Dumnezeul nostru, Cel ce S-a născut din Sfînta Fecioară Maria, sfinţirea şi binecuvîntarea ajunge la credincioşi" (comentariu prescurtat).

Nicolae Cabasilas, arătînd mai clar că anafora primeşte putere de sfinţire prin legătura ce o are ea cu Sfintele şi Prea Curatele Taine, zice aşa: „Fiind mai multe părticele, pîinea proscomidită, din care s-a scos Sfîntul Agneţ, preotul o împărtăşeşte credincioşilor ca pe una ce a devenit sfîntă, prin aceea că a fost afierosită şi prezentată ca dar de jertfă lui Dumnezeu" (Explicarea Sfintei Liturghii, cap. 53).

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, dar cam din ce vreme s-a introdus Sfînta Anaforă în practica liturgică a Bisericii dreptmăritoare? Şi care a fost pricina introducerii anaforei în Biserică?

Stareţul: După unii, frate Ioane, începutul folosirii anaforei în practica liturgică, adică împărţirea anaforei la creştini după terminarea Sfintei Liturghii, ar fi tocmai de prin secolul

al IV-lea, de pe la anii 345-381, pe vremea Sfîntului Sinod care s-a adunat la Laodiceea; însă cea mai veche și mai sigură adeverire care se poate lua ca bază pentru intrarea anaforei în practica liturgică este cea de prin secolul al VII-lea, adică de pe la anii 638-659, cînd Sinodul cel ce s-a ținut la Nantes, prin canonul 9, a hotărît așa: „Preotul va pune într-un vas curat o cantitate îndestulătoare de părticele de pîine rămase din cele aduse de credincioși, pentru a le împărți după Sfînta Liturghie, în zilele de duminici și sărbători, celor care nu s-au împărtășit; preotul le va împărți după terminarea Sfintei Liturghii".

La început anafora se dădea numai credincioșilor care au ascultat Sfînta Liturghie, dar nu se împărtășiseră cu Sfintele Taine, fiind opriți de duhovnicul lor. Iar cum prin veacurile VII-VIII împărtășirea cu Sfintele și Prea Curatele Taine devenise așa de rară, se poate socoti că: „încetaseră în primele două veacuri ale primului mileniu creștin" (Mitrofanovici, Liturgica, pp. 699-700), ajungînd să nu se împărtășească nimeni, chiar și în zilele de sărbători, afară de liturghisetori, s-a înrădăcinat obiceiul ca anafora să se împărțească credincioșilor prezenți la Sfînta Liturghie, dacă n-au gustat nimic mai înainte.

Acest lucru îl dovedește și îl adeverește Pravila Bisericească a lui Matei Basarab, care zice așa: „Anafora s-a făcut să se dea în acest chip pentru că mai înainte vreme se pricestuiau oamenii cu Făcătoarele de viață Taine, iar acum s-a depărtat Taina aceea Sfîntă și se pricestuiesc o dată într-un an, și această socoteală și tocmeală s-a făcut de către Sfinții Părinți, pentru mai mare cucernicie a sfințeniei, ca să se curățească oamenii în sfintele zile ale Marelui Post cu spovedanie. Atunci să se pricestuiască cu Sfintele Taine pentru sfințenie și curățenie a păcatelor lor, pentru că se pricestuiau cu Sfintele Taine precum am zis, iar în ziua de astăzi, iau anafora din mîna preotului, întru sfințenie și blagoslovenie, ci de vreme ce iau creștinii în loc de dumnezeiasca precistanie, pentru aceea se

cade întru aceea să se departeze de împreunarea trupească a femeilor lor".

De aceea, atunci se ia anafora și se sărută Sfintele Icoane: iar de va fi în lucrul diavolului, să se afle cineva cu femeia lui în zilele de praznic, acela să nu ia anafora, nici icoana să o sărute, nici femeia lui. Că zice dumnezeiasca Scriptură: „Cele curate să se dea curaților și cele Sfinte, Sfinților" (gl. 166).

Așadar, frate Ioane, după cum vezi și din aceste mărturii, introducerea anaforei în practica Sfintei Liturghii, s-a făcut ca un mijloc de sfințire și binecuvîntare a credincioșilor, care vin la Biserică și ascultă dumnezeiasca Liturghie pînă la capăt. Și totodată ca mîngîiere duhovnicească și binecuvîntare a Bisericii pentru acei creștini, care pentru binecuvîntate pricini au fost opriți de către duhovnicii lor de la împărtășirea cu Sfintele și Prea Curatele Taine.

Fratele: Vă mulțumesc, Prea Cuvioase Părinte, că din cele ce mi-ați spus, eu m-am lămurit pe deplin și în privința Anaforei. Am înțeles că Anafora se face din prescura aceea din care preotul la Proscomidie scoate Sfîntul Agneț și care prescură închipuiește Trupul cel Feciorelnic al Prea Curatei Fecioare Maria. Apoi am înțeles, că sfințenia Anaforei se trage de la legătura ce o are ea cu Sfintele și Prea Curatele Taine: că introducerea Anaforei în practica Liturgică a Bisericii dreptmăritoare ar fi tocmai de prin secolul al IV-lea, iar mai precis prin veacul al VII-lea. Și iarăși: că datina de a se împărți Sfînta Anaforă credincioșilor după terminarea Sfintei Liturghii, s-a făcut din cauza răririi împărtășirii creștinilor cu Prea Sfintele și Prea Curatele Taine, spre a fi ca un mijloc de sfințire și de binecuvîntare mai mică pentru cei care ascultă dumnezeiasca Liturghie și nu se pot împărtăși cu Sfintele și Prea Curatele Taine ale lui Hristos. Aș mai avea însă, Prea Cuvioase Părinte, încă o rugăminte.

Starețul: Ce rugăminte ai, frate Ioane?

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, printre alte multe învățături și sfaturi pe care mi le-ați dat în cele de pînă aici, mi-ați

spus că în Biserică, de la început, era obiceiul să se împărtăşească zilnic creştinii cu Sfintele şi Prea Curatele Taine. Apoi că a fost şi obiceiul de a se împărtăşi de cîteva ori pe săptămînă, apoi de două ori pe săptămînă, sîmbăta şi duminica, pe urmă numai duminica. Apoi la două, trei săptămîni, o dată pe lună şi o dată la 40 zile, de patru ori pe an, o dată pe an şi chiar o dată la doi ani. Şi toate acestea mi le-aţi arătat, Prea Cuvioase Părinte, cu dovezi din istoria Bisericii, din Sfintele Canoane, din învăţăturile Sfinţilor Părinţi şi din Mărturisirile de credinţă ale lui Mitrofan Critopulos, Petru Movilă şi alţii. Din toate acestea, tare v-aş ruga, Prea Cuvioase Părinte, să-mi spuneţi şi care ar fi părerea personală a Prea Cuvioşiei Voastre, în legătură cu împărtăşirea cu Prea Curatele Taine. Cum credeţi că ar fi mai bine să se împărtăşească monahii şi creştinii mireni, la cîtă vreme şi în ce condiţii?

Stareţul: Frate Ioane, eu credeam şi oarecum avem convingerea că frăţia ta te-ai putut folosi îndeajuns din toate mărturiile de pînă acum. Iar dacă totuşi doreşti să afli numaidecît şi proasta mea părere, în privinţa celor ce mă întrebi, apoi ascultă – după slabă mea putere de înţelegere – eu cred că în vremea de acum, prin Sfintele noastre Mănăstiri, atît cele de monahi, cît şi cele de monahii, ar fi bine ca schimonahii şi schimonahiile, precum şi monahii şi monahiile cele bătrîne care pot lua parte la toată pravila Bisericii din fiecare zi şi noapte, să se împărtăşească cu Sfintele şi Prea Curatele Taine ale lui Hristos o dată pe săptămînă şi mai ales duminica. La fel şi monahii, monahiile, fraţii şi surorile care sînt bolnavi şi nu pot veni la Biserică, să fie împărtăşiţi la chilie ca şi cei de mai sus. Bineînţeles că acest lucru trebuie făcut numai cu pregătirea cuviincioasă după a lor putere faţă de această Sfîntă şi dumnezeiască Taină, şi dacă vor avea blagoslovenia şi sfatul duhovnicului.

În ce priveşte monahii şi monahiile, fraţii şi surorile din soboarele Sfintelor Mănăstiri, care se ostenesc cu diferite ascultări spre folosul obştesc şi spre mîntuirea sufletelor lor,

aceştia cred că ar fi bine măcar o dată pe lună să se mărturisească şi să se împărtăşească cu Sfintele şi Prea Curatele Taine, pregătindu-se după putere: cu post, cu înfrînare, cu rugăciune şi cu spovedanie, apoi cu pacea conştiinţei lor faţă de Dumnezeu, faţă de aproapele şi faţă de lucruri, şi dacă nu vor avea oprire de la Părintele duhovnic.

În ce priveşte creştinii mireni care se silesc după puterea lor la lucrarea tuturor faptelor bune şi la viaţă curată, aceştia cred că ar fi bine măcar o dată la 40 de zile să se spovedească şi să se împărtăşească cu Sfintele şi Prea Curatele Taine ale lui Iisus Hristos. Iar dacă nu vor arăta deosebită rîvnă şi nu se vor sili cu toată dragostea şi evlavia, spre acest lucru de sfinţire şi de întărire a sufletelor lor, apoi măcar în cele patru posturi de peste an, negreşit să se spovedească şi să se împărtăşească de nu vor avea oprire de la duhovnicii lor.

Iată dar, frate Ioane, fiindcă mi-aţi cerut mie păcătosului părere în privinţa împărtăşirii cu Sfintele şi Prea Curatele Taine, cele ce mi s-au părut bune, ţi le-am spus, după a mea simplă înţelegere.

Fratele: Vă mărturisesc, Prea Cuvioase Părinte, că mult m-am bucurat văzînd şi auzind şi părerea Prea Cuvioşiei Voastre în privinţa timpului de împărtăşire cu Sfintele Taine şi a condiţiilor care trebuiesc îndeplinite de cei ce voiesc a se împărtăşi. Încă vă mărturisesc că mie păcătosului mi se pare a fi calea de mijloc această părere a Prea Cuvioşiei Voastre, după neputinţele noastre şi nevoile de azi.

Dar, Prea Cuvioase Părinte, vă rog să nu vă supăraţi că încă mai am ceva a vă întreba.

Stareţul: Ce mai ai de întrebat, frate Ioane?

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, iată că eu tare aş dori să ştiu, măcar aşa, cît de puţin: în ce fel este practica Sfintei Liturghii şi a Sfintei Împărtăşiri la creştinii catolici şi la alte religii creştine?

Stareţul: Dar de ce vrei să ştii acest lucru, frate Ioane?

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, aş voi să ştiu acest lucru, că poate în viaţă am să fiu şi eu întrebat de cineva şi eu în

această privinţă nu cunosc nimic, şi apoi mă voi face de ruşine înaintea acelora care mă vor întreba.

Stareţul: Despre cele ce mă întrebi frăţia ta, este prea mult de vorbit şi nu cred că ar fi acum vreme să mai lungim vorba pînă la atîta.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, vă rog tare mult, măcar aşa, cîteva cuvinte să-mi spuneţi în această privinţă, ca să nu rămîn neştiind întru totul.

Stareţul: Frate Ioane, frăţiei tale îţi era îndeajuns să ştii cele din Biserica noastră în această privinţă, că doară n-ai să te faci teolog. Dar dacă vrei numai şi numaidecît să ştii ceva şi în această privinţă, apoi eu, din cele ce mai ştiu despre acest lucru, îţi voi spune măcar cît de cît despre unele deosebiri pe care le are Biserica cea de la Apus, faţă de practica Bisericii noastre Ortodoxe, atît în practica Sfintei Liturghii, cît şi a Sfintei Împărtăşiri cu Sfintele şi Prea Curatele Taine ale lui Iisus Hristos. Şi iată ce am a-ţi spune: Să ştii, frate Ioane, că latinii – romano-catolicii – se deosebesc în Liturghii de Liturghiile Bisericii Ortodoxe, prin următoarele puncte:

1. La romano-catolici lipseşte proscomidia.

2. Romano-catolicii întrebuinţează la Liturghia lor „azime" în loc de pîine dospită:

a. Aceasta este una din inovaţiile lor, care nu are temei nici scripturistic, nici tradiţional. Aceasta nu a fost în Biserica de Apus de la început, ci a fost introdusă mai tîrziu. Deoarece, aflăm că la anul 398, Papa Liriciu se lupta să desfiinţeze datina veche de a se face Sfînta Liturghie cu pîine dospită. Totuşi se vede că nu a reuşit, deoarece aflăm prin veacul al cincilea, adică pe la anul 417, că Papa Inocenţiu I porunceşte să se facă Sfînta Liturghie cu pîine dospită şi nu cu azime.

b. Abia prin veacul al VI-lea, vedem că în Spania s-a introdus la Liturghie azimele în loc de pîine dospită. Apoi, în veacul al VIII-lea, s-au introdus în Anglia, în al IX-lea în Germania, iar în toate Bisericile din Apus abia prin veacul al XI-lea.

c. Totuşi mai tîrziu, pe vremea Sinodului unionist din Florenţa, iarăşi s-a aprobat de către Biserica de Apus să se facă Sfînta Liturghie cu pîine dospită şi cu azime.

3. Al treilea punct prin care se deosebeşte Messa romano-catolică de Liturghia Ortodoxă, este că ei nu au Sfînta Epicleză, adică rugăciunea de chemare sau invocare a Sfîntului Duh.

Ei susţin că sfinţenia pîinii şi a vinului, nu se face prin rugăciunea de invocare, ci prin cuvintele: „Luaţi mîncaţi, acesta este Trupul Meu... Beţi dintru acesta toţi, acesta este Sîngele Meu...".

4. Cuvintele prefacerii la ei sînt: „Acesta este Trupul Meu" şi „Acesta este Sîngele Meu", iar la ortodocşi cuvintele prefacerii sînt acestea: „Şi fă adică pîinea aceasta...." şi „Iar ce este în Potirul acesta....".

5. Liturghia romano-catolică se deosebeşte mult de cea ortodoxă, prin scurtimea ei în solemnitate, în rugăciuni şi în cîntări.

6. Romano-catolicii, de la o vreme, în loc de prefacere întrebuinţează în Liturghiile lor termenul de „Transsubstanţiaţie" (Transsubstantiatio), prin care ei încearcă să explice modul prefacerii.

7. În Biserica Romano-Catolică preotul începe Liturghia credincioşilor prin producerea pîinii şi punerea vinului şi a apei în potir, chemarea Sfîntului Spirit, cîntarea imnului: „Sfînt, Sfînt, Sfînt...". Apoi urmează prefacerea elementelor euharistice, rugăciunile către sfinţi, pomenirea morţilor şi Rugăciunea Domnească (Tatăl nostru). Se împărtăşesc preoţii, poporul, şi aşa se termină la ei Liturghia.

Iată, frate Ioane, cam acestea ar fi punctele cele mai de seamă, prin care se deosebeşte Liturghia romano-catolică, de Liturghia Bisericii Ortodoxe. Iar cît priveşte practica împărtăşirii cu Prea Curatele Taine, deosebirile ar fi acestea:

1. Ei se împărtăşesc cu azime şi nu cu pîine dospită.

2. La romano-catolici, numai preoţilor liturghisitori li se

îngăduie a se împărtăşi cu Trupul şi Sîngele Domnului, iar laicii sînt împărtăşiţi numai cu Trupul.

Această inovaţie ei au introdus-o în Liturghiile lor prin veacul al XIII-lea.

3. La romano-catolici, copiii nu se împărtăşesc cu Prea Curatele Taine. Şi această inovaţie ei au introdus-o în Biserica lor abia prin veacul al XII-lea.

Şi pentru că frăţia ta ai întrebat nu numai despre deosebirile romano-catolicilor, ci şi despre deosebirile celorlalte religii creştine, în această privinţă, apoi ascultă, frate Ioane: Protestanţii sînt şi mai mult despărţiţi în Liturghia lor de practica Bisericii Ortodoxe şi de litera şi spiritul apostolic, şi anume: Liturghia lor conţine numai nişte bucăţi din Sfînta Scriptură şi predica. Euharistia se face şi la ei ca şi la romano-catolici, cu azime.

Protestanţii nu admit prefacerea Sfintelor Daruri în însuşi Trupul şi Sîngele Domnului. Ei privesc Pîinea şi Vinul euharistic ca pe nişte simboluri ale Trupului şi Sîngelui Domnului. Iar cît priveşte împărtăşirea cu Prea Curatele Taine, protestanţii au venit la practica veche a Bisericii şi împărtăşesc atît clerul cît şi pe laici, sub ambele forme, adică cu Trupul şi Sîngele Domnului. Totuşi pe copii nu-i împărtăşesc nici ei cu Sfintele Taine, ca şi romano-catolicii.

Biserica Anglicană are Liturghia ei în acest fel: Se cîntă imnul triumfal: „Sfînt, Sfînt, Sfînt...". Pastorul îngenunche înaintea Sfintei Mese, pe care s-a pus pîinea şi vinul, el rosteşte o rugăciune pentru împărtăşire, fără chemarea Sfîntului Spirit. Cuminecarea preotului şi a credincioşilor se face cu pîine şi vin. După aceea se zice Rugăciunea Domnească, apoi slavă întru cei de sus şi sfîrşitul.

Luteranii şi Calvinii au numai o umbră de Liturghie, scurtă şi deosebită. Referitor la împărtăşirea cu Sfintele Taine, luteranii cred că în Sfînta Euharistie Iisus Hristos este prezent cu adevărat, însă nu prin prefacere, ci prin impanaţie (per impanationem), sau prin consubstanţie. După ei, pîinea şi

vinul rămîn în Sfînta Euharistie ceea ce sînt: pîine și vin, dar în, cu și sub pîine (din pane e sub pane) sînt prezente real, însă invizibil, Trupul și Sîngele lui Hristos. Prezența Domnului Iisus Hristos în Sfînta Euharistie este așadar numai împreună petrecere cu elemente euharistice, care se păstrează mai departe neschimbate.

Iar Trupul Euharistic este numai spiritual și nu material.

Zwingliștii, care reprezintă practica protestantă cea mai stricată și ale căror idei sînt foarte puțin creștine, spun că Sfînta Euharistie nu este decît comemorarea Cinei celei de Taină, iar adevăratul Trup al lui Hristos la ei este Biserica. La ei nu poate fi vorba despre o prezență reală sau despre mîncarea lui, nici chiar spirituală, ci după ei mîncarea Trupului lui Hristos ar însemna canibalism! De aceea cuvintele „Acesta este Trupul Meu" înseamnă „Acesta este simbolul Trupului Meu". Sfînta Euharistie – zic ei – ne face să gîndim la jertfa Mîntuitorului și să ne reprezentăm roadele morții Sale; că este cuminecare, pentru că mărturisim o unitate cu cei mîntuiți; și Euharistie, pentru că prin ea mulțumim lui Dumnezeu.

Protestanții calvini țin calea de mijloc între luterani și zwingliști (după ei). La Sfînta Euharistie nu avem numai un simbol sau o icoană, ca la zwingliști, nici o prezență reală prin coexistență ca la Luther, ci o prezență virtuală, adică prezența prin putere sau dinamică a Mîntuitorului. Ei spun că în Împărtășire Iisus Hristos Se coboară din cer în Euharistie și prin Duhul Sfînt comunică, dar numai celor aleși, puterea făcătoare de viață a Trupului Său Prea Mărit.

Cei reprobați, neavînd credință, nu primesc decît pîine și vin. Dar împotriva acestor învățături greșite și răzvrătite, Mărturisirea lui Dosoftei spune: „Credem că în această Lucrare Sfințită (Taina Euharistiei) Domnul nostru Iisus Hristos este prezent, adevărat și real, încît după sfințirea pîinii și a vinului pîinea se schimbă, se transființează (transsubstanțiază), se preface, se transformă în Însuși adevărat Trupul

Domnului, Care S-a născut în Bethleem, din Pururea Fecioara Maria, Născătoarea de Dumnezeu, S-a botezat în Iordan, a pătimit și S-a înmormîntat, a înviat și S-a înălțat și șade de-a dreapta lui Dumnezeu-Tatăl! Și iarăși va veni pe norii cerului, iar vinul se preface și se transsubstanțiază în Însuși adevăratul Sînge al Domnului, care a curs din Cel Răstignit pe Cruce – pentru viața lumii" (Ioan 6, 51).

Pîinea și vinul, după sfințire, se prefac în Trupul și Sîngele Domnului, nu în mod simbolic (metaforic), nici într-un mod figurat, nici într-un mod spiritual, în înțelesul în care misterele Vechiului Testament se numesc spirituale, fiind numai figurate și ca niște umbre numindu-se, mistere mai ales, întrucît figurau Tainele Testamentului celui Nou, cele cu adevărat reale (căci ei, mîncînd mana și bînd din apa din piatra lovită, mîncau Trupul și beau Sîngele Domnului, dar în mod figurat), noi însă Îl mîncăm și Îl bem cu adevărat.

Și aceea mîncau, cele ce nu erau, dar aveau să fie, noi însă, adevărul, nici prin prisosința harului de care prisosesc celelalte mistere, nici prin împărtășirea cu sau prezența dumnezeirii, numai Aceluia Unuia Născut, după cum au zis unii Părinți, după dumnezeiescul Botez, nici după prezența adevărată și sigură a Domnului nostru Iisus Hristos, pe care o aduce, adică numai credința singură, după cum o spune nelegiuirea creștină inovatoare. Fiindcă o astfel de prezență nu este adevărată și sigură, ci creație a fanteziei și plăsmuirea minții, ca una ce nu este ființială și reală; nici prin impanațiune, astfel încît Trupul Domnului Cel ce există fără mărginire, întîmplîndu-se să Se unească cu divinitatea Celui Unuia Născut, S-ar fi unit și cu pîinea cea adusă înainte la Euharistie și prin metonimie (figurat) pîinea ar fi Trupul și vinul Sîngele. Nici prin schimbare, cum vrea nebunia luterană, nici prefăcîndu-se un accident al Trupului și al Sîngelui lui Hristos, prin vreo schimbare sau prefacere – ci pîinea devine cu adevărat, real și ființial, Însuși Trupul adevărat al Domnului, precum s-a zis mai sus (Dec. 17).

Iată, frate Ioane, că în cele de mai sus ți-am arătat așa, cît mai pe scurt, care sînt deosebirile liturgice și dogmatice ale romano-catolicilor și ale protestanților în practica Liturghiilor și a împărtășirii cu Sfintele Taine, față de Sfînta Liturghie și Sfînta Euharistie din Biserica cea dreptmăritoare a Răsăritului. Mai sînt încă și multe alte deosebiri, dar după cum ți-am spus, nu mai avem vreme acum de toate cu de-amănuntul a ți le spune. Ar mai fi nevoie să-ți spun despre practica aceasta liturgică a armenilor, a copților, a iacobitenilor și a altora. Dar pentru acuma rămînem cu atît.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte Stareț, recunosc cu toată smerenia că aveți tot dreptul să-mi cereți acest lucru, deoarece știu bine că foarte v-ați ostenit cu mine, păcătosul, de atîtea ori, stînd cîte patru-cinci ceasuri și mai mult spre a mă asculta și a mă lămuri la toate cele ce v-am rugat. Veți ști că eu, păcătosul, nu am uitat cele ce ați amintit Prea Cuvioșia Voastră în urma primei sfătuiri.

Așa că, ori de cîte ori am venit la Prea Cuvioșia Voastră, după terminarea sfaturilor, mergeam la chilia mea și-mi însemnam ce fel de învățătură mi-a rămas în minte din fiecare convorbire aparte. Dar fiindcă sînt om păcătos și întunecat la minte de patimile și neputințele mele, nu am putut ține minte prea mult din cele auzite. Și nici nu știu dacă într-adevăr am putut a înțelege și a trage învățătura cea adevărată din toate cele ce m-ați sfătuit. Dar fiindcă acum îmi cereți această dare de seamă, eu, deși știu de la început că nu voi bucura cu nimic osteneala Prea Cuvioșiei Voastre, totuși nădăjduiam în mila și îndurarea Prea Milostivului Dumnezeu, la rugăciunile Prea Curatei Sale Maici și ale tuturor Sfinților; deci voi încerca după a mea slabă putere de înțelegere să îndrăznesc la lucrul mai presus de puterile mele, spre a împlini oarecum porunca alcătuirii Prea Cuvioșiei Voastre. Și iată ce am de zis la cele ce mă întrebați:

Prima învățătură care mi-a rămas mie, păcătosului, din cea dintîi sfătuire a Prea Cuvioșiei Voastre: mai întîi am înțe-

les că de mare nevoie și de mult folos duhovnicesc este pentru fiecare creștin și mai ales pentru fiecare monah de a se spovedi cît mai des și cît mai sincer, spunînd gîndurile sale la Părintele său duhovnicesc și de a cere sfat la toate nedumeririle sale, deoarece: „Cei ce nu se sfătuiesc cad ca frunzele, iar mîntuirea stă întru mult sfat" (Pilde 11, 14).

Îmi aduc aminte de cele ce ați spus, Prea Cuvioase Părinte, că sufletul nostru se aseamănă cu o corabie care plutește pe valurile veacului de acum și precum dacă într-o corabie din întîmplare ar intra apă multă și nu s-ar grăbi cel cu corabia să o scoată la vreme, atunci corabia s-ar afunda, tot așa și sufletul nostru, dacă se vor înmulți în el păcatele noastre și nu le vom scoate repede prin spovedanie și prin pocăință, sufletul se va îngreuia de povara păcatelor și, scufundîndu-se în adîncul răutăților sale, își va găsi veșnica sa pierzanie (Dialog 1).

A doua învățătură pe care am tras-o din prima sfătuire este că toate gîndurile sale care-i vin omului și-l fac să dorească și să aibă vedenii cerești de la Dumnezeu, acestea sînt gînduri aduse de diavol în inima lui, spre a-l da pe el în păcatul cel mare al mîndriei, prin care diavolul a căzut din cer. Și iarăși am înțeles că de acest păcat mare al mîndriei nimeni nu poate scăpa, decît numai prin fapta cea bună și minunată a smeritei cugetări. Iar la adevărata smerenie omul poate ajunge prin cunoștința cea cu de-amănuntul a neputințelor sale, prin ascultarea de povățuitorul lui cel duhovnicesc, apoi prin frica și prin dragostea lui Dumnezeu.

Iată, am înțeles din cele ce mi-ați spus că foloasele smereniei sînt cu neputință a se număra, deoarece ea singură și fără de nici o faptă bună poate să mîntuiască pe om (Dialog 1).

Încă am înțeles că toți sfinții de la începutul lumii și pînă astăzi au avut smerenie, iar Prea Curata și Prea Sfînta Fecioară Maria mai mare smerenie decît toți sfinții a avut. De aceea și Prea Bunul Dumnezeu la mai mare slavă și dar decît toți sfinții pe ea a înălțat-o. Iar smerenia Domnului Dumnezeului

şi Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, pe care a arătat-o pentru noi şi pentru a noastră mîntuire, a fost nemăsurată şi neasemănată (Dialog 1).

O a treia învăţătură ce mi-a rămas în minte din cea dintîi sfătuire a fost şi aceasta: că Dumnezeu face să vină asupra celor mîndri ispite mult mai mari şi mai multe decît la cei smerit cugetători (Dialog 1). Şi apoi am înţeles că alt lucru este smerenia şi altul este cunoştinţa de sine. Şi că smerenia cea adevărată o are acel om care are întru sine lucrări mari şi vrednice de laudă şi el se smereşte pe sine cu mintea, ca marele Apostol Pavel, care s-a răpit pînă la al treilea cer şi care, socotindu-se pe sine că este cel dintîi păcătos, zice aşa: „Hristos Iisus a venit în lume ca să mîntuiască pe cei păcătoşi, dintre care cel dintîi sînt eu" (I Tim. 1, 15).

Sau ca fericitul Patriarh Avraam, care a fost aşa de plăcut lui Dumnezeu, dar el se socotea pe sine a fi „praf şi cenuşă" (Gen. 18, 27). Iar cunoştinţă are acel om care se smereşte pe sine întru aducere aminte de păcatele sale, ca vameşul din pilda Evangheliei (Lc. 18, 13). Sau ca alţi oameni păcătoşi care şi-au cunoscut clar păcatele şi s-au pocăit.

Aşadar eu, păcătosul, înţelegînd aceste lucruri, m-am văzut pe mine că sînt aşa departe de cei ce au avut adevărata smerenie, ca cerul de la pămînt, iar de cei ce au avut adevărata cunoştinţă de sine, încă prea departe fiind, nici întru dreptate cu marele Pavel, nu am cu ce mă smeri. Şi plin fiind cu tot felul de păcate şi neputinţe, întru nesimţire petrec şi de cunoştinţa de sine a vameşului cea vrednică de laudă, cu totul sînt străin.

Din a doua sfătuire a Prea Cuvioşiei Voastre, prima învăţătură a fost că orice gînd care va veni monahului sau fratelui să lase sfînta ascultare din mănăstire şi să se ducă prin lume spre a propovădui mirenilor cuvîntul lui Dumnezeu, care să se pocăiască, apoi este de la dracul slavei celei deşarte şi al iubirii de arătare.

Apoi am înţeles că atîta este de rău şi păcatul slavei celei deşarte, încît dacă ar încerca cineva să-l descrie cu amănun-

tul, ar însemna ca acela care încearcă să măsoare greutatea vîntului. Şi apoi, că semnele acestui păcat se fac cunoscute că au stăpînit pe om în viaţă, chiar şi după moartea lui. Deoarece un om ca acesta lasă testament ca înmormîntarea lui să se facă cu mare pompă şi cu mare cheltuială şi ca mormîntul şi sicriul lui să fie cu mare meşteşug lucrate şi împodobite.

Iarăşi am înţeles că, pentru a scăpa cineva din prăpastia cea mare a slavei deşarte, are nevoie de aceste fapte bune:

– deasa rugăciune;

– să lucreze fapta bună în ascuns;

– să puie toate isprăvile faptelor sale cele bune numai pe seama lui Dumnezeu şi, orice faptă bună va lucra, să o facă pe ea numai cu scopul de a plăcea lui Dumnezeu şi de a fi spre slava Lui, după cum ne arată despre aceasta marele şi dumnezeiescul Apostol Pavel (Dialog 2).

Încă am înţeles că slava deşartă se deosebeşte de mîndrie numai cît se deosebeste grîul de pîine şi cîtă deosebire are copilul de bărbatul desavîrşit. Aceasta înţelegînd, m-am mîngîiat şi m-am gîndit că nu mică grijă şi veghere îi trebuie cuiva spre a nu lăsa să crească şi să se întărească în inima sa tirania slavei deşarte, care este pierzarea desăvîrşită a toată fapta bună şi care face pe om de la un rău mare, la vîrful răutăţilor să ajungă (Scara, Cuv. 22 şi Dialog 2).

A doua învăţătură care mi-a rămas din a doua sfătuire a fost aceea că eu trebuie să mă păzesc în viaţă de rînduiala de sine. Adică de a nu face ceva fără blagoslovenia povăţuitorului meu duhovnicesc. Fiindcă această rînduială de sine, adică a lucra cineva după capul său şi a nu asculta de altul este pierzarea lui (Scara, Cuv. 26, 237, p. 270 în M. N. I. conf. şi Cuv. 27, Cuv. 62). Şi iarăşi mi-a rămas în memorie că de la călugării cei săraci şi cei ce petrec în supunere şi ascultare, precum şi de la cei ce se liniştesc prin pustii, Dumnezeu nu cere milostire sau primire de străini sau sprijinire de bolnavi sau de a cerceta pe cei ce sînt în temniţă... Căci aceste bunătăţi mai cu osebire le cere Dumnezeu de la oamenii cei mireni. Iar nouă, monahilor, mai mult ni se cere de la Dumnezeu să

facem milostenia cea sufletească, adică să ne rugăm pentru toţi oamenii, să iertăm pe toţi cei ce ne greşesc, să sfătuim bine pe cei care ne cer sfatul, să răbdăm necazuri din partea altora şi să purtăm în toată vremea în minte şi inimă deopotrivă dragostea faţă de toţi.

Iar dacă noi vom lăsa liniştea noastră sau viaţa cea de supunere şi de ascultare şi ne vom duce prin lume la propovăduire, fără ca noi să fim desăvîrşiţi în fapta cea bună şi fără a fi trimişi de Stareţul nostru la Episcopul locului, atunci ştim cu adevărat că sîntem înşelaţi de către draci şi greşiţi pînă la urmă, atunci vom ajunge batjocura lor. Fiindcă oricine se va încrede în sine şi va avea îndrăzneală să plece din Sfînta Mănăstire spre a propovădui altora să se pocăiască, fără a fi trimis şi mai înainte de a se vindeca pe sine, unul ca acela va cădea cădere jalnică, după cum scrie Sfînta Scriptură (Dialog 2).

A treia învăţătură ce mi-a rămas din a doua sfătuire a fost că am înţeles că mirenii, cei din lume, chiar dacă ar face minuni cu faptele lor cele bune şi chiar de ar fi vrednici să vadă îngeri, tot nu vor putea să ajungă vreodată la măsura călugărilor celor săraci şi care petrec în supunere şi ascultare, precum nici la măsura celor ce se liniştesc în pustie.

Încă am înţeles că au fost mulţi dintre călugări care, încrezîndu-se în puterile lor, au plecat la propovăduire prin lume spre a aduce pe alţii la calea mîntuirii. Iar fiindcă nu au fost vindecaţi de neputinţa lor, au căzut cădere jalnică şi aşa, prin căderea lor, pe cei ce se ispiteau să-i aducă la calea mîntuirii, smintindu-i foarte, la pierzare i-au dus şi pe sine s-au pierdut.

Iarăşi am înţeles că numai acei călugări pot a se duce prin lume la propovăduirea cuvîntului lui Dumnezeu, care vor fi aleşi pentru viaţa lor sfîntă şi vor fi trimişi de Stareţul lor, din porunca Episcopului locului şi care va voi să-i trimită pe ei spre folosul de obşte al Bisericii (Dialog. 2).

Din cea de a treia sfătuire, prima învăţătură pe care am tras-o a fost că din cauza minţii mele celei slabe eu am fost înşelat prin visuri de către dracii mîndriei şi ai slavei deşarte

și că toată nevoința mea pe care am făcut-o vreme de trei ani fără de sfatul și blagoslovenia duhovnicului meu, cu scopul de a avea vedenii cerești a fost o nevoință făcută dintr-o rîvnă nebună și plină de mîndrie și că nevoința făcută în felul acesta pe mulți i-a dus la pierzare (Dialog 3).

A doua învățătură din a treia sfătuire a Prea Cuvioșiei Voastre a fost aceea că mare fericire este pentru om de a ajunge la cunoștința de sine. Și că nimic nu este mai de folos decît de va ajunge cineva să-și cunoască neputința sa și necunoștința sa și că nici un rău nu e mai mare decît dacă nu le va cunoaște cineva pe acestea. Fiindcă cine se va învrednici să-și cîștige adevărata cunoștință de sine, unul ca acela a ajuns la unul din capetele înțelepciunii, adică la frica și la dragostea lui Dumnezeu.

Iarăși am înțeles că pricinile care ajută pe om să ajungă la cunoștința de sine ar fi acestea: „Mai întîi omul să își aducă aminte de nemernicia sa cea mai dinainte de a se naște el în lume. Apoi, că Dumnezeu din nimic l-a făcut pe el și că întru fărădelege a fost zămislit și întru păcate l-a născut maica sa și că, în viața de aici de pe pămînt, nenumărate sînt patimile și neputințele cele ce îl stăpînesc și nici o clipă nu îl lasă pe el de a se afla fără de păcate înaintea lui Dumnezeu. Și că este un nemernic pe acest pămînt, pînă ce moare! Iar după moarte putrezește, se face praf, cenușă și apoi iarăși o nimica toată ajunge a fi".

A treia învățătură din cea de a treia sfătuire, aceasta o țin minte: omul este dator a se defăima pe sine, în tot locul și în toată vremea și nu este bine ca cineva să îndrăznească a se ruga lui Dumnezeu spre a-i da lui darul de a face minuni sau de a învia morții cu rugăciunea sa, căci cine îndrăznește să ceară de la Dumnezeu aceste lucruri, acela e foarte înșelat de către draci.

Am înțeles iarăși că datoria noastră, a tuturor, este de a ne ruga lui Dumnezeu să ne ajute să scoatem din noi dracii, care sînt patimile și păcatele noastre cele prea multe și prea felurite.

Încă am înțeles că cea mai puternică armă și cea mai înfricoșată cu care noi putem a scoate și a izgoni dracii din noi este Numele cel Prea Sfînt și Prea Înfricoșat al Domnului Dumnezeu și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos pe Care, de-L vom chema des și din toată inima, pe lîngă scoaterea duhurilor rele și a patimilor din noi, El ne va aduce nouă și învierea cea tainică a celui mort prin păcat și ne va da nouă viața cea veșnică întru Împărăția Sa cea cerească, dacă ne vom sili și la lucrarea faptelor bune și tuturor poruncilor Sale (Dialog III).

Din a parta sfătuire pe care mi-ați dat-o Prea Cuvioșia Voastră, prima învățătură a fost că am înțeles că visurile nu sînt altceva decît niște mișcări ale minții noastre cînd sîntem în somn complet sau sîntem adormiți abia pe jumătate. Apoi am înțeles că și nălucirile nu sînt altceva decît o amăgire a ochilor noștri, cînd doarme mintea.

Încă mi-a mai rămas în minte cîte ceva despre cei ce au darul străvederii și al menirii și altora asemenea. Iar cît privește despre deosebirea viselor, atît mai țin minte, că un vis care este adevărat și vine de la Dumnezeu, acela se apropie de suflet cu mare blîndețe și-l umple pe el de bucurie duhovnicească și că din această cauză omul care are un asemenea vis, după ce se trezește caută cu mult dor de a i se mai prelungi bucuria acelui vis. Iar visele cele de la draci schimbă repede înfățișările de la una la alta și aduc sufletului tulburare, frică, deznădejde.

A doua învățătură din a patra sfătuire, aceasta mi-a rămas în minte: dacă omul va fi cu luare-aminte, poate să-și cunoască așezarea sufletului său din visurile care se mișcă prin mintea lui în vremea somnului. Încă îmi aduc aminte de cele ce mi-ați spus: căci crește în om pofta, mintea lui își nălucește materiile plăcerilor în vremea somnului și-i arată lui visuri pricinuitoare de dezmierdare și curvie. Iar cînd sufletul va fi tulburat de creșterea mîniei, atunci omul vede în vremea somnului visuri pricinuitoare de frică.

Încă îmi aduc aminte că dracii slavei deşarte, pe oamenii cei slabi de minte, în vedenii şi în vise îi fac prooroci şi că pe omul care a început să-şi simtă sănătatea sufletului său toate nălucirile cele din visuri nu-l mai pot tulbura, deoarece unul ca acesta pe toate nălucirile cele de prin visuri le priveşte ca pe nişte lucruri deşarte. Şi iarăşi omul care s-a învrednicit să cîştige cele două virtuţi – dragostea şi înfrînarea – acela'a scăpat cu totul de nălucirile cele din visuri.

Încă îmi aduc aminte că aţi spus şi aceste lucruri: că visurile care ne vestesc nouă judecată şi muncă sînt de la Dumnezeu, iar dacă şi acelea ne duc la deznădejde, atunci şi acelea sînt tot de la draci. Şi omul cel ce crede în vise este asemenea cu cel ce aleargă după umbra sa şi vrea să prindă vîntul, iar cel ce crede visurilor este cu totul neiscusit. Cel ce tuturor nu crede este filosof. De aceea Sfintele Canoane hotărăsc că o biserică, chiar de s-ar ridica în baza unui vis, acea biserică să fie dărîmată! Încă îmi aduc aminte de cele ce a spus Sfîntul Diadoh: „Că pentru sporirea noastră în cele duhovniceşti nu este bine a da crezare nici unui vis" (Dialog 4).

A treia învăţătură ce mi-a rămas în minte din a patra sfătuire a fost aceasta: Am înţeles că mintea omului în vremea vedeniilor celor adevărate care sînt de la Dumnezeu este răpită de Duhul Sfînt şi nu mai poate lucra nimic din cele ale firii sale. Ci ea se supune în aceeaşi vreme numai Duhului Sfînt. Şi unde voieşte Duhul Sfînt, acolo o conduce pe ea.

Iarăşi am înţeles că, precum ceara se topeşte în foc şi se preface şi ea cu totul şi cu căldura asemenea focului, tot aşa şi mintea omului se înfierbîntă şi se luminează de focul dumnezeirii şi de Duhul Sfînt se apropie şi se topeşte de dumnezeieştile valori cereşti. Şi că omul, în vederea răpirii minţii sale, nu mai ştie de este în trup sau în afară de trup, după cum despre aceasta ne-a învăţat pe noi dumnezeiescul Apostol Pavel, vasul alegerii. Am înţeles însă că semnele Darului lui Dumnezeu, în vremea răpirii minţii sînt acestea: mai întîi că Darul Sfîntului Duh, cînd se apropie de om, tot pe atîta îm-

blînzește sufletul lui și îl mîngîie pe el prin Sfintele Patimi ale Mîntuitorului. Și prin nemărginita Sa iubire de oameni și prin alte gînduri dumnezeiești.

Iar despre semnele înșelăciunii din vremea vedeniilor celor de la draci, acestea le țin minte, că Sfîntul Macarie cel Mare este cel care zice: „În ce chip gustul deosebește mîncarea cea amară de marulele cele dulci, așa și tulburarea sau pacea inimii sînt acelea care deosebesc și osebesc pe arătarea rătăcirii de cele ale darului. Și că duhul cel rău cînd se apropie de suflet spre a-l înșela pe el cu vreo vedenie drăcească, îi tulbură mintea omului și îl sălbăticește pe el și îi face inima lui aspră și întunecată. Îi pricinuiește frică, temere și trufie. Îi slăbește ochii, îi tulbură creierii, îi înfiorează tot trupul și îi arată cu nălucire în ochii lui lumină nu strălucitoare și curată, ci roșie și asemenea cu focul cel simțit, și îi face mintea lui uimită și diavolească și îl îndeamnă să zică cu gura lui cuvinte necuviincioase și hulitoare ce-l umple pe el de mînie, trufie și smerenia nu o știe".

Încă și despre semnele adevăratelor descoperiri dumnezeiești țin minte că ați spus că ele după trei semne se pot cunoaște:

1. după înălțimea învățăturilor descoperite;
2. după curăția lor cea dumnezeiască;
3. după puterea lor de a schimba în bine pe oameni. Și că atît vedeniile cele cerești cît și descoperirile cele de la Dumnezeu se arată și se descoperă mai ales la oamenii cei sfinți și care sînt smeriți în darul smeritei cugetări.

Dar ele se arată uneori și oamenilor celor obișnuiți. Ba, uneori Dumnezeu Își arată tainele Sale chiar și celor necredincioși, cînd ei sînt sinceri în necredința lor și că uneori Dumnezeu chiar și de animale sau și de alte lucruri neînsuflețite se folosește în planul dumnezeiștii Sale Providențe spre folosul de obște al mîntuirii oamenilor.

Iarăși am înțeles că nu întotdeauna cel ce are vreo vedenie sau vreo descoperire de la Dumnezeu poate și singur a o

înțelege și a o tîlcui. Ci are nevoie de altul mai iscusit, care să-i tîlcuiască vedenia sau descoperirea lui.

Încă îmi aduc aminte și de cele spuse: că altele sînt însușirile visurilor și altele ale vedeniilor și altele ale descoperirilor. Și mulți din cauza neiscusinței lor amestecă ușor înțelegerile despre cunoașterea acestor deosebiri ale însușirilor. Și așa se rătăcesc de la adevăr, luînd visele lor cele simple ca niște vedenii sau vedeniile ca pe niște descoperiri de la Dumnezeu (Dialog 4).

Din cea de a cincea sfătuire, prima învățătură pe care am tras-o, aceasta a fost: că atît dumnezeieasca Scriptură cea Veche cît și cea Nouă arată prin multe locuri că mulți oameni sfinți și aleși ai lui Dumnezeu au avut de multe ori vedenii și descoperiri de la Dumnezeu. Ca de exemplu: Avraam, Isaac, Iacov și Proorocii Moisi, Isaia, Ieremia, Daniil și alții.

Dar în Legea Darului: Sfinții Apostoli Pavel și Petru, Ioan Evanghelistul, Sfîntul Arhidiacon Ștefan și alți mulți dintre Sfinți.

Încă tot îmi aduc aminte de cele ce mi-ați spus: Că atît dumnezeiasca Scriptură cea Veche cît și cea Nouă, arată prin multe lucruri despre vedeniile înșelătoare ale mincinoșilor prooroci, prin care diavolul a depărtat pe mulți de la dreapta credință cea în Dumnezeu. Și iarăși îmi aduc aminte de cele spuse: că dracii în vremea vedeniilor celor aduse de ei, se prefac în chipul lui Hristos, al Maicii Domnului, al sfinților și al îngerilor celor luminați ai lui Dumnezeu (Dialog 5).

A doua învățătură din cea de a cincea sfătuire, aceasta mi-a rămas: că dracii au obiceiul prin vedeniile și visele cele aduse de ei, să învețe pe oameni să facă fapte bune, adică îi îndeamnă la post și milostenie, la priveghere, la rugăciune și altele asemenea. Și această viclenie și răutate, ei o folosesc spre a nu fi cunoscute de oameni uneltirile lor, ca prin cele părute bune, pe cele bune să le dărîme.

Încă am înțeles că Sfinții și dumnezeieștii Părinți nu credeau lesne în orice visuri sau vedenii, chiar dacă ei ar fi avut

și unele semne că acele vise sau vedenii sînt adevărate. Și aceasta o făceau spre a nu fi înșelați de dracii cei prea vicleni.

Îmi amintesc încă și de cele zise, că Dumnezeu nu se supără pe cineva dacă el de frică, spre a nu fi înșelat de draci, ar respinge vreo vedenie chiar dacă ar fi adevărată și trimisă de la Dumnezeu (Dialog 5).

A treia învățătură din a dîncea sfătuire, aceasta o țin minte: că și oamenii cei răi și necurați pot să vadă îngeri și sfinți. Dar că alta este puterea cea văzătoare a minții oamenilor celor curați și sfinți și alta a celor necurați și răi.

Deoarece cei răi, numai cu ochii cei trupești pot vedea pe sfinți și pe îngeri, iar cei curați și sfinți, pe lîngă vederea cea simțită, și cu ochii cei duhovnicești ai minții pot vedea pe sfinți și pe îngeri.

Iarăși îmi amintesc din cele spuse, că dracii, fiind căzuți din Darul lui Dumnezeu unii pe alții se pot vedea, dar nu mai mult, deoarece ei sînt lipsiți de toată vederea cea duhovnicească, fiindcă mintea celor sfinți și curați are putere de a vedea tainele Duhului, după măsura curăției ei, iar dracii fiind cu totul necurați la minte, nici o putere nu au de a vedea tainele duhovnicești.

Iarăși am înțeles că sufletele oamenilor au putere de a se vedea unele pe altele, încă în trup fiind. După cum marele Antonie povestește că a văzut mergînd la cer sufletul Fericitului Amona de la Nitria, fiind el departe de acel loc, cale de 13 zile.

Încă și aceasta am înțeles-o, că prezența firilor celor nematerialnice, firea omenească prin trei chipuri poate a o primi, și anume: prin simțirea trupului, precum a fost cazul Patriarhului Avraam la Stejarul Mamvri, pe a celor trei Ipostasuri mai presus de ființă și apoi ospătați de Lot la Gomora.

Al doilea chip, prin vederea sufletului, precum Isaia Prorocul a văzut pe Cel ce ședea pe Scaun Prea Înalt și Prea Înălțat și pe cei cu cîte șase aripi împrejurul Tronului.

Iar al treilea chip, este puterea minții, adică prin puterea cea gînditoare și cugetătoare a minții, a acelor desăvîrșiți întru toată fapta cea bună (Dialog 5).

Încă îmi aduc aminte, că dracii numai prin chipul cel dintîi și cel de al doilea se pot apropia de om spre a-l înșela pe el. Dar prin al treilea, adică prin puterea cea gînditoare și cea cugetătoare a minții, nu pot, deoarece ei nu au nici o putere spre a porni în noi gîndurile cele firește în minte, căci cu neputință este firilor întunericului a se apropria de lumină, iar Sfinții Îngeri pot acestea: și a mișca și a lumina.

Iarăși țin minte că din cele trei chipuri de simțire și primire a vederilor celor fără de trupuri, numai cele două chipuri, adică cel prin vederea sufletului și cel prin puterea minții sînt întru stăpînirea omului, iar cel dintîi nu este întru puterea omului, deoarece prin bunăvoința lui Dumnezeu se săvîrșesc vedeniile cele cu simțirea.

N-am uitat și cele ce mi-ați spus, că dracii mai ales ca oricînd în viață, au obiceiul de a lupta pe om cu nălucirile vedeniilor celor înșelătoare în vremea mai de pe urmă, adică în ceasul morții. Și de aceea trebuie să ținem minte cu toată tăria acest lucru și în vremea sfîrșitului nostru, că de ni se va arăta vreo vedenie în orice chip să nu o primim pe ea nicidecum, ci cu toată puterea noastră să o respingem de la noi și să ne întoarcem de la ea, chiar dacă am cunoaște chiar bine că este adevărată și de la Dumnezeu, ca nu cumva, tocmai la urmă să fim înșelați, primind lupul în loc de păstor, și așa să mergem la pierzare (Dialog 5).

Din a șasea sfătuire a Prea Cuvioșiei Voastre, prima învățătură pe care am primit-o și reținut-o: că Mîntuitorul nostru Iisus Hristos a binevoit mai înainte de a înființa Taina Sfintei Euharistii, să pregătească pe oameni spre a o primi și cuvintele de învățătură în privința înființării acestei Sfinte și dumnezeiești Taine, se găsesc în Evanghelia cea de la Ioan în capitolul 6, unde Mîntuitorul zice: „Eu sînt Pîinea Vieții", și cele ce urmează acolo, pînă la stihul 59.

Iarăși din această sfătuire am înțeles că instituirea acestei Sfinte Taine s-a făcut de către Mîntuitorul nostru Iisus Hristos cu o zi mai înainte de începutul Sfintelor Sale Patimi la Cina cea de Taină din Joia cea Mare, seara.

La instituirea acestei Sfinte și dumnezeiești Taine, Mîntuitorul a întrebuințat pîine dospită și vin, nu azime, cum fac azi catolicii. Și că tot pîine dospită și vin de viță de vie au folosit și ucenicii Mîntuitorului, dumnezeieștii Apostoli în practica Sfintei Euharistii.

Știm aceasta, deoarece vedem că în faptele lor se vede scris despre Frîngerea Pîinii și nu despre frîngerea azimelor.

Iarăși am înțeles, că Sfinții și dumnezeieștii Apostoli făceau Plîngerea Pîinii (Sfînta Liturghie), prin casele bunilor creștini din cauza marilor prigoane ce erau asupra Bisericii, din partea iudeilor și a păgînilor. Apoi am înțeles că și pe vremea marilor prigoane care au urmat după Sfinții Apostoli, la fel Jertfa Euharistiei și Sfînta Liturghie, precum și împărtășirea cu Sfintele Taine se făceau tot prin casele obișnuite ale credincioșilor.

Mi-aduc aminte, că pe vremea marilor prigoane, care au ținut peste tot, mai ales pînă la venirea pe tron a Sfîntului și Marelui Constantin, Episcopii și preoții dădeau voie creștinilor să aibă pe la casele lor Sfintele Taine, chiar să le și poarte la ei și să se poată împărtăși singuri cu ele în vreme de mare nevoie și mai ales cînd vor fi fost amenințați cu moartea.

Încă și aceasta o țin minte: că acest obicei e ținut în Biserică pe la unele locuri chiar și după încetarea marilor prigoane, pînă aproape de vremea Sfîntului Sobor al 6-lea Ecumenic, adică mai bine de 200 de ani și apoi au încetat a se mai face.

Încă țin minte că a fost și acest obicei în practica Sfintei Împărtășiri, că Sfîntul Trup al Domnului se dădea creștinilor în palme, atît bărbaților cît și femeilor, precum se dă azi Sfînta Anaforă și că acest obicei a ținut în Biserică mai bine de 800 de ani pînă ce s-a introdus lingurița în practica Liturghiei pentru darea Sfintelor Taine, iar pricina introducerii lingu-

riței la darea Sfintelor Taine s-a făcut din cauza unor oameni vicleni și necredincioși, care veneau la biserică și la Sfînta Liturghie și, prefăcîndu-se a se împărtăși, luau Sfîntul Agneț (Trup al Domnului) și duceau pe la casele lor, întrebuințîndu-l la farmece, descîntece și multe alte felurite răutăți.

Iarăși mai țin minte că Sfîntul al 6-lea Sobor a toată lumea, prin canonul 58, a hotărît să se afurisească acel creștin care ar îndrăzni să se mai împărtășească singur, fiindcă prin această îndrăzneală el arată că are mare mîndrie și cu nelegiuire îndrăznește să-și ia asupra sa dregătoria preoției, deoarece numai preoților și diaconilor li se acordă acest drept de a se împărtăși singuri.

Din acest canon se poate înțelege destul de clar că obiceiul de a se împărtăși creștinii singuri cu Prea Curatele Taine, în vremea acestui Sfînt Sobor nu mai era în Biserică.

Încă am înțeles că de se va găsi vreun preot să dezlege hotărîrea acestui canon și să dea voie vreunui creștin să se împărtășească singur cu Sfintele Taine, apoi un preot ca acela va cădea și el sub pedeapsa afurisaniei, deoarece după hotărîrea canonului al doilea al Sfîntului Sobor al 6-lea Ecumenic, oricine se va apuca să înnoiască sau să răstoarne hotărîrea unui canon, va cădea sub pedeapsa canonului care rînduiește același canon.

Încă îmi amintesc și despre cele ce mi-ați spus, că atît Sfînta Liturghie cît și Sfîntul Botez s-au oprit de a se mai face prin casele creștinilor tocmai de la anul 364, de pe vremea Sfîntului Sobor din Laodiceea și numai în cazuri mai rare se mai făceau în anumite locuri după economia pogorămîntului Bisericii (Dialog 6).

A doua învățătură pe care am luat-o din a șasea sfătuire a Prea Cuvioșiei Voastre a fost aceea că la începutul creștinismului a existat în Biserică obiceiul ca creștinii să se împărtășească în fiecare zi cu Sfintele și Prea Curatele Taine ale lui Iisus Hristos, dar că acest obicei nu a ținut mult și nici nu a devenit ca o regulă sobornicească pentru toată creștinătatea.

Iarăşi, din lămuririle ce mi-aţi dat Prea Cuvioşia Voastră, am înţeles că atît canonul 9 al Sfinţilor Apostoli, cît şi canonul 2 al Sfîntului Sobor din Antiohia afurisesc pe acei creştini, care neavînd nici o oprire de la duhovnicii lor de a se împărtăşi, ei singuri din păruta lor evlavie se vor opri singuri de la împărtăşirea cu Sfintele şi Prea Curatele Taine.

Încă am înţeles că aceste canoane afurisesc pe acei creştini care fac neorînduială şi ies din biserică mai înainte de vreme şi nu voiesc să stea să asculte Sfînta Liturghie pînă la capăt. Adică nu voiesc să stea în biserică, să ia parte la Împărtăşania cea gînditoare şi duhovnicească de care se învrednicesc cei ce iau parte cu credinţă la ascultarea şi înţelegerea Sfintei şi dumnezeieştii Liturghii, prin participarea în spirit la ea (Dialog 6).

O a treia învăţătură ce mi-a rămas în minte din sfătuirea a şasea a Prea Cuvioşiei Voastre a fost aceasta: am înţeles că Sfîntul Ioan Gură de Aur nu scotea din biserică pe acei creştini care nu se împărtăşeau cu Sfintele Taine în fiecare zi, după cum susţinea acel preot despre care v-am spus, ci Sfîntul Ioan Gură de Aur scotea din biserică numai pe acei creştini care erau sub canonul pocăinţei, după rînduiala canonisirii a acelor patru trepte de canonisire care erau pe atunci în biserică, nu aveau voie să rămîie în biserică după ce diaconul zicea: „Cîţi sînteţi chemaţi ieşiţi"; iar că Sfîntul Ioan Gură de Aur nu scotea din biserică pe toţi creştinii ce nu se puteau împărtăşi, aceasta o arată canonul 8 al Sfinţilor Apostoli. Apostoli care hotărăsc că cel ce nu se poate împărtăşi cu Sfintele Taine din oarecare motive binecuvîntate, să spună pricina pentru care nu se poate împărtăşi, adică să arate că este oprit de duhovnicul său, că i s-a întîmplat altceva, şi atunci el poate rămîne în biserică pînă la terminarea Sfintei Liturghii fără să se împărtăşească cu Sfintele Taine.

Încă am înţeles şi acest lucru, că obiceiul care se ţinea la început în Biserică de a se împărtăşi creştinii cu Sfintele Taine în fiecare zi a tot început a se rări. Şi aşa cu vremea, această

practică a ajuns ca prin unele locuri să se împărtășească creștinii numai de patru ori pe săptămînă, apoi sîmbăta și duminica. Și mai pe urmă s-au obișnuit că se făcea împărtășirea numai o dată pe săptămînă, în ziua de duminică.

Și că obiceiul acesta de a se împărtăși creștinii în ziua de duminică a devenit aproape sobornicesc și a ținut multă vreme în Biserică. Dar după o vreme și acest obicei s-a părăsit de către creștini; din cauza lenevirii lor și din cauza lipsei de evlavie către cele Prea Sfinte și Prea Curate Taine ale Trupului și Sîngelui Domnului (Dialog 6).

Încă am înțeles că mai tîrziu s-a rărit cu Sfînta Împărtășanie și că unii creștini au început a se împărtăși la 2-3 săptămîni, apoi la o lună, pe urmă la 40 de zile, de patru ori pe an, o dată pe an, iar unii dintre pustnici, de prin pustie, se împărtășeau chiar o dată la doi ani. Iar în vremurile mai de pe urmă în Mănăstirea Ortodoxă a lui Petru Movilă, potrivit poruncii a patra a Bisericii, s-a dat o regulă oficială în privința spovedirii și a împărtășirii cu Sfintele Taine, ca creștinii să fie obligați a se spovedi și a se împărtăși de patru ori pe an, sau de nu vor putea, măcar o dată pe an, în Postul Mare – Postul Paștilor – dar negreșit să se împărtășească cu toții, creștinii aceia care nu vor avea vreo oprire de la duhovnicii lor.

Din a șaptea sfătuire a Prea Cuvioșiei Voastre, prima învățătură pe care o țin minte este aceea că oricît de des se va împărtăși cineva sau oricît de rar cu Sfintele Taine, dacă el nu se va sili a se împărtăși cu pregătirea cea cuviincioasă, adică cu împlinirea tuturor condițiilor cerute față de această Sfîntă Taină, apoi tot spre osîndă el se împărtășește și nu se folosește.

Iarăși am înțeles că cele mai de seamă condiții pentru cel ce voiește a se împărtăși cu Sfintele și Prea Curatele Taine ale lui Iisus Hristos Domnul, acestea ar fi:

Mai întîi, fie că sînt clerici sau mireni, să fie spovediți de toate păcatele lor la duhovnicii lor.

A doua condiție este să fi ajunat cel puțin nouă ore înainte de a se împărtăși cu Sfintele Taine.

A treia condiție sau regulă este să aibă blagoslovenie de la duhovnicul său și să-și citească molitfele cele rînduite după Ceaslov. Iar după Împărtășanie să-și citească mulțumirile.

A patra condiție sau regulă este să aibă blagoslovenie de la duhovnicul său de a se împărtăși, să nu aibă nici un gînd rău sau de mînie asupra cuiva. Iar mai cuprinzător, după cum ne învață Sfîntul Ioan Gură de Aur, să aibă viață neprihănită și știința gîndului său curată.

Tot din această sfătuire a Prea Cuvioșiei Voastre, am înțeles că nu mică este munca și pedeapsa de la Dumnezeu a preoților, a acelora care vor da Sfînta Împărtășanie la cei nevrednici, mai înainte de a se cerceta cu mare băgare de seamă dacă ei au ceva opritor de la Sfînta Împărtășanie.

Iar dacă preoții își vor face datoria cu toată silința și vor iscodi viața fiecăruia și nu vor afla pricinile ce le opresc, atunci ei au scăpat de osîndă și greutatea rămîne pe capul aceluia care, știindu-se pe sine nevrednic, îndrăznește cu obrăznicie a se apropia de Sfintele și Prea Curatele Taine și nu voiește a se mărturisi de păcatele sale, fie din cauza slavei deșarte, ca să nu-l afle oamenii că nu se poate împărtăși, fie de frică să nu fie canonisit de duhovnicul său (Dialog 7).

A doua învățătură care mi-a rămas din a șaptea sfătuire a Prea Cuvioșiei Voastre aceasta a fost: am înțeles că femeile care se află în rînduiala lunilor nu au voie să intre în biserică timp de șapte zile și nici cu soții lor nu au voie a fi împreună, nici de a se împărtăși cu Sfintele Taine.

Iarăși am înțeles că unele călugărițe, care bizuindu-se pe niște vedenii de ale lor, au îndrăznit a intra în biserică în vremea scurgerii de sînge a lor și mai ales au ajuns la atîta nebunie de s-au împărtășit cu Sfintele Taine în acea vreme, pentru această mîndrie și nebunie a lor, mare osîndă și muncă vor avea de la Dumnezeu, atît ele cît și acei preoți care au îndrăznit să le dea voie să facă acest lucru.

Încă am înțeles că și mai mare osîndă decît acestea va avea acel preot nebun care a făcut Sfînta Liturghie prin casele unor

creștini și a îndrăznit de a da Sfintele și Prea Curatele Taine pe mîna mirenilor, spre a le usca ei pe la casele lor și a se împărtăși singuri cu ele, oricînd ar voi. Deoarece această lucrare sfințită de a se usca Sfintele și Prea Curatele Taine nu se poate face în alt loc, fără numai în Sfîntul Altar și numai pe Sfînta Masă și numai a preoților fiind această lucrare și nu a celor nesfințiți mireni.

Alt lucru care mi-a mai rămas în minte din această sfătuire a fost și acesta: că în Biserica Ortodoxă, pe lîngă împărtășirea cu Trupul și Sîngele Domnului nostru Iisus Hristos, mai este și altă împărtășire care se zice gînditoare, duhovnicească și cu această Sfîntă Împărtășanie de va fi cineva sîrguitor la toată lucrarea poruncilor lui Hristos și mai ales la Sfînta Rugăciune cea gînditoare a inimii se poate împărtăși nu numai o dată pe zi, ci de mai multe ori și chiar în tot ceasul și minutul.

Încă îmi aduc aminte de cele spuse, că Anafora este un lucru sfînt și că ea a fost adusă în practica Sfintei Liturghii ca un mijloc de sfințire a credincioșilor, a acelora ce nu se pot împărtăși cu Sfintele Taine, în loc de Darul cel Prea Sfînt al Sfintelor și Prea Curatelor Taine.

De aceea Anafora, încă din cele mai vechi timpuri, a dobîndit în Biserică numele de „Antidorom" (adică în loc de dar) (Dialog 7).

A treia învățătură din a șaptea sfătuire a Prea Cuvioșiei Voastre, aceasta o țin minte: că după părerea Prea Cuvioșiei Voastre ar fi bine ca toți monahii, schimonahii și schimonahiile, precum și monahiile mai în vîrstă care au putere de a lua parte la toată Pravila Bisericii de zi și de noapte, să se poată împărtăși cu Sfintele și Prea Curatele Taine o dată în fiecare săptămînă și mai ales în ziua de duminică, iar ceilalți Părinți și frați, maici și surori care se ostenesc în diferite ascultări ale mănăstirii și nu pot lua parte regulat la slujbele Bisericii să se împărtășească cu Sfintele Taine măcar o dată pe lună, bineînțeles dacă vor avea blagoslovenie de la duhovnicii lor. Iar creștinii și mirenii care duc viață curată și se silesc la toată

lucrarea poruncilor lui Hristos, măcar o dată la 40 de zile să se împărtăşească. Iar de nu, măcar în cele patru posturi de peste an.

Tot din această sfătuire a Prea Cuvioşiei Voastre mi-a rămas în memorie şi acest lucru: că deosebirea Bisericii Romano-Catolice de Biserica noastră în ce priveşte practica Sfintei Liturghii şi a Sfintei Împărtăşiri ar consta în cele ce urmează:

1. Romano-Catolicii nu au Sfînta Proscomidie;

2. Ei la Sfînta Liturghie întrebuinţează azime în loc de pîine dospită;

3. Nu iau Sfînta Epicleză;

4. Cuvintele de la prefacerea darurilor, la ei, sînt altele;

5. Liturghiile lor sînt mai scurte decît ale noastre;

6. Ei, de la o vreme, întrebuinţează la Sfînta Liturghie termenul de „transsubstanţiaţie", prin care ei încearcă să explice şi modul prefacerii Darurilor;

7. Preoţii catolici încep Sfînta Liturghie a credincioşilor prin producerea şi punerea vinului în Potir, prin chemarea Sfîntului Spirit şi cîntarea imnului „Sfînt, Sfînt, Sfînt...".

Iar în ce priveşte împărtăşirea cu Sfintele Taine, ei întrebuinţează la împărtăşire azime în loc de pîine dospită. La ei, numai preoţii liturghisitori se împărtăşesc cu Trupul şi Sîngele Domnului. Iar la mirean i se dă spre împărtăşire numai Trupul. Ei nu împărtăşesc cu Sfintele Taine pe copii.

Iar am înţeles că protestanţii sînt şi mai mult depărtaţi în liturghiile lor de Sfînta Liturghie a Bisericii Ortodoxe. Ei privesc pîinea şi vinul numai ca pe nişte simboluri ale Trupului şi Sîngelui Domnului nostru Iisus Hristos.

Iar luteranii şi calvinii au numai o umbră de Liturghie, foarte scurtă şi deosebită. Iar practica cea mai stricată la Sfînta Liturghie, la protestanţi, o au zwinglişti, care prea puţine idei creştineşti mai au în dogmele lor (Dialog 7).

Iată, Prea Cuvioase Părinte Stareţ, în cele de pînă aici, după slaba mea putere de înţelegere şi după neputincioasa ţinere de minte pe care o am, atît de puţine am putut să vă

spun în toată mulțimea sfaturilor pe care le-am auzit de la Prea Cuvioșia Voastră.

Poate că nici una la mie n-am spus din cîte am auzit și din cîte lămuriri am primit și de aceea vă rog cu toată smerenia, Prea Cuvioșia Voastră, să mă iertați că sînt destul de convins că nu v-am putut bucura cu nimic la cele ce ați așteptat să auziți de la mine, păcătosul, cel cu mintea slabă și întunecată de patimi.

Starețul: Frate Ioane, acum că am ajuns cu ajutorul lui Dumnezeu la sfîrșitul acestor convorbiri, iată că mai adaug cîteva sfaturi în încheiere: ia aminte, frate Ioane, cu toată frica de Dumnezeu la viața și petrecerea frăției tale în mănăstire. Să fii cu toată întemeierea, în toată vremea și cu toată luarea aminte, păzește-ți mintea și inima de gîndurile cele rele. Și oricînd vezi că apare un gînd pătimaș în mintea frației tale, cheamă îndată cu suspinul inimii pe Domnul nostru Iisus Hristos, iar dacă vezi că un gînd a apucat a intra și îți dă razboi dinăuntru și te luptă mai multă vreme, aleargă la părintele tău duhovnicesc și-i descoperă prin mărturisire sinceră toate gîndurile care te chinuiesc și te robesc.

La toată nedumerirea pe care o ai în viață, mai întîi aleargă la rugăciune, cu lacrimi către Prea Bunul Dumnezeu, iar după ce te vei lumina cu rugăciunea prea curată, du-te și cere sfatul duhovnicului frăției tale sau, în lipsa lui, a altor Părinți pe care îi ai la evlavie.

Pentru apropierea lor cea întru Hristos și care crezi că ar putea să te zidească, să te folosească în cele spre mîntuire.

Fii cu mare grijă, să nu primești în minte gînduri care te sfătuiesc să ai vedenii cerești. Și niciodată în viață să nu dai atenție visurilor și vedeniilor, ori în ce fel vor fi, dacă vrei să scapi de cursele dracilor și să nu fii înșelat de ei. Ai auzit Scriptura care zice: „Cel ce crede în vise este ca cel ce vrea să prindă umbrele și care aleargă după vînt" (Is. Sirah 34, 2). Ai auzit pe Sfîntul Ioan Scărarul, care zice: „Cine crede în vise, acela e cu totul neiscusit, iar cine nu le dă nici o crezare, acela

este filosof" (Scara III, 24). Ai auzit pe Sfîntul Diadoh al Foticeii zicînd: „Ajunge pentru sporirea noastră la cît mai multă virtute să nu ne încredem nicidecum, la nici o nălucire, căci visele, de cele mai multe ori, nu sînt altceva decît chipuri ale gîndurilor sau, precum am zis, batjocoriri ale dracilor" (Filoc., vol. I, p. 349).

Ai auzit pe Cuviosul Părinte și Marele Nicodim Aghioritul, care zice: „Dumnezeu nu Se supără pe noi dacă nu ne vom întoarce înspre vreo vedenie, măcar de ar fi ea și adevărată, deoarece Cel ce dă har celor smeriți nu ia de la ei pentru cele ce fac ei din smerenie, adică pentru că se întorc dinspre a primi vreo vedenie, socotindu-se nevrednici de ea sau pentru a nu fi înșelați de draci" (Răzb. nev., p. 148).

Iarăși te sfătuiesc, frate Ioane, să fii cu mare luare-aminte să nu mai primești în inima frăției tale sfatul cel viclean, care te îndeamnă să lași ascultarea și să calci supunerea mănăstirească, să ieși prin lume spre a umbla de capul frăției tale ca să propovăduiești altora pocăința.

Aceasta este marea înșelăciune drăcească și pe mulți i-a înșelat și, ducîndu-i prin lume, i-a prăbușit în prăpastia tuturor relelor. Silește-te cu toată puterea și cu toată osîrdia sufletului ca în toate lucrurile să te defaimi pe tine din inimă și să fii cel mai smerit dintre toți căci, după învățăturile dumnezeieștilor Părinți, cel ce fuge de cinstea oamenilor, de Dumnezeu se va umple (Sfîntul Isaac Sirul, Cuv. 21).

Și cel ce urăște slava oamenilor va fi slăvit de Dumnezeu și în veacul cel de acum și în cel viitor (Sfîntul Isaac Sirul, Cuv. 21).

De vrei să propovăduiești cele bune spre zidirea altora, apoi silește-te cu toată silința să fii om întreg în lucrarea poruncilor lui Hristos, după a ta putere și așa vei fi cel mai mare predicator cu pilda vieții tale. Și atunci, tu vei tăcea și vor vorbi lucrurile tale, precum a zis unul dintre Sfinți: „De vrei să mustri nedreptățile altora, mustră prin puterea lucrării, nu prin multă vorbire". Un alt Sfînt Părinte a zis despre aceasta: „Mustră și ceartă prin puterea lucrării și nu prin prea multă

vorbire" (Sfîntul Isaac Sirul), căci, precum este cel ce zugrăvește pe pereți apa dar prin ea nu se poate răcori pe sine, așa este cuvîntul fără de lucrare. Silește-te pe cît poți la lucrarea poruncilor lui Iisus Hristos și mai ales la Sfînta Rugăciune cea gînditoare a inimii, oriunde vei fi și în toată vremea. Nu dori numai să știi multe, căci cunoștința fără lucrare umflă pe om!

Despre neorînduielile canonice de care ai auzit că le fac acei călugări și acei preoți, nu te tulbura, că nu frăția ta ai să dai seamă pentru aceste lucruri, în ziua cea mare a Judecății de Apoi.

Cît privește împărtășirea cu Sfintele Taine ale lui Iisus Hristos, frăția ta urmează după sfatul duhovnicului și după știința gîndului (conștiinței). Silește-te să fii în pace cu toți și, cu toată dragostea și smerenia, fă ascultările care ți se dau în Sfînta Mănăstire, socotind că nu slujești oamenilor, ci lui Hristos.

Adu-ți aminte de ceea ce zic Sfinții Părinți, că: „Cel ce face ascultare cu dragoste, Liturghie săvîrșește" (Sfîntul Teodor Studitul).

Citește cît mai mult și cu cît mai multă atenție dumnezeiasca Scriptură și învățăturile Sfinților Părinți.

Oricînd ai citi în vreo carte sfîntă, mai întîi stai puțin și te roagă Prea Milostivului Dumnezeu să-ți deschidă ochii minții și ai inimii, ca să poți înțelege minunile din Legea Lui, să le ții minte și să lucrezi după putere cele ce înțelegi. Și în toată vremea să te afli lucrînd la temelia sufletului, cum ți-am mai spus, adică la rugăciunea cea gînditoare a inimii. Cheamă de-a pururea Numele cel Sfînt al Domnului nostru Iisus Hristos și te vei mîntui. Căci după mărturisirile dumnezeieștii Scripturi zice: „Nu este un alt nume sub cer, dat oamenilor, întru care trebuie să ne mîntuim" (Fapte 4, 12). Și iarăși zice că: „Oricine va chema numele Domnului se va mîntui" (Fapte 2, 21).

Ține minte, frate Ioane, că cine nu vrea să zăbovească pururea în rugăciune, acela nu vrea să fie cu Dumnezeu, iar

fără Dumnezeu nimica bun nu putem lucra,precum este scris: „Fără de Mine nu puteți face nimic“ (Ioan 15, 5).

Iată, frate Ioane, că aceste prea puține și de pe urmă cuvinte fac sfîrșit și eu, păcătosul, tuturor celor ce ți-am spus pînă acum. Fie ca mila Prea Înduratului nostru Mîntuitor să trimită Darul Său să lumineze mintea frăției tale și să-ți ajute să înțelegi și să lucrezi după putere toate cele ce le înțelegi prin mîntuirea cea veșnică a sufletului frăției tale.

CUPRINS

CUVÎNT ÎNAINTE 5
CONVORBIREA ÎNTÎI
Despre mîndrie și despre smerenie 10
CONVORBIREA A DOUA
Despre slava deșartă 43
CONVORBIREA A TREIA
Despre visuri 75
CONVORBIREA A PATRA
Despre vise mai pe larg 119
CONVORBIREA A CINCEA
Despre vise și vedenii 144
CONVORBIREA A ȘASEA
Despre Sfînta Liturghie
și despre Sfînta Împărtășanie 166
CONVORBIREA A ȘAPTEA
Despre împărtășirea
cu vrednicie sau cu nevrednicie 211

„Noi aflăm din dumnezeieştile Scripturi , din istoriile bisericeşti şi din învăţăturile Sfinţilor Părinţi, că Biserica lui Hristos , de-a lungul veacurilor , a fost aproape întotdeauna luptată şi încercata de prigoane şi de eretici , care au amestecat neghina ereziilor lor cu grîul cel curat , a învăţăturilor celor sfinte şi dreptmăritoare. Dar acest lucru nu s-a întîmplat în vremurile cele de demult , deoarece vedem destul de clar că şi în vremurile noastre lupii cei îmbrăcaţi în piei de oi intra şi dau năvală în staulul lui Hristos , ca să rupă şi să sfărîme turma cea cuvîntătoare.

Şi în zilele noastre vedem că teologii şi filosofii întunericului răstălmăcesc Sfintele şi dumnezeieştile Scripturi , şi prin înţelegeri părute înalte şi duhovniceşti , pe sine şi pe mulţi rătăcesc de la adevăr , şi îi duc la pierzare. Aceşti lucrători vicleni şi dascălii ai minciunii (I Tim. 4,2;II Petru 2,1),ca şi însuşi satana , căruia ei îi slujesc , se prefac - prin graiul apostolesc - în îngeri ai luminii (II Cor . 11, 14).

Unii din ei postesc mult şi se roagă la arătare , ca fariseii cei de pe vremea Mîntuitorului ; alţii umblă desculţi şi îmbrăcaţi în haine vechi şi rupte ca ereticii eustaţiei (Pidalion) ; se făţărnicesc pe sine ca au ajuns la adevarata lepădare de sine , se arată a fi foarte milostivi şi nefiind trimişi de conducerea Bisericii , predică prin sate şi prin oraşe spre a duce pe oameni la pocăinţă , dar de ascultarea şi supunerea ierarhica c[illegible]nonică a Bisericii nimic nu pomenesc ."

ISBN
973 - 96484 - 4 - 4